

**Міністерство освіти і науки України
Ужгородський національний університет**

МИКОЛА ВЕГЕШ

УНІВЕРСИТЕТ У МОЄМУ ЖИТТІ

Ужгород – 2006

ДК 9 (47) Зак
26
БК 63.3 (4 Укр) 62

Рецензенти:

Грабовецький Володимир Васильович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені В.Стефаника, академік Академії Вищої Школи України (Івано-Франківськ)

Задорожний Володимир Євгенович – доктор історичних наук, професор кафедри історії України Ужгородського національного університету, академік Академії Вищої Школи України (Ужгород)

Відповідальний за випуск:

Гокар Маріан Юрійович – кандидат історичних наук, доцент кафедри політології, керівник прес-служби Ужгородського національного університету

До книги ректора Ужгородського національного університету, доктора історичних наук, професора Миколи Миколайовича Вєгеша «Університет у моєму житті» увійшли вибрані статті, виступи на вчених радах та інтерв'ю, в яких піднімаються актуальні питання університетського життя. Автор розмірковує про перспективи найдавнішого вищого навчального закладу в Закарпатті, ділиться своїми думками про запровадження кредитно-модульної системи навчання, виступає палким прихильником прозорості в демократії.

Книга розрахована на широкий загал читачів.

© Вєгеш Микола. Університет у моєму житті. Ужгород, 2006

ВИБРАНІ СТАТТІ, ВИСТУПИ

ПЕРСПЕКТИВИ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Виступ завідувача кафедри політології Ужгородського національного університету, доктора історичних наук, професора М.М.Вєгеша на засіданні розширеної вченої ради по виборах декана історичного факультету

Вельмишановний Володимире Юлійовичу! Вельмишановні члени вченої ради історичного факультету, присутні!

Дозвольте ознайомити Вас з основними положеннями виступу, в якому зроблена спроба окреслити своє бачення стану справ та перспективи розвитку історичного факультету на найближчі сім років. Саме на такий термін обирається декан історичного факультету згідно із Статутом Ужгородського національного університету. Вважаю за необхідне зупинитися на кількох блоках проблем, перш за все, кадровому питанню, навчально-методичній, науковій і виховній роботі, міжвузівських та міжнародних зв'язках та пропозиціях щодо перспектив подальшого розвитку. Виступ носитиме тезовий характер, в якому неможливо охопити весь комплекс проблем, а тому я широко і відверто відповів на будь-які питання, які я не згадував у виступі або сформулював схематично. Вважаю, що добре обізнаний із проблемами історичного факультету, живу ними і готовий, незважаючи на те, що не є випускником Ужгородського національного університету, як дехто хоче на цьому акцентувати, спричинитися до покращення навчально-виховного і наукового процесу на одному із найстаріших факультетів нашого вищого навчального закладу.

Історичний факультет Ужгородського національного університету є самодостатнім колективом у всіх відношеннях. На ньому працюють 53 викладачі, з яких 12 докторів наук, професорів (22,6%), 27 кандидатів наук, доцентів (50,9%), 14 викладачів і старших викладачів, що становить 26,4%. Отже, викладачів з науковим ступенем на факультеті є 39 чоловік (73,5%). Це свідчить про те, що факультет готовий до виконання найсерйозніших завдань як у науковому, так і навчально-методичному плані. Якщо врахувати, що вже рєкомендовані до захисту декілька дисертацій, а інші знаходяться на завершальній стадії роботи, то, безперечно, ситуація з наявністю наукових ступенів зміниться на краще. Я не випадково підняв проблему наукових ступенів, адже в сучасних умовах говорити про випуск магістрів і найвищий рівень акредитації без цього показника є абсурдом. В разі обрання мене деканом докладу всіх зусиль, щоб на кожній кафедрі залишилось по одному викладачу без наукового ступеня. Саме цей варіант вважаю найбільш оптимальним. Ідеальним є такий стан справ, коли обов'язки асистента виконує кандидат наук.

Стовідсотковий показник у цьому плапі бачимо тільки на кафедрі історії стародавнього світу і середніх віків.

Історичний факультет поступово омолоджується, відбувається зміна поколінь. Це закономірний процес, який притаманний будь-якому вищому навчальному закладу. На нашому факультеті працюють поряд досвідчені доценти і професори та здібна молодь, яка захистила кандидатські та докторські дисертації. У нас відсутня боротьба різних поколінь, доказом чого є той факт, що діючого декана і претендента на цю посаду підтримували як старші за віком викладачі, так і люди молодшого та середнього віку. Що стосується статистики, то середній вік кафедри політології становить 44 роки, кафедри історії України – 47 років, кафедри нової і новітньої історії та історіографії – 52 роки, кафедри історії стародавнього світу і середніх віків – 54 роки, кафедри філософії – 54 роки. Не викликає жодних сумнівів, що всі кафедри з часом омолоджуватимуться, що теж є закономірним і невідворотним. Разом з тим, серед доцентів і професорів історичного факультету 18 викладачів пенсійного віку. Це люди, які чимало зробили для університету, вони формували традиції, становлять лице факультету. Завдяки їм у нас діє рада по захисту кандидатських дисертацій, ми пройшли акредитацію. Було б несправедливо і нелогічно заперечувати їх роль у всіх досягненнях історичного факультету. До того ж практика показує, що не завжди молодь, яка приходить на заміну вєтеранам, спроможна належним чином їх замінити. Я завжди притримувався тієї думки, що до кожного викладача необхідний індивідуальний підхід. Майже семидесятирічний професор видає навчальний підручник з грифом Міністерства освіти і науки України, а середнього віку науковець протягом багатьох років немає жодної публікації. Висновок напрошується такий: якщо людина є старша за віком, але плідно працює у навчально-методичному і науковому плані, то вона повинна працювати й надалі, збагачуючи здобутки одного з найстаріших факультетів нашого університету. Цього принципу я буду чітко притримуватись у разі обрання мене деканом.

Серед викладачів історичного факультету чимало визначних вчених, імена яких відомі далеко за межами України. Окремі з них сформували власні наукові школи. Ми й надалі звертатимемо значну увагу на розвиток науки, однак наш вищий навчальний заклад є перш за все навчальним. Ми готуємо бакалаврів, спеціалістів та магістрів історії і політології. Тому пріоритетною буде залишатися навчально-методична робота. Для викладача історичного факультету, перш за все педагога, на моє глибоке переконання мають бути притаманними такі риси як високий професіоналізм (ідеальне знання предмету і здатність навчити студентів програмового матеріалу), справедливість і чесність під час оцінювання знань. Я ніяк не можу збагнути одну річ. Яким чином 50 а то й більше відсотків групи,

курсу можуть у професора скласти іспит на “незадовільно”, якщо він, по-перше, вичитав на високому рівні всі лекції, у нього, по-друге, як у вимогливого викладача, було стовідсоткове відвідування, по-третє, викладач є автором власного посібника, який студент студіює поряд з конспектом. Або ми приймаємо на історичний факультет занадто слабких студентів, які не спроможні засвоїти програмовий матеріал, або ж, викладач не здатний забезпечити його сприйняття студентами. Той факт, що наш факультет стабільно посідає останні місця в рейтинзі факультетів і суттєво недотягує по критеріях акредитації, змушує нас серйозно задуматися над проблемою успішності студентів-істориків і політологів.

Для того, щоб у цьому плані відбулися серйозні зрушення, на мою думку, необхідно: 1) викладач постійно працює над авторським курсом лекцій, використовуючи сучасну історичну літературу, йдучи, тим самим, в ногу з життям; 2) студенту недостатньо вивчити напам'ять конспект викладача і відтворити його на іспиті; 3) викладач, по мірі можливості, викладає курс за власним посібником або методичними порадами, що підвищує його авторитет в очах студентів; 4) не повинно бути жодного навчального предмету, з якого не існує навчальна програма, видана окремою брошурою, яку студент може придбати, починаючи вивчати даний нормативний чи спецкурс. Тоді у нас будуть відсутні випадки, коли співробітники навчальної частини ректорату не можуть зафіксувати на іспиті наявність перед студентом навчальної програми; 5) процес підготовки до заліку чи іспиту має бути прозорим і гласним. Студент повинен бути ознайомлений із переліком питань до іспиту заздалегідь; 6) із вищесказаного випливає, що серйозно повинна запрацювати методична рада факультету, яка має координувати методичну роботу всіх п'яти кафедр історичного факультету.

Для декана всі кафедри повинні знаходитися в рівних стартових умовах. Я повністю схвалюю рішення ректора нашого університету про приєднання до факультету спочатку кафедри політології, а нещодавно філософії. Вони суттєво посилили факультет у всіх відношеннях. Адже факультет збільшився на 3 докторів наук, професорів, 12 кандидатів наук, доцентів. Тепер ми маємо могутній факультет, який включає в себе цілий ряд окремих дисциплін – історію, філософію, політологію, соціологію, етику, естетику тощо. Засвоївши навчальні програми численних програмових дисциплін, студент має можливість стати різносторонньо розвинутою особистістю, справжнім професіоналом.

Повертаючись до тези про рівні умови для кожної кафедри факультету, хочу акцентувати на наступному. Я в університеті 14 років. Це не так вже і мало. Очолюючи НДІ карпатознавства, я все робив для його якісного зростання. Це ж саме мною робилося, завдяки, вважаю, вдалій спробі сформувати босздатний колектив, на кафедрі політології. Ми успішно

пройшли одну акредитацію і завершуємо другу, яка, не сумніваюсь, завершиться наданням нам права на десять років готувати магістрів. Представники окремих кафедр мусують різноманітні чутки про перетворення мною як можливим деканом історичного факультету в філіал кафедри політології, або, як вони кажуть, “підминання мною історичного факультету під кафедру політології”. Це повний абсурд. Цього не те що не відбудеться в майбутньому, цього нема й тепер. Звернемось до статистики. На сьогоднішній день на спеціальності “Політологія” викладаються 72 навчальні дисципліни, з яких 38 є політологічними, 18 читаються викладачами історичного факультету, а 16 предметів викладають працівники інших кафедр. Тобто студенти-політологи слухають 38 суто політологічних дисциплін і 34 не політологічні. Мало того, за перші 2 роки, згідно з даним навчальним планом, студенти-політологи вивчають 29 нормативних курсів, з яких лише п’ять є політологічними (“Вступ до спеціальності”, “Історія зарубіжних політичних вчень”, “Політична ідеологія”, “Теорія міжнародних відносин”, “Історія політичної думки України”). Тобто, до викладачів-політологів, які починають інтенсивно читати свої предмети починаючи тільки з третього курсу, доходять далеко не всі ті, хто поступив на спеціальність “Політологія” історичного факультету. Наприклад, із 27 студентів другого курсу на сьогодні залишився 21, однак попереду ще один семестр. Я зовсім не хочу звинувачувати викладачів інших кафедр у “чистках”, однак факт залишається фактом, що поступаючи на політологію, вони виключені за неуспішність з не політологічних дисциплін. Таким чином, колеги, які заявляють про витіснення політологією історії, не мають для цього жодних підстав. Хоча однозначно запевнити, що в разі обрання мене деканом історичного факультету кафедра політології буде складовою частиною історичного факультету, а ніяк не навпаки. Але професорсько-викладацький склад кафедр політології та філософії буде себе відчувати складовою частиною, повноправним суб’єктом історичного факультету.

Наукова робота загалом добре поставлена на історичному факультеті, хоча є далекою до ідеальної. Щоб не відволікати увагу різноманітними дрібними науковими проектами, хотілося б зупинитися лише на деяких складових подальшої перспективи в цьому плані: 1) більш повніше використовувати наші два реферовані видання “Вісник Ужгородського національного університету. Серія Історія” та науковий збірник “Carpathica – Карпатика”, зробивши їх щоквартальними. Для цього залучати до співробітництва провідних вчених України і зарубіжжя; 2) прийшов час видавати “Вісник Ужгородського національного університету. Серія Політологія. Соціологія. Філософія”, який після випуску двох номерів повинен теж стати реферованим виданням; 3) підсумкові наукові конференції професорсько-викладацького складу історичного факультету

проводити не по кафедрах (що вже давно перетворилося у фікцію), а по секціях. В одному з випусків “Вісника” матеріали підсумкової конференції публікувати. Ідеальний варіант – видання збірника матеріалів такої конференції до її початку; 4) залучення студентів до наукової роботи. Не ізоляціонізм, а вихід на всукраїнський рівень, що сприятиме зростанню іміджа історичного факультету. Ми на кафедрі політології щороку делегуємо наших студентів на престижний всукраїнський науковий захід студентів “Дні науки”, який проводиться на базі Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Всі наші магістри мають по кілька наукових статей, а окремі навіть книги. За підрахунками начальника навчальної частини УжНУ М.С.Лошака, 20 відсотків студентів-політологів старших курсів мають публікації у реферованих виданнях. Аналогічну роботу проводить кафедра історії України спільно із ужгородським загальнотехнічним ліцеєм; 5) прийшов час до видання узагальнюючої історії Закарпаття. Нещодавно ми приступили до роботи над шеститомною працею “Закарпаття крізь віки”, над якою почали працювати виключно наші історики і яка, не сумніваюсь у цьому, викличе значний резонанс у науковому світі; 6) вже почалася робота, в якій беруть участь численні викладачі нашого факультету, у написанні “Енциклопедії історії Закарпаття ХХ століття”. Цей перелік можна продовжувати.

Я добре усвідомлюю, що не завжди чудовий педагог може бути плідним науковцем. А тому завжди підтримаю педагога, лекції якого студенти слухають із захопленням, хоча в науковому плані він себе нічим не проявляє. Завдання декана полягатиме в тому, щоб об’єднати навколо себе науковців, які спроможні до вирішення значних наукових завдань. Тоді, впевнений, не за горами той день, коли й серед істориків будуть свої лауреати Державної премії в галузі науки і техніки. Однак, це не повинно бути самоціллю. Ми повинні писати не для нагород, а для прогресу науки, якій присвятили життя.

Я повністю підтримую реформаторські дії у покращенні виховного процесу професора М.І.Пітолича. Всі ми бачимо позитивні зрушення, які не можна заперечувати. Однак, я завжди був прихильником того, що до нас поступають уже цілком сформовані люди, в яких виробився характер, звички тощо. Персважна більшість вітчизняних, вже не говорю про зарубіжних, психологів вважає, що перший етап соціалізації особи триває від 4-5 до 17-18 років. Саме такого віку наші першокурсники. Сім’я, в якій наші студенти проводять значну частину дня, продовжує відігравати вирішальну роль у формуванні їх світогляду.

Виховна робота, на мою думку, проявляється не стільки у проведених виховних годинах та численних культурно-виховних акціях, як у повсякденній нашій роботі. Ми виховуємо тим, що не запізнюємось на лекції та практичні заняття, не буваємо у нестверезому стані на заняттях,

ходимо охайними і привітними, справедливо оцінюємо знання учнів на іспитах і заліках. Не можна вважати культурною людиною, яка ображає студента, кидає в нього заліковою книжкою, щодня доводить, що студент – ніхто. Для нас повинно залишатися кредовим правило: “Не вимагай від іншого того, чого виконати не можеш сам”, тобто не читай мораль іншому, якщо сам не притримуєшся елементарних норм моралі. Ми повинні виховувати студентів під час кожної лекції, розмови. Серед викладачів факультету чимало визначних людей, а таким дуже важко залишатися непоміченими, тим більше в такому невеликому місті як Ужгород. Отже, виховуймо всім своїм життям, своєю буденністю.

Завдання академнаставників і старост полягає в тому, щоб підтримувати ініціативу студентської групи у проведенні того чи іншого культурно-виховного заходу, а декан і завідувачі кафедрами повинні цьому сприяти. Іншими словами, вони повинні забезпечити їх проведення.

Важаю, що перевірки викладацькими комісіями студентських гуртожитків не є заходом, який покращує виховну роботу. Кожний повинен займатися своєю конкретною роботою. Викладач – вчити і виховувати в аудиторії, коменданти і охорона в гуртожитках стежити за дотриманням порядку, тим більше останні саме за це отримують заробітну плату. Автономія студентів полягає в тому, що вони мають власні органи самоврядування, яким всіляко треба сприяти. Я переконаний, що переважна більшість наших студентів прийшли вчитися, є вихованими в культурних сім'ях. Вони самі не потерплять, коли порушники їх домашнього (гуртожицького) життя будуть запроваджувати свої “правила гри”. Деканат історичного факультету повинен позбавлятися таких “студентів” без численних попереджень, а відразу. Для прикладу назву багаторазові пригоди історика Полажинця, які нарешті завершилися для нього виключенням з лав студентів.

На факультеті необхідно створити механізм, кожна ланка якого буде стабільно діяти. Декан має справу із завідувачами кафедр, які забезпечують навчально-виховний процес у конкретних студентських групах, а академнаставники і старости забезпечують нормальний мікроклімат кожної індивідуальної студентської групи. Можливо, на перших порах доведеться діяти жорстко. До тих пір, поки студенти-прогульщики з власних ініціатив не зрозуміють, що за пропуски занять без поважних причин їх не допускатимуть до іспитів і виключатимуть з університету. Коли така політика деканату стосовно студентів-прогульщиків стане традиційною, ця проблема зникне сама по собі.

Будь-який факультет не може жити ізольовано, варитися у власному соку. В нас склалися непогані стосунки з багатьма кафедрами та вищими навчальними закладами України і світу. Однак, ці відносини існують, як правило, завдяки індивідуальним контактам окремих викладачів, які є

членами рад по захисту в інших містах, виступають з доповідями на конференціях тощо. Мова йде про укладення дієвих договорів перспективного розвитку між історичним факультетом УжНУ та провідними навчальними і науковими закладами України, перш за все Київським і Львівським національними університетами, Інститутом історії України НАНУ. Там є в кого повчитися, та й вони рахуються з багатьма нашими ініціативами. Ігнорувати ці зв'язки в умовах ХХІ століття є, принаймні, нелогічно. Ми залишатимосся периферією, а наші праці добре знатимуть в межах Ужгорода та області.

Це стосується і контактів із навчально-науковими закладами Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії. Якщо ми прагнемо в Європу, ми не маємо права залишатися осторононь наукового співробітництва з сусідніми країнами. В разі обрання мене деканом я докладу максимум зусиль, щоб історичний факультет став серйозним суб'єктом міжнародного наукового життя. Це стосується також проблеми залучення провідних українських і зарубіжних вчених до читання окремих спецкурсів на історичному факультеті нашого університету. Переконаний, що така постановка питання значно урізноманітнить навчальний процес на факультеті.

Після проголошення незалежності України чимало спеціальностей, які вважалися пріоритетними в радянські часи, почали відходити на задній план, поступаючись новим професіям, напрямкам тощо. З падінням комуністичної системи історичний факультет перестав бути кузницею підготовки ідеологічних кадрів. Минулого року по всій Україні зафіксовано зменшення конкурсу на такі спеціальності як "Історія", "Філософія". В той же час зростає попит на політологів, які згідно з "Класифікатором професій" можуть працювати майже на тридцяти посадах. Історичний факультет нашого університету поки-що тримається на позначці три абітурієнти на місце, що нас обнадіює.

Однак, прийшов час дещо модернізувати історичний факультет, а це можна зробити, приміром, відкривши спеціальність "музеєзнавство і архівознавство". В області жоден вищий навчальний заклад не готує відповідних фахівців, а вони вкрай потрібні. Хоча політологія останніми роками суттєво вирвалася вперед, однак, ми не можемо забувати, що набір політологів проводиться Закарпатським інститутом ім. Августина Волошина МАУП. Саме до цього закладу, який є недержавним, робиться значний відтік наших потенційних студентів. Прийшов час відкрити нарешті заочне відділення при історичному факультеті зі спеціальності "Політологія", тим більше що за наслідками ліцензійної експертизи ми таке право здобули. До нас постійно звертаються люди з вищою освітою, які виявляють зацікавленість у здобутті такої професії. Я глибоко переконаний, що конкурс на заочному відділенні буде значно більшим, ніж на стаціонарі.

На історичному факультеті працює золотий фонд нашої закарпатської історіографії, навчаються талановиті студенти, однак про наші успіхи мало хто знає. Мова йде про постійну рекламу наших здобутків на сторінках закарпатської періодики, пропагування наших спеціальностей. У цьому відношенні ми суттєво поступаємось уже згаданому МАУПУ та Ужгородському державному інституту інформатики, економіки і права. Всі ми повинні зрозуміти, що в сучасних умовах, коли посилюється конкуренція між вузами, відкриваються нові спеціальності, які раніше існували тільки в УжНУ, перед нами чітко окреслюються завдання: 1) не тільки вижити, але й, модернізувавшись, залишатися флагманом у підготовці фахівців суспільних дисциплін. Для цього ми маємо все необхідне, перш за все фахівців. Якщо УжДІІЕП змушений запрошувати професорів з Києва, високо оплачуючи їх роботу, то ми маємо визнані кадри фахівців, імена яких відомі далско за межами Ужгорода та області; 2) значно покращити матеріально-технічну базу факультету, бо навіть за вимогами акредитації сьогодні явно недостатньо мати на кожній кафедрі по комп'ютеру. Сьогодні мова йде про обов'язковий комп'ютерний клас, який підключений до ІНТЕРНЕТу.

Я знаю, що окремі викладачі (їх не так вже й багато) вважають, що сьогодні історичний факультет не готовий до змін. З цього приводу хочу сказати наступне. По-перше, зміни бувають різні, як правило, або революційні, кардинальні, або еволюційні (покропи). Найгірше, коли будь-які зміни відсутні. Відкидаючи революцію, ми будемо робити все для того, щоб історичний факультет, зберігаючи славні багаторічні традиції академічної науки, які формувалися багатьма поколіннями істориків, модернізувався і продовжував залишатися головним центром, кузницею фахівців істориків і політологів у Закарпаття.

Це буде тоді, коли декан, завідувачі кафедр, професорсько-викладацький склад факультету, студенти та їх батьки вважатимуть себе однією сім'єю, єдиною командою, яка бачить світло в кінці тунелю. Замість традиційного лозунгу "моя хата з краю", пріоритетним має стати інший: "історичний факультет – мій факультет".

ПОЛІТИЧНА НАУКА В УжНУ: НОВІ РУБЕЖІ

Кафедра політології Ужгородського національного університету, як і в Україні загалом, була утворена в 1991 р. До цього часу вона неодноразово змінювала назви: кафедра наукового комунізму, марксизму-ленінізму тощо. До 1994 р. мала статус загальноуніверситетської, після чого була переведена на історичний факультет. Там виконувала дві функції: читання курсів політології і соціології для студентів усіх факультетів та спецкурсів з політичної науки для студентів історичного факультету.

Важливою віхою в історії кафедри було рішення Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти України від 9 червня 1998 р. про видання ліцензії на право підготовки спеціалістів-політологів. Отже, кафедра стала випускаючою зі спеціальності “Політологія”. В червні 2002 р. 18 студентів-політологів успішно захистили наукові роботи і здобули вперше в історії Закарпаття дипломи бакалаврів. Доказом сумлінного ставлення професорсько-викладацького складу кафедри до наукової та навчально-виховної діяльності є той факт, що одинадцять студентів захистили бакалаврські роботи на “відмінно”. В 2004 р. відбувся перший в історії краю випуск магістрів.

Отже, політична наука в стінах Ужгородського національного університету порівняно молода навчальна дисципліна. Разом з тим, вже можна говорити про вагомі здобутки. За якихось тринадцять років вдалося успішно пройти ліцензійні та акредитаційні експертизи, за наслідками яких університет здобув право випускати бакалаврів, спеціалістів і магістрів з політології. Спеціальність „Політологія” була акредитована за найвищим, четвертим рівнем акредитації.

П'ятеро найкращих студентів п'ятого курсу Маріанна Колодій, Сергій Чуп, Микола Щадей, Ольга Сурніна і Петро Габрин успішно склали державний комплексний іспит з політичної науки, а 21 травня 2004 р. в присутності голови навчально-методичної комісії з політології Міністерства освіти і науки України, завідувача кафедри політології Київського національного університету, доктора філософських наук, професора Федора Кирилюка блискуче захистили магістерські роботи. За наслідками акредитаційної експертизи (професори Ф.Кирилюк, М.Кугутяк) кафедра політології одержала найвищі оцінки.

Приємно відзначити, що всі магістри рекомендовані до аспірантури Ужгородського національного університету, а випускник Сергій Чуп отримав запрошення до аспірантури на філософський факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Перевіряючи схвально віднеслися до того незаперечного факту, що всі без винятку магістри політології володіють, як правило, однією іноземною мовою та є авторами багатьох наукових публікацій, опублікованих на сторінках фахових видань. Перу Миколи Щадея належить навіть брошура „Футурологічні концепції на межі тисячоліть”, в якій молодий дослідник простежив і зробив ґрунтовний аналіз політологічних доктрин Елвіна Тоффлера, Самуеля Хантінгтона, Френсіса Фукуями та інших вчених.

За тринадцять років свого існування політологія в Україні пройшла еволюційний шлях від штучного наукового комунізму до власне політології – спеціальної наукової та навчальної дисципліни, яка на Заході бере свій початок з середини ХІХ століття. Для того, щоб наблизитися до рівня європейської та американської політичної науки, необхідно було

прийняти державний стандарт, який би, по-перше, узаконив цю науку в Україні, по-друге, зробив би її конкурентноспроможною в світі. Звичайно, ми робимо тільки перші кроки в цьому напрямку, однак вони є радикальними і безповоротними.

Навчально-методична комісія з політології Міністерства освіти і науки України нещодавно на черговому своєму засіданні завершила роботу над державним стандартом, який для затвердження направлений в Міністерство праці та Кабінет міністрів України. Важливо, що він розроблений із перспективою переходу на двоступеневу систему (бакалавр – магістр), яка виключає середню ланку – спеціалістів. Тобто, здобувши диплом бакалавра політології, наш випускник одержуватиме повноцінну вищу освіту IV рівня акредитації, а до магістратури поступлять найкращі наші студенти, як правило, круглі відмінники.

Необхідно відзначити, що бакалавр політології одержує право по закінченні повноцінного чотирирічного навчального циклу працювати викладачем соціально-гуманітарних дисциплін у загальноосвітній школі, ліцеї, вищих навчальних закладах I і II рівнів акредитації, молодшим науковим співробітником (філософія, історія, політологія) в науково-дослідних інститутах, референтом органів місцевого самоврядування (відділи, управління внутрішньої політики районних адміністрацій та міськвиконкомів) місцевих рад, консультантом з інформаційної політики, консультантом із суспільно-політичних питань в партіях та громадських організаціях, помічником депутата органів місцевих рад, лектором із суспільно-політичних питань, політичним оглядачем, референтом з виборчих технологій, консультантом з політичної реклами тощо.

Закономірно, що ще кращі перспективи відкриваються перед магістрами політології. Ті маїстри, які оберуть шлях педагога, можуть працювати викладачами соціально-гуманітарних дисциплін III – IV рівнів акредитації, асистентом, викладачем і старшим викладачем, спеціалістом з питань внутрішньої політики (управління внутрішньої політики обласних державних адміністрацій та виконкомів обласних рад), спеціалістом із зв'язків з громадськістю та ЗМІ, експертом із суспільно-політичних питань в партіях та громадських організаціях, помічником Народного депутата України, спеціалістом у галузі політичних технологій, спеціалістом у галузі політичного аналізу та прогнозування, спеціалістом у сфері міжнародних політичних відносин, консультантом з політичного маркетингу та менеджменту, спеціалістом з політичної реклами.

До вищесказаного додамо, що найближчим часом у вищих навчальних закладах України відкриється нова політологічна спеціальність – політтехнологи. Сподіваємось, що Ужгородський національний університет не стоятиме осторонь цих прогресивних нововведень.

Крім навчального процесу на спеціальності "Політологія", кафедра політології забезпечує читання нормативних курсів "Політологія" та "Соціологія" для всіх факультетів Ужгородського національного університету. Професорсько-викладацький склад кафедри також читає нормативні курси "Теорія міжнародних відносин", "Світова політика і міжнародні відносини", "Основи конфліктології" для студентів факультету "Міжнародні відносини", "Історія політичних вчень" та "Теорія політичного конфлікту" для студентів історичного і юридичного факультетів Ужгородського національного університету, "Етнологія" для студентів-біологів.

На кафедрі політології також проходять підготовку студенти та аспіранти з інших вузів (Ужгородський державний інститут інформатики, економіки і права) та країн (Угорщина, Румунія). Для написання кандидатської дисертації до кафедри політології прикріплені випускник юридичного факультету Пазмапського університету (Угорщина) Берені Андраш та відома угорська тележурналістка Аніта Торпоцкі. Відбувається обмін студентами-політологами Ужгородського національного університету та вищих навчальних закладів Угорщини. В 2003 р. стажування в Угорщині пройшли студенти 5-го курсу спеціальності "Політологія" М.Рояк та Б.Пап.

Контингент студентів зі спеціальності "Політологія" формується в основному з випускників середніх загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації.

Кафедра політології вивчає потреби регіону у фахівцях-політологах, підтримуючи постійні зв'язки з обласним, міськими та районними відділами освіти і науки, Закарпатським інститутом методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Між УжНУ та Закарпатською обласною державною адміністрацією (управління з питань внутрішньої політики та управління освіти і науки) укладено угоди про підготовку фахівців – політологів, є замовлення на підготовку бакалаврів, спеціалістів і магістрів із спеціальності "Політологія", у тому числі й на наступні 5 років.

Професорсько-викладацький склад кафедри співпрацює з колективами шкіл та тими навчальними закладами міста й області, де вивчаються "Історія", "Людина і світ", "Політологія", веде активну роботу по залученню здібної молоді до вступу на спеціальність "Політологія" історичного факультету Ужгородського національного університету. Крайні учні, переможці обласних олімпіад, зараховуються на навчання у вузи за результатами співбесіди.

Прийом за держзамовленням на денну форму навчання спеціальності "Політологія" збільшився з 10 осіб у попередні роки до 15 (з 1999 року). Той факт, що в 2002 р. на перший курс спеціальності "Політологія" зара-

ховано 27 студентів, що майже вдвічі більше ніж у 2001 р., свідчить про зростання іміджу порівняно молодшої спеціальності, фахівців якої потребує на сьогоднішній день Закарпатська область. Конкурс на спеціальність „Політологія” під час вступних іспитів 2004 р. становив п'ять абітурієнтів на місце. Однак, практика показує, що значна частина абітурієнтів УжНУ, особливо ті, які вже мають одну вищу освіту, бажають навчатися на заочному відділенні спеціальності “Політологія”. Це питання неодноразово піднімалося на зустрічах провідних вчених Ужгородського національного університету з представниками керівництва області та міста, керівниками обласних осередків політичних партій і громадських організацій. Перший набір на заочне відділення відбувся в 2004 р. (успішно склали вступні випробування 16 абітурієнтів).

Аналіз формування контингенту студентів показує, що якісний склад абітурієнтів за останні три роки покращився: практично щороку на спеціальність вступають випускники середніх шкіл, нагороджені медалями (і переможці обласних та призери всеукраїнських олімпіад), або вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації, що отримали дипломи з відзнакою. Таких у 2002 р. були 5 осіб., в 2004 р. – 12. В останні роки – за спеціальною угодою між навчальними закладами – кращі випускники гімназії та ліцею міста Ужгород, а також призери творчих конкурсів Малої академії наук мають право вступати на спеціальність “Політологія” за результатами співбесіди. Кожного року є студенти, що навчаються на контрактній основі (у 2002 р. таких було 12 студентів, у 2003 р. – 15).

Географія абітурієнтів засвідчує, що в основному на спеціальність “Політологія” Ужгородського національного університету вступають випускники шкіл, гімназій та ліцеїв навчальних закладів Закарпатської області. Серед них є й жителі гірських районів Закарпаття – Міжгірського, Воловецького, Рахівського. На спеціальності навчаються також уродженці Львівської, Херсонської та інших областей України.

Тенденція відрахувань з першого курсу іде до зменшення: з 2001 р. з першого курсу спеціальності “Політологія” студенти не відраховувалися.

З метою запобігання негативних тенденцій у формуванні контингенту студентів кафедрою політології здійснюється ряд заходів: викладачі беруть участь в організації та проведенні як міських, так і обласних олімпіад (завідувач кафедри політології, професор М.М.Вегеш з 1998 р. є заступником голови журі обласних олімпіад з історії), виступають перед учнями шкіл, ведуть роботу в Малій академії наук, разом з міськвно та Товариством української мови ім.Т.Г.Шевченка “Просвітою”, керівниками ряду осередків політичних партій беруть участь в організації та проведенні масових тематичних заходів (святкування ювілеїв злуки Західно-Української Народної Республіки з УНР, Карпатської України – незалежної держави в 1939 році, возз'єднання Закарпаття з Україною в 1945 році тощо). Профе-

сори В.І.Худанич, М.М.Вегеш є постійними учасниками “круглих столів” та зустрічей па обласному радіо та телебаченні. Вже протягом багатьох років доценти В.Л.Боднар та В.В.Марина читають лекції вчителям-історикам в Закарпатському інституті методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. В.В. Марина, румун за національністю, активно співпрацює з “Товариством румунської культури ім.Дж.Кожбука”.

На історичному факультеті Ужгородського національного університету підготовка фахівців за спеціальністю 8.040301 – “Політологія” ведеться з урахуванням інструкцій і вказівок Міністерства освіти і науки України, у відповідності до освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) та на основі освітньо-професійної програми (ОПП) вищої освіти за професійним спрямуванням “Політологія” освітньо-кваліфікаційних рівнів “Бакалавр”, “Спеціаліст”, „Магістр”, розроблених в Ужгородському національному університеті і погоджених з Науково-методичною комісією за напрямом “Політологія”, з Інститутом системних досліджень Департаменту вищої освіти та з Науково-методичним центром вищої освіти Міністерства освіти і науки України. У 2003 р. кафедрою політології Ужгородського національного університету розроблені та погоджені з вищезазначеними інстанціями ОКХ і ОПП освітньо-кваліфікаційного рівня “Магістр”.

Навчально-виховний процес на спеціальності “Політологія” історичного факультету здійснюється згідно з основним документом – навчальним планом, складеним за типовою формою і відповідно погодженим та затвердженим.

Кафедра політології в основному забезпечена програмами, схваленими Міністерством освіти і науки України. З урахуванням нових досягнень у політичній науці викладачами кафедри розроблені доповнення до існуючих типових програм нормативних дисциплін, а також внесені необхідні корективи у програми спеціальних дисциплін. На кафедрі розроблені навчальні робочі програми усіх теоретичних навчальних дисциплін – як основних, так і спеціальних курсів. Усі програми пройшли первинне детальне обговорення на кафедрі, схвалені методичною комісією історичного факультету та затверджені Вченою радою історичного факультету. Програми прорецензовані як спеціалістами УжНУ, так і вченими інших вузів (професор М.В.Кугутяк з Прикарпатського університету ім.В.С.Стефаніка, доцент Ян Томко з Пряшівського університету (Словаччина) тощо). На кафедрі наявна також програма державних іспитів, передбачена навчальним планом.

Кафедрою розроблена наскрізна програма всіх навчальних практик, передбачених навчальним планом (ознайомчої в обласних осередках політичних партій, виробничої в місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, педагогічної та переддипломної), яка затвер-

джена Вченою радою історичного факультету. Програми частково підпорядковані реалізації наукової теми Науково-дослідного інституту карпатознавства Ужгородського національного університету (директор – професор М.М.Вегеш).

Враховуючи особливості й потреби регіону, який межує з Угорщиною, Словаччиною та Румунією, навчальні програми, розроблені кафедрою політології, значно доповнені матеріалами про стан і перспективи політичної науки у названих країнах. Кандидатом філософських наук, доцентом В.Л.Боднаром опубліковано ряд наукових статей з даної проблеми (Наприклад: Боднар В.Л., Вегеш М.М. Про деякі питання викладання курсу політології в Угорській і Чеській Республіках // Політологія в Україні: стан та перспективи розвитку. Наукові доповіді та статті.-Київ,2000.-С.24-30; Боднар В.Л. Про деякі особливості викладання та вивчення політології в Угорській Республіці // *Carpatica – Карпатика*. Випуск 18. Історія, політологія, культура: минуле і сучасне.-Ужгород,2002.-С.288-296; Боднар Володимир, Томко Ян. Особливості викладання політології в Словацькій Республіці // *Carpatica – Карпатика*. Випуск 17. Українсько-словацькі взаємини в галузі історії, літератури та мови.-Ужгород,2002.-С.101-107). 10-12 жовтня 2003 р. викладачі кафедри політології Ужгородського національного університету взяли участь у міжнародній науковій конференції “Політичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи на рубежі століть”, що відбулася в румунському місті Орадеа.

Кількість нормативних дисциплін і дисциплін за вибором та кількість годин, відведених на фундаментальну і спеціальну підготовку студентів-політологів, визначена у відповідності до вимог навчальних планів, що розроблялися й затверджувалися згідно з вимогами Міністерства освіти і науки щодо змісту й обсягу соціально-гуманітарної освіти та набутого досвіду підготовки фахівців. Підготовка фахівців ведеться за умов зваженості всіх основних блоків навчальних дисциплін: циклу гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, циклу фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін, циклу дисциплін самостійного вибору закладу і самостійного вибору студента, практичної підготовки і самостійної роботи студентів.

Блоки фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін представлені у навчальних планах належним чином: у них сконцентровані усі важливі предмети, що формують світогляд і фахову ерудицію політолога.

Кафедра політології у даний час забезпечує читання таких спецдисциплін: “Історія зарубіжних політичних вчень”, “Теорія політичного конфлікту”, “Сучасний парламентаризм”, “Політична ідеологія”, „Політична психологія”, “Соціальна філософія”, “Соціологія”, “Порівняльна політологія”, “Політична культура”, “Теорія міжнародних відносин”, “Філософія

політики”, “Технологія політичного процесу”, “Сучасна зарубіжна політологія”, “Державне управління і місцеве самоврядування”, “Методи політичних досліджень”, “Історія і теорія демократії”, “Політична соціологія”, “Вступ до геополітики”, “Політичне лідерство”, “Історія української державності”, “Вступ до спеціальності”, “Історія політичної думки України”, “Історія і теорія політичних партій”, “Загальна теорія політики”, “Гендер і політика”, “Методика викладання соціально-політичних дисциплін”, “Світовий процес і геополітика”, “Теорія міжнародних відносин”, „Міжнародний тероризм”, „Етнополітологія”, „Політичний маркетинг і політичний менеджмент”, “Основи конфліктології”, “Світова політика і міжнародні відносини” для студентів факультету “Міжнародні відносини”, “Вибірчі системи держав світу”, “Роль і місце адміністративних органів у політичній системі суспільства”.

Навчальний процес на спеціальності “Політологія” здійснюється у відповідності з графіком навчального процесу і оптимальним розкладом занять. Розподіл навчального навантаження викладачів кафедри здійснюється згідно з введеними Міністерством освіти і науки України (наказ №450 від 7.08.2002 р.) новими нормами часу для планування і обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів. Обсяг обов’язкового навчального навантаження кожному конкретному викладачеві встановлюється кафедрою з урахуванням обсягу виконання ним методичної, наукової й організаційної роботи та особливостей і структури навчальних дисциплін, які веде викладач. Це стосується також тих дисциплін, які лише запроваджуються та потребують від викладача значних затрат часу на розробку курсу лекцій і відповідного методичного забезпечення.

Усі викладачі кафедри працюють у відповідності до індивідуальних планів роботи. При їх складанні вони керуються затвердженими Міністерством освіти і науки України переліками основних видів методичної, наукової й організаційної роботи та рекомендаціями щодо запровадження їх у вищих закладах освіти. Весь обсяг запланованої роботи членами кафедри виконується, про що свідчать зазначені в індивідуальних робочих планах конкретні підсумкові результати. Багатьма викладачами кафедри обсяг навчальної роботи дещо перевиконується.

Належний науково-методичний рівень проведення занять різних типів забезпечується шляхом використання персональних електронно-обчислювальних машин, використання результатів наукових та науково-методичних досліджень професорсько-викладацького складу кафедри, контролюється проведенням відкритих лекцій, ректорських та періодичних контрольних робіт.

У процесі навчально-виховного процесу викладачами кафедри політології широко застосовуються новітні технології навчання. З метою

дієвості та якості навчання, посилення мотивації праці студента, створення умов для прояву творчої особистості, а також для підвищення об'єктивності оцінки підсумків його навчальної діяльності викладачами запроваджена рейтингова та тестова система контролю успішності. Кафедра заохочує студентів до додаткової індивідуальної роботи, яка сприяє поглибленому вивченню курсів (підготовка і захист рефератів, опрацювання додаткової літератури, участь в олімпіадах, наукових гуртках, наукових конференціях, публікації статей тощо) та до творчого виконання різного роду занять. Підготовка ж особливо обдарованих студентів ведеться за індивідуальними планами.

Всі студенти 5-го курсу спеціальності "Політологія" є авторами наукових публікацій. Їх наукові статті ввійшли складовою частиною до наукового збірника "Політичні партії і вибори в Україні та країнах Центральної і Південно-Східної Європи", виданого кафедрою політології спільно з науково-дослідним інститутом карпатознавства Ужгородського національного університету. Залучаються до наукової роботи також студенти молодших курсів. Студент 5-го курсу К.Куцов опублікував наукову статтю "Політична думка в Закарпатті кінця ХІХ століття" (Carpatica – Карпатика. Випуск 19. Історія і культура Карпат. До десятиріччя утворення НДІ карпатознавства.- Ужгород,2002.-С.43-54). Магістри П.Габрин, М.Колодій, О.Сурніна опублікували наукові статті у науковому збірнику "Політологічні студії: історія, теорія, практика" (Ужгород,2003). Студенти-політологи під керівництвом доцента М.О.Лендшел систематично беруть участь у науково-практичних конференціях, які проводять спільно кафедра історії України УжНУ (доцент В.П.Мельник) та Ужгородський політехнічний ліцей (В.І.Огар).

В квітні 2003 року студенти ІV курсу П.Габрин, О.Сурніна та М.Колодій приймали участь в "Днях науки", які відбулися на філософському факультеті Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. У 2004 р. в аналогічній конференції, присвяченій ювілею філософського факультету КНУ теж взяли участь студенти-політологи.

Зміст освіти на спеціальності "Політологія" історичного факультету реалізується в навчальних посібниках та методичних розробках, виданих в останні роки викладачами кафедри політології. Особливої уваги заслуговують такі видання: Боднар В.Л., Вегеш М.М., Худанич В.І. Становлення і розвиток політичної думки в Україні (навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв та гімназій).-Ужгород,1995.-89 с.; Боднар В.Л., Вегеш М.М., Худанич В.І. Історія української державності (навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв).-Ужгород,1996.-203 с.; Вегеш М.М., Остапець Ю.О. Політологія: конспект лекцій.-Ужгород,1999.-83 с.; Боднар В.Л., Вегеш М.М., Худанич В.І. Основи політології (навчально-методичний

посібник для студентів вищих навчальних закладів).-Ужгород,2000.-203 с.; Вегеш М.М., Горват Л.В. Українська державність у ХХ столітті (матеріали до лекцій для студентів історичного факультету).-Ужгород,2000.-97 с.; Зап М. Запитальники до вивчення ментальності та етнічних стереотипів населення України (методичний посібник для студентів історичного факультету УжНУ).-Ужгород,2002.-44 с.; Вегеш М.М., Остапець Ю.О. Основи політології. – Ужгород, 2003. – 421 с.; Вегеш М., Щадєй М. Зарубіжні футурологічні концепції на межі тисячоліть: порівняльний аналіз. – Ужгород, 2003. – 77 с.; Вегеш М., Остапець Ю. Як писати наукову роботу. – Ужгород, 2003. – 71 с.; Вегеш М. Західна геополітика в ім'ях. – Ужгород, 2003. – 200 с. та ін.

На кафедрі наявне методичне забезпечення підготовки курсових, кваліфікаційних і дипломних робіт. Досвід науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу кафедри знайшов відображення в методичному посібнику професора В.І.Худанича “Методичні поради по написанню і оформленню дипломної роботи з політології”, якими послуговуються студенти спеціальності “Політологія” при виконанні наукових досліджень різного характеру.

Оскільки належна фахова підготовка політолога включає і комп'ютерну грамотність, на кафедрі політології ведеться робота (здебільшого в рамках спецдисциплін та самостійної роботи студентів), спрямована на вироблення у студентів умінь підготувати необхідний політологічний матеріал, розробити методику застосування одержаної програми.

Кафедра підтримує зв'язки із закладами та установами освіти, обмінюється досвідом навчально-методичної роботи із спорідненими кафедрами Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка, Львівського національного університету ім. І.Я.Франка, Прикарпатського університету ім. В.С.Стефаника, Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, Волинського державного університету ім. Лесі Українки, Інститутом історії України НАН України, Інститутом Українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України та в рамках міжнародних угод з Педагогічним факультетом ім. Дьюлі Югаса Сегедського університету (Угорська Республіка), Ниредьгазьким педінститутом (Угорська Республіка), філософським факультетом Кошицького університету ім. П.Шафарика (Словацька Республіка), Академією Наук Угорщини, Академією Наук Чехії, Університетом Клуж-Напока (Румунія), Історичним музеєм в м. Сату Марс (Румунія).

Викладачі кафедри постійно читають лекції в Закарпатському інституті методики навчання і виховання, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, виступають перед учителями на засіданнях міських методоб'єднань.

Зміцненню зв'язків кафедри із загальноосвітніми школами сприяє педагогічна практика студентів, яка проходить у 9-му семестрі (6 тижнів). За домовленістю з керівництвом окремих шкіл та технікумів певна частина практичних занять з методики викладання соціально-політичних дисциплін проводиться на базі навчальних закладів, що дає змогу студентам поєднати педпрактику з певним досвідом викладацької роботи. Основна частина студентів спеціальності “Політологія” проходить практику в загальноосвітніх школах №1, №4, №6, політехнічному ліцеї міста Ужгорода, Ужгородському кооперативному технікумі тощо.

Педагогічна практика проводиться згідно з програмою, розробленою методичною комісією кафедри політології (доц. М.О.Лендьял) і затвердженою Радою історичного факультету.

Після закінчення 3-го курсу студенти, які навчаються за спеціальністю “Політологія”, згідно з навчальним планом проходять практику в політичних партіях (6-й семестр, 4 тижні). Базами проведення практики є осередки найбільш потужних політичних партій на Закарпатті, які можуть надати студентам відповідний матеріал та створити умови для праці. До таких партій, перш за все, слід віднести: СДПУ(о), КПУ, НРУ, СПУ, НДП, ПРП, “Батьківщина”, “Демократичний Союз” та ряд інших. Основна мета практики в політичних партіях студентів 3-го курсу – це, по-перше, ознайомлення із партійною роботою на місцевому рівні та структурою обласних осередків політичних партій. І, по-друге, оволодіння навичками організації і планування партійної роботи на регіональному рівні. Звіт про практику студентів оформляється за встановленим зразком. Структура його є наступна: а) дата реєстрації партії в Міністерстві юстиції України та Закарпатті, юридична адреса партії в регіоні, логотип партії; б) аналіз основних положень програми партії; в) участь партії у виборах парламентських і президентських (кількість кандидатів у регіонах, наявність народних депутатів, депутатів обласної ради); г) структура обласної організації партії та її чисельність; д) аналіз друкованих видань партії; ж) перспективні напрямки роботи партії в регіоні.

Необхідним та важливим елементом підготовки фахівців-практиків у вищих навчальних закладах є виробнича практика. Для студентів спеціальності “Політологія” виробнича практика є основою для освоєння вузькоспеціалізованих професійних навичок, зокрема політичного аналітика. Виробнича практика в місцевих органах державної влади та місцевого самоврядування згідно з навчальним планом проводиться на 4-му курсі (7-й семестр, 4 тижні). Базою для проведення виробничої практики, з огляду на доцільність її географічної локалізації в м. Ужгороді, є Закарпатська обласна державна адміністрація як орган державної виконавчої влади регіонального рівня, Ужгородська районна державна адміністрація як орган державної виконавчої влади місцевого рівня, Закарпатська облас-

на рада як орган представництва інтересів територіальних громад та Ужгородська міська рада як орган місцевого самоврядування територіальної громади. Метою виробничої практики студентів спеціальності “Політологія” у місцевих органах державної влади та органах місцевого самоврядування є ознайомлення з їх структурою, функціями основних підрозділів, зокрема тими, які займаються питаннями внутрішньої політики, а також освоєння навичок практичної роботи державного (муніципального службовця) щодо політичного аналізу та прийняття рішень.

Переддипломна практика є завершальним етапом навчання студентів в університеті і покликана сприяти якісній підготовці студента-політолога до його виробничої діяльності відповідно до сучасних вимог. Метою практики є підготовка до написання дипломної роботи, збір матеріалів для дипломної роботи, поглиблення і закріплення теоретичних знань, правильне оформлення посилань та списку використаних джерел і літератури. Викладачі кафедри під час переддипломної практики для студентів проводять такі заняття: а) практичне заняття на тему “Відбір джерел та літератури, їх аналіз та оцінка; б) “Пошук інформації в мережі Інтернет”; в) “Пошук та аналіз статистичної інформації”; г) “Складення програми трикладних досліджень”.

Ефективній підготовці фахівців-політологів сприяє робота навчально-методичної ради історичного факультету (голова ради – заступник декана історичного факультету, кандидат історичних наук, доцент І.М.Ліхтей). Рада, яка працює згідно із затвердженим планом, здійснює контроль за навчальним процесом, вносить необхідні корективи і пропозиції. Методична рада здійснює експертизу методичних посібників та розробок викладачів, рецензує тематику спецдисциплін, що читаються на кафедрі, виносить їх на затвердження Вченої ради факультету. Члени методичної ради беруть участь у експертизі проведених відкритих занять викладачів, проведення їх за конкурсом та присвоєння вчених звань.

Над удосконаленням змісту, організації та методичного забезпечення підготовки фахівців працює навчально-методична комісія кафедри. Вона займається організацією обговорення тематики спецдисциплін, відвідування відкритих занять колег, ознайомлення викладачів з новинками навчально-методичних видань. Члени методичної комісії кафедри координують роботу з методичною радою факультету, надають допомогу молодим викладачам, беруть безпосередню участь у рецензуванні тематики курсових і кваліфікаційних робіт, обговоренні результатів заліків, семестрових та державних іспитів, підготовці, проведенні та захисті ознайомчої, виробничої, педагогічної та переддипломної практик, працюють над впровадженням нових педагогічних технологій та передового

досвіду, розробляють орієнтовний перспективний план забезпечення підготовки фахівців навчально-методичною літературою тощо.

На кафедрі функціонує методичний семінар. Плани роботи й тематика засідань методичного семінару затверджена на засіданні кафедри та методичної ради факультету. Аналіз матеріалів показує, що основна увага методичного семінару і кафедри в цілому приділяється якості та методиці читання лекцій, проведення практичних і семінарських занять, специфіці організації навчального процесу для студентів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів (бакалавр, магістр), організації самостійної роботи студентів, ефективності рейтингової системи, а також удосконалення планування, організації та змісту навчального процесу і програмно-методичного забезпечення.

Таким чином, рівень навчально-методичного забезпечення навчального процесу на спеціальності “Політологія” історичного факультету Ужгородського національного університету на даний час можна вважати задовільним. Нормативні навчальні та спеціальні дисципліни забезпечені методично стовідсотково. Викладачі кафедри широко використовують можливості наявної науково-методичної літератури, виданої як самими членами кафедри, так і колегами з інших вузів, а також постійно працюють над поповненням навчально-методичної бази, що стосується як видання нових, так і перевидання апробованих на практиці методичних посібників.

Професія політолога – складна і відповідальна, тому професійні вимоги на сьогоднішній день досить високі. Готуючи майбутніх фахівців-політологів, викладачі та співробітники кафедри політології Ужгородського національного університету враховують той факт, що специфіка їхньої діяльності вимагає органічного поєднання відповідних професійних і особистісних якостей.

Для того, щоб успішно вирішувати професійні завдання майбутні спеціалісти-політологи повинні не тільки мати глибокі знання з різних галузей політології, психології, соціології, педагогіки, права, інформатики, але й володіти загальною культурою і культурою спілкування, бути обізнаними з сучасними політичними, соціальними, економічними процесами, мати супербачення, тобто здатність передбачати наслідки своїх дій, відзначатися професійним тактом, володіти емоційною стійкістю, бути здатними приймати правильні рішення в будь-якій ситуації.

Виходячи з цього, у виховній роботі з студентами – майбутніми політологами, колектив кафедри звертає особливу увагу на формування у них таких важливих особистісно-професійних якостей, як: об'єктивність, чесність, справедливість, добросовісність, обов'язковість, відповідальність, тактовність, уважність, толерантність, терплячість, витримка, наполегливість, цілеспрямованість, гуманність, емпатія, комунікативність, сила

волі, самокритичність, принциповість, прагнення до самовдосконалення. З цієї метою, перш за все, використовуються виховні можливості навчальних курсів і спецкурсів, зокрема таких, як загальна психологія, педагогіка, соціальна філософія та психологія, соціологія, політична соціологія, технологія політичного процесу, логіка, культурологія (українська і зарубіжна культура) та ін. Саме ці курси мають найбільші можливості для забезпечення розумового, морального, естетичного, екологічного, фізичного, трудового виховання майбутніх фахівців-політологів.

Цілеспрямована виховна робота спеціальності "Політологія" на історичному факультеті УжНУ в цілому забезпечується спільними зусиллями декана факультету, заступника декана з виховної роботи, академнаставниками груп, викладачами, а також громадським студентським деканатом.

Безпосередньо в групах виховну роботу ведуть академнаставники, які призначаються на засіданні кафедри на початку кожного навчального року. Вони складають план виховної роботи з групою і працюють у відповідності з цим планом.

Для студентів спеціальності "Політологія" організуються як загальнофакультетські виховні заходи, так і групові. Для прикладу, "День першокурсника", „День історика", "День політолога", зустрічі з політичними та громадськими діячами Закарпаття, спортивні змагання, культпоходи, вечори, диспути, конференції, КВК тощо. Систематично проводяться виховні години в групах, індивідуальні виховні бесіди з студентами, які порушують дисципліну або незадовільно вчаться, надається консультативна допомога психолога студентам, які цього потребують.

На спеціальності складається традиція листування з батьками студентів, надання їм інформації про успіхи чи неспіхи в навчанні та поведінці їх дітей.

Успішно використовуються і виховні можливості під час проходження студентами практики в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування, політичних партіях, громадських організаціях, школах. Студенти беруть активну участь у діяльності молодіжних громадських організацій краю, очолюють їхню роботу. Отже, всі названі показники позитивно впливають на формування особистісного росту фахівця-політолога.

Підготовку фахівців-політологів на історичному факультеті Ужгородського національного університету забезпечує професорсько-викладацький склад кафедри політології. На ній працює 12 викладачів: докторів історичних наук, професорів – 2, кандидатів філософських наук, доцентів – 2, кандидатів історичних наук, доцентів – 3, кандидат політичних наук, доцент – 1, старших викладачів – 2, асистентів – 2.

При кафедрі діє денна аспірантура, в якій навчається 3 аспірантів (В.Ключкович, Н.Шестак, М.Рояк) та 12 здобувачів (Н.Скоблик, В.Гиря, І.Мазурок, М.Токар, В.Данишук, І.Чорняк, Л.Бобер, Р.Стойка, Т.Кіш, І.Клюфас, громадяни Угорщини А.Брсені та А.Торноцкі). Аспіранти і здобувачі активно працюють над кандидатськими дисертаціями, про що регулярно доповідають на кафедрі, виступають на наукових конференціях, пишуть статті. Аспірант В.Петрінко успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук (“Вплив “Політики” Арістотеля на становлення і розвиток європейської політичної думки”). У 2003 р. захистив кандидатську дисертацію М.Зан на тему “Етнічні процеси на Закарпатті (1989-2001 рр.)”, а в 2004 р. М.Токар (“Становлення і розвиток політичних партій Закарпаття в 1919-1939 рр.”). В жовтні 2004 р. відбудеться захист дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук Ю.Остапця.

На кафедрі створені оптимальні умови для її поступового забезпечення саме кандидатами політичних наук. Є посередня домовленість з кафедрою політології Київського національного університету ім. Т.Г.Шевченка про прийом в докторантуру кандидата історичних наук, доцента Мирослави Лендєл для написання дисертації “Становлення інституту місцевої демократії в країнах Центральної та Східної Європи: порівняльний аналіз” на здобуття наукового ступеня доктора політичних наук, а також про наукове стажування викладачів кафедри політології. На Вченій раді Ужгородського національного університету затверджена тема докторської дисертації кандидата історичних наук, доцента Василя Марини “Політична трансформація Румунської Республіки у посттоталітарний період (1989-2003 рр.)”. Середній вік викладачів кафедри політології на даний час становить 42 роки. Для прикладу, в 1997 р. цей показник становив 55 років.

Матеріально-технічну базу науково-дослідної роботи кафедри політології можна вважати задовільною.

Інформаційно-технічну базу спеціальності “Політологія” становить фонд навчально-наукової та методичної літератури, періодичні видання професійного спрямування, комп'ютерні засоби, програмні продукти, електронні бази даних. На факультеті також є сканер, мнोजильна техніка (лазерний принтер, ксерокс), магнітофони, діапроектори.

Крім того, до переліку технічних засобів входять мультимедійні персональні комп'ютери типу Pentium-166-200, об'єднані в локальну мережу Windows NT з сервером на базі комп'ютера типу Pentium-II. Усі комп'ютери зосереджені у двох комп'ютерних залах (при кафедрі математичного моделювання) та в кабінеті кафедри політології.

Комп'ютерні класи обладнані мультимедійними ПК на базі процесорів і мають наступні ресурси та програмне забезпечення: операційна сис-

тсма Windows-98, пакет Microsoft Office; доступ до мережі INTERNET в режимі On-Line; доступ до електронної бази даних законодавства України "Ліга"; пакети програм Adobe Page Maker, Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Fine Reader Professional; комплекти мультимедійних програм на CD-дисках, довідники та навчальні програми для машинного перекладу та вивчення іноземних мов (Stylus, Language Master, Promt-2000, Мультилекс).

Для підтримки навчальних курсів з іноземної мови активно використовується інтерактивне забезпечення "English Platinum", "Francais dOr" (реалізоване на базі комп'ютерного кабінету №2).

Студентами та викладачами історичного факультету спеціальності "Політологія" наведено вище інформаційно-технічне забезпечення використовується при підготовці та проведенні навчальних курсів і спецдисциплін.

Перспективними напрямками розвитку і використання інформаційно-методичної бази кафедри політології є такі напрями: управління навчальним процесом; забезпечення інформаційно-методичної підтримки навчального процесу та наукової роботи.

В управлінні навчальним процесом перспективним є формування електронних баз даних для ефективної організації та моніторингу якості навчального процесу.

З метою оптимального забезпечення навчального процесу необхідним є використання і розробка інформаційно-методичного забезпечення з урахуванням сучасних досягнень інформаційних технологій, а саме – підтримка навчальних курсів за технологіями WWW та INTERNET і створення інформаційних баз даних з різних дисциплін.

Для науково-дослідницької роботи актуальним є впровадження сучасних інформаційно-аналітичних програмних засобів проведення досліджень і аналізу результатів. Важливим є також розробка детальної інформаційної інфраструктури для взаємодії всіх трьох перерахованих вище напрямів.

Основний фонд навчально-наукової та методичної літератури знаходиться в науковій бібліотеці УжНУ (у тому числі у її філіалах – в навчально-лабораторному корпусі, у бібліотеках гуртожитків №1, №4) та в бібліотеках кафедр політології, історії України, нової і новітньої історії та істориографії.

Кафедральна бібліотека спеціальності "Політологія" загалом укомплектована енциклопедіями, науковою та навчально-методичною літературою, краєзнавчими виданнями.

Важливим чинником інформаційного забезпечення спеціальності є поповнення книжкового фонду фаховою літературою та розробка навчально-методичних посібників викладачами кафедри. За роки свого існування спеціальністю за сприяння ректорату університету створено бібліотеку,

яка налічує більше 2000 примірників підручників та посібників, необхідних для якісної підготовки політологів. Щорічно університет передплачує фахові періодичні видання для політологів (“Політична думка”, “Віче”, “Политические исследования”, “Социологические исследования”, “Вестник Московского университета. Серия Политические науки” тощо). Для забезпечення навчального процесу використовуються, як правило, підручники з грифом Міністерства освіти і науки України. Як допоміжні використовуються також навчально-методичні посібники, видані в Росії, Словаччині, Угорщині, Румунії. Загалом забезпеченість студентів спеціальності “Політологія” навчальною літературою становить 100 відсотків – для освітньо-кваліфікаційних рівнів “Бакалавр” та “Спеціаліст” і 90 відсотків – для освітньо-кваліфікаційного рівня “Магістр”.

Матеріально-технічна та інформаційна база спеціальності поповнюється і підготовленими професорсько-викладацьким складом кафедри методичними посібниками та іншими матеріалами, опублікованими, зокрема, і в таких фахових виданнях історичного факультету, як “Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія”, “Регіональні студії”, “Carpatica-Carpatika”. Окремі випуски останнього видання повністю присвячені актуальним проблемам політичної науки (Випуск 16. Політичні партії та вибори в Україні і країнах Центральної і Південно-Східної Європи.- Ужгород, 2002; Випуск 21. Політологічні студії: Історія, теорія, практика.- Ужгород, 2003).

Для оптимального забезпечення навчального процесу викладачі кафедри постійно працюють над поповненням зібрання наочних посібників (таблиць, схем тощо).

У даний час кафедра політології веде пошук комплектуючих, прагнучи, можливо, максимально повно зібрати належний фонд програмних матеріалів. Перспективний план розвитку спеціальності “Політологія” історичного факультету передбачає поліпшення матеріально-технічної бази.

Навчально-матеріальна база спеціальності включає достатні за площею приміщення кафедри політології, кабінет завідувача, п'ять аудиторій та інші приміщення, які використовуються в навчальному процесі, загальною площею 7146,6 кв.м. Для роботи професорсько-викладацького складу створені належні умови з дотриманням необхідних санітарних та гігієнічних норм. Мінімальна площа робочого місця для працівників кафедри, які працюють повний робочий день у службовому приміщенні, дорівнює 4,25 кв.м.

Усі документи, які засвідчують право володіння приміщеннями для здійснення навчально-виховного процесу, наявність інфраструктури, відповідність площ, що використовуються відповідно встановленим нормативам щодо здійснення діяльності, наявні (Див.: Довідку про матеріально-

технічне та інформаційне забезпечення навчального процесу та додатки до неї – паспорт санітарно-технічного стану приміщень та санітарно-технічних комунікацій).

Стан наукових досліджень та науково-методичну діяльність кафедри політології Ужгородського національного університету можна вважати задовільним. Переважна більшість викладачів кафедри за індивідуальними планами наукової роботи ведуть самостійні дослідження. Зокрема, проф. Вегеш М.М. займається питаннями історії української політичної думки, основних етапів державотворення в Україні, проблемами геополітики та геостратегії. Основні результати наукових пошуків проф. Вегеша М.М. висвітлені в семи томах “Історичних досліджень”, складовими яких є “Історія Карпатської України”, “Августин Волошин: педагог, політик, людина”, “Закарпаття між двома світовими війнами” тощо.

Проф. Худанич В.В. досліджує політичну історію Карпатської України – яскраву сторінку в історії українського державотворення а також політичну історію Словаччини, Чехії та Угорщини в другій половині ХХ ст. Його творчий доробок представлений низкою праць: “Закарпаття під Угорщиною” (1999), “Возз’єднання Закарпаття з Україною: оцінки і сучасність” (2001), “До історії національних меншин Австро-Угорщини ХІХ – поч. ХХ ст.” (2001) та ін.

Доц. Боднар В.Л. вивчає проблематику місцевого самоврядування, геополітичних конфліктів та історію зарубіжних політичних вчень. Результати його досліджень представлені в наукових статтях: “Суспільно-політичні погляди О.Духновича”; “Особливості формування політичної думки на Закарпатті напередодні Другої світової війни”; “Про деякі особливості конфліктів у національному питанні”; “Міжнаціональні відносини в Закарпатті”; “Національна духовна культура в процесі формування світогляду молодого спеціаліста”; “Проблеми формування місцевого самоврядування в Україні”; “Державно-правові концепції представників угорського просвітництва”; “О.В.Духнович про типи державних утворень і форми правління” та ін. Вагомим здобутком доц. Боднара В.Л. є видання навчального посібника „Нариси з історії світової політичної думки і становлення сучасної політології” (перше і друге видання).

Доц. Лендсьел М.О. досліджує питання транскордонного співробітництва, становлення місцевої демократії та актуальні аспекти теорії міжнародних відносин. Результати її досліджень опубліковані в близько 70 наукових статтях, окремих виданнях. Зокрема, “Прийняття резолюції про тиждень поневолених націй як приклад функціонування східноєвропейського лобі в США”; “Сучасні тенденції розвитку процесу лобіювання: від хаосу інтересів до узгодженості дій”; “Функціонування Єврорегіонів як політико-організаційних структур розвитку прикордонного співробітництва”; “Українська громада у США – група політичного

тиску (70 – 80-ті роки ХХ століття)”; “Досвід Карпатського Євворегіону: поштовх до переосмислення моделі транскордонного співробітництва”; “Інституалізація процесів регіонального розвитку у країнах Центральної Європи”; “Bilateral Relations at the Border: The Experience of Interregional Cooperation Between Ukrainian and Hungarian Territories In: Ukraine and Its Western Neighbors”; “The System of Local Government and Regional Administration in Ukraine in the Context of Public Administration Reform” та ін. Доц. Лендьял М.О. є співавтором видання “Європа регіонів у ХХІ столітті Майбутнє регіональної політики у країнах Центральної та Східної Європи”, редактором видань “Місцевий та регіональний розвиток в Україні Досвід Закарпаття” та “Регіональна політика та управління у країнах Європи: Матеріали до навчального курсу”. Працюючи на посаді старшого наукового співробітника Інституту державного управління та регіонального розвитку УжНУ є редактором наукового часопису «Регіональні студії».

Доц. Буркало В.В. вивчає проблеми політичної психології в контексті трансформації сучасного суспільства, питання політичної етики, основні ідеологічні доктрини сучасності, проблематику соціальної філософії. Його дослідження відображають наукові статті: “Політичний конфлікт як відображення структурних змін робітничого класу під впливом НТР”; “Криза в Україні як прояв загальноцивілізаційної кризи”; “Космізація мислення – умова цивілізаційного поступу”; “Суспільство на зламі: соціальні колізії і соціологічні та політологічні інтерпретації (дещо про методологічні підходи в сучасній соціології та політології)”; “Аберація масової свідомості країн Східної Європи та імперативи часу”; “Любов в системі соціальних технологій”; “Інволюція радянської партійної еліти та уроки для Руху”; “Особливості історичного становлення політичної психології як науки” тощо.

Доц. Марина В.В. займається дослідженням етнополітичного розвитку румунської національної меншини Закарпаття та вивченням посттоталітарних трансформацій в країнах Східної Європи, зокрема Румунії. Він є співавтором видання “Compendiu de istoria Românilor” та автором наукових статей “Проблеми етнополітичного розвитку румун Закарпаття (1945-1995)”, “Румуни Закарпаття за даними грамот XIV-XV ст. Іона Мігалі де Апша”, “До питання про соціальне становище румунів Марамороша наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.”, “Особливості анти тоталітарного руху в Румунії наприкінці 80-х років”, “Reflectarea revoluției din Decembrie 1989 din România în mass media din URSS (The Reflection of December 1989 Revolution from Romania in U.S.S.R. Mass-media)”, “Români din Transcarpatia (Ucraina) în ultimele trei decenii” та ін.

Ст. викл. Остапєць Ю.О. досліджує електоральні процеси в Україні та країнах Центрально-Східної Європи, особливості партійного

будівництва в процесі демократизації українського суспільства. Остапць Ю.О. є співавтором монографій “Громадсько-політична, церковна і культурно-освітня діяльність митрополита Андрія Шептицького”, “Політологія. Конспект лекцій” та автором низки наукових статей: “Регіональні особливості селекторального процесу в Закарпатській області 1991-2002 рр.”, “Політичні вибори: начерк до теорії селекторального процесу”, “Партії і вибори в Угорщині (1990-1998)”, “Виборча система України: етапи становлення”, “Аналіз основних чинників впливу на голосування виборців у Закарпатській області (ескіз методології)”, “Парламентські вибори в Польщі 2001 р.” “Осередки політичних партій в Закарпатській області 1991-2001 рр.”, “Місцеве самоврядування: світовий досвід і Україна”, “Електоральна поведінка: сутність та основні тсоретико-методологічні підходи до її вивчення”, “Формування та розвиток осередків політичних партій в Закарпатській області (1991-2001 роки)”, “Регіональні особливості парламентських виборів 2002 р. в Закарпатській області” та ін.

Ст. викл. Гиря В.І. вивчає політичні процеси на теренах Закарпаття в 30-40-х рр. ХХ ст. Він є співавтором монографії “Угорська іредента на Закарпатті між двома світовими війнами 1918–1939 рр.”

Доцент Петрінко В.С. вивчає історію політичної думки Стародавньої Греції, зокрема, детально аналізує творчу спадщину Арістотеля, її вплив на розвиток політичної думки загалом. Він є автором наукових статей: “Політична морфологія Арістотеля”, “Поліс як державне утворення у “Політиці” Арістотеля”, “Політика” Арістотеля і античність”, “Право, закон і влада у політичній концепції Арістотеля”, “Арістотель, Локк, Монтеск’є і теорія розподілу влади” тощо.

Кандидат історичних наук Токар М.Ю. вивчає історію становлення та діяльності політичних партій і громадських організацій на Закарпатті в міжвоєнний період (1919-1939 рр.). Вагомим здобутком Токаря М.Ю. є підготовка ряду наукових монографій. Зокрема: “За покликом серця: (До 100-річчя від дня народження просвітянина Андрія Міньо)”, “Сторожниця: Сторінки історії суспільного та духовного життя”, “З вірою кризь віки: (До 70-річчя спорудження Греко-католицької церкви Св. Кирила і Мефодія в Сторожниці)”, “Коротка історія “Просвіти” в Сторожниці: (До 75-ої річниці заснування “Просвіти” в Сторожниці та 80-річчя крайової “Просвіти)”, “Освітньо-виховні проблеми національних меншин Закарпаття”, “Руська Національно-Автономна Партія: організація та діяльність”, “Проукраїнські політичні партії Закарпаття в 1919 – 1939 роках”, “Партії національних меншин Закарпаття (20 – 30-і роки ХХ ст.)”. Крім цього, публікації молодого дослідника представлені в наукових збірниках та часописах.

Доцент Зан М.П. досліджує етнополітичні процеси на Закарпатті (1989-2001 рр.), вивчає особливості етнокультурної ідентичності населення краю. Він підготував окремі видання: “Запитальники та анкети до вивчення сучасних етнічних процесів”, “Етноекологія. Навчальна програма нормативного курсу, плани лекційних та семінарських занять (Методичний посібник для студентів УжНУ)”, “Запитальники до вивчення ментальності та етнічних стереотипів населення України (Методичний посібник для студентів історичного факультету УжНУ). Крім цього результати наукових досліджень представлені в наукових статтях: “Етнополітична ситуація на Закарпатті 1989-1991 років (воля народу чи протистояння еліт?)”, “Словацька національна меншина на Закарпатті в умовах української державності”, “Угорці Закарпаття (епізод етнополітичних процесів поч. 90-х рр. ХХ ст.)”, “Орієнтувальний матеріал членам і кандидатам в члени обкому Компартії України...”, “Етноконфесійний ренесанс на Закарпатті (до питання про реабілітацію греко-католицизму)” та ін.

Асистент Басараб В.І. досліджує суспільно-політичні погляди Андрея Шептицького, історію громадських організацій Закарпаття міжвоєнного періоду. Опублікував статтю “Роль “Просвіти” у процесі становлення та розвитку політичних партій Закарпаття (20-30-х рр. ХХ ст.)” та монографію „Життя і помисли митрополита Андрея Шептицького” (2003).

Тематика наукових досліджень професорсько-викладацького складу відповідає профілю підготовки фахівців з політології, тому наукова діяльність кафедри політології справляє значний вплив на методичне забезпечення навчального процесу та підвищення якості підготовки фахівців спеціальності “Політологія”. Інтереси науковців кафедри віддзеркалюються в тематиці курсових та кваліфікаційних (бакалаврських, магістерських) робіт студентів. Апробація наукових здобутків здійснюється в процесі викладання спецкурсів та спецсемінарів.

В цілому з 1999 р. викладачами кафедри опубліковано понад 300 наукових робіт. Серед них – близько 20 науково-методичних посібників, понад 200 статей, тез, рецензій, монографічних досліджень.

Таким чином, 100% викладачів кафедри мають друковані праці, які виходять не тільки в Україні, а й за її межами (Росії, Угорщині, Словаччині, Румунії).

Викладачі кафедри активно приймають участь в наукових конференціях, симпозіумах, колоквиумах, читаннях. Зокрема: міжнародна наукова конференція «Карпатська Україна: Національне відродження. Політичний розвиток. Персоналії» (Ужгород, 11 березня 1999 р.), регіональна науково-теоретична конференція «Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської України-Русі» (Івано-Франківськ, 21 жовтня 1999 р.), науковий семінар, присвячений 150-річчю Слов'янського з'їзду в Празі

«Ідея слов'янської єдності та суспільна думка на Закарпатті в ХІХ–ХХ ст.» (Ужгород, 1999), міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі ХХ століття» (Чернівці, 16–18 травня 2000 р.), міжнародна науково-практична конференція «Конституційне будівництво в Україні: теорія та практика», присвячена 4-й річниці Конституції України (Ужгород, 1–3 червня 2000 р.), міжнародна наукова конференція, присвячена 55-річчю возз'єднання Закарпатської України з Україною (Ужгород, 26 червня 2000 р.), наукова конференція, присвячена 55-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною (Ужгород, 27 червня 2000 р.), міжнародна наукова конференція «Засоби масової інформації та становлення державності в Україні» (Ужгород, 13–14 жовтня 2000 р.), всеукраїнська науково-теоретична конференція, присвячена 300-річчю уродин національного героя України Олексія Довбуша (Івано-Франківськ, 19 жовтня 2000 р.), всеукраїнський науково-практичний симпозиум «Політологія в Україні: стан та перспективи розвитку» (Київ, 24–27 жовтня 2000 р.), наукова конференція «До 100-річчя від дня народження О.Борканюка» (Ужгород, 20 грудня 2000 р.), наукова конференція «До 100-річчя пам'яті політичного і культурного діяча Закарпаття середини та другої половини ХІХ століття А.Добрянського» (Ужгород, 19 березня 2001 р.), «круглий стіл» на тему: «Зовнішні та внутрішні чинники розвитку політичної ситуації в Україні. Україна і світовий політичний процес» (Дніпропетровськ, 11 квітня 2001 р.), наукова конференція «Політичні репресії громадян Закарпатської області: їх зміст та деякі підсумки підготовки обласної книги «Реабілітовані історією» (Ужгород, 26 квітня 2001 р.), регіональна науково-теоретична конференція, присвячена 350-річчю Берестейської битви (Івано-Франківськ, 20 вересня 2001 р.), міжнародна наукова конференція «Українсько-словацькі взаємини в галузі мови, літератури та історії» (Ужгород, 26–27 вересня 2001 р.), міжнародна наукова конференція «Малі регіони у великій політиці, велика політика в малих регіонах: Карпатський фактор між двома війнами (1918–1939)» (Пряшів, 10–12 жовтня 2001 р.), наукові читання з нагоди вшанування видатного вченого, професора права, академіка Станіслава Дністрянського (Ужгород, 17 листопада 2001 р.), міжнародна наукова конференція «Закарпаття в ХХІ столітті: розвиток і перспектива в політиці, економіці і культурі» (Ужгород, 12–13 червня 2002 р.), II Міжнародна конференція «Розвиток демократії та демократичної освіти в Україні» (Одеса, травень 2002 р.) та ін.

Якість підготовки бакалаврів та спеціалістів спеціальності «Політологія» експертною комісією встановлена на підставі аналізу результатів іспитів останньої екзаменаційної сесії, що передувала акредитації, захисту курсових та кваліфікаційних (бакалаврських) робіт, усіх видів практики, виконання комплексних контрольних робіт.

Контролем під час самоаналізу були охоплені 48 студентів II-IV курсів. При 100% успішності студентами підтверджено досить високу якість підготовки: другий курс – 75% з історії України, 58,3% з зарубіжної та української культури, 58,3% з історії зарубіжних політичних вчень; третій курс – 60% з естетики, 90% з філософії (теорії пізнання), 60% з історії зарубіжної філософії та філософії України, 75% з теорії міжнародних відносин; четвертий курс – 69% із соціології, 75% з загальної теорії політики. Під час експертної перевірки контрольними вимірюваннями залишкових знань студентів із фундаментальних та фахових дисциплін були охоплені практично всі студенти II-IV курсів. Суттєвих розбіжностей між оцінками закладу освіти та оцінками експертів при перевірці не виявлено.

У результаті аналізів звітів про переддипломну, педагогічну, ознайомчу (в осередках політичних партій), виробничу (в органах державної влади та місцевого самоврядування) практик експертна комісія виявила їх належну якість: у звітах знайшли повне відображення положення програм практик, звіти містять таблиці, графіки, схеми, висновки і пропозиції студентів та наукових керівників. Оцінки за звіти при захисті практик виставлені об'єктивно.

Результати захисту кваліфікаційних (бакалаврських), дипломних та магістерських робіт засвідчують високу якість підготовки фахівців. Так, із 18 студентів-політологів, які захищали свої дослідження у 2002 році, оцінки "відмінно" і "добре" отримали 17 студентів, що складає 94%. Захист магістерських робіт в 2004 р. приніс 100% результат.

Результати експертної перевірки підтвердили належну якість курсових, бакалаврських, дипломних і магістерських робіт а також об'єктивність їх оцінок.

В цілому тематика вищезазваних робіт, які виконують студенти-політологи, відповідає актуальним напрямкам дослідження сучасної політичної науки: історія становлення української державності, проблеми партійного будівництва України, електоральні процеси, етнополітичні реалії української держави, питання геополітики, транскордонного співробітництва, становлення місцевого самоврядування в Україні. Слід зауважити, що більшість із аналізованих робіт базуються на емпіричних даних, архівних матеріалах, які дають змогу якісно відтворити політичну реальність Закарпаття.

Тематика курсових, бакалаврських, дипломних та магістерських робіт зі спеціальності "Політологія" відповідає вимогам щодо їх актуальності, новизни, професійної спрямованості та практичної значущості. Значна частина робіт виконується із застосуванням ПЕОМ. Зауваження, викладені у звіті голови ДЕК по захисту бакалаврських робіт в основному стосувалися організаційних питань а також питань збільшення частки робіт мето-

дичного та пошукового характеру. Зауважння обговорені на засіданні кафедри, прийняті рішення щодо їх усунення.

Що думають студенти-політологи про обрану спеціальність?

Дмитро Грегірчак: Вибір професії для кожної людини – справа відповідальна, адже від неї в значній мірі залежить як складеться життєвий шлях: буде він легким чи складним. Згадуючи слова римського стоїка Сенеки – „чи доля буде вести цим шляхом, а чи тягнути, – залежить від нас”. Я завжди, як і кожний, мріяв стати впливовою людиною, однак як цього досягти, гадати було важко. Звичайно, необхідна престижна вища освіта. Від свого товариша, який поступив на історичний факультет, я дізнався, що там відкрили спеціальність „політологія”. Мене це дуже зацікавило. І от через декілька років мрія здійснилася – я навчаюся у національному університеті на політолога (чи не одна із найпрестижніших професій на Україні).

Якщо інші галузі наук вже набули свого оформлення, то політологія з'явилася на теренах України як самостійна наука лише із здобуттям незалежності в 1991 році. Цей факт, звичайно, відкриває необмежені перспективи розвитку. Для цього необхідні молоді, талановиті спеціалісти-політологи, яких і готує історичний факультет. Слід зазначити про численні успіхи на цій ниві знань, які були досягнуті завдяки зусиллям вчених, що прагнуть підняти рівень політологічних знань на якісно вищій шабель. Немало таких людей і в нашому університеті. Працюючи виключно на ентузіазмі, чинному декану історичного факультету і водночас завідувачу кафедри політології УжНУ Миколі Миколайовичу Вегешу та його команді вдалося за якихось шість років створити міцну науково-теоретичну та практичну базу для нової спеціальності, визначити пріоритетні шляхи її розвитку, врахувавши специфіку та особливості університету. Завдяки їхнім зусиллям кафедра політології зайняла чільне місце на факультеті. Я не побоююсь цього слова, вона стала тим „серцем Данко”, яке виводить історичний факультет із п'яних негараздів.

Адже це не таємниця, що найвища успішність спостерігається саме у студентів-політологів. Вони завжди стоять в авангарді знань факультету. Цим студентським успіхам сприяють своєю сумлінною та відповідальною працею високопрофесійні викладачі та досконало налагоджений навчальний процес, який дозволяє теоретичні навички використовувати на практиці. Студенти-політологи беруть участь у всіх державних політологічних конференціях та симпозіумах, багато з них є членами громадсько-політичних та студентських організацій, залучаються до виборчих кампаній. Це дозволяє їм краще зрозуміти зміст професії політолога та набути практичного досвіду, адже у майбутньому на них чекають робота в якості консультантів та експертів у державних адміністраціях різних рівнів.

Кафедра політології має стійкі зв'язки з іншими вузами (зокрема з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка), що дозволяє обмінюватися досвідом і набувати нових знань. Не слід забувати і про закордонні зв'язки кафедри. Найбільш тісні зв'язки склалися з країнами-членами Карпатського Євросоюзу, зокрема з університетами і науково-дослідними установами Румунії, Угорщини, Словаччини. Це дозволяє проводити обмін студентами та здійснювати науково-теоретичні дослідження. Тобто, пас знають не лише в Україні, а й за її межами. Тому тих, хто вирішив поєднати свою долю з такою цікавою професією як політолог, я запевняю – ви зробили раціональний вибір.

Мар'яна Купець: В державі, де ми живемо і не знаємо, що буде завтра, важко жити. Постійна нестабільність призводить до хаосу. Нашій нестабільності ми „завдячуємо” нашій політичній еліті, яка прагне в першу чергу використати всі державні ресурси для задоволення своїх власних потреб та амбіцій. Я глибоко переконана, що для того щоб почався новий етап українського державотворення, потрібна „люва” політична еліта, яку в майбутньому поповнять фахівці-політологи. Ці люди будуть на всі сто відсотків віддаватися своїй справі. Приймаючи будь-яке політичне рішення, політик в першу чергу повинен думати про народ, а не про те, яку „вигоду” він буде мати з цього. На мою думку, нашій державі потрібні нові фахівці-політологи, які не будуть заангажовані та закомплісовані, й зможуть вивести Україну з політичної кризи.

Ганна Мелеганіч: В дитинстві, коли мене питали, ким я хочу бути, то я відповідала – мером міста. Та, безперечно, що тоді я й гадки не мала, що то є і де тому можуть навчити. Завдяки випадку, а може долі, я навчаюся на істфаку по спеціальності „Політологія”. Слід відмітити, що навіть закінчивши школу, я про цю спеціальність нічого не знала. Лише коли прийшла до приймальної комісії й дізналася, що є така спеціальність в УжНУ, то не роздумуючи, забувши про факультет, на який хотіла поступати, я здала документи на спеціальність „Політологія” історичного факультету. Правду кажучи, документи в мене були здані також до іншого вузу (знайомих і протеже я не мала), тому особливих надій я не плекала. Може-те уявити моє здивування і радість, коли на зарахуванні я почула своє прізвище та й ще в числі тих, що навчатимуться на державному замовленні. З того часу пройшло вже майже два роки і я жодного разу не пошкодувала, що все сталося саме так.

Особливо я дуже задоволена своїм „випадковим” вибором. Навчання у нас дуже цікаве. Його не можна назвати „сухою” теорією, бо той чи інший науковий матеріал, в тій чи іншій мірі, має відображення в сучасному політичному світі. Інтерес до нашої спеціальності диктується суспільною потребою. Вивчення різноманітних політологічних дисциплін є необхідним, бо вони містять багато невідомого. За допомогою хороших

викладачів ми намагаємося пізнати таємниці політичних відносин, правових і політичних норм, інститутів та ідей, пов'язаних з формуванням та здійсненням політичної влади. Вчитися в нас не так вже й важко. Головне, щоб було бажання, а тоді ні сесія, не стипендія проблеми не становлять. Якщо дуже постаратися, то й на „відмінно” все можна скласти.

Віталій Штефуца: Поступаючи три роки тому на спеціальність „Політологія”, я довго не вагався. Я знав, що саме тут хочу навчатись, і що саме цією справою буду займатись у житті. За три роки навчання тут я жодного разу не пошкодував, що обрав саме цю спеціальність. Приємно вразив викладацький склад кафедри – це молоді науковці, справжні фахівці, всебічно освічені люди з новаторським підходом до навчального процесу. До них завжди можна звернутися за довідкою, або просто за порадою. З обранням деканом історичного факультету М.М.Вегша намітилося реальне покращення умов навчання, втілення нових підходів у процесі викладання, і що найголовніше, з'явився постійний діалог між студентами і деканатом. Двічі приємно, що керівництво факультету постійно прислухається до думки студентів при прийнятті рішень.

Щодо побажань, то хотілося б, аби було налагоджено систему обміну студентами-політологами між вищими навчальними закладами України. Щоб до нас хоча б на два тижні приїхали студенти з інших міст, побачили як ми навчаємось, послухали лекції наших викладачів. Ми теж були б раді поїхати до них, поспілкуватись і просто обмінятися досвідом. Не могу не відзначити й той факт, що на відміну від деяких моїх друзів, які навчаються на інших факультетах, за три роки навчання я жодного разу не платив за складання заліків чи іспитів.

Оксана Беца: На спеціальність „Політологія” історичного факультету мене привела цікавість. У 2001 році мало хто зміг би сказати, що таке політологія, а мене завжди приваблювала новизна. Я жодного разу не засумнівалася у своєму виборі.

Вчитися досить легко, адже все залежить від тебе, від твого ставлення до навчання. Найбільше мені подобається те, що тут я могу писати курсову роботу на будь-яку тему, яка мене на сьогодні турбує.

Після закінчення університету перед кожним випускником відкривається широке поле для діяльності: хтось може стати теоретиком і розробляти засади для розбудови нашої держави (працювати в різних НДІ), а хтось може втілювати ці ідеї на практиці (працювати в політичних партіях, громадських організаціях, адміністраціях різних рівнів тощо). Тобто, кожен з нас зможе зробити свій внесок у розвиток демократичних свобод в Україні а також забезпечити ефективне функціонування всіх сфер суспільного життя.

Сергій Калинич: Зараз я навчаюсь на спеціальності „Політологія” історичного факультету Ужгородського національного університету. Наша

спеціальність – це повинка на одному з найстаріших факультетів УжНУ, яка з'явилася на початку незалежності й вже має досить кваліфікований викладацький склад. Загальновідомо, що спеціальність „Політологія” має великий потенціал для розвитку в майбутньому. Вже сьогодні, з прийняттям держстандарту з політології, наші дипломи привірюються до європейських зразків. Тобто, після закінчення навчального процесу на спеціальності випускник може чітко визначитись із своєю подальшою діяльністю. Приємно, що кафедра політології підтримує постійні зв'язки як з українськими, так і закордонними вузами.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПОЛІТОЛОГІЯ

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна чітко визначивши орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу.

Спроби надати загальноєвропейського характеру вищій школі фактично розпочалися в 1957 році з підписання Римської угоди. Згодом ці ідеї розвинулися в рішеннях конференції міністрів освіти 1971 та 1976 рр., у Маастріхтському договорі 1992 р. Наступні роки характеризувалися запровадженням різноманітних програм під егідою ЄС, Ради Європи, що сприяли напрацюванню спільних підходів до вирішення транснаціональних проблем освіти. В 1997 р. під егідою Ради Європи та ЮНЕСКО було розроблено і прийнято Лісабонську конвенцію про визнання кваліфікацій, що належать до вищої освіти Європи. Цю конвенцію підписали 43 країни (Україна в тому числі), більшість з яких і сформулювали згодом принципи Болонської декларації.

25 травня 1998 р. в Парижі міністри освіти Великобританії, Німеччини, Італії та Франції прийняли Спільну декларацію (Сорбонська декларація), якою і був започаткований Болонський процес. Сама Болонська конвенція (Спільна заява європейських міністрів освіти) була підписана пізніше 18-19 червня 1999 року в м.Болонья (Див. Додаток № 1). Таким чином, в 1999 р. до Болонського процесу були залучені 28 європейських країн. Процес залучення європейських держав до Болонського процесу поданий у Таблиці 1.

Упродовж п'яти років європейське освітнє співтовариство коопсується задля освітньої концепції Болонського процесу: формування в перспективі загальноєвропейської системи вищої освіти, названої Зоною європейської вищої освіти, яка ґрунтується на спільності фундаментальних принципів функціонування.

Процес залучення європейських держав до Болонського процесу

Рік підписання Болонської декларації	Скорочена назва країни
1999	Австрія, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Ісландія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швейцарія, Швеція
2001	Кіпр, Ліхтенштейн, Туреччина, Хорватія
2003	Албанія, Андорра, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Македонія (Сербія і Чорногорія), Росія

Із 1998 по 2004 рік у рамках Болонського процесу відбулося багато різпорівневих зустрічей, робочих нарад, конференцій, на яких було сформульовано шість ключових принципів цього процесу:

1. Уведення двоциклового навчання. Фактично пропонується ввести два цикли навчання: 1-й – до одержання першого академічного ступеня і 2-й – після його одержання. При цьому тривалість навчання на 1-му циклі має бути не менше 3-х і не більше 4-х років з отриманням кваліфікації «Бакалавр». Навчання впродовж другого циклу може передбачати отримання ступеня магістра (через 1-2 роки навчання після одержання 1-го ступеня) і/або докторського ступеня (за умови загальної тривалості навчання 7-8 років).

2. Запровадження кредитної системи. Пропонується запровадити у всіх національних системах освіти систему обліку трудомісткості навчальної роботи в кредитах. За основу пропонується прийняти ECTS (Європейська система перерахування кредитів (*залікових одиниць трудомісткості*)), зробивши її нагромаджувальною системою, здатною працювати в рамках концепції «навчання впродовж усього життя».

3. Контроль якості освіти. Передбачається організація акредитаційних агентств, незалежних від національних урядів і міжнародних організацій. Оцінка буде ґрунтуватися не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, що отримали випускники. Одночасно будуть встановлені стандарти транснаціональної освіти.

4. Розширення мобільності. На основі виконання попередніх пунктів передбачається істотний розвиток мобільності студентів. Окрім того, ставиться питання про розширення мобільності викладацького й іншого пер-

соналу для взаємного збагачення європейським досвідом. Передбачається зміна національних законодавчих актів у сфері працевлаштування іноземців.

5. Забезпечення працевлаштування випускників. Одним із важливих положень Болонського процесу є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання й уміння випускників повинні бути застосовані і практично використані на користь усієї Європи. Усі академічні ступені й інші кваліфікації мають бути затребувані європейським ринком праці, а професійне визнання кваліфікацій має бути спрощене. Для забезпечення визнання кваліфікацій планується повсюдне використання Додатка до диплома, який рекомендований ЮНЕСКО.

6. Забезпечення привабливості європейської системи освіти. Одним із головних завдань, що має бути вирішене в рамках Болонського процесу, є залучення в Європу більшої кількості студентів з інших регіонів світу. Вважається, що введення загальноєвропейської системи гарантії якості освіти, кредитної системи накопичення, легко доступних кваліфікацій тощо, сприятиме підвищенню інтересу європейських громадян до вищої освіти.

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ (ECTS/ЄСПК)

Основним аспектом проекту щодо узгодження освітніх структур в Європі є сприяння розвитку європейської системи перезарахування кредитів (ЄСПК) і перетворенню її у загальноєвропейську систему. Це відповідає Болонському процесу, спрямованому на створення європейського простору вищої освіти до 2010 р. Система ЄСПК сприяє співпраці між університетами, мобільності студентів і викладачів.

Система кредитів – це система, яка полегшує оцінювання і порівняння результатів навчання в контексті різних кваліфікацій, програм і умов навчання. Вона слугує стандартизованим засобом для порівняння навчання між різними навчальними програмами, секторами, регіонами і країнами. Система кредитів зможе об'єднати різні системи освіти Європи. Європейська система взаємозарахування кредитів створювалася протягом останніх 13 років і є найпоширенішою основою визначення навчального навантаження студентів у закладах вищої освіти Європи. За 13 років ЄСПК розвинулась від початкової системи комунікації між різними європейськими освітніми програмами і структурами у спільну і широко застосовувану офіційну систему, що є фундаментом створення спільної сфери європейської освіти.

ЄСПК базується на трьох ключових елементах: інформації (стосовно навчальних програм і т.д.), взаємної угоди (між закладами партнерами і

студентом) і використання кредитів (щоб визначити навчальне навантаження для студентів). Ці три ключові елементи вводяться в дію через використання трьох основних документів: інформаційного пакета, форми/заяви навчального контракту і переліку оцінок дисциплін.

За своєю суттю ЄСПК жодним чином не регулює змісту, структури чи еквівалентності навчальних програм. Це питання якості, яке повинно визначатися самими вищими навчальними закладами під час створення необхідних баз даних для укладання угод про співпрацю односторонніх чи багатосторонніх. Застосування ЄСПК є добровільним і базується на взаємодовірі та конфіденційності між навчальними закладами партнерами. Кожен заклад сам обирає собі партнерів.

Кредит – це величина навчального навантаження студента, необхідного для завершення навчального розділу (засвоєння навчального предмету, наприклад). Кредити є системою вираження еквівалентності (обсягу) існуючого навчання.

Європейські країни дійшли згоди щодо такої структури навчального процесу (в кредитах): перший цикл, чи переддипломне (бакалаврське) навчання (180 – 240 кредитів); другий рівень, післядипломне (постбакалаврське) навчання (60 – 120 кредитів); третій рівень, чи докторат (180 – 240) кредитів.

На практиці 1 ЄСПК кредит, рівний 25-30 годин роботи студента, включаючи аудиторну, позааудиторну роботу та консультації. Один навчальний рік у системі ЄСПК дорівнює 60 кредитам.

У обчисленні навантаження відіграють роль такі параметри: загальне число аудиторних годин згідно з програмою (кількість годин на тиждень помножена на кількість тижнів); підготовка до семінарів та завершення конспекту лекцій; обсяг самостійної роботи необхідної для завершення роботи над засвоєнням навчальної дисципліни.

Останній параметр є найскладнішим для обчислення і залежить від дисципліни та складності теми. Самостійна робота включає такі складові: збір і класифікація матеріалу; опрацювання матеріалу; підготовка до усного чи письмового іспиту; написання наукової роботи, дипломної роботи, магістерської дисертації.

Загальна і предметна компетентність (знання та навички) в рамках системи ЄСПК. Коли мова йде про загальну компетентність, маємо на увазі здатність до аналізу та синтезу, загальні знання, усвідомлення європейського та міжнародного виміру, здатність до самостійного навчання, співпраці та комунікації, цілеспрямованість, лідерські риси, організованість і здатність до планування своєї роботи.

Крім цих загальних вмінь, які розвиваються в процесі навчання, кожен навчальний курс повинен сприяти розвитку специфічної предметно орієнтованої компетентності.

Таким чином, на першому циклі студент повинен: демонструвати знання про сутність та історію предмету; зв'язно висловлювати отримані знання; інтерпретувати і помішувати нову інформацію у відповідний контекст; демонструвати розуміння загальної структури предмета і його зв'язок з відповідними галузями знань; демонструвати розуміння і застосовувати методи критичного аналізу і розвитку теорії; демонструвати розуміння експериментального випробування, спостереження і перевірки наукових теорій.

Компетентність, здобута на першому циклі навчання, функціонує в якості вступних вимог до другого циклу. Другий цикл, як правило, є періодом спеціалізації. Випускники повинні вміти проводити самостійні (прикладні) дослідження. Відповідно до другого циклу навчання студенти повинні: мати фундаментальні знання по спеціальних предметах, що на практиці означає ознайомлення з найновішими теоріями, методами і технологіями; бути здатними критично оцінювати і інтерпретувати найновіші досягнення в теорії практики; бути достатньо компетентним у проведенні самостійних досліджень; проявляти оригінальність і творчість у застосуванні знань; розвивати у майбутньому професійну компетентність.

Отже, ЄСПК дозволить в майбутньому українським студентам через персзарахування кредитів та укладання відповідних договорів мати доступ для продовження освіти у провідних національних та європейських вищих навчальних закладах.

КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ: ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Для опису даного типу організації навчального процесу використовуються терміни, що подані у Законах України "Про вищу освіту" від 17.01.2002 р. № 2984-ІІІ та "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40-V, Державному класифікаторі професій ДК 003-95, Державному класифікаторі видів економічної діяльності ДК 009-96, Комплексі нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти та вводяться нові поняття:

Кредитно-модульна система організації навчального процесу (КМСОНП) – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів).

Заліковий кредит – це одиниця виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів. Іншими словами це кількість годин відведена в навантаженні викладача для викладання того чи іншого курсу. До залікового кредиту входять лекційні години, години відведені на практичні, лабораторні роботи, само-

стіну роботу студентів. На нинішній день в Україні один заліковий кредит дорівнює 54 годинам. В рамках Болонського процесу кількість годин одного кредиту є дещо іншою і розраховується вона наступним чином:

1) навчальний рік нараховує 35-40 робочих тижнів майже у всіх країнах;

2) якщо виходити з того, що робочий тиждень нараховує від 40 до 42 годин, то реальне число "офіційних годин", впродовж яких студент повинен працювати у межах навчального року, налічує від 1500 до 1880 годин.

3) згідно принципів Болонського процесу академічний рік містить 60 кредитів ECTS.

4) один навчальний кредит в рамках Болонського процесу нараховує, таким чином 25 – 30 годин (в Україні 54 год.). В даному випадку кількість "офіційних годин" ділиться на кількість кредитів ECTS. Середнє значення дорівнює 25-26 годин на один кредит.

Модуль – це задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики), що реалізується відповідними формами навчального процесу.

Змістовий модуль – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові. В даному випадку мова йде про те, що навчальна дисципліна може складатися з двох і більше змістових модулів.

Метою впровадження КМСОНП є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентноспроможності випускників та престижу української вищої освіти у світовому освітньому просторі.

Основними завданнями КМСОНП є: адаптація ідей ECTS до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці; забезпечення можливості навчання студентів за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, що сформована за вимогами замовників та побажанням студента і сприяє його саморозвитку і відповідно підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві; стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти; унормування порядку надання можливості студенту отримання професійних кваліфікацій відповідно до ринку праці.

Для впровадження КМСОНП вищий навчальний заклад повинен мати три основних елементи ECTS:

1. Інформаційний пакет – загальна інформація про університет, назва спеціальностей, апотації (змістові модулі) із зазначенням обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, система оцінювання якості освіти тощо.

2. Договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом.

3. Академічна довідка оцінювання знань, що засвідчує досягнення студента в системі кредитів і за шкалою успішності на індивідуальному рівні та за системою ECTS.

Навчальний процес здійснюється у відповідності до структурно-логічної схеми підготовки фахівців згідно індивідуального навчального плану студентів. Індивідуальний навчальний план складається із змістових модулів, передбачених для засвоєння студентом, об'єднаних в блоки змістових модулів (розділи навчальної дисципліни). Формування індивідуального плану студента відбувається під керівництвом академнаставника (куратора) групи.

Куратором може бути науково-педагогічний працівник випускаючої кафедри, як правило, професор або доцент, ґрунтовно ознайомлений з вимогами відповідних галузевих стандартів освіти.

В умовах проведення педагогічного експерименту з КМСОНП встановлюються норми часу: для проведення підсумкової атестації із залікового кредиту – 0,25 годин на одного студента; за керівництво куратору – 4 години на кожного студента за навчальний рік.

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначаються вищим навчальним закладом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у вищому навчальному закладі, реєструється прийнятим у вищому навчальному закладі чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Порівняльний аналіз шкал оцінювання можна зробити у вигляді наступної таблиці (Див.Табл.2).

Таблиця 2

Шкали оцінювання знань студентів

За шкалою ECTS	За національного шкалою	За шкалою навчального закладу (УжНУ, "Політологія")
A	5 (відмінно)	90-100
BC	4 (добре)	75-89
OE	3 (задовільно)	60-74
PX	2 (незадовільно з можливістю повторного складання)	35-59

Р	2 (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)	1-34

Відсоток студентів, які мають отримати ту чи іншу оцінку за шкалою ECTS приблизно може бути наступним (Див. Табл.2).

Таблиця 3

Процент оцінок в студентській групі

Оцінка ECTS	Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Визначення
A	10	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
B	25	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками
C	30	ДОБРЕ – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок
D	25	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків
E	10	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії
FX	-	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік
F	-	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота

Дані отримані на основі оцінювання знань студентів більш як у 80 вищих навчальних закладах. Слід відмітити, що наведене в таблиці 2 процентне співвідношення оцінок не є обов'язковим для виконання, маючи лише рекомендаційний характер.

Кредитно-модульна система передбачає вирішення наступних завдань:

А) відходу від традиційної схеми "навчальний семестр – навчальний рік – навчальний курс"; Б) раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі і перевірки якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля; В) перевірки якості підготовки студентів до кожного практичного чи семінарського заняття; Г) використання більш широкої шкали оцінки знань; Д) стимулювання систематичної самостійної роботи студентів протягом семестру і підвищення якості знань; Ж) підви-

щення об'єктивності оцінювання знань студентів; 3) запровадження здорової конкуренції у навчанні; Є) виявлення та розвиток творчих здібностей студентів.

Як свідчить практика, час на сесійний контроль при сучасній системі організації навчального процесу використовується нерационально. Відстрочка зворотного зв'язку на кінець семестру не дозволяє приймати оперативні виховні і дидактичні заходи щодо підвищення якості навчання (контроль будь-якого процесу після його завершення не є оптимальним).

При кредитно-модульній системі навчального процесу в вищих навчальних закладах зміст навчальних дисциплін розподіляється на змістові модулі (2-4 за семестр). Змістовий модуль (розділ, підрозділ) навчальної дисципліни містить окремі модулі (теми) аудиторної і самостійної роботи студента. Кожен змістовий модуль має бути оцінений.

Студент інформується про результати оцінювання навчального модуля, як складової підсумкового оцінювання засвоєння навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання засвоєння навчального матеріалу дисципліни визначається без проведення семестрового скзамену (заліку) як інтегрована оцінка засвоєння всіх змістових модулів.

Студент, що набрав протягом семестру необхідну кількість балів, має можливості: не складати екзамен (залік) і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку; складати екзамен (залік) з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною; ліквідувати академічну різницю, пов'язану з переходом на інший напрям підготовки чи до іншого вищого навчального закладу; використовувати час, відведений на скзаменаційну сесію для задоволення особистих потреб.

Очікуваними наслідками впровадження кредитно модульної системи організації навчального процесу можуть бути: інтенсифікація навчального процесу; систематичність засвоєння навчального матеріалу; встановлення зворотного зв'язку з кожним студентом на визначених етапах навчання; контроль та своєчасне коригування навчально-виховного процесу; підвищення мотивації учасників навчально-виховного процесу, зменшення пропусків навчальних занять; психологічне розвантаження студентів в кінці семестру; підвищення відповідальності студентів за результати навчальної діяльності; максимальне забезпечення потреб особи у виборі освітнього рівня та кваліфікації; підвищення адаптації особи до зміни вимог ринку праці; скорочення непродуктивного навчального часу (за рахунок ліквідації скзаменаційних сесій).

КРЕДИТРО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА СПЕЦІАЛЬНОСТІ "ПОЛІТОЛОГІЯ"

Концепція організації навчального процесу на спеціальності "Політологія" історичного факультету розроблена на основі "Тимчасового положення МОН України про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців" (Див. Додаток № 2).

1. Концепція системи

Система не передбачає обов'язкового семестрового скзамену для всіх студентів. Протягом навчального семестру студенти складають два модульні контролі під час тижнів, вільних від аудиторних занять, їх знання оцінюються у 100-бальній шкалі.

Студенти, які за результатами модульних контролів здобули з конкретних навчальних дисциплін не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються з цих дисциплін із виставленням їм державної семестрової оцінки ("відмінно", "добре", "задовільно", "незадовільно") відповідно до шкали переведення. Студенти, які атестовані з оцінкою "незадовільно" зобов'язані складати семестрові скзамени. Семестрові скзамени можуть також складати студенти, які бажають покращити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на скзаменах здійснюється у 100-бальній шкалі з наступним переведенням у державну оцінку.

2. Загальні положення про організацію і проведення модульного та семестрового контролю

2.1. Підсумкові контрольні заходи – це модульні і семестрові контролі, які проводяться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні, або на окремих його завершальних етапах.

Семестровий контроль проводиться з усіх навчальних дисциплін, які внесені в навчальний план. Семестровий контроль може відбуватися у таких формах: диференційований залік, скзамен, захист освітньо-кваліфікаційних робіт (бакалаврських, магістерських). Термін семестрового контролю встановлюється деканатом (зимова та літня сесії).

У період семестрового контролю студенти, як правило, складають тільки семестрові іспити. І складають їх тільки ті студенти, які не пройшли модульний контроль або хочуть покращити свою оцінку, отриману за результатами модульного контролю. Диференційований залік проводиться до початку семестрового контролю. Диференційований залік – це підведення підсумків засвоєння студентами навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі колоквіумів, виконаних курсових робіт, індивідуальних завдань. Оцінюється він по 100-бальній шкалі. Студент може захищати індивідуальні завдання, складати колоквіуми, передбачені для

отримання диференційованого заліку з певної навчальної дисципліни в період семестрового контролю, якщо він не атестований з цієї дисципліни перед початком терміну семестрового контролю.

Студенти, які навчаються за індивідуальними планами можуть скласти екзамени і диференційовані заліки в терміни, які передбачені індивідуальними планами, і які попередньо погоджені з викладачами.

Семестровий екзамєн проводиться для навчальних дисциплін із значним обсягом теоретичного матеріалу, для засвоєння якого передбачено проведення практичних або семінарських занять, з метою оцінювання зінтегрованих знань студента у повному обсязі навчального матеріалу за семестр.

Диференційований залік передбачається для курсових робіт, для тих навчальних дисциплін, для яких знання студента можуть бути оцінені на підставі виконання обов'язкових індивідуальних завдань (розрахункових, графічних, рефератів тощо), проведення колоквиумів а також для різного роду практик студентів.

Під час навчального року передбачено чотири (по два в кожному семестрі) тижні для проведення семестрових контролів і чотири контрольні тижні (також по два на семестр) для проведення модульних контролів.

2.2. Модульний контроль обов'язково проводиться з тих навчальних дисциплін, для яких робочим навчальним планом передбачений екзамєн і загальний обсяг яких перевищує один кредит (в Україні на шістий день 54 години).

Модулі – це логічно завершена частина теоретичного чи практичного навчального матеріалу з окремої навчальної дисципліни, передбаченої робочою навчальною програмою.

Модульна оцінка з навчальної дисципліни – це сума балів, отриманих студентом в результаті виконання контрольного завдання під час модульного контролю, а також при поточних контролях на колоквиумах, практичних, семінарських заняттях та за виконання індивідуальних завдань передбачених навчальним планом.

Сумарна модульна оцінка – це сума модульних оцінок з навчальної дисципліни за семестр. Вона формується з використанням 100-бальної шкали.

Під час семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для студента. Тижні для проведення модульних контролів (контрольні тижні) визначаються графіком навчального процесу. Розклад погоджується з навчально-методичним управлінням університету. Відповідальним за розклад є декан.

Поділ навчального матеріалу на модулі, максимальна кількість балів для оцінювання контрольного завдання з конкретного модуля (в межах 100-бальної шкали для сумарної модульної оцінки) за пропозицією лекто-

ра встановлює кафедра, яка забезпечує викладання цієї навчальної дисципліни, і погоджує з методичною комісією базового напрямку підготовки. Цю інформацію лектор доводить до відома деканату та студентів протягом перших двох тижнів поточного семестру.

2.3. Атестація студента. Атестація студента з навчальної дисципліни, здійснена за результатами модульних контролів на підставі сумарної модульної оцінки, еквівалентна до результату першого складання екзамену. Студенти атестовані з оцінкою «незадовільно», зобов'язані скласти семестрові екзамени. Семестрові екзамени можуть складати також студенти, які бажають підвищити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань відбувається у 100-бальній шкалі з наступним переведенням у державну оцінку.

Атестація студента з навчальної дисципліни, здійснена на підставі екзаменаційної оцінки, отриманої протягом тижнів семестрового контролю згідно із загальним графіком проведення екзаменів, еквівалентна до результату другого складання екзамену, а отриманої при складанні екзамену перед комісією – до результату третього складання екзамену при проведенні екзаменаційної сесії.

3. Організація та проведення модульного контролю

3.1. Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом, віднесеним до відповідних модулів згідно з робочою навчальною програмою. Письмова компонента модульного контролю є обов'язковою та проводиться шляхом виконання контрольних завдань (тестів).

3.2. Для проведення модульного контролю лектор готує варіанти контрольних завдань. Завдання модульного контролю повинні бути однакови або рівноважними. Структура завдання, система та критерії оцінювання результатів їх виконання розглядаються методичною комісією базової кафедри та затверджуються її завідувачем.

Критерії оцінювання результатів виконання контрольних завдань доводяться до відома студентів перед проведенням модульного контролю.

3.3. При визначенні модульної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних, семінарських занять, колоквиумів, які відбулися між початком семестру та першим контрольним тижнем, або між двома контрольними тижнями, також результати захисту індивідуальних завдань, передбачених робочою навчальною програмою.

3.4. До модульних контролів студент допускається завжди.

3.5. Тривалість письмової компоненти модульного контролю становить три академічні години.

3.6. Виконання контрольних завдань здійснюється студентом індивідуально. Студент може звернутися до викладача за поясненням змісту контрольного завдання. Під час проведення модульного контролю студенту дозволяється користуватися матеріалами, які визначені кафедрою. Студент

ту забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами та користуватися матеріалами крім дозволених.

При виявленні викладачем порушення студентом встановлених правил модульного контролю, лектор усуває цього студента від проведення контролю, не перевіряє роботу студента, робить на пій відповідний запис і оцінює нулем балів.

3.7. Результати контрольного заходу студента, який не з'явився на нього оцінюються нулем балів.

3.8. Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше ніж за два робочі дні після дати проведення модульного контролю.

3.9. Студент, який не погоджується з оцінкою має право звернутися до лектора і отримати ґрунтовне пояснення. У випадку незгоди студента з рішенням лектора, він має право звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри не пізніше як на наступний робочий день після оголошення результатів.

Лектор і завідувач кафедри повинні розглянути апеляцію в присутності студента на протязі двох днів і прийняти остаточне рішення. В результаті апеляції оцінка студента не може бути зменшена, а тільки залишена без змін або збільшена.

3.10. Студент не може повторно складати модульний контроль.

3.11. Студент, який з поважної причини не зміг з'явитися на модульний контроль, а за результатами решти модульних контролів отримав не менше половини балів з максимально можливою їх кількості, за дозволом декана може складати пропущений модульний контроль замість семестрового екзамену з цього предмету. При складанні модульного контролю замість семестрового екзамену студент має право на семестровий екзамен з цього предмету лише перед комісією.

4. Організація та проведення семестрового контролю

4.1. Семестровий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни в повному обсязі за семестр.

4.2. До семестрового контролю з навчальної дисципліни лектор не допускає студента, який не виконав усіх видів обов'язкових робіт, передбачених робочою навчальною програмою.

4.3. Семестровий екзамен з навчальної дисципліни не обов'язковий для студента, який склав усі модульні контролі та за їх результатами атестований оцінкою "задовільно", "добре", "відмінно". Якщо студент склав семестровий екзамен, то семестровою предметною оцінкою є остання екзаменаційна оцінка.

4.4. Ліквідацію академзаборгованостей перед комісією студенти можуть скласти протягом двох тижнів після завершення семестрового контролю.

4.5. Для проведення семестрового екзамену лектор готує варіанти однакових (рівноважних) завдань (білети), які повинні охоплювати навчальний матеріал з даної дисципліни за семестр. Структура завдання, критерії оцінювання відповідей затверджуються завідувачем відповідної кафедри. При проведенні семестрового екзамену студент має мати при собі залікову книжку.

Семестровий екзамен з навчальної дисципліни проводиться у письмовій та усній формі. Письмова компонента (написана відповідь студента) є обов'язковою. Максимальна оцінка на всі запитання сформульовані у завданні становить 100 балів. Письмовий екзамен проводиться для всієї групи разом і може тривати до 4-х годин. Оголошення оцінок за екзамен робиться лектором не пізніше наступного дня.

4.6. При порушенні студентом дисципліни при проведенні семестрового екзамену (списування, підміна завдання і т.д.) лектор усуває його від складання екзамену виставляючи нуль балів і державну семестрову оцінку "незадовільно".

4.7. Студент, який на семестровому екзамені одержав незадовільну оцінку і не підлягає умовам відрахування з Університету, або не складає його з якихось причин, складає його перед комісією в усній формі.

Комісія створюється завідувачем кафедри. Вона оцінює знання студента у 100-бальній системі та переводить її у державну семестрову оцінку. Екзаменаційна оцінка виставлена комісією є остаточною.

4.8. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни, з якої передбачений диференційований залік, є сумарною оцінкою отриманою за виконання обов'язкових індивідуальних завдань, складання колоквиумів, праці на семінарських заняттях. Оцінюється по 100-бальній системі. Присутність студента під час оформлення результату семестрового заліку потрібна лише для повідомлення йому залікової оцінки та внесення державної семестрової оцінки до залікової книжки. Диференційований залік виставляється студентам до початку семестрового контролю (екзаменаційна сесія).

Студенти, які не атестовані або недопущені до диференційованого заліку можуть скласти його під час семестрового контролю.

5. Правила документального оформлення результатів підсумкового контролю

А. Модульний контроль

5.1. Лектор отримує предметну відомість для проведення модульних контролів у деканаті перед початком відповідного контрольного тижня і зобов'язаний здати заповнену предметну відомість в деканат протягом першого робочого дня після оголошення результатів.

5.2. Результати кожного з модульних контролів (оцінку з поточного контролю, оцінку з контрольного заходу та модульну оцінку) лектор записує у предметну відомість для модульних контролів і в журнал обліку поточної успішності та відвідування студентів у числовій формі.

Кожна оцінка повинна бути записана двома цифрами: 09, 23 тощо. Лектор зобов'язаний чітко заповнювати предметну відомість, виправлення в ній не допускаються. В разі помилки лектора предметна відомість ним переписується.

Якщо внаслідок апеляції оцінка з контрольного завдання і відповідно модульна оцінка збільшується, то змінені оцінки фіксуються в апеляційному талоні, який зберігається разом з відповідною відомістю.

Письмові відповіді студентів на завдання модульних контролів зберігаються на відповідних кафедрах до закінчення наступного семестру.

Для студентів, які не з'явилися на модульний контроль, у графі "модульна оцінка" викладач записує "не з'явився" (скорочено "н/з").

5.3. Після останнього модульного контролю з предмета лектор визначає сумарну модульну оцінку кожного студента за результатами всіх проведених модульних контролів в семестрі та проставляє їх у предметну відомість і в журнал обліку поточної успішності.

5.4. За умови виконання студентом усіх видів обов'язкових робіт (практичних, індивідуальних завдань, колоквиумів) тощо сумарна модульна оцінка переводиться у державну семестрову оцінку відповідно до такої рекомендаційної шкали переведення:

80-100 балів	"відмінно"
60 -79 балів	"добре"
40 -59 балів	"задовільно"
0-39 балів	"незадовільно"

Студентам, які не виконали всіх обов'язкових робіт, лектор записує у графі "предметна семестрова оцінка" предметної відомості "не атестований".

Б. Семестровий контроль

5.5. Лектор отримує в деканаті предметну екзаменаційну відомість перед початком семестрового екзамену та особисто здає її не пізніше ніж на наступний робочий день після завершення семестрового екзамену з даної дисципліни.

5.6. Студенти, які хочуть покращити оцінку, яку вони отримали за модульний контроль, повинні заздалегідь попросити завідувача кафедри, або екзаменатора для того щоб їх прізвище було внесено в екзаменаційну відомість (Написати відповідну заяву).

5.7. Екзаменаційна оцінка – це оцінка у 100-бальній шкалі, отримана студентом при складанні екзамену; у цьому випадку вона є також семестровою предметною оцінкою.

Семестрові предметні оцінки (у 100-бальній шкалі) та державні семестрові оцінки (у 5-ти бальній шкалі) лектор записує у предметну екзаменаційну відомість і в журнал обліку поточної успішності та відвідування студентів.

Державну семестрову оцінку, крім оцінки "незадовільно" записує у залікову книжку студента.

5.8. Якщо студент не допущений до семестрового екзамену, то лектор у відповідних документах (предметна відомість, журнал обліку поточної успішності) записує – "не допущений" (скорочено "н/д").

Якщо студент не з'явився на екзамен у встановлений час, то у відповідних документах лектор записує "не з'явився".

5.9. Письмові відповіді студентів зберігаються на відповідних кафедрах один рік. Заповнені журнали поточної успішності та відвідування студентів два роки.

5.10. *Академічна заборгованість* студента з навчальної дисципліни виникає, якщо: а) студент атестований з навчальної дисципліни з державною семестровою оцінкою "незадовільно"; б) студент не допущений до семестрового контролю і не подав відповідні виправдовувальні документи в деканат протягом трьох днів після завершення семестрового контролю; в) студент не з'явився на семестровий екзамен і не подав відповідні виправдовувальні документи в деканат протягом трьох днів після завершення семестрового контролю; г) студент не атестований з навчальної дисципліни, для якої передбачуваний диференційований залік до завершення семестрового контролю.

6. Умови надання академічної відпустки, залишення для повторного навчання, першеведення та відрахування за академічну неуспішність

6.1. Академічна відпустка надається студенту у зв'язку із хворобою, якщо він не має академзаборгованостей, на підставі його заяви та висновку ЛКК у встановленому порядку.

6.2. Повторне навчання дозволяється студенту, який: не виконав вимоги навчального плану в повному обсязі з поважних причин; не має академзаборгованостей за результатами семестрового контролю; не мав підстав для отримання академвідпустки.

Студенти першого курсу не мають права для повторного навчання.

Порядок надання студентам академічної відпустки та залишення на повторне навчання регламентується "Положенням про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти", затвердженим наказом Міністерства освіти України та Міністерством охорони здоров'я України № 191/153 від 6 червня 1996 року.

6.3. Порядок переведення студентів з одного напрямку підготовки на інший в межах Університету регламентується "Положенням про переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти", затвердженим наказом Міністерства освіти України №245 від 15 липня 1996 року.

6.4. Студенти, які отримали під час семестрового контролю більше двох незадовільних оцінок або отримали оцінку "незадовільно" при складанні екзамену перед комісією відраховуються з Університету.

7. Застосування рейтингових оцінок та рейтингу студентів.

7.1. Семестрова рейтингова оцінка застосовується як підстава для визначення розміру стипендії студента.

7.2. Рейтингова оцінка студента є підставою для встановлення додатків до стипендії за рахунок 10 % стипендіального фонду.

7.3. Рейтинг студентів є підставою: для продовження навчання за освітньо-кваліфікаційною характеристикою "магістр"; першочергового працевлаштування за замовленням організацій, державних установ, фірм; скрування на навчання або практику за кордон; призначення іменних стипендій Університету; пріоритету для отримання оздоровчих путівок в канікулярний період; пріоритету на вибір кімнат у гуртожитку.

ДОДАТОК I

БОЛОНСЬКА КОНВЕНЦІЯ, СПІЛЬНА ЗАЯВА ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІНІСТРІВ 18-19 червня 1999 року, м. Болонья

ЗОНА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Завдяки досягненням останніх декількох років освітні процеси, що відбуваються в Європі, набули більш конкретного характеру, що відповідає сучасним реаліям розвитку країн Європейської спілки та її громадян. Отже, на нашу думку, зростає розуміння все більшої частини політичного й академічного світу в потребі встановлення якісно тісних зв'язків у цілій Європі, яка розвивається, у формуванні й зміцненні її інтелектуального, культурного, соціального й науково-технологічного потенціалу.

«Європа знань» тепер уже широко визнана як незамінний чинник соціального й гуманітарного розвитку, а також як необхідний компонент об'єднання та збагачення європейської людності.

Важливість освіти й освітнього співробітництва в розвитку й зміцненні стійких, мирних і демократичних суспільств є універсальною і підтверджується як першочергова, особливо у зв'язку із ситуацією в Південно-Східній Європі.

Сорбонська декларація від 25 травня 1998 року, що була ініційована цими міркуваннями, визначила центральну роль університетів у розвитку європейських культурних цінностей. Вона обґрунтувала створення Зони європейської вищої освіти як основного шляху розвитку мобільності громадян із можливістю їхнього працевлаштування для загального розвитку континенту.

Багато європейських країн погодилося з цілями, викладеними в декларації, підписали її або загалом схвалили. Спрямованість реформ декількох систем вищої освіти, розпочатих у цей час в Європі, довела, що багато урядів має наміри діяти саме в цьому напрямку.

Європейські вищі навчальні заклади, наслідуючи фундаментальні принципи, сформульовані в університетській хартії «*Magna Charta Universitatum*», прийнятій в Болоньї 1088 року, сприйняли заклик у тій частині, що їх стосується, і почали відігравати головну роль у побудові Зони європейської вищої освіти. Це має неабияке значення, оскільки незалежність і автономія університетів дають впевненість у тому, що системи вищої освіти і наукових досліджень будуть безупинно адаптуватися до нових потреб, до запитів суспільства і до необхідності розвитку наукових знань.

Курс було прийнято у вірному напрямку і з визначеною метою. Проте досягнення більшої сумісності та порівнянності систем вищої освіти необхідний безупинний розвиток. Щоб досягти перших матеріальних результатів, необхідно підтримати цей курс через виконання конкретних заходів. На зустрічі 18-го червня, у якій брали участь авторитетні експерти і вчені з усіх наших країн, були внесені дуже корисні пропозиції з ініціатив, які необхідно прийняти.

Ми мусимо, зокрема, розглянути мету збільшення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти. Життєздатність і ефективність будь-якої цивілізації зумовлені приналежністю, яку її культура має для інших країн. Тож необхідно мати певність, що європейська система вищої освіти набуває всесвітнього рівня притягання, котра відповідає нашим екстраординарним культурним і науковим традиціям.

Схвалюючи загальних принципів, що зазначені в Сорбонській декларації, ми приймаємо зобов'язання координувати нашу політику, щоб досягти в найближчій перспективі (і, у будь-якому випадку, – у межах першого десятиліття третього тисячоліття) таких цілей, які ми розглядаємо як першорядні для створення Зони європейської вищої освіти й просування європейської системи вищої освіти цілим світом:

Прийняття системи легко зрозумілих і сумірних ступенів, зокрема, через упровадження Додатка до диплома для забезпечення можливості працевлаштування європейських громадян і підвищення міжнародної конкурентоспроможності європейської системи вищої освіти.

Прийняття системи, що заснована на двох основних циклах – доступневого та післяступенєвого. Доступ до другого циклу буде вимагати успішного завершення першого циклу навчання тривалістю не менше трьох років. Ступінь, що присуджується після першого циклу, має бути затребуваним на європейському ринку праці як кваліфікація відповідного рівня. Другий цикл спрямований на отримання ступеня магістра і/або доктора, як це прийнято в багатьох європейських країнах.

Впровадження системи кредитів за типом ECTS – європейської системи перезарахування залікових одиниць трудомісткості, як належного засобу підтримки великомасштабної студентської мобільності. Кредити можуть бути отримані також і в рамках освіти, що не є ще вищою, залучаючи до навчання протягом усього життя, якщо вони визнаються цікавими для приймаючих університетів.

Сприяння мобільності шляхом подолання перешкод до ефективного здійснення вільного пересування, для цього:

студентам повинен бути забезпечений доступ до можливості одержання освіти і практичної підготовки, а також до супутніх послуг;

викладачам, дослідникам і адміністративному персоналові повинні бути забезпечені визнання і зарахування часу, витраченого на проваджен-

ня досліджень, викладання та стажування в європейському регіоні, без нанесення збитку їхнім правам, установленим законом.

Сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти для розробки адекватних критеріїв і методологій.

Сприяння необхідним європейським поглядам у вищій освіті, особливо щодо розвитку навчальних планів, міжінституційного співробітництва, схем мобільності, спільних програм навчання, практичної підготовки і провадження наукових досліджень.

Ми зобов'язуємося досягти тих цілей (у рамках наших інституційних повноважень і з дотриманням повної поваги до різноманітних культур, мов, національних систем освіти й університетської автономії) для того, щоби зміцнити Зону європейської вищої освіти. І, нарешті, ми, разом із неурядовими європейськими організаціями, компетентними у вищій освіті, будемо використовувати шлях міжурядового співробітництва. Ми очікуємо, що університети дадуть відповідь, як завжди, швидко й позитивно, і будуть активно сприяти успіхові нашої справи.

Переконані в тому, що створення Зони європейської вищої освіти потребує постійної підтримки, уважного керування й адаптації до безупинно міцливих потреб розвитку, ми вирішили зустрітися знову протягом найближчих двох років, щоб оцінити досягнутий прогрес і виробити заходи на майбутнє.

ДОДАТОК 2

ТИМЧАСОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Вступ

Подальші соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її в цивілізоване світове співтовариство неможливі без структурної реформи національної системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення мобільності, працевлаштування та конкурентоспроможності фахівців з вищої освіти.

Однією із передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу.

На виконання першочергових завдань, що впливають з вищезазначеного, рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 28 лютого 2003 р. (протокол № 2/3-4) та від 24 квітня 2003 р. (протокол №5/5-4) передбачено проведення з 2003/2004 навчального року педагогічного експе-

рименту щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

При розробці цього положення враховано засади Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (далі – ECTS).

1. Основні терміни, поняття та їх визначення

У положенні використано терміни, що подані у Законах України «Про вищу освіту» від 17.01.2002 р. №2984-III та «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-V, Державному класифікаторі професій ДК 003-95, Державному класифікаторі видів економічної діяльності ДК 009-96, Колекції нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти (додаток №1 до наказу Міністерства України від 31.07.98 р. №285 зі змінами та доповненнями, що введні розпорядженням Міністерства освіти і науки України від 05.03.2001 р. № 28-р) та введні нові терміни відповідно до цілей цього положення, а саме:

кредитно-модульна система організації навчального процесу (далі – *КМСОНП*) – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів);

заліковий кредит – це одиниця виміру навчального навантаження необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів;

модуль – це задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;

змістовий модуль – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові.

2. Мета та завдання

Метою впровадження КМСОНП є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти у світовому освітньому просторі.

Основними завданнями КМСОНП є:

адаптація ідей ECTS до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;

забезпечення можливості навчання студентів за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми, що сформована за вимогами замовників та побажаннями студента і сприяє його саморозвит-

ку і відповідно підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві;

стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти;

упорядкування порядку надання можливості студенту отримання професійних кваліфікацій відповідно до ринку праці.

3. Загальні положення

3.1. Для впровадження КМСОНП вищий навчальний заклад повинен мати такі основні елементи ECTS:

інформаційний пакет – загальна інформація про університет, назва напрямів, спеціальностей, спеціалізацій спеціальностей, анотації (змістові модулі) із зазначенням обов'язкових та вибіркових курсів, методики і технології викладання, залікові кредити, форми та умови проведення контрольних заходів, система оцінювання якості освіти тощо;

договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом (напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень, порядок і джерела фінансування, порядок розрахунків);

академічна довідка оцінювання знань, що засвідчує досягнення студента в системі кредитів і за шкалою успішності на національному рівні та за системою ECTS.

3.2. Формування *індивідуального навчального плану* студента здійснюється на підставі переліку змістових модулів (блоків змістових модулів навчальних дисциплін), що сформовані на основі освітньо-професійної програми підготовки і структурно-логічної схеми підготовки фахівців. Навчальна дисципліна формується як система змістових модулів, передбачених для засвоєння студентом, об'єднаних в блоки змістових модулів – розділи навчальної дисципліни.

3.3. Реалізація індивідуального навчального плану студента здійснюється протягом часу, який не перевищує граничного терміну навчання. *Нормативний термін навчання* визначається на підставі галузевих стандартів вищої освіти. *Граничний термін може перевищувати нормативний на 1 рік. Різниця між граничним і нормативним термінами не фінансується з державного бюджету.*

3.4. Індивідуальний навчальний план студента включає нормативні та вибіркові змістові модулі, що можуть поєднуватися у певні навчальні дисципліни. *Нормативні змістові модулі* необхідні для виконання вимог нормативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики. *Вибіркові змістові модулі* забезпечують підготовку для виконання вимог варіативної частини освітньо-кваліфікаційної характеристики, у тому числі відповідність обсягу підготовки, передбаченому нормативним терміном навчання.

Вони дають можливість здійснювати підготовку за спеціалізацією певної спеціальності та сприяють академічній мобільності і поглибленій підготовці в напрямках, визначених характером майбутньої діяльності. *Сукупність нормативних змістових модулів визначає нормативну (обов'язкову) складову індивідуального навчального плану студента.*

3.5. Змістові модулі соціально-гуманітарних та фундаментальних нормативних навчальних дисциплін на споріднених напрямках повинні бути *уніфікованими в установленому порядку.*

3.6. Індивідуальний навчальний план студента за певним напрямом формується особисто студентом під керівництвом *куратора* в КМСОНП.

3.7. При формуванні індивідуального навчального плану студента на наступний навчальний рік *враховується фактичне виконання* студентом індивідуальних навчальних планів поточного і попередніх навчальних років.

Формування індивідуального навчального плану студента за певним напрямом *передбачає можливість індивідуального вибору* змістових модулів (дисциплін) з дотриманням послідовності їх вивчення відповідно до структурно-логічної схеми підготовки фахівців. При цьому сума обсягів обов'язкових та вибіркових змістових модулів, передбачених для вивчення протягом навчального року, повинна становити не більше 44 кредитів (не менше 60 залікових кредитів).

Система дає змогу здійснювати перехід студента в межах споріднених напрямів підготовки (певної галузі знань).

3.8. Спорідненість напрямів підготовки визначається спільністю переліку змістових модулів, які відносяться до нормативної складової індивідуального навчального плану студента цих напрямів підготовки, коли різниця між обсягами необхідних змістових модулів може бути засвоєна студентом у межах граничного терміну підготовки.

3.9. *Зарахування змістових модулів* (дисциплін), включених в індивідуальний навчальний план, здійснюється за результатами певного виду контролю якості освіти студента протягом навчального року, як правило, без організації екзаменаційних сесій.

3.10. *Система оцінювання* якості освіти студента (зарахування залікових кредитів) має бути стандартизованою та формалізованою.

4. Принципи

4.1. Для впровадження КМСОНП слід дотримуватися таких принципів:

Порівняльної трудомісткості кредитів, який полягає в досягненні кожним студентом встановлених ECTS норм, які забезпечують академічну мобільність студентів, державне й міжнародне визнання результатів освіти

на конкретних етапах виконання студентом індивідуального навчального плану.

Кредитності полягає в декомпозиції змісту освіти й навчання на відносно єдині та самостійні за навчальним навантаженням студентів частки, які забезпечують:

а) на рівні індивідуального навчального плану – набір (акумулявання) заданої трудомісткості кількості кредитів, які відповідають розрахунковій нормі виконання студентом навчального навантаження в умовах кредитно-модульної організації навчального процесу;

б) на рівні вивчення навчальної дисципліни – набір (акумуляція) заданої для даної дисципліни кількості кредитів, що включають в себе виконання необхідних видів діяльності, які передбачені програмою вивчення навчальної дисципліни.

Модульності визначає підхід до організації оволодіння студентом змістовими модулями і проявляється через специфічну для модульного навчання організацію методів і прийомів навчально-виховних заходів, основним змістом яких є активна самостійно-творча пізнавальна діяльність студента.

Методичного консультування – полягає в науковому та інформаційно-методичному забезпеченні діяльності учасників освітнього процесу.

Організаційної динамічності полягає в забезпеченні можливостей зміни змісту навчання з урахуванням динаміки соціального замовлення і потреб ринку праці.

Гнучкості та партнерства полягає в побудові системи освіти так, щоб зміст навчання й шляхи досягнення цілей освіти та професійної підготовки відповідали індивідуальним потребам і можливостям студента.

Пріоритетності змістової й організаційної самостійності та зворотного зв'язку полягає у створенні умов організації навчання, що вимірюється та оцінюється результатами самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Науковості та прогностичності полягає у побудові (встановленні) стійких зв'язків змісту освіти з науковими дослідженнями.

Технологічності та інноваційності полягає у використанні ефективних педагогічних й інформаційних технологій, що сприяє якісній підготовці фахівців з вищою освітою та входженню в єдиний інформаційний та освітній простір.

Усвідомленої перспективи полягає в забезпеченні умов для глибокого розуміння студентом цілей освіти та професійної підготовки, а також можливості їх успішного досягнення.

Діагностичності полягає в забезпеченні можливості оцінювання рівня досягнення та ефективності, сформульованих і реалізованих в системі, цілей освіти та професійної підготовки.

5. Форми організації навчання

Формами організації навчального процесу в умовах КМСОНП є: лекційні, практичні, семінарські, лабораторні та індивідуальні заняття, всі види практик та консультацій, виконання самостійних завдань студентів та інші форми і види навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів.

6. Організаційно-методичне забезпечення

Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП передбачає використання всіх документів, регламентованих чинною нормативною базою щодо вищої освіти, адаптованих і доповнених з урахуванням особливостей цієї системи.

7. Контроль успішності студента

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів, що визначаються вищим навчальним закладом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується у вищому навчальному закладі, реєструється прийнятим у вищому навчальному закладі чином з обов'язковим пересудженням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Оцінки студентів можна виставляти так:

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу (як приклад)
A	Відмінно	90–100
BC	Добре	75–89
DE	Задовільно	60–74
FX	незадовільно з можливістю повторного складання	35–59
F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1–34

FX означає: «незадовільно» – необхідно виконати певну додаткову роботу для успішного складання;

F означає: «незадовільно» – необхідна значна подальша робота.

Державна атестація студентів проводиться відповідно до чинної нормативної бази.

8. Особливості переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання

8.1. Загальний порядок переведення, відрахування, поновлення студентів та переривання їхнього навчання зазначений у «Положенні про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти», затвердженого Міністерством освіти від 15.07.96 р. № 245.

8.2. При переведенні (п.10) студент додатково додає до заяви копію договору про навчання в попередньому навчальному закладі, академічну довідку за весь період навчання, з обов'язковим зазначенням назв дисциплін, загальної кількості годин, залікових кредитів, передбачених на їх вивчення та форм контролю.

При позитивному розгляді ректором заяви, деканат проводить перерахування результатів навчання з дисциплін шляхом порівняння кількості залікових кредитів і обсягу змістових модулів та визначає академічну різницю нормативних змістових модулів, яка не повинна перевищувати, як правило, 10 навчальних дисциплін.

8.3. Відрахування студента за академічну неуспішність здійснюється у випадках невиконання студентом індивідуального навчального плану, незарахованих результатів семестрових контролів 3-х змістових модулів або у зв'язку з неможливістю сформуванню студентом індивідуального плану на наступний рік внаслідок незарахування йому запланованих змістових модулів та обмежень, накладених структурно-логічною схемою підготовки, а також за порушення умов договору про навчання.

8.4. Студент може взяти перерву у навчанні (академічну відпустку, повторний курс), згідно з порядком надання академічної відпустки та повторного курсу, зазначеного у «Положенні про академічні відпустки та повторне навчання у вищих закладах освіти» від 06.06.96 р. № 191.

9. Стипендіальне забезпечення студентів

9.1. Стипендіальне забезпечення студентів здійснюється за підсумками виконання індивідуального навчального плану, виходячи з основних положень: «Порядку призначення, виплати та розмірів стипендіального забезпечення учнів, студентів, курсантів, слухачів, клінічних ординаторів, аспірантів і докторантів», затвердженого Кабінетом Міністрів України від 08.08.2001 р. № 950.

9.2. При перевищенні граничного терміну навчання стипендія студентам не назначається у зв'язку з відсутністю фінансування з бюджету цього етапу навчання.

10. Контроль за індивідуальним навчальним планом студента

10.1 Надання кваліфікованих консультацій щодо формування індивідуального навчального плану студента, його реалізації протягом всього періоду навчання покладається на куратора.

10.2 Куратором може бути науково-педагогічний працівник випускової кафедри, як правило, професор або доцент, ґрунтовно ознайомлений з вимогами відповідних галузевих стандартів вищої освіти.

Куратор призначається наказом ректора вишого навчального закладу за поданням декана відповідного факультету (директора інституту). У рамках виконання своїх функцій куратор підпорядкований заступнику декана факультету (заступнику директора інституту), який відповідає за формування індивідуального навчального плану студента.

10.3 На куратора покладається виконання таких основних завдань:

- ознайомлення студентів з нормативно-методичними матеріалами (інформаційним пакетом тощо), які регламентують організацію навчального процесу за кредитно-модульною системою.

- надання рекомендацій студентам щодо формування їх індивідуального навчального плану з урахуванням засвоєних змістових модулів (навчальних дисциплін) за час перебування в інших вищих навчальних закладах України або за кордоном.

- погодження індивідуального навчального плану студента та подання його на затвердження деканові факультету (директорові інституту).

- контроль за реалізацією індивідуального навчального плану студента на підставі відомостей про зараховані студенту залікові кредити з подальшим поданням пропозицій щодо продовження навчання студента або щодо його відрахування.

10.4 Куратор має право:

- відвідувати всі види занять студента згідно з його індивідуальним навчальним планом .

- подавати пропозиції деканові факультету (директорові інституту) щодо переведення на інший курс, відрахування та заохочення студента.

- брати участь у засіданнях кафедри та вчених рад факультетів (інститутів).

- подавати пропозиції щодо покращення навчального процесу та діяльності кураторів.

11. Особливості нормування навчального навантаження

В умовах проведення педагогічного експерименту з КМСОНП встановлюються норми часу:

для проведення підсумкової атестації із залікового кредиту – 0,25 годин на одного студента;

за керівництво куратору – 4 години на кожного студента за навчальний рік.

Інші норми часу регламентовані наказом МОН від 07.08.2002 р. № 450 «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів».

МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ НДІ КАРПАТОЗНАВСТВА

31 березня 1992 р. при Ужгородському державному університеті створено Науково-дослідний інститут карпатознавства. Названий Інститут створено з метою повнішого та ефективнішого використання інтелектуального потенціалу, фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів Ужгородського держуніверситету, сприяння підвищенню якості підготовки спеціалістів та науково-педагогічних кадрів, росту кваліфікації професорсько-викладацького складу УжДУ. Першим директором НДІ карпатознавства було призначено доктора історичних наук, професора Івана Попа, згодом Інститут очолив кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Микола Макара. З 1 січня 2000 р. обов'язки директора НДІ Карпатознавства виконував автор цих рядків.

Однак, історія створення НДІ карпатознавства бере свій початок ще з другої половини 60-х років, коли в УжДУ почав діяти науково-дослідний сектор, який в жовтні 1993 р. був перейменований у науково-дослідну частину. На неї покладалися обов'язки по розширенню і координації співробітництва науки з виробництвом, зокрема видання досліджень на основі госпдоговорів, двохсторонніх і багатосторонніх угод про науково-технічне співробітництво. Починаючи з 1980 р. в структурі університету з'являються наукові установи СКТБ "Квант", з 1988 р. – Центр гунгарології, а з 31 березня 1992 р. – три науково-дослідні інститути – фізики і хімії твердого тіла, фітотерапії та карпатознавства, що стали одними з перших наукових установ молодій Українській державі. Що стосується Інституту Карпатознавства, то він став втіленням давно назрілої ідеї комплексного дослідження проблем політичного, економічного і культурного розвитку Закарпаття і всього Карпатського регіону від найдавніших часів до наших днів.

Інститут виконує фундаментальні й прикладні науково-дослідні роботи, спрямовані на комплексне дослідження історії, археології, етнографії, фольклористики, мовознавства, літературознавства, історії мистецтва Закарпаття в його взаємозв'язках з Карпатським регіоном в цілому; вивчення етно-політичних і етно-соціальних процесів на Закарпатті і Карпатському регіоні в їх історичному розвитку; займається розробкою практичних рекомендацій з етно-політичних і етно-соціальних питань; вивчення проблем і розробка практичних рекомендацій з питань центральноєвропейського регіонального економічного і культурного співробітництва; дослідження історії української діаспори в країнах Європи та Америки; концентрація архівних та інших матеріалів з питань карпатознавства; розробка краєзнавчих посібників для освітньої мережі Закарпаття; випуск наукового збірника "Карпатика" тощо.

До 2002 р. Інститут Карпатознавства досліджував п'ять глобальних проблем, керівниками яких були призначені відомі не лише в Закарпатті, але й далеко за його межами, вчені, а саме: "Соціально-економічні, політичні та етнокультурні процеси в Українських Карпатах; історична ретроспектива" (доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної слов'янської академії наук Володимир Задорожний), "Освіта та історична наука Закарпаття в контексті загальноєвропейського культурного процесу: З давніх часів до 1945 року" (доктор історичних наук, професор Дмитро Данилюк). "Роль і місце культурних та історичних традицій у формуванні національної свідомості на українських етнічних територіях Карпат у ХІХ – ХХ ст." (доктор історичних наук, професор Михайло Тиводар), "Стародавнє населення Верхнього Потисся в контексті історії Карпатського арсалу" (доктори історичних наук, професори Едуард Балагурі та В'ячеслав Котигорошко) "Національні меншини Закарпаття в контексті соціально-економічного, політичного і культурного розвитку країн Західної і Південно-Східної Європи (XVIII-XX ст.)" (доктор історичних наук, професор Григорій Павленко, кандидати історичних наук Микола Макара і Василь Марина).

До вищесказаного хочу додати, що НДІ Карпатознавства активно співпрацював з кафедрами української мови, української літератури, загального і слов'янського мовознавства, педагогіки і психології Ужгородського держуніверситету. Покладаємо великі надії на більш тісне наукове співробітництво з Центром гунгарології, який очолює доктор філологічних наук, професор Петро Лизанець. Останнім часом плідними стали наукові стосунки із Закарпатською філією Міжрегіональної академії управління персоналом, якою керує доктор філософії, професор Віктор Бедь. Доказом цього є і той факт, що 15 березня наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли участь у науковій конференції, присвяченій 61-й річниці проголошення незалежності Карпатської України, яка проходила в МАУПі.

Незважаючи на складну економічну ситуацію в Україні, науковими співробітниками НДІ Карпатознавства зроблено чимало. Ми систематично видаємо "Наукові записки Інституту Карпатознавства". На сьогоднішній день вже побачили світ тридцять випусків "Карпатики". Наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли посильну участь у виданні перших двох томів "Нарисів історії Закарпаття" (Ужгород, 1993, 1995). Нещодавно побачив світ третім, завершальний том цього фундаментального видання, присвячений післявоєнному періоду в історії нашого краю. Серед монографій, які з'явилися під грифом НДІ Карпатознавства, хотілося б виділити фундаментальні праці В.Котигорошка "Фракийці Верхнього Потисья (III в. до н.е. – IV в. н.е.)", Д.Данилюка "Історична наука на Закарпатті (кінець XVIII – перша половина XX ст.)", Г.Павленка "Діячі історії, науки і культури Закарпаття. Малий енциклопедичний словник", В.Задорожного і О.Богіва "Карпатська Україна (Підкарпатська Русь) у міжнародних відносинах (травень 1938 р.-березень 1939 р.)" та ряд інших. Плідно працює відомий український вчений професор Михайло Тиводар. В 1994-1998 роках він видав три фундаментальні праці "Традиційне скотарство Українських Карпат другої половини XIX – першої половини XX ст. Історико-етнологічне дослідження", "Етнологія: Навчальний посібник для студентів історичного факультету", "Закарпаття: народознавчі роздуми". Приємно, що з досвідчених вчених беруть приклад молоді науковці. Науковий співробітник НДІ Карпатознавства Олег Белей минулого року видав змістовну монографію "Сучасна українська ергономія: Власні назви підприємств Закарпаття". На багатому фактичному матеріалі автор розглянув теоретичні питання української ергономіки, принципи та критерії номінації, а також стан мовної культури у сучасному фірмонімікомі Закарпаття та шляхи її підвищення. Не маючи можливості назвати всі праці, підкреслю, що лише в минулому році науковими співробітниками НДІ Карпатознавства видано наукової продукції загальною кількістю 90 друкованих аркушів.

Науковці НДІ Карпатознавства в значній мірі спричинилися до проведення наукових конференцій, присвячених 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною (1995), 50-річчю визволення Закарпаття від фашизму та 50-річчю Першого з'їзду Народних комітетів Закарпатської України (1995), "Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х – перша половина 90-х рр. XX ст.)" (1996), "Карпатська Україна: політичний розвиток, національне відродження, персоналії" (1999), 150-й річниці з дня народження першого президента Чехословаччини Томаша Масарика, яка проходила в стінах нашого Інституту. Наукові співробітники НДІ Карпатознавства постійно запрошуються на наукові конференції, які проводяться в Києві, Львові,

Полтаві... Нещодавно ми взяли участь в ювілейній конференції, присвяченій 75-річчю від дня народження академіка Володимира Грабовецького, яка проходила в Прикарпатському університеті імені В.Стефаника. У нас склалися досить тісні стосунки з Інститутом народознавства НАН України, який очолює доктор історичних наук, професор Степан Павлюк та з Інститутом історії України НАН України (директор – академік НАН України Валерій Смолій). Наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли участь у написанні таких фундаментальних праць, як "Сторінки історії України. XX століття", "Малий словник історії України", "Енциклопедія історії України" в п'яти томах, "Українська державність у XX столітті". Провідні вчені Інституту історії України С.Кульчицький, С.Віднянський, О.Реєнт, Ю.Пінчук, О.Рубльов разом з співробітниками НДІ Карпатознавства та Історичного музею повіту Сату-Маре (Румунія) провели спільну наукову конференцію "Румунсько-українські відносини: Історія і сучасність" (1998). Старший науковий співробітник НДІ Карпатознавства, кандидат історичних наук Василь Марина виступив офіційним опонентом кандидатської дисертації Л.Горват, захист якої проходив в Інституті історії України. Сподіваємось, що наукове співробітництво з Національною Академією Наук України буде продовжуватись у тому ж руслі. Від цього, безперечно, виграють обидві сторони.

Протягом 2001-2002 рр. співробітники НДІ карпатознавства УжНУ продовжували співпрацю із зарубіжними науковими і навчальними закладами Румунії, Словаччини та Чехії, залучаючи до неї провідних вчених Німеччини та Угорщини. З переважною більшістю установ продовжували діяти міжнародні договори, підписані НДІ карпатознавства у 2000 р.

У відповідності з Договором про міжнародне співробітництво між УжНУ та Історичним музеєм м. Сату Маре (Румунія) у вересні 2001 р. продовжувала роботу спільна українсько-румунська етнологічна експедиція в населених пунктах Великоберезнянського, Мукачівського та Іршавського районів Закарпатської області, де проживають волохи. Перший етап експедиції пройшов з 12 по 17 вересня 2000 р. Українську сторону на другому етапі (вересень 2001 р.) представляли професори М.П.Тиводар, М.М.Вегеш та кандидат історичних наук, старший науковий співробітник НДІ карпатознавства В.В.Марина. До румунської делегації, яку очолював директор Історичного музею м. Сату Маре доктор Віорел Чубота, входили історики доктор Люба-Ірина Горват, Д.Христя, антрополог К.Сілард, етнологи А.Асталаш та М.Константін.

Головні дослідження проводились в селах Мирча (Великоберезнянський р-н), Обава, Вижиця (Мукачівський р-н), Довге (Іршавський р-н). В ході другого етапу експедиції були одержані нові результати по виявленню побутових, мовних, освітніх, релігійних та фольклорних традицій. Вченим вдалося встановити ступінь асиміляції та інтеграції волохів у гро-

мадсько-культурному житті краю. Попередні результати експедиції обговорювалися на спільному засіданні НДІ карпатознавства та румунської етнологічної експедиції. Завершується робота по опрацюванню одержаних матеріалів та їх публікації в окремому науковому збірнику.

11 жовтня 2000 р. НДІ карпатознавства підписав новий Договір про співробітництво з Історичним музеєм м. Сату Марє (Румунія), Інститутом історії дунайських швабів (Тюбінгем, Німеччина), Німецьким демократичним форумом Румунії та музеєм Йоша Антраша (Угорщина). За наказом ректора УжНУ професора В.Ю.Сливки від 9 липня 2001 р. з української сторони до складу міжнародної українсько-румунсько-німецько-угорської наукової етнологічної експедиції були відряджені кандидати філологічних наук Г.І.Меліка, О.М.Гвоздяк, кандидат історичних наук В.В.Марина та ряд аспірантів, які працюють над кандидатськими дисертаціями з досліджуваної проблематики. Німецьку сторону представляли професори Ганс Гейл та Горс Форстер. Румунську делегацію очолював доктор В.Чубота.

Вищеназвана міжнародна етнологічна експедиція тривала з 15 по 25 липня 2001 р. в селах Мукачівського, Тячівського та Свалявського районів, в яких проживає німецька національна меншина. Дослідження проводились методом застосування опитувальників (анкети, запис розповідей на диктофонах). Вивчалася також диференціація швабських, австрійських та німецьких діалектів. По результатах експедиції заплановано видати „Атлас німецьких поселень регіону Верхнього Потисся”. Матеріали, зібрані й опрацьовані, опубліковані в Інституті історії задунайських швабів (Тюбінгем, Німеччина).

В жовтні 2001 р. аспірант кафедри історії стародавнього світу і середніх віків (сьогодні – доцент кафедри політології) М.П.Зан взяв участь у роботі міжнародної етнологічної експедиції в українських селах Сатумарського повіту Румунії. Члени експедиції відвідали українські села Микула, Гарна Марє, Чуперчен, Думбрава та деякі інші. Їх цікавили проблеми етнокультурної ідентифікації та оцінки міжетнічних стосунків з українцями цього регіону. Після повернення з Румунії М.П.Зан опублікував статтю „Українці Сатумарського повіту”, в якій зроблено деякі узагальнення і висновки. На наше глибоке переконання, у всіх населених пунктах українці активно обговорюють проблеми власного етнокультурного розвитку. Чи це стосується українського дитсадка, чи церкви із українською мовою богослужіння, чи проблеми вивчення української мови у місцевих школах. Без долі сумніву, українство Сатумарського повіту прагне дедалі більше підтримувати паритетні стосунки з матір'ю-Україною, сподівається на співробітництво у сфері матеріальної та духовної культур. Для цього потрібно продовжувати співпрацю у науковій площині, над чим і працює НДІ карпатознавства. Його співробітники про-

довжували співпрацювати з українськими часописами, які видаються в Румунії – „Українським вісником”, „Нашим голосом”, „Вільним словом”, „Курерулом українця” (видається румунською мовою). Встановилися дружні контакти між НДІ карпатознавства і Союзом Українців Румунії, який очолює депутат румунського парламенту, відомий письменник Степан Ткачук. У 2003 р. у престижному видавництві „Мустанг” (Бухарест) побачила світ книга автора цих рядків і румунської дослідниці Л.-І. Горват „Сторінки історії Закарпаття: Історичні статті, есе, історико-біографічні нариси”.

НДІ карпатознавства залучив групу вчених історичного факультету УжНУ до участі в міжнародній науковій конференції „Демократія в Центральній і Південно-Східній Європі в ХІХ-ХХ ст.». Матеріали цього наукового форуму, що проходив у м. Сату Марє, побачили світ у 2001 р. На сторінках наукового збірника поміщені змістовні наукові розвідки В.І.Фєнича, І.І.Вовканича, В.Л.Боднара, В.В.Марини, М.П.Матьовки, М.М.Палінчака. До цього часу вже побачили світ два наукові збірники, укладені спільними зусиллями вчених України і Румунії. Особливої уваги заслуговує збірник „Румунсько-українські відносини: історія і сучасність” (Сату Марє, 1999), який включає в себе доповіді та повідомлення однойменної міжнародної наукової конференції 1998 р. У привітальному слові до учасників цього наукового форуму, ректор Ужгородського університету В.Ю.Сливка констатував: „Приємно відзначити, що у розгортанні українсько-румунських наукових і культурних зв'язків, які активізувалися за останнє десятиріччя, посильний вклад вносять науковці Ужгородського держуніверситету. Започатковані нами науково-педагогічні зв'язки з Університетом м.Бая Марє в 1991 р., поширилися на інші наукові і культурні установи Республіки Румунії: Румунський інститут фракології, науково-культурні центри Сату Марє, Бая Марє, Залеу, Клуж, про що свідчать спільні наукові пошуки в галузі фізики, археології, історії, лінгвістики, етнології; видані збірники наукових праць, монографії, участь у двосторонніх і міжнародних наукових форумах, стажування викладачів, навчання студентів та аспірантів у нашому університеті”. Володимир Юлійович справедливо акцентував, що „географічне і геополітичне положення Закарпаття сприяє і зобов'язує Ужгородський університет і надалі виступати форпостом у подальшому розвитку українсько-румунських наукових і культурних зв'язків, зміцненні дружби і всебічного співробітництва між нашими народами”.

З 29 липня по 5 серпня 2002 р. в українських селах Кусково, Кривий та Поляни Марамороського повіту Румунії проходила міжнародна етнологічна експедиція, в якій взяли участь відомі румунські дослідники професори Іван Семенюк, Корнєліу Град, доктор Люба-Ірина Горват, етнолог Аліна Асталаш. Українську сторону представляли історики Микола

Вегеш, Михайло Зап та філологи Іван Хланта, Анастасія Вегеш, Оксана Дербаль. Учасники експедиції, яка була організована Союзом Українців Румунії, Історичним музеєм м. Сату Марє та НДІ карпатознавства, розробили 80 анкет, аналіз яких засвідчив різномовну ідентичність респондентів трьох вікових категорій (до 30 років; 30-60 років; більше 60-ти років). З'ясувалося, що у порівнянні із Сатумарським повітом, де високий ступінь мовної асиміляції середнього і особливо молодшого покоління, опитані українці Марам орошу представляють класичний варіант білінгви (двомовності), зберігаючи при цьому українську етнокультурну ідентичність. Тобто, якщо у футурологічному аспекті українці Сатумарського повіту є маргіналами, то українці Мараморошини – бікультурали та білінгви, які плекають українську традиційну культуру.

Причина такого стану справ полягає у відсутності зацікавлення у рідномовній освіті, міжетнічних шлюбах, поширенні протестантських сект (п'ятидесятники, адвентисти тощо), відсутності засобів масової інформації (до прикладу, перспективним було б видання і поширення релігійних та освітньо-культурних календарів, бюлетенів про відомих українців з Румунії, сучасних історичних діячів України тощо). Учасників експедиції також цікавив стан розвитку української літератури в Румунії, діяльність україномовних товариств та ставлення до них місцевого населення. З'ясувалося, що українці Мараморошини неоднозначно оцінюють діяльність Союзу Українців Румунії, Демократичного Союзу Українців Румунії, ряду гуцульських організацій. Якщо в Сатумарському повіті існує зацікавленість серед простих людей до газет і журналів СУР, то в Мараморошині, через відсутність проблеми повсякденного спілкування з румунами та угорцями, відсутня інформаційна блокада. Мараморошини не відчують потреби україномовного засобу масової інформації через повсякденне спілкування рідною мовою, а українці Сату Марє компенсують нестачу повноцінного спілкування. З іншого боку, можливо, справа у сільських осередках СУРу, поширювачах газет тощо.

Сьогодні ще рано говорити про глобальні підсумки цієї наукової експедиції, однак вже тепер можна накреслити певні перспективи майбутніх досліджень: 1) спільна праця між вченими України та Румунії, насамперед з українськими відділеннями університетів Румунії, повинна продовжуватися; 2) спільна праця у конкретних, прикладних етномовних, етносоціальних дослідженнях українства Румунії повинна тривати для вироблення консенсусу, адже результати праці мають бути взаємо узгоджуваними; 3) важливо оптимізувати обмін часописами та новинками наукової та художньої літератури Румунії та України, зокрема Закарпаття у плані висвітлення марамороської тематики, Буковини в ілюстрації спільної долі українства в історичному житті (Банат); 4) важливо видавати газети та журнали для конкретних вікових груп (діти, молодь, старше

покоління). Вишеназвані пропозиції виклав у своїх працях кандидат історичних наук, доцент М.П.Зан.

В листопаді 2003 р. делегація Ужгородського національного університету у складі професора, проректора з навчально-виховної роботи М.І.Пітюлича, професора, завкафедрою політології та директора НДІ карпатознавства М.М.Вегеша, доцентів кафедри політології В.Л.Боднара і В.В.Марини побувала з робочим візитом у румунських колег з Південного університету Бая Марє та Клузьського університету. Мета поїздки – продовження угод про наукове співробітництво. Особливий акцент робився на обміні студентами, стажуванні викладачів та подальших спільних наукових дослідженнях. На основі підписання базових угод будуть розроблені робочі програми між факультетами та іншими структурними підрозділами вузів двох країн щодо поглиблення співробітництва в галузі історії, етнології, філології та навколишнього довкілля. Українське відділення, яке нещодавно відкрито в Клузькому університеті (очолює професор Іван Семєнюк) запросило до прочитання курсу лекцій кандидата філологічних наук, доцента М.В.Кондора. В травні 2004 р. Клузький університет відвідали завідувач кафедру політології Київського національного університету, доктор філософських наук, професор Ф.М.Кирилюк та ужгородські політологи М.М.Вегеш, В.Л.Боднар, В.В.Марина.

НДІ карпатознавства продовжував наукове співробітництво з Інститутом фракології Міністерства освіти Румунії, який очолює відомий румунський археолог професор Петру Роман. В серпні 2001 р., згідно з Договором про наукове співробітництво між УжНУ та Інститутом фракології діяла спільна українсько-румунська археологічна експедиція в с.Біла Церква Рахівського району. Українську сторону представляли професор Е.А.Балагурі та кандидат історичних наук В.В.Марина. З румунської сторони в розкопках взяли участь професор Валентин Васильєв та Аурел Рустоу. Мета археологічних розкопок полягала в продовженні дослідження багатощарового городища, яке знаходиться на схід від села Біла Церква. В ході розкопок було виявлено, що пам'ятник належить до другого періоду середнього і пізнього Гальштата, що підтверджується знайденням археологічним матеріалом. Однак, зустрічаються і деякі інші культурні елементи північно-західного типу, які датуються II-I ст. до н.е. Є всі підстави вважати, що наступні дослідження південно-західної сторони пам'ятника дозволять встановити місцезнаходження могильника.

Професор Е.А.Балагурі взяв участь у роботі одинадцятого засідання „Комісії по сприянню Індо-Європейських та Фракійських досліджень”, яке проходило в Мангалії з 28 травня по 2 червня 2001 р. Провідний український археолог очолив одну із шести підкомісій – „румуно-українську”. Вона вивчає території в Закарпатті, на північ від Дунаю та у межиріччі Пруту і Дністра. В зв'язку з 70-річчям професор Е.А.Балагурі

був удостоєний звання почесного доктора Інституту фракології. Провідні архсологи Росії, Румунії, Молдови та Словаччини взяли активну участь у виданні тринадцятого випуску наукового збірника „Карпатика” – „Давня історія України і суміжних регіонів” – присвяченого 70-річчю від дня народження професора Едуарда Балагурі (Ужгород, 2001). Доктор історичних наук, професор В.Г.Котигорошко підготував до друку і видав п'ятнадцятий випуск цього ж наукового видання, до якого ввійшли доповіді вчених Росії, України, Румунії, Угорщини та Словаччини, виголошені на науковому симпозиумі, присвяченому ювілею з дня народження визначного археолога.

Необхідно відзначити, що археологічний відділ НДІ карпатознавства спричинився до появи чотирьох спеціальних випусків „Карпатики”, на сторінках яких опубліковані 96 наукових статей та повідомлень з найактуальніших проблем археології та стародавньої історії. Співробітництво з провідними вченими Росії, Словаччини, Румунії, Угорщини та Молдови, яке вже стало традиційним, є свідченням того, що закарпатські архсологи давно вже вийшли за межі провінційності, а їхні праці становлять нове слово в сучасній історіографії. Не викликає жодних сумнівів, що найвизначніший внесок в міжнародне співробітництво вчених Ужгородського університету та наукових центрів цілого ряду країн вніс професор Е.А.Балагурі (1931-2004), якого справедливо вважають археологом №1 Закарпаття. Вдячні учні на чолі з професором В.Г.Котигорошком присвятили світлій пам'яті свого вчителя 31-й випуск наукового збірника „Карпатика” – „Давня історія Карпато-Дунайського арсалу та суміжних регіонів” (Ужгород, 2004). У 2005 р. професор В.Г.Котигорошко очолив НДІ карпатознавства.

У 2001-2002 рр. продовжувалось співробітництво НДІ карпатознавства з науковими і навчальними закладами Чехії та Словаччини. Так, на запрошення української сторони Закарпатську область у серпні 2001 р. відвідали провідні наукові співробітники Інституту етнографії АН Чеської Республіки доктори наук, професори Зденек Угерек, Надежда Валашкові, Катерина Плохова та академік НАН України, доктор філологічних наук із Словаччини Микола Мушинка. Об'єктом дослідження чеських вчених були етнічні та міграційні процеси в Карпатському регіоні. Відбувся обмін думками з приводу продовження спільних етнологічних досліджень.

26-27 вересня 2001 р. НДІ карпатознавства, кафедра словацької філології УжНУ, Словацька академія наук та Університет Матєя Бєла у Банській Бистриці спільно із Закарпатським інститутом ім. Августина Волошина МАУП провели міжнародну наукову конференцію „Українсько-словацькі відносини в галузі історії, мови та літератури”. На запрошення ректора УжНУ професора В.Ю.Сливки на конференцію приїхали професори М.Мушинка, М.Наділяк, Ю.Бача, В.Жемберова, Я.Сабол, доценти

П.Шворц, Л.Бабота, О.Саболова, викладачі Л.Гарбульова, М.Чижмарова, М.Мила, М.Соучкова (Пряшівський університет), професори М.Гайдош і С.Конечний (Словацька академія наук), професор М.Роман (Університет Матея Бела у Банській Бистриці). В історії українсько-словацьких наукових контактів вперше зафіксована така велика словацька делегація, яка взяла участь у науковій конференції.

На двох пленарних та трьох секційних засіданнях було заслухано 44 наукові доповіді, які стосувалися актуальних проблем українсько-словацького економічного, політичного і культурного співробітництва з найдавніших часів до наших днів. Учасники конференції прийняли Ухвалу, в якій звернули увагу на деякі перспективи подальшого удосконалення і ефективності українсько-словацьких відносин: 1) ідею проведення наукових конференцій, присвячених українсько-словацьким відносинам схвалити; 2) оргкомітету конференції звернутися до відповідних наукових інстанцій України і Словаччини з пропозицією проводити такі конференції регулярно; 3) звернутися до урядів обох країн з проханням фінансувати такі конференції та публікувати їх матеріали; 4) філологам Ужгорода і Пряшева протягом трьох найближчих років укласти і видати словацько-український та українсько-словацький словник середнього типу; 5) кафедрам історичного факультету УжНУ при плануванні наукової та науково-методичної роботи враховувати результати співробітництва вчених УжНУ із науковцями Словаччини.

Виконуючи вищенаведену Ухвалу, завершила роботу міжнародна наукова конференція у Пряшві (2002 р.), на якій піднімалися актуальні питання історії, політики та культури українського і словацького народів. Ужгородський національний університет на цьому науковому форумі представляли доценти В.Л.Боднар, І.М.Ліхтей, Т.С.Сергієнко та інші дослідники. Заплановано видання наукових збірників, куди ввійшли доповіді, виголошені як в Ужгороді, так і Пряшеві.

Останніми роками покращуються наукові взаємини вчених Ужгородського національного університету та провідних наукових закладів Угорщини. В 2001 р. гостями НДІ Карпатознавства були генеральний консул Угорщини в Ужгороді п.Золтан Сокач і консул Угорщини в Ужгороді п.Янош Вішкі. УжДУ під час зустрічі, яка виявилася дуже конструктивною і діловою, представляли проректор УжДУ, професор М.Пітоліч, провідні вчені НДІ Карпатознавства Е.Балагурі, В.Марина, М.Макара, завідувач кафедри політології В.Боднар, декан історичного факультету І.Мандрик. Пан Золтан Сокач відзначив, що український і угорський народи продовжують залишатися сусідами, а отже стосунки між ними треба привести до певної системи. На глибоке переконання високоповажного гостя, перед істориками обидвох країн стоять чимало завдань, які найближчим часом треба вирішити. Генеральний консул Угорщини виступив з ініціативою

створення змішаного комітету вчених України і Угорщини для зваженого і об'єктивного з'ясування ряду спірних проблем в історії українсько-угорських відносин. В кінці квітня 2001 р. заплановано провести наукову конференцію у Львові, де б розглядалися актуальні проблеми українсько-угорського співробітництва з найдавніших часів до наших днів.

На запрошення угорської сторони Будапешт відвідала (2002 р.) наукова делегація вчених УжНУ в складі професорів В.І.Худанича та П.П.Чучки. Мета поїздки – робота в угорських архівах для написання найповнішої історії Карпатської України. Ще в листопаді 2001 р. з ініціативи Закарпатської облдержадміністрації була створена робоча група (керівник – професор М.М.Вегеш) з питань підготовки списків героїв Карпатської України. Тоді ж була створена редакція видання „Вони боролися Карпатську Україну”, яке необхідно розцінювати як своєрідний літопис національно-визвольних змагань українського народу наприкінці 30-х років. На цьому наукове співробітництво українських та угорських вчених не припинилося.

У 2004 р. за ініціативою угорських вчених вирішено випустити спільно з українськими істориками, що вивчають історію обох країн, збірник статей під назвою „Карпаталйо 1938-1941 років”. Збірник мав стати першим кроком у зближенні оцінок цього періоду як українськими, так і угорськими дослідниками. Важливу роль у цій справі відіграв Інститут досліджень Центральної (Середньої) Європи імені Ласло Телекі. За дорученням цього Інституту було доручено написати статті українським історикам Ужгородського національного університету та Берегівського педагогічного інституту. З угорської сторони написанням статей займалися науковці Інституту імені Телекі та історики міста Печ. Зібрати ці матеріали, перекласти на угорську мову українських авторів та упорядкувати збірник взяла на себе головний спеціаліст Інституту Чілла Фединець, яка добре володіє обома мовами.

Вже самі назви статей українських науковців є свідченням того, що розглядаються найбільш актуальні питання, які в угорській історіографії мали неоднозначне трактування: „Державно-правове становище Закарпаття: плани і дійсність” (М.М.Болдижар), „Внутрішня політика Карпатської України 1938-1939 рр.” (М.М.Вегеш), „Чим була Карпатська Січ” (В.І.Худанич), „Загарбання Закарпаття Угорщиною” (І.С.Гапоненко-Товт), „Угорська урядова політика на Закарпатті в 1938-1941 рр.” (Л.Брензович), „Галицькі українці і Закарпаття в 1938-1939 рр.” (М.М.Вегеш, Н.І.Греченюк). Із угорської сторони активну участь у дослідженні цього періоду взяли науковці, статті яких поміщені в збірнику: „Закарпаття в зеркалі голошень органів державної безпеки” (Габор Неце), „Найбільш героїчний народ” (Балаж Аблонці), „Одна забута Конституція” (Геза Вашаш), „Карпатська хронологія. Вересень 1938 – грудень 1941 років” (Чілла

Фединець). Нєобхідно погодитись із твердженням рецензента вищєназваного збірника профєсором В.І.Худаничем: „Можна бути впевнєним у тому, що це тїльки перші кроки до зближення істориків двох країн. І те, що це зробили вчені Закарпаття і Угорщини, є свідченням того, що події 1938-1941 рр. найбільш досліджувалися істориками обох країн, які працювали над цією тематикою. В угорських архївах є ще багато матеріалів і документів по історії угорсько-українських історичних, культурних та інших зв'язків, подальше дослідження яких дасть можливість ще бїльше зблизити два народи-сусїди”.

Гєографїчне становище Закарпаття на рубежі з цїлим рядом європейських країн просто зобов'язує нас продовжувати науковї контакти, від яких, безперечно, у вигаші залишаються всі. Це вимога нашого часу, коли руйнуються стерєотипи ізоляції, хуторянства та відбувається закономірний процес взаємодії рїзних цивїлізацій, народів і культур. Кожний новий науковий контакт нас ще бїльшє наближує до спільного європейського дому, в якому Україні буде відведєне чїльне місце. Принаймні, ми на це сподїваємось. У цьому сенсі заслуговує особливої уваги і всебїчного схвалення Перший науковий Семїнар для молодих вчених „Країни Центральної та Східної Європи в 1944-2004 рр.: актуальні питання історії, політології та міжнародних відносин” (10 березня 2004 р.), який проводився на базі НДІ карпатознавства Ужгородського національного університету. Оргкомїтет цього форуму (профєсори С.В.Вїдїянський, М.М.Вєгєш, М.І.Пїтюлич та президент Закарпатської торгово-промислової палати О.О.Ковчар) провів два пленарні та секційні (секція історії та політології; секція міжнародних відносин) засідання. Учасників конференції привїтали Консул, керївник Торговельно-єкономїчного віддїлення при Генеральному Консулові Словацької Рєспублїки в м.Ужгороді Владїмїр Лаво, Генеральний консул України в м.Нїредьгаза Сергїй Бородєнков і Консул Генерального Консульства Угорської Рєспублїки в м.Ужгороді Антал Суромї. На конференції було зачитано 27 наукових доповїдей з актуальних проблем сьогодєння. Цїлий ряд міжнародних наукових конференцій запланованї на 2005 р., коли Ужгородський національний університет та його чисельний колектив відзначатимє 60-рїчний ювїлєй.

ВОЛОДИМИР СЛИВКА В МОЄМУ ЖИТТІ

Будучи людиною скромною і толєрантною, ректор Ужгородського національного університету профєсор Володимир Юлійович Сливка ще за життя вписав своє ім'я в новїтню історію Закарпаття. Саме завдяки йому наш університет здобув статус національного, були відкриті найпрєстижнїші спеціальності, які свїдчили про зростаючі амбїції найповажнїшого вищого навчального закладу в краї.

Хоча моєму перу належать десятки парисів про визначних вчених університету (Григорій Павленко, Іван Гранчак, Володимир Задорожний, Дмитро Данилюк, Василь Худанич тощо), про Володимира Юлійовича за життя я майже не писав. Пишу майже тому, що одного разу, виконуючи обов'язки довіреної особи професора В.Сливки під час виборів до Верховної Ради України, я, все-таки, опублікував на сторінках міжгірської газети „Верховина” статтю „Осередок освіти і науки”, в якій, вважаю об'єктивно, визначив місце Ректора як організатора науки в краї. Не писав про Володимира Юлійовича з кількох причин: по-перше, він цього не любив (навіть під час відзначення 61-річчя з дня народження взяв відпустку); по-друге, про таких людей писати надзвичайно важко. Володимир Юлійович був глобальною постаттю нашого часу, людиною різнобічних обдарувань. Про таких людей говорять, що вони вже не належать тільки собі.

Тепер, коли Ректора вже нема серед нас, про нього, і це справедливо, напишуть не одну статтю, побачить світ не одна книга. Він цього заслужив усією своєю жертвовною працею на вітар освіти і науки Закарпаття. Не претендуючи на вичерпність теми, поки-що, обмежуся виключно фрагментами зі своїх спогадів, які, переконаний, допоможуть молоді краще зрозуміти цю яскраву постать нашої сучасної історії.

Я доволі пізно з'явився на науковому небосхилі Закарпаття. Не хочу в очах читачів „Трибуни” виглядати дисидентом, однак аспірантура для мене тривалий час була закрыта. Лише попрацювавши вісім років у Синевирській середній школі, за рекомендацією вже покійного київського професора Віталія Сарбця мене прийняв тодішній завідувач кафедри історії СРСР професор Василь Іванович Ілько, порадивши подавати документи до аспірантури Ужгородського університету. Це був уже далекий 1990 рік. Союз доживав останніх днів, але Україна ще незалежною не стала. Що стосується Закарпаття, то тут незалежністю ще й не пахло. Університет, на жаль, теж більшою мірою був комуністичним, ніж позапартійним.

Співбесіду до аспірантури, а згодом існує з історії СРСР я складав ще з двома колегами, які на той час вже були членами КПРС. Я ж на свою біду був членом першої офіційно зареєстрованої партії в Україні – Української республіканської партії, яка була утворена на базі легендарної Української Гельсінської Спілки, очолюваної багаторічним в'язнем комуністичних таборів Левком Лук'яненком. Якщо для моїх колег співбесіда пройшла з блискавичною швидкістю, то мені довелося протягом сорока хвилин відповідати на десятки найдошкульніших питань. Врешті-решт, один поважний професор підвів підсумок бесіди: „Нам націоналісти не потрібні”. Лише згодом з'ясувалося, що мене захистив мій змляк, декан факультету романо-германської філології Степан Бобиниць,

а покійний Володимир Юлійович спокійно сказав: „Нехай хлопець вчиться”. Тоді, в далекому 1990-му, Ректор вперше висловив свою позицію щодо мене, не знаючи мене особисто, давши тим самим мені путівку в наукове життя.

Я достроково захистив кандидатську дисертацію, а в 1998 році – докторську. З того часу я пройшов шлях від асистента кафедри історії України до професора, завідувача кафедри і декана історичного факультету. Всі успіхи, яких я досяг в університеті, співпали з ректорством однієї людини – Володимира Юлійовича Сливки. Сьогодні, після чотирнадцяти років перебування в УжНУ, я себе не уявляю викладачем іншого вищого навчального закладу. Хоча в мене було немало пропозицій, окремі з яких могли принести і матеріальну вигоду, я залишався в Ужгороді. Це місто стало для мене рідним, незамінним, вічним. Без перебільшення можу стверджувати, що немала заслуга такої моєї позиції належала професору Володимиру Сливці.

Частіше доводилось зустрічатися з Володимиром Юлійовичем в 2000-2004 роках, коли мене обрали завідувачем кафедри політології, а згодом деканом історичного факультету. На ці роки випали дві важливі акредитації очолюваної мною спеціальності „Політологія”. Спочатку ми одержали право випускати спеціалістів, а потім магістрів. Володимир Юлійович просив після кожної поїздки до Києва інформувати його про стан справ. Завжди готовий був допомогти: „Кажі, що від мене вимагається?”, „Чи не виникли якісь непередбачені труднощі ?”... 23 травня 2004 року голова експертної комісії Міністерства освіти і науки України професор Федір Кирилюк підписав позитивні висновки акредитаційної експертизи спеціальності „Політологія”, з якими я хотів познайомити Володимира Юлійовича, але наступного дня Ректора не стало... Кілька днів ми перебували в шоковому стані, не спроможні збагнути, що трапилось. Не говорячи вже про офіційні співчуття, які надійшли на адресу ректорату УжНУ, я отримав безліч дзвінків від своїх колег із Києва, Івано-Франківська, Львова...

Час все розставляє на свої місця. Справедливо кажуть, що велике бачиться на відстані. Ми вже відчуваємо, що понесли несправної втрати. Хоча наш університет цілком самодостатній колектив, добре укомплектований високопрофесійними кадрами, однак рівноцінної заміни Володимира Юлійовичу нема. З таким однозначним твердженням погоджуються всі.

... Пригадую останні наукові конференції на історичному факультеті, які присвячувалися ювілеям Карпатської України, що відзначалися на всукраїнському рівні. Володимир Юлійович виступив з привітанням учасникам конференції, присвяченої 60-річчю проголошення Карпато-Української держави (1999 рік). Пам'ятаю як доцентом Іваном Сеньком ми накидали тези виступу Володимира Юлійовича, прослідівши за цією спра-

вою до ранку. Наступного дня я передав виступ Ректору. Нам здавалося, що ми зуміли коротко виділити найголовніше. Ректор підійшов за трибуну, уважно подивився на присутніх у залі економічного факультету, і з посмішкою сказав: „Тут мої історики підготували глобальний виступ про Карпатську Україну, але я скажу кілька слів...”. Володимир Юлійович, будучи глибоким аналітиком, зумів дійсно кількома штрихами показати місце і роль Карпатської України в житті наших країн наприкінці 30-х років. Професор В.Сливка також привітав організовану нами науково-практичну конференцію, присвячену 65-й річниці Карпатської України 15 березня 2004 року. Як згодом з'ясувалося, це була остання конференція, в якій взяв участь Володимир Юлійович.

Ректор добре знав мої погляди, тим більше, що я їх ніколи не приховував. Він знав, що я постійно перебував в опозиції до діючої влади, стоячи на позиціях „Нашої України”. Саме від цього блоку я висувався кандидатом до обласної ради на останніх виборах. Незважаючи на це, Володимир Юлійович саме мені запропонував бути його довіреною особою під час виборів до Верховної Ради України. Правду кажучи, я опинився в досить пікантній ситуації. З одного боку, „Наша Україна” мала свого кандидата, якого я теж повинен був підтримувати, а з другого боку, я не міг відмовити Володимирі Юлійовичу. Після деяких вагань, я чесно і широко Ректору заявив: „Для мене, Володимире Юлійовичу, це велика честь”. Я ні разу не пошкодував за свій вчинок. Колеги з „Нашої України” мене теж зрозуміли.

Володимир Юлійович був дуже врівноваженою і толерантною людиною. Я ж завжди відзначався певним радикалізмом, хоча в 2004 році був уже не тим, що в 90-му. Історичний факультет проводив конференцію, присвячену черговій річниці злуки ЗУНР і УНР (2004 рік). Володимир Сливка уважно вислухав усі доповіді, підвівши наприкінці деякі підсумки. У своєму виступі про державницьку діяльність президента ЗУНР Євгена Петрушівича я стверджував, що в сьогоденних умовах варто відмовитися від класичної типології поділу політичних партій на ліві, праві та центристські. Мотивував я це тим, що нерідко під вивіскою центрizmu приховуються відкриті вороги нашої державності. Я закликав професорсько-викладацький склад історичного факультету визначитися, а політичні партії класифікувати за типологією „державницькі” та „анти державницькі”. Володимир Юлійович промовчав...

Я лише тоді зрозумів позицію Володимира Юлійовича, коли мене на раді історичного факультету колеги і студенти обрали деканом. Як важко керувати колективом, що налічує понад 50 викладачів і 750 студентів. Кожний з них – окрема індивідуальність, якій властиві відповідні політичні переконання. Керівнику недопустимо віддавати перевагу одним, не рахуючись з думками інших. Він повинен бути нейтральним, хоча і

тримається певної позиції. А що говорити про тринадцятитисячний колектив нашого університету? Найбільшою заслугою професора Володимира Сливки було те, що протягом всього його ректорства в університеті панувала справжня демократія, а лекційні аудиторії не перетворилися в полігон для політичних баталій. Такий стан справ уже давно перетворився в традицію, яку не вдається похитнути жодному.

УНІВЕРСИТЕТ ПОТРЕБУЄ ЗМІН

Виступ в.о. ректора Ужгородського національного університету
М.М.Вегеша перед професорсько-викладацьким складом

Нещодавно в Україні відбулися події, які, безперечно, назавжди ввійдуть в історію українського державотворення. Впав режим, який не мав нічого спільного з демократією, справедливістю і гуманізмом. Багаторічна боротьба українського народу здобула своє логічне і закономірне завершення в Помаранчевій революції, обранні Народного президента Віктора Ющенка та уряду національної довіри на чолі з Юлією Тимошенко. Та найбільшим здобутком нашої боротьби було формування громадянського суспільства в Україні, внаслідок якого ще вчора перелякані люди, переборовши у собі рабську психологію, заявили про свою чітку громадянську позицію, здатність впливати на прийняття політичних рішень.

Приємно, що Ужгородський національний університет не стояв осторонь цих історичних процесів. Радикальні трансформації в суспільстві випробують людей, бо саме під час таких подій людина опиняється перед вибором – підтримувати пануючий режим з усіма його привілеями та злочинною суттю, чи виживати в рядах опозиції, вірячи в близьку перемогу і неминучі зміни. Ми вибрали другий шлях, який привів нас до перемоги. Я схилию голову перед мужністю тих наших колег, які від самого початку займали чітку громадянську позицію, нерідко ризикуючи втратою роботи, цькуванню, постійно вислуховуючи погрози та залякування. З перших же днів революції ми відчували повну підтримку наших студентів, які, будучи незаангажованими, чітко розібралися в чому полягає відмінність між добром і злом, справедливістю і беззаконням. Впевнений, що кого б не обрали ректором, він вже ніколи не зможе не рахуватися з думкою студентів, їх органів самоврядування.

Після передчасної смерті нашого ректора Володимира Юлійовича Сливки ректорату доводилося діяти в надзвичайно складних політичних умовах, нерідко йти всупереч своїй совісті, приймати непопулярні та помилкові розпорядження, які, безсумнівно, не сприяли підвищенню авторитету його керівників. Разом з тим, необхідно відзначити, що професор В.І.Русин все ж таки зумів чимало зробити корисного для університету. Це і ремонт „Скалки”, і обладнання читального залу в гуртожитку №5, і від-

криття університетської ідальні. Аналогічні ініціативи попереднього складу ректорату ми будемо продовжувати й надалі.

Ужгородський національний університет – самодостатній у науковому і навчально-освітньому плані колектив. Це понад сто докторів наук, професорів, кілька сотень кандидатів наук, доцентів. Наші наукові школи фізиків, математиків, хіміків, економістів відомі далеко за межами Закарпаття і України. Цей могутній науковий потенціал ми раціонально використаємо, удосконалюючи навчально-виховний процес, приймаючи активну участь у розробці державних програм, за якими майбутнє. Я глибоко переконаний, що університет тісно співпрацюватиме з органами державної виконавчої влади, бо лише за такої співпраці можливий еволюційний рух вперед. Нас чекають у Європі як рівноправних партнерів, а тому ми повинні чимало зробити для того, щоб впритул наблизитись до європейських стандартів, в першу чергу це стосується науки і освіти.

Політика керівництва університету відзначатиметься демократизмом і прозорістю. Відійдуть у минуле численні звернення різноманітних „комітетів”, „ініціативних груп” тощо. Ми створимо такі умови, коли всі проблеми вирішуватимуться на тому чи іншому факультеті без авторитарного втручання ректорату. Для цього потрібно зробити не так вже й багато. Необхідно дати можливість кожному бажаному, який має вчепе звання професора або доцента, взяти участь у демократичних виборах завідувача кафедри, декана чи ректора. Що стосується ректора університету, то він повинен займати нейтральну позицію і визнати переможцем людину, за якого проголосувала більшість. Після визнання виборів легітимними, меншість змушена змиритися з поразкою, віддавши себе справі служіння університету.

Процесу прозорості сприятиме діяльна „Прес-служба Ужгородського університету”, яка через власний друкований орган буде знайомити професорсько-викладацький склад, всіх працівників і студентів університету про всі кроки керівництва УЖНУ. Прозорою буде фінансова політика ректорату. Найближчим часом ми проведемо фінансовий аудит з метою з'ясування реальної фінансової ситуації та в подальшому раціонального використання коштів. Ректорат і декани факультетів накреслять перспективи подальшої роботи, виділивши головні проблемні питання, які потребують негайного вирішення. Ми добре усвідомлюємо, що необхідно завершити будівництво нового корпусу університету, навести лад з університетською бібліотекою, створити могутню видавничу базу, розпочати вирішення житлової проблеми. Це далеко не всі проблеми, які перед нами стоять.

Я завжди говорив, що нова влада в особі Президента Віктора Ющенка та уряду, очолюваного Юлією Тимошенко сприятиме розвитку вищої школи в Україні. Сподіваюся також на підтримку міністра освіти і науки

Станіслава Ніколаєнка, з яким нещодавно зустрічався і обмінювався думками про перспективи розвитку освіти. Новий міністр запевнив нас, що всіляко підтримуватиме автономію вузів, зокрема класичних університетів. Ми запросили Станіслава Миколайовича на відзначення 60-річчя нашого університету, на що він люб'язно погодився. В мене нема жодних сумнівів у тісній співпраці з головою Закарпатської обласної державної адміністрації Віктором Балогою та його командою. Якщо ми були разом, знаходячись в опозиції, то, повірте, що ми раціонально використовуємо час, перебуваючи при владі. Від цієї співпраці виграють всі.

Знову повертаюся до прозорості та відкритості. Для мене влада ніколи не була самоціллю. Я не одержав ніяких матеріальних дивідендів ні очолюючи науково-дослідний інститут карпатознавства, ні будучи завідувачем кафедрою чи працюючи деканом факультету. Не збираюся узурпувати владу, виконуючи обов'язки ректора Ужгородського національного університету. В цьому ви неведовзі переконаєтесь.

Міністр освіти і науки запропонував провести вибори ректора в нашому університеті через місяць. Тобто, через два тижні буде оголошено конкурс, а ще через два відбудуться демократичні та прозорі вибори. Кожний бажачий зможе безперешкодно познайомитися в начальника відділу кадрів Ростислава Романюка з переліком необхідних документів для балотування на посаду ректора УжНУ. Я ніколи не боявся конкуренції, а поразка на виборах не буде мною розцінюватися як трагедія.

Логіка підказує, що напередодні виборів необхідно заправити з колишнім складом ректорату, деканами, завідувачами кафедр тощо. Я цього робити не буду. Я йду виконувати свою нелегку місію з людьми, яким довіряю, які становитимуть мою команду. Якщо я пропоную написати заяви на звільнення за власним бажанням окремим проректорам, помічнику ректора, то це не означає, що вони погані люди і фахівці. Вони просто не підходять під мій стиль роботи, а щоб вони перефарбовувались я не хочу. По-друге, я завжди притримувався тієї думки, що в класичному університеті проректорами повинні бути професори. Керівник того чи іншого підрозділу університету має бути порядною людиною і професіоналом. Він не обов'язково мусить бути учасником Помаранчевої революції. Навпаки, він може ним і не бути.

Я не збираюся замінювати деканів і завідувачів кафедр. Це справа окремих факультетів, які є автономними одиницями університету. Там, де є необхідність, буде оголошено конкурс. Де він вже оголошений, будуть проведені вибори. Там де вибори вже відбулися, є легітимно обраний декан, з яким ми будемо співпрацювати.

Найближчим часом я зустрінуся з колективами всіх факультетів. Я уважно вислухаю всі пропозиції, виникну в їхні проблеми. Тоді ми поміркуємо над тим, як їх краще і раціональніше вирішити.

Я знаю, що окремі колеги (їх не так вже й багато) вважають, що сьогодні університет не готовий до змін. З цього приводу хочу сказати наступне. По-перше, зміни бувають різні, як правило, або революційні, кардинальні, або еволюційні (поступові). Найгірше, коли будь-які зміни відсутні. Відкидаючи революцію, ми будемо робити все для того, щоб університет, зберігаючи славні багаторічні традиції академічної науки, які формувалися багатьма поколіннями науковців, модернізувався і продовжував залишатися головним центром освіти і науки в Закарпатті. Це буде тоді, коли декани, завідувачі кафедрами, професорсько-викладацький склад, наукові співробітники і працівники університету, студенти та їх батьки вважатимуть себе однією сім'єю, єдиною командою, яка бачить світло в кінці тунелю. І нехай нам в цьому допоможе Бог!

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ, ПОРЯДНІСТЬ, ПРОЗОРИСТЬ

Тези програми кандидата на посаду ректора
Ужгородського національного університету
професора Вєгеша Миколи Миколайовича

Що відбувається сьогодні в університеті? Ні для кого не таємниця, що йде боротьба не тільки і не стільки різних ідеологій та концепцій розвитку нашого вищого навчального закладу, як звичайна боротьба інтересів. Одні хочуть жити як раніше, інші – хочуть змін. Причому, я глибоко переконаний, і перші й другі бажують стабільності. У зв'язку з цим запевняю вас, що всі зміни, які відбуватимуться, будуть спрямовані на покращення теперішнього становища. Стабільність може гарантувати тільки прогрес.

1. Навчально-виховна та методична робота

1. В сучасному світі ефективність вищих навчальних закладів зростає там, де вони є мобільними, оперативно реагують на вимоги часу. Прийшов час матеріалізувати декларовану схему „сильна кафедра – мобільний факультет – потужний університет”. Це ми будемо робити шляхом децентралізації та посилення автономізації факультетів, що призведе до зростання ролі декана і вченої ради. Ректорат створить оптимальні умови для того, щоб саме на факультеті колегіально приймалися рішення, які стосуються його внутрішнього життя.

2. У контексті суспільної європейської інтеграції необхідно прискорити процес входження нашого університету в загальноєвропейську Болонську систему. Відбудуватиметься процес адаптації навчальних програм до потреб міжнародних стандартів, розширяться зв'язки із вищими навчальними за-

кладами Європи і світу, запрошуватимуться з-за кордону відомі вчені для читання навчальних курсів. Ці моменти знайшли своє втілення в договорах, які ми підписали з «Єврокаром».

3. Виходячи з цього, ми будемо проводити моніторинг ринку праці з метою підготовки та працевлаштування фахівців, яких потребує вітчизняна економіка, державне управління, соціальна сфера.

4. Університет сприятиме й інформаційному забезпеченню освітньої діяльності, комп'ютеризації навчально-виховного процесу згідно вимог сучасного науково-технічного розвитку.

5. Щодо вдосконалення методичної роботи в університеті, то в цьому відношенні окрему роль має відігравати кафедра педагогіки і психології. Не буде стояти осторонь і навчальна частина.

6. Неодноразово піднімалося питання про стимулювання роботи викладачів, однак до практичних кроків справа не доходила. Ми щорічно виводитимемо рейтинг наукової, методичної та організаційної діяльності викладача, в залежності від нього надавати протягом року надбавку до зарплати.

7. Важливим вважаємо необхідність формування у студентів громадянської позиції, патріотизму, власної гідності, поваги до оточуючих. Університет забезпечить засвоєння високих етичних норм молодим поколінням, надаватиме соціальний захист учасникам навчально-виховного процесу. Безперечно, зросте роль академнаставників, тим паче, що згідно з Болонською декларацією за керівництво академічною групою відводиться 130 годин.

II. Наукова діяльність університету

1. Управління науковою діяльністю в університеті відбувається за інерцією. Дотепер ректорат виступав не як організатор науки, а як статист. Якщо науковець чогось досягнув, то це, як правило, за власні кошти і без допомоги ректорату. Це стосується також і нашої міжнародної співпраці. Виходячи з принципів рівності та справедливості, а також пріоритетності, необхідно переглянути тематику і перерозподіл держбюджетних тем з різних галузей наук. Тут панує суцільний хаос. Ніхто чітко не знає обсяги їх фінансування. Триває постійна ротація сумісників. Цього далі не буде. Буде повна прозорість фінансування та кадрового забезпечення виконання держбюджетної теми.

2. Важливим залишається питання організації наукової та науково-практичної роботи у взаємозв'язку з навчальним процесом у межах діяльності різних науково-дослідних інститутів. Вважасмо, що необхідно провести аудит науково-дослідного сектору.

3. Науково-дослідна частина нашого університету проводитиме фундаментальні дослідження із проблем природничих, соціально-політичних та гуманітарних наук, прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання пріоритетних завдань народного господарства, впровадження наукових досліджень і розробок з метою вирішення найважливіших соціально-економічних та екологічних проблем. У цьому ракурсі ми плідно співпрацюватимемо з органами виконавчої влади. Підтвердженням цього є перші кроки співпраці УжНУ із Закарпатською обласною державною адміністрацією.

4. Університет й надалі сприятиме захисту нашими викладачами і науковими співробітниками кандидатських і докторських дисертацій. Науковий кадровий потенціал УжНУ дозволяє нам уже найближчим часом підняти питання про відкриття цілого ряду спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських і докторських дисертацій. Аспірантам і докторантам, які зовчасно захистили дисертації, віддаватиметься пріоритет у наданні можливості працювати на викладацькій роботі. Відійдуть у минуле довгоочікувані чекання вчених звань доцента і професора.

III. Кадрова політика і університетське самоврядування

1. Ужгородський національний університет з точки зору кадрового забезпечення є самодостатньою установою. Думка кожного фахівця щодо перспектив розвитку нашого вузу має бути врахованою керівництвом університету. Для цього нами будуть застосовані всі демократичні механізми, зокрема обговорення та прийняття рішень, що стосуються вузівського життя. Колегіальність і прозорість пануватимуть на засіданнях вчених рад та рад трудових колективів факультетів.

2. Ректор університету у своїй діяльності буде керуватися цими принципами, спираючись на думку колективу. Жодне рішення з кадрових питань не буде прийматися одноосібно, крім випадків, передбачених законодавством. Для кожного керівника факультету має стати зрозумілою норма закону, що передбачає несумісність посади декана з отриманням науково-педагогічної пенсії. Ніхто не може бути над законом.

3. Щодо інших працівників підрозділів пенсійного віку, якщо вони сумлінно виконують свої обов'язки, користуються авторитетом серед колег та студентів, щодо продовження їхнього контракту не заперечують завідувач кафедри і декан, їх перебування на займаних посадах не повинно обмежуватися віковим цензом. Навпаки, ми будемо їх всіляко стимулювати через створення належних умов для виконання своїх професійних обов'язків. На нашу думку, цьому сприятиме також перехід до університетської структури цілої сітки коледжів і ліцеїв не тільки в Ужгороді, але й у інших населених пунктах Закарпаття. Введемо посаду професора-консультанта з відповідною доплатою. В університеті розробляється положення „Про статус почесного професора УЖНУ”.

4. Для розширення автономних прав підрозділів пропонуємо перерозподіл централізованих коштів для факультетів з метою їх більш ефективного використання на внутрішні потреби. На такий крок мене наштовхнув останній фінансовий звіт за 2004 рік, з якого неозброєним оком видно, що були факультети елітні та такі, що не мали жодних шансів на покращення свого матеріально-технічного становища. Це стосувалося також вирішення питання підписок на фахові видання.

IV. Студентське самоврядування в університеті

1. Керівництво університету всіляко сприятиме забезпеченню і захисту прав та інтересів студентів, сприяння їх навчальній, науковій і творчій діяльності, створенню необхідних умов для проживання і відпочинку.

2. Я прихильно ставлюся до організаційного утворення студентського парламенту, з дорадчим голосом якого змушений буде рахуватися майбутній ректор.

3. Я не є активним прихильником чергування викладачів і заступників деканів у студентських гуртожитках. Ректорат повинен створити умови, а органи студентського самоврядування повинні самі керувати розпорядком свого дозвілля і благоустрою. Разом з тим, чим частіше викладачі будуть гостями студентів, тим пліднішою буде співпраця між двома головними суб'єктами університетського життя. Ніхто з присутніх тут студентів не може мені докоряти, що я займаюся популізмом.

4. Відстоюючи ідею безперервності навчально-наукового процесу, для мене завжди буде талановитий студент старших курсів майбутнім аспірантом, а згодом і викладачем. Цим самим ми забезпечуватимемо притік на кафедри випускників УЖНУ.

V. Міжнародні зв'язки університету

1. Ужгородський національний університет розташований у сприятливих геополітичних просторах для здійснення активної навчально-наукової міжнародної співпраці. Був би гріх не використати таке геополітичне розташування. Маючи чимало міжнародних угод, ми впевнено заявляємо, що країни близького та далеского зарубіжжя зацікавлені у проведенні спільних довгострокових наукових досліджень.

2. Навчання іноземних студентів та їх післядипломна підготовка – це основні пріоритети міжнародної співпраці. Актуальними залишаються також проблеми спільної підготовки і стажування студентів.

3. Керівництво університету сприятиме виконанню нашими вченими наукових робіт за грантами.

VI. Адміністративно-організаційна і господарська робота

1. У зв'язку з гострим дефіцитом аудиторних приміщень, головним своїм завданням вважатиму завершення будівництва нового лабораторного корпусу УжНУ. Для цього будуть спрямовані кошти, які вже поступили і поступатимуть згідно з укладеними договорами між УжНУ та „Сврокарром”. Задля цієї мети підписано угоду з Угорщиною, яка зобов'язалася обладнати аудиторії історичного факультету та кафедри історії Угорщини і євроінтеграції.

2. Паралельно із завершенням будівництва нового корпусу ми проводитимемо капітальний ремонт старого університетського корпусу по вулиці Університетській. Не виключено, що для цього виділимо також кошти із внутрішнього бюджету. Розмірковуємо над перенесенням ректорату і студентського відділу в цей корпус, а приміщення ректорату передати хімічному факультету.

3. Залучення інвесторів до реконструкції університетського санаторіо-профілакторію „Скалка”, а також „Плішки” та біобазу в Колочаві. Сподіваюсь на порозуміння з керівництвом Міжгірської райдержадміністрації та керівництва області.

4. Необхідно впорядкувати студентські гуртожитки, провести ремонтні роботи в них.

5. Обговорюємо питання про перенесення університетської бібліотеки в приміщення, яке не дозволить розпорозити її фонди. Маю попередню домовленість про передачу університету приміщень Інституту ядерної фізики.

6. Я використаю всі свої зв'язки серед депутатів різних рівнів, політичних і державних діячів, відомих бізнесменів для створення незалежного фонду під умовною назвою „Друзі університету”. Окремі з них, які найбільше спричиняться до модернізації університету, ввійдуть до наглядової ради, без якої сьогодні не обійтися.

7. Створення університетського видавництва, спочатку, можливо, міні-друкарні. Що стосується збуту нашої друківаної продукції (монографії, посібники, „Вісники” тощо), то зобов'язати це робити нашим кіоскам в центральному корпусі університету, які розповсюджують канцелярські приладдя.

8. Будівництво багатоквартирного будинку для молодих науковців і співробітників шляхом укладення трьохстороннього договору між УжНУ, Банком та державним фондом сприяння молодіжного житлового будівництва.

9. Запевняю вас, що всі кошти витратимуться раціонально і за призначенням. Щоквартально на засіданні Вченої ради університету буде зачитуватися відповідний звіт. Громадський контроль за цільовим використанням коштів буде здійснювати ревізійна комісія УжНУ.

VII. Перспективи розвитку університету

1. Інтеграційні процеси, що мають місце в Україні після помаранчевої революції, та наближення освіти до європейських стандартів неосмінно вимагатимуть від нас удосконалення не тільки змісту, але й структури університету. Разом із вами ми повинні розробити „Концепцію розвитку Ужгородського національного університету” на найближчі десять років. Вона має передбачати безперервність освіти за схемою „школа – університет – виробництво”.

2. Обговоримо на Вченій Раді УжНУ проблему реформування університету за схемою „коледжі – факультети – інститути – ректорат”. Реформа повинна бути зваженою і перспективною, а тому нам спочатку доведеться серйозно зміцнити факультети і кафедри.

3. Всі процеси, які відбуватимуться в університеті, відзначатимуться демократизмом і прозорістю. Цьому сприятиме як прес-служба УжНУ, що рекомендувала себе з найкращого боку, так і газета „Ужгородський університет”, яку ми незабаром відновимо. Вона стане органом Вченої ради університету. Я вважаю помилкою той факт, що газета, якій присвячена окрема монографія, свого часу перестала існувати.

Я знаю, що кожний член нашого колективу хоче мати гарантії на завтрашній день. Я це говорив і ще раз запевняю, що всі викладачі й працівники університету, які сумлінно виконують свої функціональні обов'язки, будуть працювати стільки, скільки у них вистачить сил і насаги. Кожна людина повинна управляти собою сама, знаючи, що її праця, її ініціативи будуть помічені й належним чином оцінені. Це, по-перше. По-друге, викладач має розуміти, що він є частинкою єдиного колективу університету, а тому від його зусиль, зусиль кожного з нас буде залежати і термін досягнення нашої основної мети – створення університету європейського зразка. Працювати на свій авторитет та дбати про нього має кожний із нас. Ефективність управлінських рішень буде стовідсотковою, а розвиток університету динамічним лише в тому випадку, коли у нас буде панувати корпоративістський дух, колективна ідея, що ми єдиний колектив, ми не на словах, а насправді є флагманом освіти і науки на Закарпатті, ми тільки разом зможемо подолати труднощі та негаразди й стати одним із найкращих вузів нашої держави.

Дорогі друзі, хто б не переміг на виборах ректора Ужгородського національного університету, сьогоднішнє засідання конференції трудового колективу є історичним. Сьогодні вперше в історії найстарішого в краї вищого навчального закладу відбуваються вибори на альтернативній основі. Хіба це не добрий знак? Я глибоко переконаний, що демократія і прозорість перемогли в Україні, Закарпатті та Ужгородському національному університеті назавжди. Це перемога всіх нас, людей доброї волі, перемога ідеї незворотного руху вперед.

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАПЕРЕДОДНІ ЮВІЛЕЮ

(Виступ ректора УжНУ професора Миколи Вегеша
на розширеному засіданні Вченої ради 30 серпня 2005 р.)

Шановні колеги, 2005-2006 навчальний рік буде особливим у житті багатотисячного студентського колективу і професорсько-викладацького корпусу Ужгородського національного університету, адже 18-19 жовтня ми відзначатимемо 60-річний ювілей. Це буде не стільки святкування, як підбиття певних підсумків та намічення планів еволюційного зростання,

наближення нашої освіти до європейських стандартів. Минулий навчальний рік був далеко не простим, якщо не одним із найважчих. Підготовка до входження нашого колективу до системи Болонського процесу співпала з цілим рядом внутрішніх проблем. Погодьтеся, що не кожного року міняються ректор і проректори, а відповідно міняються підходи і стиль роботи. Лише сильні в кадровому відношенні вищі навчальні заклади з често виходять із аналогічних ситуацій. Після всього, що сталося, ми впевнено можемо стверджувати, що незважаючи на всі негаразди, Ужгородський національний університет як був, так і продовжує залишатися головним осередком освіти і науки в Закарпатті.

1. Контингент студентів. Загальна чисельність студентів в УжНУ станом на 27 травня 2005 року складала 9982 чоловік. Із них: 6600 студентів денної форми навчання (розпочали 2004/2005 навчальний рік 6723 студенти), 2996 студентів заочної форми навчання та 396 студентів на факультеті післядипломної освіти. Крім цього на ФПО навчається біля 400 інтернів-медиків та 400 медиків-курсантів по підвищенню кваліфікації і здобутті вторинної спеціальності. З їх врахуванням загальний контингент студентів в УжНУ складає 10782 чол., тобто майже 11 тис. студентів. В академічній відпустці знаходилися 83 студенти. Без врахування ФПО загальна кількість студентів становила 9596 чоловік, серед яких 4926 студентів (51,5%) – державне замовлення та 4654 студенти (48,5 %) – *контрактне навчання*.

Серед 6600 студентів денної форми навчання 3961 студентів (60%) навчалися за державним замовленням та 2639 студентів (40%) за контрактом.

Серед 2996 студентів заочної форми навчання 981 студентів (33%) навчалися за державним замовленням та 2015 студентів (67%) за контрактом.

2. Кадри. У минулому навчальному році процес забезпечувало 765 чол. професорсько-викладацького складу, серед яких 102 професори, доктори наук, 312 доцентів, об'єднаних на 81 кафедрі. Серед завідувачів кафедр – 45 професорів, докторів наук, однак із них лише 34 чол. віком до 50 років. Минулого навчального року за погодженням з вченою радою університету і Міністерством освіти і науки України призначені: проректор з навчальної роботи професор Сливка Олександр Георгійович, проректор з навчально-виховної роботи професор Белей Любомир Омелянович, проректор з наукової роботи професор Студеняк Ігор Петрович. Також призначений наказом ректора проректор з адміністративно-господарської роботи Шетеля Володимир Васильович та проректор з перспектив розвитку університету доц. Марина Василь Васильович.

На конкурсній основі обрані декани 6 факультетів: фізичного, інженерно-технічного, історичного, медичного, економічного факультетів та факультету фізичного виховання і спорту.

До проведення виборів призначені в.о. декана факультету міжнародних відносин доц. Палінчак М.М. та географічного факультету проф. Поп С.С. На сьогодні серед деканів 6 професорів, із яких двоє пенсійного віку.

У минулому навчальному році пройшло переобрання 18 завідувачів кафедр, серед яких 14 чол. обрані вперше.

Факультетами і кафедрами чимало робиться для омолодження викладацького складу. На сьогодні у вузі працює 195 викладачів, вік яких до 35 років (25,4%). Однак в розрізі факультетів потрібно відзначити, що на фізичному факультеті лише один викладач віком до 35 років, на медичному, де 15 кафедр, лише 17 молодих асистентів.

Разом із тим на сьогодні залишаються неукомплектованими викладачами і спеціалістами кафедри медицини катастроф та військової медицини, кафедри факультету міжнародних відносин, курортології, медичної реабілітації та фізіотерапії, кафедри географічного факультету.

Малочисельними залишаються кафедри фізичного факультету (оптики, ядерної фізики).

І хоча в минулому році вуз поповнився 16 новими викладачами, у нас ще багато, як і в попередні роки, працює сторонніх сумісників. Їх загальна кількість становить 124 чол. Найбільше сторонніх викладачів-сумісників на: медичному (34 чол.), економічному (32 чол.), юридичному (26 чол.) факультетах. Безумовно, в залученні спеціалістів-практиків для читання лекцій є потреба, але необхідно більше залучати наших випускників-відмінників та аспірантів до викладацької роботи.

В університеті працює 151 чол. професорсько-викладацького складу, які оформили пенсії у відповідності до Закону України "Про науково-технічну діяльність". Серед них 25 завідуючих кафедрами, які після оформлення пенсії працюють на контрактній основі в переважній більшості на один рік.

Серед професорсько-викладацького складу 26 чол., яким понад 70 років. Над проблемою омолодження кадрів необхідно працювати як ректору, так і деканам факультетів. Ще залишається високим середній вік викладачів вузу – 48 років, доцентів – 53 роки, професорів – 58 років. На ряді кафедр викладачів пенсійного віку 50–70% – це, як і в попередні роки, залишається, зокрема, на кафедрі історії України, історії стародавнього світу і середніх віків, української літератури, пропедевтики внутрішніх хвороб, ядерної фізики, біохімії та фармакології.

У 2004 – 2005 навчальному році звільнилися з різних причин з вузу 19 викладачів.

З скорботою повідомляємо, що в минулому році відійшли у вічність професор Іван Петрович Горзов, доценти Іван Іванович Мучичка та Іван Васильович Соколюк. Прошу вшанувати їх пам'ять хвилиною мовчання.

3. Випуск 2005 року. У кінці червня – на початку липня завершили роботу державні екзаменаційні комісії. Цього року в університеті працювали 30 ДЕК по випуску спеціалістів та магістрів, а також 32 ДЕК по випуску бакалаврів. Звіти голів ДЕК були детально обговорені на засіданнях Вчених рад факультетів і розроблені на багатьох факультетах основні заходи щодо усунення виявлених недоліків та реалізації відповідних пропозицій.

Спеціалісти та магістри. До складання державних випускних екзаменів та захисту дипломних робіт було допущено 1559 студентів-випускників освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст” і „магістр” (минулого року 1460). Із них 1074 студентів денної форми навчання та 485 заочної (з врахуванням ФПО). Отримали дипломи 1537 студентів-випускників. 22 студентів (11 денної форми та 11 заочної форми навчання) не отримало дипломів із-за незадовільних оцінок (16 студентів) та неявки (6 студентів). *Дипломи з відзнакою* отримали 121 магістр, 50 спеціалістів денної та 12 спеціалістів заочної форми навчання. Загальна кількість дипломів з відзнакою становить 183, тобто близько 12 % від загальної кількості. Найбільше дипломів з відзнакою було на економічному (26), юридичному (25), медичному (23) та філологічному (23) факультетах. Найменше – на факультеті фізичного виховання і спорту (2) та факультеті романо-германської філології (6).

Успішність знань випускників за результатами державних іспитів та захисту дипломних робіт для спеціалістів і магістрів по університету складає 98,6% (99% для денної форми навчання і 98 % для заочної).

Якість знань – 68,7% (74,5% для денної форми навчання і 55,8 % для заочної форми навчання).

Бакалаври. У цьому році 1427 студентів (955 денної та 472 заочної форми навчання) отримали дипломи бакалавра. *Дипломи з відзнакою* отримали 183 студентів (170 стаціонар, 13 заочники), що становить 12,8% від загальної кількості. Не отримали дипломів 47 студентів (8 денної і 39 заочної форми навчання). Серед них 31 студент отримав „двійки” і 16 студентів не з'явилося на іспит чи захист кваліфікаційної роботи.

Успішність знань бакалаврів за результатами державних іспитів та захисту кваліфікаційних робіт по університету складає 96,8% (99% для денної форми навчання і 92,4 % для заочної форми навчання).

Якість знань – 74,7% (84,6% для денної і 56,5% для заочної форми навчання).

Наведені показники до п'яти відсотків для стаціонару та трьох відсотків для заочного відділення перевищують минулорічні.

Порівнюючи вищенаведені результати з вимогами, що ставляться до ВНЗ 4-го рівня акредитації, а саме – успішність 90% і якість 50%, можна зробити висновок про те, що на старших курсах результати досягнуті нами є цілком сприятливими. Однак вони є не задовільними на молодших курсах, де успішність і якість знань студентів за результатами зимової та літньої сесії є значно нижчою. Загальноуніверситетські показники:

за зимову сесію: успішність – 78%; якість – 45%;

за літню сесію : успішність – 77%; якість – 45%.

4. Аналіз вступної кампанії 2005 року. Професорсько-викладацький склад Ужгородського національного університету доклав усіх зусиль, щоб цього річчя вступна кампанія пройшла прозоро, демократично і об'єктивно. Заздалегідь було підготовлено до друку й опубліковано тести з усіх без винятку предметів, за що ми вдячні директору видавництва „Гражда” І.М.Рєбрику. Публікуючи весь банк даних, ми переслідували єдину мету – абітурієнт не повинен зіткнутися з тестами будь-якого рівня складності, про які б він раніше не знав. Можливо саме тому мінімальною була кількість апеляцій, яких зафіксовано всього 18. Не підтвердилися побоювання окремих голів предметних комісій, що публікація тестів приведе до зростання кількості робіт, оцінених найвищими балами. Навпаки, кількість таких робіт суттєво зменшилась. Уявіть собі, якими б були прохідні мали за спеціальності, якщо б тести залишалися в таємниці?

Ми опублікували майже 25 оголошень про правила прийому до Ужгородського національного університету, що не може йти в ніяке порівняння з минулим роком. До цього ще слід додати, що декани цілого ряду факультетів, зокрема професори В.І.Ярема, С.С.Поп, С.О.Михайлович, В.І.Ніколайчук, І.В.Чопей, В.Ю.Лазур, доценти В.Г.Лендел, О.О.Болдижар, В.І.Феніч опублікували цілу низку великих за обсягом матеріалів, присвячених 60-річчю нашого університету, цим самим роблячи важливу й необхідну рекламу своїм факультетам. Якщо пригадаємо численні інтерв'ю наших професорів, то кількість публікацій перевищила 100 позицій. Все це не могло не вплинути на різке зростання конкурсу на переважну більшість спеціальностей.

За шість місяців керівництву університету докорінно змінити систему вступу було нерéalно. І все-таки взята за основу попередня суттєво відрізнялася від нинішньої. По-перше, вперше в аудиторії допущено журналістів, і вони брали участь у всіх етапах вступної кампанії. Журналісти цілого ряду видань („Новини Закарпаття”, „РІО”, „Трибуна”, „Сирпацентр”, „Карпатська Україна. Красне Поле”, „Неділя. Тиждень” тощо) та телеканалів (ISTV, М-Студіо) вели себе толерантно, не заважаючи роботі

приймальної комісії. Навіть видання, які до цього часу піддавали критиці керівництво університету, на шпальтах своїх газет не помістили жодного негативного відгуку про персебіг вступної кампанії. В цьому нема нічого дивного, адже не зафіксовано жодного випадку, який би свідчив про зловживання на іспитах.

По-друге, під час вступної кампанії було введено паралельний комп'ютерний огляд робіт, що теж є нововведенням. Всі ці моменти відіграли тільки позитивну роль. За час вступної кампанії жоден декан чи скаменатор жодного разу не втрутився в проведення іспиту з метою когось допомогти, не підходили до абітурієнтів, не підказували їм, тим більше, пікому не приносили готові відповіді. Ми маємо всі підстави стверджувати, що приймальна комісія свою роботу виконувала принципово, чесно і прозоро. Все це суттєво підвищило рейтинг нашого університету серед широких кіл населення.

На 989 місць державного замовлення на денну форму навчання всього надійшла 3881 заява, що становить 3,9 на місце. Минулого року було 3154 заяви вступників на 875 місць державного замовлення (3,6 на місце). Що стосується заочної форми навчання, то в 2004 р. надійшло 659 заяв на 145 місць державного замовлення (4,5 на місце). Цьогоріч на 193 місця державного замовлення на заочну форму навчання надійшло 775 заяв, що становить 4,0 на місце. Отже, цього року зафіксовано на 700 заяв більше, ніж під час минулорічної кампанії.

Як і минулого року абітурієнти мали можливість поступати відразу на кілька факультетів, що свідчить про демократизм, але водночас цей факт створював певні труднощі для роботи приймальної комісії. Звернемось до цифр. Так, 1031 абітурієнтів пробували свої сили на два факультети, 333 чоловік на 3, 72 на 4, 2 на 5 і більше факультетів. Зафіксований випадок, коли абітурієнт поступив одразу на чотири факультети. На інженерно-технічний факультет поступила дівчина, яку також зараховано до будапештської філії Оксфордського університету.

Цього року вступні випробування проводились на 41 спеціальність 15 факультетів Ужгородського національного університету. Конкурс мав такий вигляд:

- Туризм – 13,0
- Міжнародні економічні відносини – 9,3
- Правознавство – 8,9
- Англійська мова і література – 8,2
- Банківська справа – 7,6
- Економіка підприємства – 6,6
- Облік і аудит – 6,6
- Комп'ютерні системи і мережі – 6,3
- Землепорядкування і кадастр – 6,0

- Словацька мова і література – 5,8
- Німецька мова і література – 5,6
- Фінанси – 5,6
- Міське будівництво і господарство – 5,1
- Фізична реабілітація – 4,9
- Лікувальна справа – 4,8
- Прикладна математика – 4,2
- Соціальна робота – 4,0
- Політологія – 3,8
- Географія – 3,8
- Біологія – 3,8
- Статистика – 3,4
- Фармація – 3,3
- Історія – 3,2
- Журналістика – 3,2
- Французька мова і література – 3,1
- Електронні системи – 3,0
- Угорська мова і література – 3,0
- Російська мова і література – 2,8
- Екологія і охорона навколишнього середовища – 2,7
- Математика – 2,6
- Технологія машинобудування – 2,6
- Наукові, аналітичні та екологічні прилади – 2,5
- Хімія – 2,3
- Українська мова і література – 2,2
- Фізика ядра і елементарних частинок – 1,9
- Плодоовочівництво і виноградарство – 1,7
- Прикладна фізика – 1,6
- Фізична і біомедична електроніка – 1,5
- Фізика – 1,4
- Румунська мова і література – 1,0
- Сестринська справа – 0,9

Отже, недобір зафіксований тільки на одній спеціальності, що не може не тішити. Разом з тим, є над чим попрацювати деканам і колективам хімічного і фізичного факультетів, щоб суттєво підняти престиж своїх спеціальностей. Це також стосується сестринської справи.

Прозорість вступної кампанії привела до кардинальної зміни прохідних балів на окремі спеціальності. Що стосується престижних факультетів, то вони, як правило, зменшились, нерідко на 10-14 позицій. Цікаво їх порівняти з минулорічною вступною кампанією (дивись у дужках):

Спеціальність

Німецька мова і література

55(53)

Туризм	51
Міжнародні економічні відносини	45(49)
Правознавство	45(47)
Англійська мова і література	45(45)
Прикладна математика	43(37)
Угорська мова і література	42(42)
Фармація	42(48)
Французька мова і література	41(41)
Лікувальна справа	41(56)
Економіка підприємства	40(50)
Хімія	40(42)
Облік і аудит	38(43)
Українська мова і література	36(40)
Фінанси	36(46)
Російська мова і література	34(36)
Словацька мова і література	34(26)
Статистика	34(37)
Екологія	34(44)
Землепорядкування і кадастр	34
Міське будівництво	33(43)
Журналістика	32(46)
Банківська справа	32(45)
Математика	32(30)
Комп'ютерні системи і мережі	31(39)
Прикладна фізика	31(16)
Соціальна робота	28(23)
Політологія	28(43)
Фізична і біомедична електроніка	26(17)
Фізика	25(23)
Географія	24
Історія	22(28)
Наукові, аналітичні та екологічні прилади	21(27)
Електронні системи	21(34)
Фізична реабілітація	21(24)
Біологія	20(34)
Фізика ядра і елементарних частинок	18
Технологія машинобудування	17(24)
Плодоовочівництво і виноградарство	7(16)

На спеціальності „Румунська мова і література” та „Сестринська справа” курсу не було.

Що стосується високих балів, то таких зафіксовано порівняно небагато. Так, 60 балів одержали всього два абітурієнти. Від 50 до 59 балів здобули 120 чоловік, а від 0 до 9 балів одержали 819 абітурієнтів.

На 41 спеціальність УжНУ поступали 1109 медалістів, з яких зараховані студентами 321 абітурієнт. Серед 979 вступників, зарахованих на денну форму навчання, є 321 медаліст, тобто кожний третій. Отже, із медалістів, які поступали на різні спеціальності нашого університету, свої знання підтвердили 29%. Найбільше медалістів поповнили ряди таких спеціальностей, як „лікувальна справа” (31 абітурієнт), „математика” (21), „українська мова і література” (20), „міжнародні економічні відносини” (17), „фізика” (15), „фармація” (13), „прикладна фізика”, „екологія і охорона навколишнього середовища”, „фінанси” (по 12 абітурієнтів). Кожний другий студент-першокурсник медичного факультету є медалістом. Якщо порівняти з минулим роком, то на денну форму навчання було зараховано 263 медалісти, тобто на 58 менше. Якщо до цього додати ще контрактників, то станом на 19 серпня 2005 р. приймальна комісія зарахувала до лав студентів 478 медалістів. 53 медалісти зараховані на заочну форму навчання. Отже, всього на перших курсах наших факультетів навчатиметься 531 медаліст (25%).

Під час вступної кампанії 2005 р. зарахований 61 абітурієнт з цільовим направленням. Минулого року таких було 97. Зменшення пояснюється недотриманням районними адміністраціями вимоги щодо конкурентності між цільовиками. Мова йде про постанову Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. №19 „Порядок встановлення квоти підготовки фахівців для агропромислового комплексу і соціальної сфери сільської місцевості у вищих навчальних закладах”. Приймальна комісія прийняла рішення на своєму засіданні про ліквідацію цільових направлень у випадках, коли відсутній конкурс.

55 цьогорічних абітурієнтів скористалися пільгами, в той час як минулого року таких було 41. Студентами денної форми навчання стали 39 призерів олімпіад (минулого року – 34). Порівняно з минулорічною вступною кампанією збільшилася кількість студентів із сільської місцевості – 465 абітурієнтів на 979 місць державного замовлення. Минулого року таких було 377. Разом із контрактниками (денна і заочна форми навчання) за підсумками вступних іспитів ми зарахували 1053 осіб, які проживають у сільській місцевості, що становить 49%. Якщо в 2004 р. на спеціальності УжНУ поступило 477 жінок, то цього року – 562. Разом з контрактниками (денна і заочна форми навчання) жінок виявилось 1267, або 59%.

Щодо національного складу першокурсників денної форми навчання:

2004

українці	854	759
угорці	92	77

росіяни	15	17
румуни	7	4
словаки	3	4
євреї	2	1
болгари	1	
білоруси	2	
молдовани	1	
поляки	1	

Географічний склад абітурієнтів (в дужках вказані контрактники):
2004

Ужгород	328(517)	321
Мукачево	45(89)	48
Берегівський	36(67)	40
В.Березнянський	30(51)	26
Виноградівський	52(96)	60
Волівський	44(56)	30
Іршавський	70(128)	35
Міжгірський	44(64)	28
Мукачівський	38(62)	27
Перечинський	36(59)	31
Рахівський	24(38)	24
Свалявський	25(37)	21
Тячівський	35(72)	39
Ужгородський	99(153)	79
Хустський	49(83)	38

З інших областей України поступили 24(40) абітурієнти, замість 23 минулого року.

Отже, вищенаведена статистика свідчить, що, по-перше, Ужгород і Ужгородський район продовжують вести перед по кількості вступників на денну форму навчання. З 2136 студентів, які зараховані на перший курс (денна і заочна форми навчання), Ужгород і Ужгородський район представлені 886 студентами, що становить 41%. В цьому нема нічого дивного, адже в обласному центрі створені кращі умови для підготовки абітурієнтів та й центром репетиторства традиційно залишається Ужгород. Разом з тим, приємно вразила кількість вступників з Іршавського району, яких в 2005 р. поступило вдвічі більше. Радує й той факт, що гірські райони області представлені 142 студентами. Минулого року таких було всього 108 чоловік. Разом з контрактниками (денна і заочна форми навчання) гірські райони нашої області представлені 280 студентами. Зменшення кількості студентів, хоч і не суттєве, зафіксовано в Тячівському, Виноградівському, Берегівському районах та Мукачеві.

5. Навчально-методична робота. У другому семестрі 2004/2005 навчального року пройшли акредитацію за IV рівнем спеціальності „Технологія машинобудування” та „Міжнародні економічні відносини”. За напрямком „Фізика” відкрита нова спеціальність „Фізика ядра та елементарних частинок”. Відкрито географічний факультет з трьома спеціальностями: „Географія”, „Туризм”, „Землепорядкування і кадастр”.

Наприкінці навчального року вчасно було проведено затвердження нових робочих навчальних планів та проведено попередній розподіл педагогічного навантаження по факультетах і відповідно по кафедрам. При цьому було витримано єдиний підхід до розрахунку штатних одиниць по кафедрам і в цілому по факультетах. Педагогічне навантаження на викладача в середньому по університету знизилося на 25 годин.

Літня сесія пройшла організовано. Однак вона не закінчилася для 953 студентів, на яких чекає перескладання заліків та іспитів. Ліквідація академзаборгованості відбуватиметься до 15 вересня для студентів денного відділення і до 30 вересня – заочного відділення.

Шановні колеги! При відрахуванні студента у нас повинні бути вагомі причини і не потрібно формально підходити до цього процесу. Університет має бути переконаний в тому, що з боку кожного викладача, деканату і ректорату були виконані всі зобов'язання щодо організації лекційних і практичних занять, забезпечення науково-методичною літературою, можливості отримання студентом кваліфікованої консультації тощо. Студент повинен дізнаватися про свої упущення не під час іспиту, а раніше. Часто наші викладачі призабувають, що в першу чергу вони повинні навчати студента, а вже потім виконувати функцію контролера його знань. Переконаний, що викладацький колектив Ужгородського національного університету, без сумніву, складається в абсолютній більшості з високопрофесійних і високодосвідчених науково-педагогічних працівників, яким посилені будь-які завдання стосовно подальшого розвитку та реформування системи вищої освіти.

У цілому навчальний рік пройшов організовано і на належному рівні. Тому, вважаю за можливе оцінити навчально-методичну діяльність в університеті на задовільно. Але ми повинні зайнятися суттєвим підвищенням якості навчального процесу, розробивши для цього відповідні критерії та механізми. Основні загальнодержавні напрямки подальшого реформування та розвитку освіти в Україні висвітлені в рішенні колегії МОН України від 24 березня 2005 р. та указі президента України „Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні (№1013/2005 від 4 липня 2005 р.).

На завершення цього розділу хотілося б вас, шановні колеги, познайомити з основними положеннями листа Міністерства освіти і науки

України „Про основні завдання вищим навчальним закладам на 2005/2006 навчальний рік”. Ключовим завданням є орієнтація вищих навчальних закладів на кінцевий результат: знання, уміння та навички випускників, що повинні бути застосовані та використані на користь держави. Ми, ректори вузів, зобов'язані до 1 жовтня 2005 р. доповісти Міністерству освіти і науки про впровадження кредитно-модульної системи. Отже, всі без винятку перші курси наших факультетів з 1 вересня переходять на кредитно-модульну систему навчання. Спільно з доцентом кафедри політології Ю.Остапцем ми підготували невеличку за обсягом брошуру, яку незабаром вручимо кожному викладачу.

Міністр освіти і науки України Станіслав Ніколаєнко наголошує на необхідності запровадження у вищих навчальних закладах постійно діючих курсів, семінарів для підвищення кваліфікації викладачів, обміну досвідом. Важливим є й те, що ректорам доручено зосередити увагу науково-педагогічного персоналу на підготовці науково-методичного та навчально-організаційного забезпечення самостійної роботи студентів. Випускаючі кафедри повинні сформувати перелік базових підприємств, організацій, установ та укласти з ними відповідні угоди на проходження навчально-виробничих практик студентами. Провести серед роботодавців моніторингові дослідження щодо їх бачення технологій, процедур, правил організації та проведення навчально-виробничих практик.

Акцентується увага на створенні системи управління якістю вищої освіти: якість вищої освіти з погляду студента, якість вищої освіти з погляду викладача, якість вищої освіти з погляду роботодавця.

Продовжуватиметься процес ліквідації різноманітних філій, які не витримали іспит на випробування часом. В Закарпатській області таких вже закрито 18. Керівникам вищих навчальних закладів у поточному році поставлено завдання здійснити оптимізацію організаційної структури вищого навчального закладу, створюючи потужні структурні підрозділи, здатні ефективно і результативно вести навчальний процес у поєднанні з науковою діяльністю. Необхідно приділити суттєву увагу впровадженню системи дистанційної освіти. Протягом року забезпечити підготовку закінчених портфелів дистанційних курсів та створення електронних навчально-методичних матеріалів дистанційного навчання з урахуванням специфіки навчальних дисциплін, спеціальностей та напрацювань вищого навчального закладу.

Керівництво Ужгородського національного університету має враховувати пропозиції органів студентського самоврядування при корегуванні стратегії розвитку вищого навчального закладу. Ввести до складу вчених рад до 10 відсотків студентів та до складу конференцій трудових колективів – від 10 до 15 відсотків. Міністерство освіти і науки України розробило рекомендації щодо проведення у вищих навчальних закладах першої лек-

ції „Студентське самоврядування як невід’ємна складова демократизації вищої освіти”. Орієнтовний план лекції включає в себе необхідність висвітлення таких питань: актуальність проблеми студентського самоврядування; проблеми студентського самоврядування у законодавчих та нормативно-правових документах з вищої освіти; студентське самоврядування у вищих навчальних закладах: суть, структура, форми роботи; європейський вибір України та питання утвердження студентського самоврядування; із досвіду впровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах (подати також інформацію про організацію студентського самоврядування в Ужгородському національному університеті); Всеукраїнська студентська рада як представницький орган студентів на державному рівні. Сподіваюся, що наші студенти нарешті завершать процес створення студентської ради, який, правду кажучи, вже добряче затягнувся.

Для підвищення якості навчального процесу в УжНУ насамперед необхідно:

1. Відновити роботу науково-методичної ради і поживити навчально-методичну роботу на факультетах. Особливу увагу приділити розробці методичних вказівок, курсів лекцій для студентів-заочників. Науково-методичній раді УжНУ разом з навчально-методичними комісіями факультетів до 1 листопада вийти з конкретними пропозиціями, спрямованими на підвищення якості знань студентів.

2. Поновити внутрішні положення та інструкції щодо організації навчального процесу в УжНУ у відповідності до Закону України „Про вищу школу”.

3. Розробити єдину внутрішню концепцію стосовно реалізації положень Болонської декларації для всіх спеціальностей у 2005/2006 навчальному році. У вересні на Вченій раді детально розглянути результати педагогічного експерименту, що проводився на історичному та хімічному факультетах в рамках Болонського процесу.

4. Сьогоднішня вимагає від нашого випускника вільного володіння іноземними мовами. Тому, ректорат та кафедра іноземних мов повинні розробити конкретні кроки стосовно вирішення даної проблеми.

5. Розробити ефективні механізми взаємодії з роботодавцями з питань практичної підготовки студентів і працевлаштування випускників.

6. Подати конкретні пропозиції МОН України стосовно єдиної загальнодержавної системи тестування під час вступу до вищих навчальних закладів.

7. Вжити заходи щодо розвитку самоврядування в університеті із залученням студентської молоді до контролю навчального процесу.

6. Виховна робота. 60-річчя університету. Нових підходів вимагає виховна робота. Університетське студентство під час Помаранчевої революції успішно склало іспит на громадянську зрілість, тому-то дріб’язковою

опікою на предмет любові до Батьківщини та абстрактними роздумами про моральність сучасного студента не захопиш. Відзначу, що це добре усвідомлює більшість викладацького корпусу університету, зокрема академіастваники, які здебільшого з честю виконують високе звання академічної мами чи академічного батька. Вони не просто знають проблеми своїх студентів, а живуть ними, допомагають зорієнтуватися у реаліях нашого непростого світу, вчать розрізняти скороминуші та неперехідні цінності.

Однак у царині виховної роботи є значні резерви. Найголовніше, на нашу думку, надати виховній роботі в університеті системного характеру. Системність виховної роботи не лише в тому, що виховна година має проводитися систематично, щотижня, чи двічі на тиждень. Не це головне. Системність треба розуміти як необхідність такої організації виховного процесу, коли б високій ідеї виховання нашого студента слугувала і університетська лекція чи робота клубу за інтересами, заняття у спортивній секції чи репетиція хорового гуртка. Тобто, системність як своєрідна універсальність.

Ми усвідомлюємо, що це непросте завдання, та я вірю у викладачів університету і переконаний, що це нам під силу. Не претендуючи на вичерпність, назву кілька резервів. По-перше, університетський центр дозвілля „Ювентус” покликаний і зобов'язаний стати справді центром дозвілля-виховання студентів. Наскільки мені відомо, тут уже планується провести тижні українського, німецького, сербського і грузинського кіно, де усе не зводилось би до звичайного перегляду кінофільмів, а перегляду фільмів передувало б представлення відповідного кінотвору та епохи, у якій він творився. Високі зразки кіномистецтва мають потужні виховні можливості. Приємно відзначити, що на замовлення керівництва університету студія „Гражда” видала на комп'ютерному диску 54-х хвилинний документальний фільм „Хочемо правди” (Ужгородський національний університет під час Помаранчевої революції). Автор проекту Андрій Ребрик, а до творчої групи ввійшли Омелян Коляджин, Іван Ребрик та Вадим Шишканич. Фільм присвячено 60-річчю Ужгородського національного університету. Хочу подякувати проректору з навчально-виховної роботи професору Любомиру Белею, без зусиль якого ця благородна справа не була б доведена до кінця. Незабаром аналогічний фільм з'явиться про наш університет.

На жаль, у нас практично не проводяться загально університетські зустрічі з видатними вченими, письменниками, діячами мистецтва області та держави. А саме такі зустрічі мають не лише пізнавальне значення, а й значний виховний потенціал. При „Ювентусі” мають запрацювати найрізноманітніші гуртки, клуби, має активізуватися виставкова робота. До речі, і факультетські заходи доцільно проводити саме у „Ювентусі”, а не йти у прийоми до міських закладів культури. Так буде дешевше і, що головне, па-

тріотичніше. А щодо матеріального забезпечення „Ювентуса” та посилення кадрового потенціалу, то тут своє слово скаже керівництво університету.

Ще у травні минулого навчального року була створена Мовна служба університету. Сподіваємося, що ця структура також внесе свою лепту у справу патріотичного виховання студентської молоді. Проведення кирило-мефодіївських днів, а також плани щодо видання Бюлетеня Мовної служби УжНУ, розгортання консультативної пропагандистської роботи є досить багатобічними. Вважаю, що для належного планування та координаційної виховної роботи в університеті доцільно відновити роботу Ради з гуманітарної освіти та виховання.

Ми серйозно готуємось до відзначення 60-річчя Ужгородського національного університету. Ректорат висунув на здобуття різноманітних державних нагород (орден „За заслуги” третього ступеня, „Заслужений діяч науки і техніки України”, „Заслужений працівник освіти України”, „Заслужений лікар України”, „Заслужений винахідник України”) цілу групу провідних вчених університету. 23 серпня цього року Президент України Віктор Ющенко підписав Указ, згідно з яким орденом „За заслуги” третього ступеня нагороджений професор Володимир Смоланка, звання „Заслужений діяч науки і техніки України” удостоєний професор Василь Комендар, а „Заслуженим працівником освіти України” стала доцент Ольга Гвоздяк. Отже, початок покладено. Дозвольте від імені керівництва університету щиро привітати всіх нагороджених. Сподіваємось, що до 60-річчя університету все-таки вийде Указ Президента про нагородження інших наших викладачів.

Ми також підготували документи на цілу групу вчених, які представлені до нагород Міністерства освіти і науки України. Завершується робота над багатоілюстрованою книгою, присвяченою історії становлення і розвитку нашого вузу. Університет запросить багатьох вчених різних міст України та країн світу, які будуть удостоєні звання „Почесний доктор Ужгородського національного університету”. Ми замовили оригінальні дипломи, однак дуже повільно в ректорат поступає інформація про того чи іншого претендента на це високе звання. Прохання до деканів протягом найближчого тижня підготувати і передати проректору по науковій роботі професору Ігорю Студентку короткі біографічні дані та представлення на кандидатів у почесні доктори. На вченій раді у вересні ми повинні завершити відбір кандидатів на звання „Заслужений професор Ужгородського національного університету”. На сьогоднішній день вченою радою вже рекомендовані п'ятеро наших професорів. Отже, підготовка до відзначення 60-річчя Ужгородського національного університету триває повним ходом. Хотілося б також видати книгу-довідник, до якої б увійшли енциклопедичні дані про всіх без винятку докторів наук нашого університету.

Причому, це має значення на якій ставці працює той чи інший професор. Лише в такому разі я нарешті матиму точну цифру наших докторів наук. Отже, велике прохання до вас, шановні доктори наук, протягом тижня подати мені особисто до двох сторінок за обсягом енциклопедичного характеру біографічні дані та фотокартку.

7. Фізична культура і спорт. Ужгородський національний університет кардинально поміняє своє ставлення до фізичної культури і спорту. Не має права університет, в якому навчається більше десяти тисяч студентів не використовувати такі могутні резерви. Керівництво університету гордиться нашими студентами, які досягли значних успіхів у спорті, суттєво піднявши рейтинг найстарішого в краї вищого навчального закладу. Мова йде про майстрів спорту міжнародного класу Енвера Аблаєва і Станіслава Кравчука, які стали переможцями Кубка Світу з акробатичного фрістайлу, майстра спорту міжнародного класу, призера чемпіонату Європи з сноубордингу Йосипа Пеняка, майстра спорту міжнародного класу, чемпіона України з шахів Василя Шикуну. Чемпіоном Європи з гірськолижного спорту стала студентка хімічного факультету, майстер спорту Тамара Гісем, а призером чемпіонату Європи із спортивного орієнтування став майстер спорту Сергій Готра. Нещодавно вихованка Андрія Федорішка майстер спорту Габрієла Знік стала чемпіонкою України з пауерліфтингу. Нам приємно, що студенткою факультету фізичного виховання і спорту є член національної збірної України з гандболу майстер спорту Наталія Скунзяк.

Шановні колеги! Доводжу до вашого відому, що 17 серпня 2005 року Ужгородський національний університет заключив договір із спортивним клубом „БУМ – 2000” (президент – Олександр Губаль), згідно з яким гандбольний клуб „Карпати” (Ужгород) виступатиме в суперлізі України під назвою „Карпати – УжНУ”. Це велика подія в житті нашого університету, адже починаючи з 1970 року закарпатки є постійними учасниками всіх чемпіонатів України. У 1986 р. гандболістки „Карпат” стали чемпіонками України, двічі – у 1980 і 1989 роках завойовували срібло, а у 1997 році – бронзу. Чотирнадцять разів займали четверте місце, що дає право виступати в єврокубках. У 1996 р. ужгородки вперше у своїй історії вийшли на європейську гандбольну арену в якості учасника Кубка Міст, а в 1997 р., ставши бронзовими призерами, дебютували в Кубку Європейської федерації гандболу, третьому за рангом Єврокубку. У 2003 р. жіноча збірна Закарпатської області з гандболу, яка була сформована на базі ужгородських „Карпат”, на Других Всеукраїнських іграх вперше в історії місцевого гандболу стала срібним призером цих престижних і традиційних змагань. Відразу 10 гравців гандбольного клубу „Карпати” були удостоєні звання „Майстер спорту України”.

В минулому сезоні, що завершився цієї весни, команда зайняла п'яту позицію, завершуючи чемпіонат сімома гравцями. Команда, фактично, розпалася на очах, занедбана попереднім керівництвом клубу. Нове керівництво команди знайшло порозуміння з ректором університету, що вилилось у плідну співпрацю. Я глибоко переконаний, що злиття таких самодостатніх колективів як Ужгородський національний університет і гандбольний клуб „Карпати” в єдину структуру є великою перемогою закарпатського гандболу зокрема і крайового спорту загалом. Десять нових гравців команди є студентками різних факультетів УжНУ, що дає право сподіватися на стабільність основного складу команди. Наша команда хоч і молода, однак перспективна, яка ставить перед собою серйозні завдання. Це вже показали перші два товариські матчі з срібним призером чемпіонату Румунії, один з яких „Карпати – УжНУ” виграли, програючи по ходу зустрічі 14 м'ячів. 27-28 серпня в спорткомплексі „Юність” проходив міжнародний гандбольний турнір „Кубок УжНУ”, присвячений 60-річчю заснування нашого університету. В ньому взяли участь імениті клуби „Россільмаш” (Ростов-на-Дону, Росія), „Івента” (Міхаловце, Словаччина), „Дева” (Румунія) і „Карпати – УжНУ” (Ужгород, Україна). Я вдячний викладачам і студентам університету (а їх було чимало), які відвідали турнір, щоб морально підтримати нашу команду.

Нещодавно я доручив декану факультету фізичного виховання і спорту доценту Валерію Товту розглянути питання про відкриття кафедри спортивних ігор. Я глибоко переконаний, що футбол теж повинен посісти чільне місце в нашому університеті. Мало хто з прихильників спорту знає, що першою стежкою на університетській спортивній ниві була саме футбольна. Любителі шкіряного м'яча були тими, хто з самого початку створення в історії Закарпаття вищого навчального закладу запалили й понесли факел під емблемою тодішнього студентського спортивного товариства „Наука”, до якого належали вузи. Вони були початківцями на шляху майбутніх безкомпромісних баталій студентства за спортивну честь тоді ще Ужгородського державного університету. До складу тодішньої футбольної команди входили майбутні історики, філологи, лікарі. Серед них такі відомі футболісти, як Карл Олаг, Дмитро Калинич та Георгій Лавер – згодом гравці ужгородського „Спартак”, а останній із них – і київського „Динамо”. Нам необхідно відновити ці славні футбольні традиції. Почнемо із створення футбольної команди, яка братиме систематичну участь у першості Ужгорода з футболу. Паралельно з цим розпочнемо чемпіонат УжНУ з футболу. На факультетах будуть створені команди, які розіграють між собою призові місця. Сподіваюсь, що професорсько-викладацький склад факультету фізичного виховання і спорту на чолі з деканом посприятують, щоб чемпіонат був проведений на високому рівні. Приємно відзна-

чиги, що ця ідея належить нашим викладачам Петру Мілянчу та декапу інженерно-технічного факультету доценту Івану Туряниці.

8. Наукова робота. Наукова діяльність УжНУ спрямована на виконання фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт по пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки на підтримку, розвиток та ефективне використання науково-технічного потенціалу університету, підготовку науково-педагогічних кадрів високої кваліфікації, підвищення рівня навчального процесу в університеті.

1) Загальні показники. В 2005 році в університет бере участь у виконанні 62 наукових тем і проектів із загальним річним обсягом 2 млн.516 тис. грн., які фінансуються із різних джерел.

Так, згідно з тематичним планом по програмах МОН за рахунок базового бюджетного фінансування виконується 50 тем (41 фундаментальна і 9 прикладних) із загальним річним обсягом 2 млн. 398 тис. гривень, що на 33% більше обсягу 2004 року.

За договорами з МОН України виконуються 2 наукових проекти: один з них обсягом 10 тис. грн. включений до Державної науково-технічної програми, а інший – обсягом 27 тис. грн. згідно з програмою українсько-індійського співробітництва. Крім того, укладені угоди з МОН на виконання з 2005 року 2 проектів по програмі українсько-угорського та 1 проєкт по програмі українсько-литовського наукового співробітництва з плановим річним обсягом 50 тис. грн.

По договорах із замовниками наукової продукції в 2004 році виконувались 10 тем річним обсягом 160 тис. грн. Обсяг науково-технічних послуг, наданих в 2004 році підрозділами університету (Бізнес-центром та Інтернет-центром) склав 24,5 тис. грн. В 2005 році науковці університету беруть участь у виконанні 10 тем з обсягом фінансування 128 тис. грн. на сьогоднішній день, а очікуваний річний обсяг фінансування складатиме близько 600 тис. грн.

Крім того, по міжнародних освітніх програмах і наукових грантах університет продовжує брати участь у виконанні 4-х проєктів, згідно з якими нам виділено 116,5 тис. грн. на закупку сучасного обладнання:

- проєкт по програмі Темпус-Тасіс „Поліпшення освіти із застосуванням статистики в економіці”;
- програма „Партнерство медичних закладів США і України”;
- проєкт згідно з міжнародним грантом INTAS № 03-59-11 „Модернізація існуючої мережі Українських станцій космічної геодезії”;
- проєкт НАТО №979923 „Необхідність розвитку і інтеграції комп'ютерних мереж наукових установ Закарпаття”.

У травні 2005 року укладена угода з Канадським бюро міжнародної освіти на виконання Проєкту економічного розвитку громади (ПЕРГ) в

Україні із загальним обсягом фінансування 1 млн. 315 тис. грн. (на 2005 рік обсяг фінансування складе близько 400 тис. грн.).

2) Інноваційна діяльність. З метою збільшення обсягів позабюджетного фінансування науки, практичної реалізації результатів прикладних досліджень університет спільно із Закарпатським центром науково-технічної інформації прийняв участь у створенні каталогу об'єктів інтелектуальної власності з високотехнологічної продукції, інноваційно привабливої для економіки області (включено 7 завершених розробок УжНУ).

Це, зокрема, технологія промислового виробництва сапфіру великого розміру для потреб наноелектроніки, оптичного і радіаційного приладобудування (автор проф. Дмитро Блещкан), яку планується впровадити 2006 році в ЗАТ „Технокристал”, м.Київ; розробка нових високочутливих матеріалів для захисту інформації, виготовлення і тиражування голографічних елементів, які можуть використовуватись для багатоступеневого, в тому числі приладового захисту цінних паперів і документів (доц. Василь Рубіш). Високоєфективний препарат „Моноспорин-ПК” для профілактики і терапії гострих шлункових хвороб сільгосптварин і птиці (докторант Надія Бойко) впроваджено в 2005 році в ТзОВ СПГ „Нива” для господарств Херсонської, Київської областей та Республіки Крим. Розроблені фіточаї (проф. Оксана Ганич), які затверджені до випуску Міністерством охорони здоров'я і впроваджені у виробництво компанією „ХІПП-Ужгород” ГмБХ; обсяг їх випуску в 2005 році складає близько 500 тис. грн. Запропоновано також ряд інноваційно привабливих для Закарпатського регіону проєктів, розроблених науковцями університету. Це зокрема „Зубний епідосальний імплантант із градієнтним покриттям”, „Бальнеотехнології для лікування шкірних захворювань”, „Програмно-вимірювальний комплекс для контролю за станом експлуатації джерел мінеральних вод Закарпаття” (доц. Йосип Шаркань, завідувач відділу НДІ ФХТТ Михайло Січка), „Нові високоєфективні сорти персику та нектарину”- проф. Василь Заяць (в 2004 році 4 нові сорти персику внесені в Державний реєстр сортів України) та деякі інші.

В жовтні 2004 року університет прийняв участь у організації обласної виставки наукомістких технологій і розробок наукових організацій області, залучається до формування програми середньострокових пріоритетних напрямків інноваційного розвитку регіону. Крім того, планується здійснити заходи по моніторингу потреб підприємств області в високотехнологічних розробках і продуктах з метою залучення до вирішення регіональних проблем науково-технічного потенціалу університету.

3) Патенти та винаходи. За результатами наукових досліджень і розробок університетом отримано в 2004 році 60 охоронних документів, з них 45 патентів України на винаходи та 15 позитивних рішень на їх видачу, 27 винаходів впроваджено в науково-дослідний та навчальний процеси. Зок-

рема, укладені дві угоди з Ужгородською центральною міською клінічною лікарнею на видачу ліцензій на використання винаходів „Спосіб лікування вертеброгенних больових синдромів” та „Спосіб лікування фритідності” авторів Лазорика М.І. та Мартинця В.В.

За період з січня по серпень 2005 року університетом отримано вже 52 охоронних документи, з них 29 патентів України та 23 позитивних рішення на їх видачу, а також подано 12 заявок на винаходи. Крім того, зроблений аналіз наявних охоронних документів на предмет їх першочергового використання та комерціалізації; розроблений відповідний каталог винаходів. За результатами Всеукраїнського конкурсу „Винахід-2004” винахідниками університету отримані 2 дипломи переможців конкурсу. Зокрема, патент авторів І.П. Студеняк, Д.Ш. Ковач, В.В. Палько, О.А. Михайло, В.Ю. Сливка став переможцем у номінації „Кращий винахід в галузі матеріалознавства”, а патент авторів В.М. Бігар, В.В. Сагарда переміг в номінації „Кращий винахід серед молоді”.

Ведуться інтенсивні роботи по укладанню ліцензійної угоди на використання винаходу „Застосування біопрепарату Моноспорин-ПК (протиклебсієльний) як засобу профілактики і терапії інфекційних бактеріальних захворювань у ветеринарії” Надії Бойко, Мирослави Кривцової та інших авторів. Вивчаються можливості по укладенню ліцензійних угод на використання винаходів „Спосіб відновлення верхньої межі лісу” Василя Комендара та „Профілактична харчова біологічна добавка „Фітосорб” авторів Оксани Ганич, Тараса Ганич і В. Желтвай.

4) Виставки та конференції. Наукові і науково-методичні розробки УжНУ демонструвались в 2004 році на 6 виставках, в тому числі на 3-х міжнародних; всього підготовлено і представлено 37 експонатів, стендів і рекламних матеріалів. В 2005 році співробітниками університету були представлені 3 експонати на виставці „Освіта та кар'єра – абітурієнт-2005”, запропоновані 6 експонатів на міжнародну виставку „Дні науки і техніки України в КНР”, яка відбудеться в жовтні 2005 року.

Протягом 2004 року на базі університету було проведено 15 наукових конференцій, в тому числі 7 міжнародних. В 2005 році на сьогоднішній день проведено 7 наукових конференцій, в тому числі 3 міжнародні, а саме:

- VI Міжнародний симпозіум „Механіка і фізика руйнування будівельних матеріалів та конструкцій”;
- II Міжнародний симпозіум „Методи хімічного аналізу”;
- Міжнародна студентська конференція та молодих вчених на медичному факультеті.

До кінця року планується проведення ще 4 міжнародних наукових конференцій.

5) Публікації. В 2004 році викладачами і науковцями університету опубліковані 1204 наукові праці, в тому числі: 15 монографій, 32 підручники і навчальні посібники, з яких 14 – з грифом МОН України, 12 методичних посібників, 15 збірників наукових праць, в тому числі 8 Наукових вісників УжНУ, 1130 наукових статей переважно у вітчизняних і зарубіжних фахових журналах і виданнях.

В 2005 році науковцями університету видано 4 монографії, ще 5 монографій знаходяться в друці; видані 3 підручники з грифом МОН України; 14 навчальних посібників, з яких 7 – з грифом МОН України, 15 рукописів знаходяться в друці; 33 методичні вказівки. За результатами наукових досліджень видано 9 збірників наукових праць та матеріалів наукових конференцій, 6 Наукових вісників університету.

Хотілося б зупинитися на проблемі підготовки до друку навчально-методичних підручників та посібників. Директором Науково-методичного центру вищої освіти Міністерства освіти і науки України Казимиром Михайловичем Левківським розроблені „Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів”. Структура підручників та навчальних посібників повинна включати: зміст (перелік розділів); вступ (передмова); основний текст; питання, тести для самоконтролю; обов'язкові та додаткові задачі, приклади; довідково-інформаційні дані для розв'язання задач (таблиці, схеми тощо); апарат для орієнтації в матеріалах книги (предметний, іменний покажчики). Обсяг навчальної книги визначається в авторських аркушах. Авторським аркушем називається одиниця обсягу літературного твору, що дорівнює 40 тис. друкованих знаків. У практичній роботі на попередньому етапі автор може брати за один авторський аркуш 22 сторінки комп'ютерного тексту через 1,5 інтервала шрифтом Times New Roman №14 на стандартному аркуші формату А.4. Обсяг підручників та навчальних посібників повинен визначатися кількістю годин за навчальним планом, що відводиться на вивчення дисципліни, реальним бюджетом часу студента для самостійного вивчення навчального матеріалу та продуктивністю засвоєння інформації студентом. За наявності підручників з дисципліни навчальні посібники слід випускати для доповнення або заміни на основі нових методичних підходів будь-якої частини підручника, не допускаючи його дублювання.

6) Аспірантура та захист дисертацій. В плані підготовки наукових кадрів високої кваліфікації в університеті функціонують 4 спеціалізовані ради по захисту кандидатських дисертацій, здійснюють підготовку дисертацій за 46 спеціальностями 3 докторанти і 162 аспіранти, в тому числі 93 – з відривом від виробництва. У 2005 році аспірантуру закінчує 36 чоловік, з яких 5 вже захистили дисертації, ще 6 кандидатських дисертацій знахо-

дяться в спецрадах. Ефективність аспірантури складає 33%, тоді як в 2004 році вона складала 10% (4 із 42).

Станом на 1 вересня 2005 року вже захищені 13 кандидатських та 2 докторські дисертації (Ігор Барчій та Іван Рогач), ще 3 кандидатські та 2 докторські дисертації (Михайло Мар'ян та Андрій Русин) знаходяться в спецрадах.

Вчені звання професора в 2005 році отримали 5 науковців університету (Степан Михайлович, Андрій Ковальчук, В'ячеслав Котигорошко, Микола Матьовка, Сергій Федака), вчене звання доцента – 10 викладачів університету.

Грамотою Президії НАН України за участь у конкурсі НАН на здобуття премії молодих вчених нагороджено викладачку математичного факультету Ганну Сливку, а стипендіантом Кабінету міністрів України на 2005-2007 рр. для молодих вчених став голова Ради молодих вчених УжНУ Михайло Сливка.

7) Міжнародне співробітництво, конференції та стажування. У 2004-2005 році УжНУ здійснював міжнародне співробітництво із 42 вузами згідно з підписаними договорами. 240 фахівців, аспірантів та студентів були направлені у закордонні відрядження, 20 чоловік направлялися за кордон з метою наукового стажування, 25 чоловік відряджалися для участі у міжнародних конференціях, семінарах, форумах. У 2004-2005 році в УжНУ було прийнято 164 іноземних фахівців: університет здійснював прийом делегацій вузів-партнерів з метою підведення підсумків ходу виконання договорів про співпрацю, читання лекцій, мовного стажування, участі у міжнародних конференціях. Зусиллями доцента Ольги Гвоздяк в університеті відкрито філіал Інституту Гете. Про міжнародне співробітництво Ужгородського національного університету можна говорити багато і незабаром ця проблема стане предметом окремого дослідження. Сьогодні тільки скажу, що нема такого дня, щоб наш університет не відвідували західні вчені. В даний час ведуться переговори про виникнення на території Словаччини спільного українсько-словацького політологічного інституту, в якому наші викладачі читатимуть цілий ряд курсів з теоретичної та прикладної політології.

8) Напрямки поліпшення наукової діяльності. Серед найактуальніших проблем наукової діяльності університету на 2005-2006 роки слід відмітити наступні:

активізація роботи по пошуку позабюджетних джерел фінансування наукових досліджень і розробок з метою розвитку і покращення матеріально-технічної бази наукових підрозділів; створення університетського центру міжнародного наукового співробітництва та відкриття на його основі регіонального відділення Національного інформаційного центру України (м. Київ), основним завданням якого буде підготовка міжнарод-

них грантів в рамках ІНТАС, КОРДІС, ЦРДФ, Інтеррегіональних та інших науково-технічних програм.

більш тісна орієнтація наукових досліджень на потреби об'єктів господарювання Закарпатського регіону, особливо стосовно прикладних розробок (моніторинг регіональних потреб у високотехнологічних розробках і продуктах, реклама і маркетинг завершених розробок інноваційного спрямування, участь у різних виставках, патентування технічних рішень і інших наукових продуктів);

в рамках реалізації державної інноваційної політики шляхом інтеграції вищих навчальних закладів та галузевих науково-дослідних установ завершити роботи по створенню на базі СКБ засобів аналітичної техніки Науково-дослідного та конструкторсько-технологічного інституту „СКБ ЗАТ” УжНУ, який відіграватиме провідну роль осередку для впровадження високотехнологічних розробок вчених УжНУ;

розвиток студентської науково-технічної творчості шляхом створення студентської науково-технічної ради, відновлення роботи студентських конструкторських бюро, де б студенти здобували та реалізовували свої практичні навички, готували лабораторні зразки власної продукції і т.д.;

оптимізація роботи наукових підрозділів та науково-технічного персоналу шляхом проведення запланованої на 2005 рік чергової атестації наукових та інженерно-технічних працівників, а також інвентаризації наявного обладнання; придбання сучасної апаратури загальноуніверситетського використання.

9. Адміністративно-господарська робота. Згідно з кошторису, затвердженого Міністерством освіти і науки України, на зміцнення матеріально-технічної бази університету в цьому році було виділено на капітальний ремонт 2 млн. 170 тис. грн., а на поточний 220 тис. грн. На сьогоднішній день вартість виконаних робіт по благоустрою навчальних корпусів становить 1 млн. 221 тис. грн. Якщо дещо конкретизувати, то ситуація наступна:

Медичний факультет (вартість виконаних робіт – 223 тис. грн.). Виконано капітальний ремонт 11 аудиторій та двох приміщень на горіщі, капітальний ремонт чоловічого туалету, приміщень променевої діагностики.

Біологічний факультет (188 тис. грн.). Перепланування приміщень їдальні для кафедри генетики і фізіології, ремонт жіночого туалету.

Фізичний факультет (82 тис. грн.). Ремонт великої фізичної аудиторії, вестибюля, сходової клітки першого поверху.

Юридичний факультет (35 тис. грн.). Ремонт чотирьох аудиторій. На цьому факультеті хотілося б зупинитися більш детальноше. Юридичний факультет – один із найбільш престижних факультетів університету. Він приніс університету протягом 2004-2005 років 2 млн. 302 тисячі 745 гривень. У той же час видатки на виплату заробітної плати, комунальні послуги

ги, поточний ремонт тощо становили 337 тисяч 206 гривень. Саме приміщення юридичного факультету, споруджене ще в часи Австро-Угорщини, перебуває у досить неблагополучному стані. Ми всі розуміємо, що студенти-контрактники, які навчаються на факультеті, заслуговують на те, щоб на юридичний факультет ми звертали дещо більше уваги. Це стосується також деяких інших наших престижних спеціальностей. Разом з тим, доходи багатьох факультетів є значно меншими, ніж видатки на них. Так, доходи хімічного факультету в 2004-2005 рр. становили 185 тис. 240 грн., а видатки 393 тис. 160 грн.

На ремонт м'якої покрівлі 1600 м² головного корпусу було витрачено 120 тис. грн. Продовжуються ремонти гуртожитків. Так, в гуртожитку №2 замісно 160 дверних блоків на суму 175 тис. грн., ремонт однієї сторони санвузлів у третьому гуртожитку обійшовся в 112 тис. грн. В четвертому гуртожитку відремонтовано 10 житлових блоків і розпочато ремонт ще 10 житлових блоків (вартість виконаних робіт становила 215 тисяч грн.). В п'ятому гуртожитку проводиться ремонт системи опалення (71 тис. грн.). Крім цього власними силами проводиться поточний ремонт приміщень і корпусів, на який витрачено більше 102 тис. грн.

Продовжується будівництво навчально-лабораторного корпусу, зокрема підготовлено до здачі в експлуатацію третього поверху корпусу. Ви, мабуть, знаєте із повідомлень у пресі, що це стало можливо завдяки угоді, підписаній між УжНУ та Демократичною спілкою угорців України. Хоча, правду кажучи, угорська сторона недодала майже 100 тис. грн., мотивуючи це зростанням інфляції. Після мого звернення на ім'я народного депутата України Іштвана Гайдоша, керівництво університету одержало відповідь: „Демократична спілка угорців України самостійно і через інші благодійні фонди шукає можливість на до фінансування будівництва через додаткові кошти від угорського уряду. Інші пункти угоди, сподіваємось, будуть виконані у термін і в повному обсязі. Ми надіємося на подальшу співпрацю для покращення умов навчання випускників угорськомовних шкіл Закарпаття”. Ось такий стан справ. Незважаючи на все, доводжу до вашого відому, що 1 жовтня історичний факультет, у складі якого є угорське відділення, розпочне навчання в комфортабельних приміщеннях нового корпусу із найсильнішим та найсучаснішим комп'ютерним та Інтернет-класом. До цього часу львівська фірма, яка виграла тендер, зобов'язалася обладнати сучасними меблями не тільки аудиторії історичного факультету, але й велику фізичну лабораторію та приміщення математичного факультету.

Ми активно працюємо над залученням інвестицій для покращення матеріально-технічної бази „Скалки”. Точніше, мова йде про здачу в оренду нашої бази. Якщо ми хочемо не тільки відродити „Скалку”, але й зробити її конкурентноспроможною, привабливою для європейців, власних

коштів буде явно недостатньо. Згідно з генеральним планом, який нам запропонували інвестори (українсько-чеське підприємство), експлікація будівель та споруд „Скалки” включатиме зону житлових будиночків, лікувально-профілактичну зону, медичний блок, спортивну зону, теплісі корти, спортивні майданчики, зимній спортзал, плавальний басейн, зону культури і відпочинку, пляжі, водні атракціони, мінігольф, жаб'ятники, господарсько-побутову зону, адмінкорпус з спальними кімнатами, конференц-зал з кімнатами, міні-кафе, кафе „Ластівчине гніздо”, магазин, їдальня, котельня, сауна, стоянка легкового автотранспорту, очисні споруди типу „Біотал” тощо. Якщо план вже готовий, який теж коштував немалих грошей, то є надія, що даний проєкт буде проведений у життя.

Ми звернулися до Міністерства освіти і науки України з клопотанням перспрофілювання будівлі по вулиці Паризької Комуні під студентський гуртожиток. До цього нас спонукала нинішня ситуація з поселенням студентів у гуртожитки. З'ясувалося, що до нас так багато поступило порівняно з минулим роком дітей із-за меж Ужгорода, що ми не в змозі поселити 260 чоловік. Це, до речі, теж один із наслідків нашої прозорої вступної кампанії. Сьогодні відповідальні за поселення намагаються все зробити для того, щоб вийти з честі із ситуації, яка склалася. Наша спроба проводити почергове заселення студентів у залежності від місця їх проживання окремими особами була розцінена як дискримінація наближених до Ужгорода районів.

Ми неодноразово заявляли, що Ужгородський національний університет повинен мати власні коледжі, де готуватимуть бакалаврів. Сьогодні майже завершений процес передачі нам трьох медичних училищ у Берегові, Хусті та Міжгір'ї. Останнє, можливо, буде ліквідоване й перетворено в наш консультативний пункт. В разі позитивного вирішення будівля училища №6 буде передана під факультет міжнародних відносин (чим займається в.о. декана факультету доцент Микола Палінчак). Нещодавно ми звернулися з клопотанням до міністра освіти і науки України Станіслава Ніколаєнка про реконструкцію будівлі під навчальний корпус, де буде розміщений шістнадцятий наш факультет – соціально-політичних наук. Що стосується їдальні, яка виявилася збитковою, то вона буде переміщена до гуртожитку №4.

Одна з головних проблем, яку необхідно вирішити, це – перенесення нашої наукової бібліотеки, яку є всі підстави відносити до унікальних. На нещодавній зустрічі заступника голови Закарпатської облдержадміністрації Олега Гаваші з керівництвом університету та працівниками бібліотеки досягнуто спільної угоди, що єдина споруда в місті, яка може підійти під будівлю для бібліотеки, може бути тільки будинок профспілок на площі Народній. Розпорозувати бібліотеку частинами ми не будемо. Однак, вирішити дану проблему власними силами ми не можемо.

Ще цього року ми плануємо завершити ремонт м'якої покрівлі навчально-лабораторного корпусу (я з проректором по адміністративно-господарській роботі Володимиром Шетелею обійшов дах, переконавшись, що робота йде на совість), продовжимо ремонт житлових блоків у гуртожитку №4, хоча, необхідно констатувати, що потреба більшої кількості людей у гуртожитку, ніж ми планували, суттєво затримає ремонт по стояку. Запланований ремонт м'якої покрівлі спорткомплексу. Вже маємо підготовлений проект заміни старих вікон на пластикові у головному корпусі університету, однак він нам обійдеться в 1 млн. 200 тисяч гривень. У 2006 р. планується провести капітальний ремонт м'якої покрівлі корпусу біологічного факультету, етернітової покрівлі хімічного факультету та капітальний ремонт металеві покрівлі з заміною дерев'яних конструкцій даху корпусу юридичного факультету.

Шановні колеги, я усвідомлюю, що охопив далеко не все, що зроблено, упущено чи заплановано. Розцінюйте мою доповідь як основні тези, фрагменти нашої діяльності. Нами допускаються помилки, є окремі недопрацювання, однак, повірте, всі паші зусилля спрямовані на те, щоб Ужгородський національний університет залишався флагманом вищої освіти на Закарпатті. Ми намагаємося діяти мобільно, інколи доводиться кардинально міняти підходи до вирішення тієї чи іншої проблеми. До цього нас спонукає час, нестабільність ситуації, спроба відшукати найбільш оптимальний шлях поступу вперед. Повірте, важко радикально змінити ситуацію, особливо в матеріально-технічному плані, коли наш бюджет суттєво не поповнюється. Однак, ми будемо все робити для того, щоб відшукати додаткові кошти через участь у грантах, укладанні потрібних нам договорів. Не за горами той час, коли наші спортивні потуги теж принесуть результат, зокрема фінансовий. Зрозуміло одне – ми не можемо жити тільки за держбюджетні кошти, фактично за зарплату. Якщо держава не в змозі поки-що забезпечити повноцінне існування університету, ми повинні зміцнюватися власними силами, а для цього ми маємо все – талановитих і працьовитих учених, досвідчених ветеранів і здібних молодих викладачів, перспективних студентів. Я глибоко переконаний, що кращі часи у нас ще попереду.

НАУКОВА ЕЛІТА ЗАКАРПАТТЯ. ДОКТОРИ НАУК І ПРОФЕСОРИ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ужгородський національний університет був відкритий 18 жовтня 1945 р. Протягом першого навчального року на чотирьох факультетах університету навчалось 167 студентів, заняття з якими проводили лише 26 викладачів. Сьогодні на 15 факультетах навчається більше 12 тисяч студентів, а навчальний процес забезпечують понад 900 штатних викладачів і

наукових співробітників, серед яких – 122 доктори наук та професори. Найбільше наших професорів є уродженцями Закарпаття, а саме, Ужгородщини (23 чоловік), Мукачівщини (20), Хустщини (10), Тячівщини (8), Великоберезнянщини (6), але також гідно представлені Іршавщина, Міжгірщина, Березівщина, Рахівщина, Перечинщина, Виноградівщина і Свалявщина. Назавжди пов'язали свою долю з нашим краєм доктори наук, професори – уродженці Львівщини, Харківщини, Івано-Франківщини, Київщини, Вінниччини, Рівненщини, Хмельниччини, Тернопільщини, Волині, Полтавщини, Чернігівщини та Запоріжчини. Отже, як бачите, в географічному плані професорський склад Ужгородського національного університету являє собою в мініатюрі всю Україну.

На фізичному, математичному, інженерно-технічному факультетах і в науково-дослідних установах університету працюють 40 докторів фізико-математичних наук. Ймовірно, що найближчим часом не передбачається втрата ними лідируючих позицій. Серйозний науковий кадровий потенціал зосереджений на медичному факультеті (26 докторів наук), історичному (14), філологічному та факультеті романно-германської філології (12), хімічному та економічному (по 7), біологічному (6). Маємо докторів юридичних наук (2), технічних (2), педагогічних (2), філософських (2) та одного доктора сільськогосподарських наук. Таким чином, професорська мозаїка УжНУ є вражаючою. Не випадково, що за відношенням кількісного складу професорів до числа студентів наш університет впевнено посідає перше місце в Україні.

Ми гордимось тим, що студентам читають лекції 9 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, 9 Заслужених діячів науки і техніки України. Ще в радянські часи за видатні наукові здобутки орденом Леніна був нагороджений професор Фатула М.І., орденом Трудового Червоного Прапора професор Худачич В.І., орденом „Знак Пошани” професор Ганич М.М. Вже в незалежній Україні професор Ганич О.М. удостоєна ордена Княгині Ольги, а професор Смолака В.І. нагороджений орденом „За Заслуги” третього ступеня.

Ужгородський національний університет гордиться тим, що в ньому працюють академік НАН України Долішній М.І., члени-кореспонденти НАН України Мікловда В.П. і Перестюк М.О. Відразу 20 наших професорів є членами-кореспондентами і академіками галузевих академій. 8 професорів удостоєні почесного звання „Заслужений працівник народної освіти України”. Званням „Відмінник освіти України” відзначені 12 наших докторів наук, а 13 професорів стали „Відмінниками вищої школи”, „Заслуженими винахідниками України”, „Заслуженими юристами України”, „Заслуженими економістами України”, „Заслуженими працівниками культури УРСР”, „Заслуженими працівниками фізичної культури України”, „Заслуженими лікарями України”

Університет впевнено крокує в третє тисячоліття, продовжуючи залишатися головним центром науки і освіти в Закарпатті. Пропонуємо увазі читачів короткі відомості про наукову еліту Ужгородського національного університету.

АНДРАШКО ЮРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри акушерства та гінекології з курсом шкірних та венеричних хвороб УжНУ, дійсний член Європейської академії лікарів-дерматовенерологів, головний дерматовенеролог Міністерства охорони здоров'я України. Автор понад 100 наукових робіт, у тому числі 4-х патентів України на винахід, 3-х монографій.

АРХІЙ ЕМІЛІЯ ЙОСИПІВНА. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедрою пропедевтики внутрішніх хвороб УжНУ, почесний член Російської гостросентрологічної Асоціації та товариства гастроентерологів і гепатологів Російської федерації. Автор 167 наукових праць та 31 навчально-методичного посібника. Під її керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації.

БАБИЧ МИХАЙЛО ДАНИЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник Інституту Кібернетики ім. В.М.Глушкова НАН України, професор кафедри обчислювальної математики УжНУ.

БАЗЕЛЬ ЯРОСЛАВ РУДОЛЬФОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедрою аналітичної хімії УжНУ. Автор 250 наукових праць, 14 навчальних посібників. Під його керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації. Нагороджений нагрудними знаками "Ізобретатель ССРСР" і "Відмінник освіти України", голова Західного відділення Наукової Ради НАН України з проблеми "Аналітична хімія", член Нью-Йоркської академії наук.

БАЛОГ ЙОСИП СТЕПАНОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор кафедри аналітичної хімії УжНУ, Заслужений винахідник України. Опублікував близько 250 наукових праць, є автором 49 винаходів. Нагороджений медаллю "Ізобретатель ССРСР". Під його керівництвом 3 аспірантів захистили кандидатські дисертації.

БАРЧІЙ ІГОР ЄВГЕНОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор кафедри неорганічної хімії Ужгородського університету. Має більше 90 праць наукової та навчально-методичної спрямованості.

БЕЛЕЙ ЛЮБОМИР ОМЕЛЯНОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови, проректор з навчально-виховної роботи УжНУ. Досліджує українську та слов'янську ономастику, історію української літературної мови, мову та культуру української діаспори, а також працює у сфері лексикографії та перекладу.

БЕРЧА ДАРІЯ МИХАЙЛІВНА. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри напівпровідників УжНУ, професор Інституту фізики Вищої педагогічної школи м.Жешув (Польща), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки за роботу “Нові фізичні ефекти в сильно анізотропних напівпровідниках і прилади на їхній основі”. Під її керівництвом 2 чоловік захистили докторські та 10 кандидатські дисертації. Опублікувала 122 наукові праці.

БИСАГА ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ. Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедрою конституційного права та порівняльного правознавства УжНУ, Заслужений юрист України. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій. Опублікував понад 200 наукових праць, з яких 48 – монографії, посібники, коментарі, навчально-методичні та науково-популярні видання. Очолює Асоціацію юристів-компаративістів.

БЛЕЦКАН ДМИТРО ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики напівпровідників УжНУ, директор науково-виробничої фірми „Технокристал”, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, номінант видання «Золота книга ділової еліти України», дійсний член Російської Академії інженерних наук ім. А.М. Прохорова. Має понад 150 наукових статей, 20 авторських свідоцтв на винаходи СРСР і патенти України.

БЛЕЦКАН МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор філософських наук, професор, завідувач кафедрою філософії УжНУ, академік Української Академії політичних наук, академік Академії наук Вищої школи України, Заслужений працівник народної освіти України. Опублікував понад 50 наукових праць, серед яких 8 навчально-методичних посібників.

БОВДІ АДАЛЬБЕРТ АДАЛЬБЕРТОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри алгебри Ужгородського національного університету. За високий рівень наукової роботи нагороджений медаллю ім. Štefánik математичного т-ва ім. Volya і та удостоєний премії ім. Szenz–Györgvi Albert – найвищої премії Міністерства освіти Угорщини. Опублікував понад 100 наукових робіт та 5 підручників, 10 його аспірантів підготували і захистили дисертації.

БОЙКО МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ. Доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу УжНУ, іноземний академіком Угорської Академії Наук, Заслужений Економіст України, Голова Асоціації Економістів Закарпаття, член президії Спільки економістів України, член світового конгресу професорів-угорців. Опублікував 117 наукових праць, серед яких чотири монографії. Підготував 4 кандидатів наук.

БОЛДИЖАР МИХАЙЛО МИКОЛАЙОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри теорії та історії держави і права юридичного фа-

культету УжНУ. Опублікував близько 350 наукових і науково-популярних праць, серед яких 23 окремі видання.

БУЛЕЦА БОГДАН-МИКОЛА АНТОНОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри неврології, психіатрії з курсами нейрохірургії та фізіотерапії. Опублікував 215 наукових праць, серед яких 43 монографії та методичні рекомендації.

ВЕГЕШ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ. Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедрою політології, ректор УжНУ, лауреат премій імені В.Гренджі-Донського та академіка І.П.Крип'якевича, академік Міжнародної Слов'янської академії наук, почесний член Дослідницького Бюро радників Американського біографічного інституту. Опублікував 450 наукових праць, серед яких 78 окремих видань. Підготував 4 кандидатів наук.

ВИНОГРАДОВ АНАТОЛІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор кафедри російської мови УжНУ.

ВИСОЧАНСЬКИЙ ЮЛІАН МИРОНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри фізики напівпровідників, директор Науково-дослідного інституту фізики і хімії твердого тіла УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки. Він є автором та співавтором понад 300 наукових праць, має шість патентів на винаходи, співавтор двох наукових монографій та двох навчальних посібників. Підготував вісім кандидатів наук.

ВДНЯНСЬКИЙ СТЕПАН ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедрою історії Угорщини і європейської інтеграції УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Нью-Йоркської академії наук, академік і віце-президент Міжнародної Слов'янської академії наук. Є автором понад 150 наукових праць, в тому числі близько 20 монографій, брошур і розділів у колективних працях.

ВОЛОШИН ОЛЕКСІЙ ФЕДОРОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри кібернетики і прикладної математики математичного факультету УжНУ. Опублікував понад 150 друкованих праць, з них 2 монографії, 5 навчально-методичних посібників. Підготував 12 кандидатів наук.

ГАЙСАК МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ. Опублікував понад 100 наукових праць, є співавтором трьох навчальних посібників та чотирьох оглядових статей. Під його керівництвом захищені 2 кандидатські дисертації.

ГАНИЧ МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедрою охорони материнства і дитинства факультету післядипломної освіти УжНУ, академік Української академії наук. Опублікував 180 наукових праць, більше 30 навчальних посібників та методи-

чних розробок. Підготував 8 кандидатів наук. Нагороджений орденом „Знак Пошани”, двома медалями, відзнакою „Відмінник вищої школи”.

ГАНИЧ ОКСАНА МИКОЛАЇВНА. Доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету, директор науково-дослідного інституту фітотерапії УжНУ, почесний член наукового товариства гастроентерологів Академії наук Чехії. Очолює обласну організацію Союз Українок, обрана Почесним членом Союзу Українок, член правління Асоціації терапевтів та гастроентерологів України, голова Закарпатської обласної секції гастроентерологів. Є автором або співавтором 12 винаходів та патентів, 15 рацпропозицій. Автор понад 280 наукових праць, 12 монографій, 20 навчальних посібників та підручників. Підготувала 5 докторів та 12 кандидатів наук. Нагороджена орденом Княгині Ольги, домінант „Золотої книги України”.

ГАНИЧ ТАРАС МИХАЙЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедрою та керівник клініки факультетської терапії УжНУ. Автор понад 150 наукових праць, у тому числі п'яти монографій та ряду науково-практичних і навчально-методичних видань. Підготував чотирьох кандидатів наук.

ГЕРЗАНИЧ ОМЕЛЯН ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри оптики УжНУ. Його перу належить більше 200 наукових праць, зокрема 2 монографії.

ГОЛОВАЦЬКИЙ АНДРІЙ СТЕПАНОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедрою анатомії людини та гістології медичного факультету УжНУ, академік Української академії наук. Опублікував понад 150 наукових праць, серед яких 5 навчальних посібників та 15 навчально-методичних розробок. Підготував 7 кандидатів наук.

ГОЛОВАЧ ЙОЖЕФ ІГНАЦОВИЧ. Доктор технічних наук, професор кафедри кібернетики і прикладної математики УжНУ, завідувач кафедри інформатики Егерського інституту імені Естергазі (Угорщина), доктор Угорської АН, професор Дебреценського університету. Опублікував понад 90 наукових праць, методичних розробок, співавтор монографій.

ГОЛОМБ (МАРЧЕНКО) ЛІДІЯ ГЕРАСИМІВНА. Доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури УжНУ, Відмінник народної освіти України. Опублікувала понад 150 наукових праць.

ГОМОНАЙ ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор кафедри фізичної та колоїдної хімії УжНУ, член корпусу Угорської Академії Наук і зовнішній Член Угорської Академії Наук Соболач-Сотмар-Берегського відділення. Опублікував понад 260 наукових праць, одержав 15 авторських свідоцтв та патентів на винаходи, підготував 5 кандидатів наук.

ГОМОННАЙ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ. Має понад 100 наукових праць,

опублікованих у фахових виданнях, 5 патентів і 2 авторські свідоцтва на винаходи.

ГОРЛЕНКО ОЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри дитячих хвороб з курсом дитячих інфекцій медичного факультету УжНУ. Опублікувала понад 50 наукових праць.

ГРАБАР ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики напівпровідників УжНУ, завідувач відділом НДІ ФХТГ.

ГУДИВОК ПЕТРО МИХАЙЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри алгебри УжНУ, академік Академії наук Вищої школи України, керівник Ужгородського відділення Українського математичного товариства. Опублікував понад 160 наукових праць і три монографії з теорії зображень скінченних груп над комутативними кільцями. Підготував 11 кандидатів фізико-математичних наук. Три його учні стали докторами наук.

ГУСАК ДМИТРО ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри математичного аналізу УжНУ. Опублікував 134 наукові праці.

ДАНИЛЮК ДМИТРО ДМИТРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України УжНУ, почесний член дослідницького бюро радників Американського біографічного інституту. Опублікував 7 монографій і понад 200 науково-популярних статей.

ДОЛІШНИЙ МАР'ЯН ІВАНОВИЧ. Академік НАН України, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Директор, завідувач відділу регіональної соціально-економічної політики та територіального управління Інституту регіональних досліджень НАН України, професор кафедри економіки, менеджменту і маркетингу економічного факультету УжНУ. Голова Державного Західного наукового центру НАН України та Міністерства освіти і науки України. Член Президії НАН України, лауреат премій ім. О.Г. Шліхтера та ім. М.І. Туган-Барановського, нагороджений орденом "За заслуги" II другого ступеня, Почесною відзнакою Президента України. Опублікував понад 500 наукових праць, в т.ч. 20 монографій. Під його безпосереднім керівництвом сформована школа науковців-професіоналів, підготовлено десять докторів наук і більше 70 кандидатів наук.

ДРОБНИЧ ВОЛОДИМИР ГРИГОРОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ. Має 140 наукових праць, 5 авторських свідоцтв на винаходи.

ЗАДОРОВИЙ ВОЛОДИМИР ЄВГЕНОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри історії України УжНУ, лауреат премії імені академіка І.Крип'якевича, академік Міжнародної Слов'янської академії наук, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений працівник на-

родної освіти України. Автор понад 200 наукових, науково-методичних і краєзнавчих публікацій.

ЗАЯЦЬ ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ. Доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри плодоовочівництва і виноградарства УжНУ. Його науковий доробок нараховує біля 90 наукових праць, серед яких три монографії.

ІЛЬКО ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри нової і повітньої історії та історіографії УжНУ. Опублікував понад 200 наукових праць.

КИШКО МИКОЛА МАКСИМОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри госпітальної терапії Ужгородського національного університету, член Угорської Академії наук. Опублікував понад 100 наукових праць з актуальних проблем сучасної терапії і педагогіки, три підручники, написав понад 20 методичних розробок, підготував шість кандидатів наук.

КОВАЛЬЧУК АНДРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ. Доктор біологічних наук, професор кафедри зоології УжНУ, голова Великоберезнянської районної державної адміністрації, член Президії Українського гідроекологічного товариства, віце-президент Карпатського екологічного клубу „Едельвейс“, представник у Закарпатті від „THE WESTERN CENTER OF THE UKRAINIAN BRANCH OF THE WORLD LABORATORY“ (Львів), заступник голови Національного екологічного центру України, президент Гідроекологічного товариства Уж, експерт від України в робочій групі із залобігання катастрофічним паводкам (Flood protection expert group). Опублікував 150 наукових праць.

КОЗАЧЕНКО ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри математичного аналізу УжНУ, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Опублікував понад 200 наукових робіт в галузі теорії ймовірності і математичної статистики, серед них 2 монографії, одна з яких була перекладена англійською мовою і видана Американським математичним товариством. Підготував 2 докторів та 26 кандидатів наук.

КОЗУБОВСЬКА ІРИНА ВАСИЛІВНА. Доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи юридичного факультету УжНУ. Опублікувала понад 200 наукових праць з актуальних психолого-педагогічних і соціальних проблем, підготувала 5 кандидатів наук.

КОМЕНДАР ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки Ужгородського національного університету, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії наук вищої школи України, науковий керівник міжвідомчої науково-дослідної лабораторії охорони природних екосистем (МНДЛОПЕ) і віце-президент Українського ботанічного товариства. Під його науковим керівництвом досліджено більше 25 раритетних видів рослин Карпат, захищено 17 кандидатських і одна докторська дисертація.

КОТИГОРОШКО В'ЯЧЕСЛАВ ГРИГОРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри історії стародавнього світу і середніх віків, директор НДІ карпатознавства УжНУ. Відкрив біля 300 пам'яток археології на території Закарпаття. Опублікував понад 100 наукових праць, в тому числі чотири монографії.

ЛАЗУР ВОЛОДИМИР ЮРІЙОВИЧ. Декан фізичного факультету Ужгородського національного університету, завідувач кафедри теоретичної фізики, доктор фізико-математичних наук, професор. Є автором двох монографій та понад 150 наукових праць, опублікованих у провідних міжнародних та вітчизняних журналах. Під його науковим керівництвом захищено 3 кандидатські дисертації.

ЛЕМАК ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права УжНУ. Опублікував 2 монографії та понад 80 наукових статей. Під його керівництвом захищено одну кандидатську дисертацію.

ЛЕНДЕЛ МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ. Доктор економічних наук, професор кафедри економіки, менеджменту та маркетингу, завідувач кафедрою міжнародних економічних відносин УжНУ, Заслужений економіст України, член-кореспондент Української академії аграрних наук, академік Міжнародної кадрової академії. Опублікував понад 100 наукових праць, із них 5 монографій. Підготував 4 кандидатів наук.

ЛИЗАНЕЦЬ ПЕТРО МИКОЛАЙОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор, директор Центру гунгарології УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, член Асоціації угрознавців за кордоном при Угорській академії наук, голова і засновник Закарпатського угорськомовного товариства. Опублікував 355 наукових праць, серед них 20 монографій, 30 підручників, навчальних посібників та інших окремих видань. Під його керівництвом та сприянні захищена одна докторська дисертація та 12 кандидатських дисертацій.

ЛУЧКО ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ. Доктор технічних наук, професор кафедри міського будівництва і господарства УжНУ, дійсний член Академії будівництва України. Опублікував 205 наукових праць, серед яких 2 авторські монографії, має 5 патентів і авторських свідоцтв.

МАЗУРОК ОЛЕГ СЕРГІЙОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри нової і повітньої історії та історіографії УжНУ. Опублікував понад 160 наукових, науково-популярних та навчально-методичних публікацій, в тому числі – 5 монографій.

МАЛІНІН ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, провідний науковий співробітник, професор кафедри квантової електроніки УжНУ, академік Нью-Йоркської академії наук, "Міжнародний вчений року" 2004 р. (Кембридж, Англія), "Діюча Наука", видавництва Marquis Who's Who in Science and Engineering 21st Century

Editions "Хроніка Людських Досягнень" 7-мого видання. Має 145 наукових і навчально-методичних праць та десять патентів на винаходи.

МАЛЯР ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології УжНУ, член Асоціації акушерів-гінекологів України. Має 3 патенти на винаходи, понад 120 публікацій, науково-методичний посібник з фітотерапії та підготував 8 кандидатів наук.

МАНДРИК ВІРА ЮРІЇВНА. Доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки УжНУ. Оpubлікувала 77 наукових праць., переважно у виданнях АН УРСР і АН СРСР, підготувала два розділи (один із них у співавторстві з доцентом Ю.Ю.Петрусом) фундаментальної п'ятитомної монографії „Сравнительная эмбриология цветковых”, виданої видавництвом „Наука” (1982-1986).

МАНДРИК ІВАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри нової і новітньої історії та історіографії УжНУ. Оpubлікував монографію та понад 60 наукових праць.

МАР'ЯН МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ.

МАРИНЕЦЬ ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри диференціальних рівнянь і математичної фізики УжНУ, Заслужений працівник народної освіти України, голова Закарпатського обласного представництва Всеукраїнської благодійної організації „Фонд сприяння розвитку математичної науки”. Оpubлікував близько 100 наукових робіт, серед яких один підручник “Теорія рівнянь математичної фізики”, сім методичних розробок та дві монографії. Має патенти на винаходи.

МАТЬОВКА МИКОЛА ПЕТРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор УжНУ. Оpubлікував понад 100 наукових праць з історії міжнародних відносин і зовнішньої політики, міжнародних організацій, історії Югославії та країн Азії, Африки і Латинської Америки.

МЕШКО ІВАН МИХАЙЛОВИЧ. Доктор історичних наук, кандидат економічних наук, професор УжНУ. Оpubлікував більше 90 наукових праць з різної економічної проблематики, але головним об'єктом його наукових інтересів є історія української та світової економічної думки.

МИГОВИЧ ІВАН ІВАНОВИЧ. Доктор філософських наук, професор кафедри соціальної роботи УжНУ, член-кореспондент Української академії політичних наук, Народний депутат України двох скликань від Комуністичної партії України. Оpubлікував 220 наукових праць, серед яких 7 монографій та навчально-методичних посібників. Автор законопроектів „Про громадянство”, „Про державну міграційну службу”, „Про соціальну роботу в Україні” тощо.

МИХАЙЛОВИЧ СТЕПАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ. Кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичного виховання і спорту, заслужений працівник фізичної культури України. Відмінник фізичної культури СРСР, голова громадського спортивного клубу „Старт”. Опублікував 40 наукових праць. Підготував 25 майстрів спорту.

МІКЛА ВІКТОР ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики напівпровідників УжНУ. Має понад 150 наукових праць. Значну їх частину опубліковано в провідних міжнародних журналах по некрystalічним твердим тілам, матеріалознавству, конденсованому стану (Journal of Non-Crystalline Solids, Materials Science & Engineering, Journal of Materials Science, Journal of Phys.: Condensed Matter., Physica Status Solidi).

МІКЛОВДА ВАСИЛЬ ПЕТРОВИЧ. Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри, декан економічного факультету УжНУ, член-кореспондент НАН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений працівник освіти України, радник голови Закарпатської обласної ради з економічних питань. Опублікував понад 150 наукових праць, у т.ч. 11 монографій. Підготував 19 кандидатів і одного доктора наук.

МІЦА ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри твердотільної електроніки УжНУ. Має 210 наукових праць, 9 авторських свідоцтв на винаходи. Відзначений знаком Закарпатської облдержадміністрації „За розвиток регіону”.

НЕБОЛА ІВАН ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри прикладної фізики УжНУ. Має понад 100 наукових праць.

НИКОЛАЙЧУК ВІТАЛІЙ ІВАНОВИЧ. Доктор біологічних наук, професор, декан біологічного факультету, завідувач кафедри генетики і фізіології рослин УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, Відмінник освіти України, член Наукового товариства Саболч-Сатмар-Берегівського відділення Угорської академії наук, віце-президент Українського товариства фізіології рослин. Нагороджений відзнакою Закарпатської облдержадміністрації нагрудним знаком „За розвиток регіону”. Опублікував чотири монографії, 24 навчально-методичні посібники та 194 наукові статті. Автор двох сортів лядвенця рогатого ОВіМарС-1 і ОВіМарС-2, двох патентів на винахід. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

ОСТАП'ЮК МИРОСЛАВ ЯРОСЛАВОВИЧ. Кандидат економічних наук, професор кафедри обліку та аудиту економічного факультету УжНУ, професор Європейського університету, академік Міжнародної кадрової академії. Опублікував 3 монографії та 16 навчально-методичних посібників. Підготував п'ять кандидатів наук.

ОПАЧКО ІВАН ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри електронних систем УжНУ, Відмінник освіти України, академік Академії інженерних наук України, віце-президент Закарпатського регіонального відділення Малої академії наук, член Міжпародної спілки професорів Угорщини, переможець конкурсу Національного космічного агентства України "Український молодіжний супутник". Є автором понад 150 наукових праць, 10-ти винаходів, монографії. Підготував 3 кандидатів наук.

ПАХОМОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА. Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри словацької філології УжНУ. Опублікувала понад 100 наукових праць, серед яких 3 монографії.

ПЕРЕСТА ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри госпітальної хірургії УжНУ, завідувач хірургічного відділення №1 ОКЛ м. Ужгорода, Заслужений лікар України. Опублікував 2 навчальні посібники, 4 монографії, та 72 наукові статті. Має 9 патентів на винаходи.

ПЕРЕСТЮК МИКОЛА ОЛЕКСІЙОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри інтегральних та диференціальних рівнянь Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри диференціальних рівнянь УжНУ, Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії імені М.М.Крилова НАН України, член-кореспондент НАН України, академік Академії Наук Вищої школи, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат нагороди імені Ярослава Мудрого (2005) АН Вищої школи. Опублікував понад 230 наукових і науково-методичних праць, серед яких три монографії, більше тридцяти підручників і навчальних посібників для студентів вузів, учителів середніх закладів освіти. Підготував 3 докторів і 21 кандидата наук.

ПЕРЕШ ЄВГЕН ЮЛІЙОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри неорганічної хімії УжНУ, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, член наукової ради з проблеми „Неорганічна хімія” при НАН України. Нагороджений почесною відзнакою Ужгородської міської Ради у номінації „Розвиток науки, техніки і технологій, інноваційна діяльність”. Опублікував понад 250 наукових праць.

ПІТЮЛИЧ МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, академік Академії економічних наук, завідувач кафедри економічної теорії УжНУ. Опублікував понад 100 наукових праць та підготував 5 кандидатів наук.

ПОЛЮЖИН МИХАЙЛО МИХАЙЛОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології УжНУ. Опублікував понад 100 наукових праць, серед яких 5 монографій. Підготував 5 кандидатів наук.

ПОП СТЕПАН СТЕПАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, декан географічного факультету УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук технологічної кібернетики України. Опублікував близько 350 наукових робіт в спеціалізованих наукових журналах, збірниках, матеріалах конференцій, у т.ч. 6 винаходів і патентів, 3 монографії та 2 навчальні посібники з грифом Міносвіти. Підготував 1 доктора і 8 кандидатів наук.

ПОПИК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри фізики напівпровідників УжНУ, Винахідник СРСР, Відмінник вищої школи СРСР. Опублікував біля 100 наукових праць, половина з них – в провідних зарубіжних фізичних журналах, має 6 авторських свідоцтв СРСР на винаходи, співавтор 8 навчальних посібників. Підготував 5 кандидатів наук.

ПОТАПЧУК АНАТОЛІЙ МЕФОДІЙОВИЧ. Доктор медичних наук, професор УжНУ, член правління Асоціації дентальних імплантологів України. Опублікував монографію, навчальний посібник, 73 наукові статті у фахових вітчизняних та зарубіжних журналах, 9 авторських свідоцтв СРСР та 5 патентів України.

ПОТОРІЙ МАРІЯ ВАСИЛІВНА. Доктор хімічних наук, професор УжНУ. Опублікувала 150 наукових праць, має 2 авторські свідоцтва про винаходи, є автором монографії. Нагороджена дипломом другого ступеня за участь у Виставці досягнень народного господарства Української РСР знаком „Відмінник освіти”.

РІЗАК ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри твердотільної електроніки УжНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії інженерних наук України, закордонний член Наукової ради Угорської академії наук, член бюро Українського фізичного товариства. Опублікував 150 наукових праць, серед яких 7 монографій та навчально-методичних посібників. Підготував 4 кандидатів наук.

РІШКО ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри хірургічних дисциплін факультету післядипломної освіти УжНУ, Заслужений лікар України. Опублікував понад 50 наукових праць, присвячених різним проблемам хірургії органів травлення та організації охорони здоров'я.

РІШКО МИКОЛА ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор медичних наук, професор УжНУ, голова обласного товариства терапевтів та секції кардіологів Закарпатської області, член Президії кардіологів України, член правління Українського товариства терапевтів, член Європейської асоціації кардіологів та Європейської асоціації лікарів УЗД-діагностики. Опублікував монографію, 11 методичних рекомендацій з кардіології та 61 наукову статтю.

РОГАЧ ІВАН МИХАЙЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри соціальної медицини, гігієни з курсом історії медицини та факультеті післядипломної освіти, Заслужений лікар України. Удостоєний почесної відзнаки Товариства Червоного Хреста України. Опублікував 62 наукові праці.

РОНТО МИКОЛА ЙОСИПОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ.

РУСИН ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри госпітальної хірургії, академік Академії інженерних наук України, Заслужений лікар України, президент Асоціації хірургів Закарпаття, член президії хірургів України, депутат обласної ради. Опублікував понад 250 наукових праць, серед яких 20 монографій, 3 навчальні посібники, має 47 патентів України на винахід. Підготував 1 доктора і 12 кандидатів наук.

РУЩАК МИХАЙЛО ІЮРІЄВИЧ. Доктор економічних наук, професор УжНУ. Опублікував 55 наукових праць, серед яких 3 одноосібні монографії.

САБАДОШ ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови, декан філологічного факультету УжНУ. Опублікував понад 140 праць, серед яких 3 монографії. Підготував 2 кандидатів наук.

САБОВ ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри теоретичної фізики УжНУ. Підготував 6 кандидатів наук.

САГАРДА ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології УжНУ, Відмінник освіти України, голова Закарпатського філіалу Науково-методичного центру середньої освіти Міністерства освіти і науки України. Опублікував 330 наукових праць, в т.ч. монографій, навчальних посібників, методичних розробок, двох авторських свідоцтв та 15 патентів на винаходи. Підготував 1 доктора і 9 кандидатів наук.

СЕМАК ДМИТРО ГРИГОРОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор УжНУ. Опублікував понад 300 наукових праць, 12 винаходів, є співавтором більше 10 монографій і підручників. В очолюваній ним науковій групі захищено 10 кандидатських та 3 докторські дисертації.

СИМОДЕЙКО АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної хірургії УжНУ, Заслужений лікар України, координатор регіонального відділення Проблемної комісії МОЗ та АМН України "Лазерні технології в медицині". Опублікував 220 наукових робіт, понад 20 методичних посібників для студентів, має 4 патенти України на винаходи, більше 35 раціоналізаторських пропозицій. Підготував 2 кандидатів наук.

СІКСАЙ ЛЮДМИЛА ТЕОДОРІВНА. Доктор медичних наук, професор кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб медичного факультету УжНУ. Є автором (співавтором) 121 друкованої наукової роботи, 10 раціоналізаторських пропозицій, 3 винаходів, 3 монографій, одна з яких присвячена проблемам реабілітації населення України, що зазнала впливу несприятливих факторів Чорнобильської катастрофи.

СЛИВКА ОЛЕКСАНДР ГЕОРГІЙОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри оптики, проректор з навчальної роботи УжНУ. Має 140 наукових та науково-методичних праць, 2 авторських свідоцтва та 5 патентів на винахід.

СМОЛАНКА ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри неврології і психіатрії з курсами нейрохірургії та фтизіатрії УжНУ, обласний нейрохірург, член Правління Української асоціації нейрохірургів, голова Закарпатського осередку УАН, індивідуальний член Європейської Асоціації нейрохірургічних товариств, член Всесвітньої Асоціації нейрохірургів. Опублікував понад 100 наукових робіт, в тому числі 8 методичних рекомендацій, двох патентів України. Кавалер ордена „За заслуги” третього ступеня.

СТАТЄЄВА ВАЛЕНТИНА ІВАНІВНА. Доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури УжНУ. Науковий доробок ученої становить 106 праць, серед яких монографія та ряд навчально-методичних посібників.

СТУДЕНЯК ІГОР ПЕТРОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри, проректор з наукової роботи УжНУ. Є автором та співавтором більше 180 наукових праць та навчальних посібників.

СУРАН ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри квантової електроніки УжНУ. Опублікував 125 наукових праць. Підготував 1 кандидата наук.

СУСЛІКОВ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри прикладної фізики УжНУ, Заслужений працівник культури Української РСР. Має 120 наукових праць, серед яких 2 монографії, 3 авторських свідоцтва на винаходи та 1 патент на винахід, автор 16 початково-методичних посібників для студентів фізико-технічних спеціальностей.

СЮСЬКО МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української мови УжНУ, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений працівник освіти України, Відмінник освіти України. Опублікував понад 100 наукових праць.

ТИВОДАР МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри історії стародавнього світу і середніх віків УжНУ. Підготував 3 кандидатів наук. Опублікував майже 150 наукових праць з проблем

етнології, історії та краєзнавства, зокрема, першого в Україні навчального підручника „Етнологія”.

ТОВТ-КОРШИНСЬКА МАРІАННА ІВАНІВНА. Доктор медичних наук, професор кафедри терапії та сімейної медицини факультету післядипломної освіти УжНУ. Має більше 70-ти опублікованих наукових праць як у вітчизняних, так і в зарубіжних видавництвах, є автором і співавтором 2 монографій та навчального посібника.

ТОРОХТІН ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор УжНУ, Заслужений лікар України. Опублікував понад 150 наукових праць з питань загальної терапії, кардіології, пульмонології, курортології та мікрокліматотерапії, фізіотерапії та реабілітології. Є автором 6 збірок поезій та більш ніж 50 літературних публікацій.

УСТЮГОВА ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА. Доктор філологічних наук, професор кафедри російської мови УжНУ. Автор численних праць, зокрема 2 навчально-методичних посібників для самостійної роботи студентів. Підготувала 3 кандидатів наук.

ФАБІАН МИРОСЛАВА ПЕТРІВНА. Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов УжНУ, член Українського наукового товариства дослідників англійської мови, член Закарпатського угорськомовного наукового товариства, член асоціації вчсних-угрознявців за кордоном при Академії наук Угорщини. Кавалер відзнаки „За розвиток регіону”. Має понад 80 наукових публікацій, з яких 72 – наукового та 10 – навчально-методичного характеру, 2 монографії, 1 навчальний посібник. Підготувала 1 кандидата наук.

ФАБРИ ЗОЛТАН ЙОЖЕФОВИЧ. Доктор біологічних наук, професор кафедри біохімії УжНУ, член Світової ради угорських професорів, член Академії Наук Угорщини, голова Закарпатського обласного товариства клінічної лабораторної діагностики, член Правління Українського біохімічного товариства, Всеукраїнського товариства клінічної лабораторної діагностики та Проблемної комісії з біохімії. Опублікував 220 наукових праць. Підготував 5 кандидатів наук.

ФАТУЛА МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ. Доктор медичних наук, професор УжНУ, Заслужений лікар України. Кавалер ордена Леніна. Опублікував більше 150 наукових публікацій, серед яких – 2 монографії, 4 навчально-методичні посібники, 7 патентів на винаходи.

ФЕДАКА СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри історії України УжНУ. Автор численних публікацій з історії Русі-України та Закарпаття, зокрема 8 монографій та 3 збірок поезій і прози.

ФЕКЕТА ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ. Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри нормальної та патологічної фізіології УжНУ, академік Нью-Йоркської академії наук, член правління Всеукраїнського

товариства фізіологів. Має понад 80 наукових та начальньо-методичних публікацій, 7 патентів України та Росії на винаходи. Підготував 3 кандидатів наук.

ФЕРА ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри соціальної медицини, гігієни з курсом історії медицини УжНУ. Має 76 публікацій, з них 69 наукових та 7 навчально-методичного характеру.

ХІМІЧ ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри ядерної фізики УжНУ, Заслужений працівник народної освіти України, академік Академії наук вищої школи України. Опублікував більше 150 наукових праць, підготував 2 докторів і 4 кандидатів наук.

ХУДАНИЧ ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор історичних наук, професор кафедри політології УжНУ, Заслужений працівник народної освіти України, Відмінник народної освіти. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора. Опублікував понад 300 наукових, навчально-методичних та краєзнавчих праць.

ЧЕРВАК ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри системного аналізу та теорії оптимізації УжНУ, співголова Закарпатської регіональної організації Всеукраїнської асоціації з економічної кібернетики. Опублікував понад 70 наукових праць.

ЧОПЕЙ ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, декан факультету післядипломної освіти УжНУ, Заслужений лікар України, керівник Центру сімейної медицини в Ужгороді, голова Асоціації сімейних лікарів Закарпатської області, член координаційних рад при Міністерстві охорони здоров'я України з сімейної медицини та післядипломної освіти. Він автор понад 200 наукових публікацій, 7 монографій, 4 навчальних посібників та 3 патентів. Підготував 1 доктора і 3 кандидатів наук.

ЧУНДАК СТЕПАН ЮРІЙОВИЧ. Доктор хімічних наук, професор, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища УжНУ, Відмінник освіти України, член Координаційної ради НАН України з проблеми „Неорганічна хімія”. Опублікував понад 120 наукових праць, є автором трьох винаходів, співавтором 22 навчальних посібників. Підготував 2 кандидатів наук.

ЧУЧКА ПАВЛО ПАВЛОВИЧ. Доктор філологічних наук, професор кафедри словацької філології УжНУ. Опублікував 250 наукових праць. Підготував 2 докторів і 15 кандидатів наук.

ШАФРАНЬОШ ІВАН ІВАНОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор кафедри квантової електроніки УжНУ. Має більш як 130

наукових праць, 3 авторські свідоцтва на винаходи. Підготував 3 кандидатів наук.

ШЕРЕМЕТ ПЕТРО ФЕДОРОВИЧ. Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри факультетської хірургії УжНУ. Опублікував 160 наукових праць – монографій, навчально-методичних посібників, винаходів. Підготував одного кандидата наук.

ШИМКО ЕДУАРД ПАВЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор факультету післядипломної освіти УжНУ, голова наукового товариства лікарів-фтизіатрів Закарпаття. Опублікував понад 400 наукових праць, 12 навчально-методичних рекомендацій з питань профілактики, діагностики, лікування та реабілітації від туберкульозу. Підготував 3 кандидатів наук.

ШИМОН ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ. Доктор медичних наук, професор кафедри загальної хірургії УжНУ, член Міжнародної медичної організації SICOT, Української організації малоінвазивної хірургії хребта, Німецько-українського товариства ортопедів-травматологів. Опублікував монографію, 2 навчальні посібники, 130 наукових статей. Має 5 авторських свідоцтв на винаходи та 5 патентів України.

ШИМОН ЛЮДВИК ЛЮДВИКОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри квантової електроніки, науковий керівник проблемної науково-дослідної лабораторії фізичної електроніки, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений працівник народної освіти УРСР, Відмінник освіти України, член Американського фізичного товариства, член товариства Угорської академії наук. Опублікував 400 наукових праць, серед яких одноосібну монографію, має 20 захисних документів на винаходи. Підготував 4 докторів і 10 кандидатів наук.

ШУАІБОВ ОЛЕКСАНДР КАМІЛОВИЧ. Доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії фізичної електроніки, професор кафедри квантової електроніки УжДУ. Має понад 200 наукових праць, 14 патентів на винаходи.

ЯРЕМА ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ. Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри господарського права, декан юридичного факультету УжНУ. Автор багатьох наукових праць, зокрема монографії та ряду навчально-методичних посібників.

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ПОРОЗІ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Вперше вимога про відкриття вищого навчального закладу для русинів Карпат прозвучала в 1848 р. на першому слов'янському з'їзді в Празі. Виступаючі акцентували на тому, що угорські русини повинні за-

снувати „горожанські, богословські і учительські семінарії, потім інститути вищі – гімназії, ліцеї, академії, політехнічну школу і університет“. В жовтні 1849 р. Адольф Добрянський запропонував відкрити правничу академію в Ужгороді. Його підтримали М.Висаник та І.Шолтес, однак австрійські власті цю ініціативу закарпатських вчених і просвітян проігнорували. У 1869-1881 рр. А.Добрянський опублікував цілий ряд літературних творів, серед яких особливої уваги заслуговує „Проект політичної програми для Русі Австрійської“ (1871). В ньому мислитель пропонував Руській Раді заснувати кафедри руської мови і літератури на філософському та юридичному факультетах Пештянського університету, а також відкрити одну руську кафедру в Кошицькій юридичній академії.

Незважаючи на демократичний характер міжвоєнної Чехословаччини, однак й вона не спромоглася на відкриття університету для закарпатських українців. Так, уже 24 грудня 1919 р. у рішенні автономної дирекції Підкарпатської Русі було зафіксовано: „З метою розвитку нашої народної мови та народної культури директорія вважає обов'язково необхідним заснувати в Ужгороді руський університет“, на якому б діяли три факультети – філософський, правничий та теологічний. Це питання обговорювалося в Інституті педагогіки ім'єні Я.А.Коменського, однак його експерти позитивної відповіді не дали, мотивуючи своє рішення браком у краї кваліфікованих кадрів. У 1927 р. віце-губернатор краю заявив: „Я категорично проти організації університету в Підкарпатській Русі як з міркувань відсутності матеріальної бази, так і політичних“. Чогось подібного добирався в Галичині митрополит Андрей Шептицький, хоча мова йде про більш ранні часи. З болем у серці митрополит говорив: „Якщо університети, через піднесення і промування культури, мають такий колосальний вплив на життя людської спільноти, що в новітніх часах вони стали найбільшими й найважливішими центрами культурного й національного життя, тоді вони є потрібні передовсім і найбільше тим, хто їх ще не має...“.

Обдарована закарпатська молодь вступала на навчання до вищих навчальних закладів Праги, Брно, Братислави, Кошиць, Відня, Риму, Будапешту. Згідно офіційної статистики у 1934-1935 рр. з 31 тисячі студентів, які навчалися у вищих навчальних закладах Чехословаччини, українців налічувалося всього 1,5%. Можливо саме тому в Маніфесті Першої Української Народної Ради від 17 листопада 1938 р. вимагалось створити свою українську високу школу – університет, „щоб діти незаможних могли вчитися в середніх та високих школах“.

Протягом всього міжвоєнного періоду на території краю діяла угорська ірєдента, антиукраїнська діяльність якої досягла своєї кульмінації в 1938-1939 рр. Закарпаття наповнили угорські агенти, які збирали підписи за приєднання краю до Угорщини, склали списки неблагонадійних, ор-

ганізували саботажі, закликали до скинення законного уряду краю. Отже, ситуація була складною у всіх відношеннях. І не дивлячись на це, А.Волошин готує „Проект організації Українського Університету в Карпатській Україні”, „Закон про заснування Українського Державного Університету в Хусті”, „Меморандум в справі утворення на Підкарпатській Русі університету, а в першу чергу перенесення Українського Вільного Університету з Праги до Ужгороду”. В „Проекті” вказувалось, що „Український Університет в Карпатській Україні складатиметься з 4-х факультетів: 1) філософічного; 2) правничого; 3) господарчого; 4) медичного”. Передбачалося створити кафедри загального мовознавства, класичної філології, слов'янської філології, української мови, української літератури, західноєвропейської літератури, всесвітнього та слов'янського мистецтва, українського мистецтва, музикології, слов'янської археології, української археології та етнографії, історії Сходу, Греції й Риму, всесвітньої історії, історії слов'ян, історії України, історії церкви (всесвітньої та української), філософії, психології, соціології, педагогіки, педагогічної психології, школознавства, гігієни, загального законодавства. 24 лютого 1939 р. А.Волошин написав текст „Закону про заснування Українського Державного Університету в Хусті”, проведення якого покладалося на Сойм Карпатської України. Однак, розгортання політичних подій в Карпатській Україні не дало можливості провести його в життя. В окупованому гортистською Угорщиною Закарпатті й мови не могло бути про відкриття українського університету.

Після визволення Закарпаття Червоною Армією восени 1944 р. з'явилася реальна нагода для відкриття в краї університету. 5 грудня 1944 р. Народна Рада Закарпатської України прийняла декрет “Про організацію вищих шкіл на Закарпатській Україні”, що дало право відомому фольклористу Петру Липтуру написати статтю “Про державний університет”. ЦК КПЗУ та НРЗУ 20 липня 1945 р. прийняли спільну постанову про утворення університету. І, мабуть, цю дату варто б вважати датою заснування в Ужгороді університету. Згодом з'явилася спільна постанова Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК ВКП(б)У від 18 жовтня 1945 р. Вже традиційно цей день вважається днем утворення Ужгородського університету.

Ще молодий тоді письменник Іван Чендей емоційно написав на шпальтах „Закарпатської правди”: „На сторінки історії культурного життя нашої країни золотими літерами буде записана дата відкриття державного університету. Скільки краших синів нашого народу мріяли йти далі вчитися, закінчивши середні студії. Та мало, коли на це була змога. Треба було покидати рідну землю і поступати на чужі факультети. Бідне було життя цих молодих людей, які бажали вчитись. І багато раз доводилось працювати по ночах на важкій роботі, щоб заробити на прожиття”... І нарешті довгожданний день. Спочатку запрацювали підготовчі курси, а з 1 лютого

1946 р. за парти сіли перші студенти: приступили до занять 168 юнаків і дівчат з різних міст і сіл України, з якою наш край уже жив єдиною родиною. Навчальний процес почався на чотирьох факультетах – історичному, філологічному, біологічному та медичному.

Численні й цілком заслужені здобутки майже 14-ти тисячного колективу Ужгородського національного університету багато в чому залежать від керівного його складу – ректора, проректорів, деканів, завідувачів кафедрами. За період з 1945 до 2005 рр. обов'язки ректора університету виконували Степан Васильович Добош (серпень-жовтень 1945), Аркадій Михайлович Курішко (1945-1949), Володимир Григорович Ткаченко (1949-1956), Іван Іванович Лепарський (1956-1961), Дмитро Іванович Чесгур (1961-1977), Володимир Гаврилович Шульга (1977-1980), Володимир Іванович Лендел (1980-1988), Володимир Юлійович Сливка (1988-2004), Василь Іванович Русин (2004-2005), Микола Миколайович Вегеш (з лютого 2005 р. по цей час).

Керівництво університету являє собою молоду (середній вік – 42 роки) і високопрофесійну команду однодумців, яким до снаги вирішувати найскладніші завдання. Проректором з навчальної роботи призначений доктор фізико-математичних наук, професор О.Г.Сливка, проректором з навчально-виховної роботи – доктор філологічних наук, професор Л.О.Белей, проректором з наукової роботи – доктор фізико-математичних наук, професор І.П.Студеняк, проректором із перспектив розвитку університету – доцент В.В.Марина, проректором з адміністративно-господарської роботи – В.В.Шетеля, проректором з капітального будівництва – Я.С.Гук. Нове керівництво університету діє прозоро і виважено, чому в значній мірі сприяє Прес-служба Ужгородського національного університету, яку очолює доцент М.Ю.Токар. Очолювана ним структура плідно співпрацює з Мовною службою (доцент Т.М.Розумик) та Соціологічною лабораторією (доцент Р.Г.Жиленко), а також редакціями університетських газет „Погляд” (В.В.Тарасюк) і „Ужгородський університет” (В.В.Турянця). Функції радників ректора з різних питань добросовісно виконують М.В.Сідак, А.А.Шекета, О.В.Катриниць. Великий обсяг роботи виконує помічник ректора, старший викладач кафедри політології В.І.Басараб.

В значній мірі сприяє подальшому розвитку університету діяльність наглядової ради, яку очолює державний секретар України Олег Рибачук. Активними її членами зарекомендували себе Олег Серяков, Віктор Пинзенник, Микола Поліщук, Віктор Балоба, Олег Гаваші, Петро Скунець та інші визначні державні діячі України, науковці й мистецтвознавці.

Сьогодні підготовка фахівців в університеті проходить за 24 напрямками та 41 спеціальністю на 82 кафедрах та 15 факультетах: біологічному (проф. В.І.Ніколайчук), економічному (член-кореспондент НАН України,

проф. В.П.Мікловда), інженерно-технічному (доц. І.І.Туряниця), історичному (доц. В.І.Феніч), фізичному (проф. В.Ю.Лазур), математичному (доц. М.М.Пагіря), медичному (доц. О.О.Болдижар), міжнародних відносин (доц. М.М.Палінчак), післядипломної освіти (проф. І.В.Чопей), романо-германської філології (доц. С.С.Бобинсьць), фізичного виховання і спорту (доц. В.А.Товт), філологічному (проф. І.В.Сабадош), хімічному (доц. В.Г.Лендел), юридичному (проф. В.І.Ярема) та географічному (проф. С.С.Поп). Найближчим часом планується відкриття стоматологічного факультету та факультету соціальних наук (політологія, філософія, соціальна робота, педагогіка і психологія). На відділенні післядипломної освіти проводиться підготовка лікарів-інтернів та перепідготовка фахівців із базових спеціальностей, працюють курси підвищення кваліфікації.

Нині в університеті навчається майже дванадцять тисяч студентів. Перший випуск відбувся у 1951 році, але загалом університет підготував понад 60 тисяч фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст” та „магістр”. За вагомих внесок у розвиток національної освіти й науки, Указом Президента України від 19 жовтня 2000 р. №1148/2000 університету присвоєно статус національного й перейменовано на Ужгородський національний університет із наданням четвертого рівня акредитації. Так ми одержали загальнодержавне визнання.

Ми згуртували навколо себе справжню наукову еліту. В університеті на постійній основі працює понад 900 штатних викладачів і наукових співробітників, серед яких – 122 доктори наук та професори, близько 400 кандидатів наук та доцентів, один академік НАН України, 2 члени-кореспонденти НАН України, 20 членів-кореспондентів галузевих академій. Понад тридцять викладачів носять почесні звання України, зокрема – заслужених діячів науки й техніки, працівників народної освіти, лікарів, винахідників тощо. До проведення навчального процесу та наукових досліджень в університеті щороку на умовах штатного сумісництва залучається близько 20 докторів наук із провідних наукових установ України. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється через аспірантуру з 50 спеціальностей та докторантуру.

Наукові дослідження проводяться на всіх кафедрах університету, у трьох науково-дослідних інститутах („Фізика й хімія твердого тіла”, „Фітотерапія”, „Карпатознавства”), в Інституті державного управління та регіонального розвитку, Центрі гунгарології тощо. Можна впевнено сказати, що УжНУ – центр української фізики та інших точних наук. В університеті сформувалися відомі в Україні та за кордоном наукові школи з фізики та хімії складних напівпровідників, дослідження процесів зіткнення електронів і фотонів з атомами та молекулами, смієйної електроніки, алгебри, діалектології, теоретичної та прикладної гастроентерології тощо. Функціонують чотири спеціалізовані ради із за-

хисту кандидатських дисертацій. Видається науковий вісник університету (серії „Медицина”, „Біологія”, „Математика”, „Історія”, „Політологія, соціологія, філософія”, „Філологія”, „Хімія”, „Фізика”, „Педагогіка”, „Економічні науки”, „Правознавство”). Науковцями університету видано біля 600 монографій та понад 200 підручників і навчальних посібників. Університетський пункт спостережень штучних космічних об'єктів включено до міжнародних мереж та програм. Щороку на базі університету проводиться близько 10 міжнародних конференцій і симпозіумів, виконується понад 60 науково-дослідних тем із загальним кошторисом понад два мли. гривень. Науковці університету здобули п'ять Державних премій України в галузі науки і техніки, зокрема: „Розробка, дослідження складних некрystalічних халькогенідних матеріалів і створення на їх основі елементів оптоелектроніки та лазерної техніки” (1989); „Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів” (1995); „Хімія, технологія й властивості халькогенгалогенідних матеріалів” (2000), „Нові фізичні ефекти в сильно анізотропних напівпровідниках та прилади на їх основі” (2001) та у 2003 році – за цикл робіт з проблем регіональної соціально-економічної політики в Україні.

Професорсько-викладацький склад університету не зупиняється на досягнутому. Серед найактуальніших проблем наукової діяльності університету на майбутнє слід відмітити наступні: активізація роботи по пошуку позабюджетних джерел фінансування наукових досліджень і розробок з метою розвитку і покращення матеріально-технічної бази наукових підрозділів; створення університетського центру міжнародного наукового співробітництва та відкриття на його основі регіонального відділення Національного інформаційного центру України (м. Київ), основним завданням якого буде підготовка міжнародних грантів в рамках ІНТАС, КОРДІС, ЦРДФ, міжрегіональних та інших науково-технічних програм; більш тісна орієнтація наукових досліджень на потреби об'єктів господарювання Закарпатського регіону, особливо стосовно прикладних розробок (моніторинг регіональних потреб у високотехнологічних розробках і продуктах, реклама і маркетинг завершених розробок інноваційного спрямування, участь у різних виставках, патентування технічних рішень і інших наукових продуктів); в рамках реалізації державної інноваційної політики шляхом інтеграції вищих навчальних закладів та галузевих науково-дослідних установ завершити роботи по створенню на базі СКБ засобів аналітичної техніки Науково-дослідного та конструкторсько-технологічного інституту „СКБ ЗАТ” УжНУ, який відіграватиме провідну роль осередку для впровадження високотехнологічних розробок вчених УжНУ; розвиток студентської науково-технічної творчості шляхом створення студентської науково-технічної ради, відновлення роботи студентських конструкторських

бюро, де б студенти здобували та реалізовували свої практичні навички, готували лабораторні зразки власної продукції тощо.

Університет здійснює міжнародне співробітництво за договорами з 42 вищими навчальними закладами тринадцяти країн світу. Ми контактуємо зі Сполученими Штатами Америки, Францією, Канадою, Китаєм, Хорватією, Угорщиною, Словаччиною, Румунією та ін. Постійно у закордонні відрядження виїжджають як викладачі, так і аспіранти та студенти. Діє програма зворотного обміну. Сьогодні університет бере участь у восьми міжнародних наукових програмах. На історичному факультеті відкрито кафедру історії Угорщини та європейської інтеграції, яку очолив відомий український історик з європейським іменем професор Степан Віднянський. Традиційними стали спільні українсько-румунські археологічні та етнологічні експедиції, в яких бере участь науководослідний інститут карпатознавства (професор В.Г.Котигорошко). З ініціативи доцента О.М.Гвоздяк в УжНУ відкрито філію Інституту Гете. Враховуючи великий внесок зарубіжних вчених у становлення і розвиток університету Вчена Рада прийняла на своєму засіданні рішення про їх відзначення званням „Почесний доктор Ужгородського національного університету”. Серед лауреатів – професори Микола Мушинка (Словаччина), Віорел Чубота (Румунія), Міхал Данілак (Словаччина), Олена Рудловчак (Словаччина). З нагоди 60-ти річного ювілею університету започатковано нагородження визначних ужгородських вчених почесним званням „Заслужений професор Ужгородського національного університету”.

Університет має найбільшу в регіоні наукову бібліотеку (директор – О.І.Почекутова), фонди якої палічують 1,5 млн. примірників книг та володіють багатьма унікальними зразками вітчизняного і зарубіжного книгодрукування. Бібліотека зберігає книги великої цінності, серед них, зокрема, інкунабули (першодруковані книги), що побачили світ латинською мовою до 1500 р. Не можна не згадати про рукопис історика Михайла Лучкая „Історія карпатських русинів” (латинською мовою), „Российскую грамматику” Михайла Ломоносова, збірку безцензурних поем Тараса Шевченка, видачу у Празі в 1876 р., „Русалку Дністровую” М.Шашкевича, І.Вагилевича і Я.Головацького, видану в 1837 р. в Будапешті, „Острозьку біблію”, надруковану Іваном Федоровим у 1581 р., „Мінею”, написану у 1556 р., рукописи Василя Довговида, Олександра Духновича, Арсенія Коцака тощо.

Сьогодні Ужгородський національний університет – найпотужніший осередок освіти і науки в Закарпатті. Лише загальна площа усіх приміщень університету становить 103 тис. кв. м. Ведеться будівництво нового навчально-лабораторного корпусу загальною площею 12 тис. кв. м. У п'яти гуртожитках проживають 2900 студентів та аспірантів. Університет має своє видавництво, спортивний комплекс із закритим 25-метровим пла-

вальним басейном, ботанічний сад, зоологічний музей, високогірну біологічну базу у с.Колочава, спортивно-оздоровчий табір „Скалка”, санаторій-профілакторій, гірськолижну базу „Плішка”.

Багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами. Серед них – академіки й члени-кореспонденти Національної академії наук України М.Ф.Шуба, С.П.Вассер (він же директор Інституту мікології НАН України), В.В.Німчук (директор Інституту української мови НАН України), Й.Й.Ділунг, Ю.Ю.Керча, Р.І.Костик, В.І.Кошечко, О.В.Мишанич, В.П.Мікловда, В.І.Пехньо, В.І.Фушич, директор Медичного радіологічного наукового центру Російської академії медичних наук, академік РАМН А.Ф.Циб, директор НДІ офтальмології ім. Філатова І.І.Логай, лауреат Державної премії України, провідний педіатр України П.С.Мошич, директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії Російської академії наук, член-кореспондент РАН Ю.Ю.Балєга, лауреати Державної премії ім. Тараса Шевченка письменник Іван Чендєй, поети Петро Скунць, Дмитро Кремінь, міністр охорони здоров'я України М.Є.Поліщук та багато інших.

Студенти Ужгородського національного університету взяли активну участь у президентських виборах 2004 р. та Помаранчевій революції, які призвели до всенародного обрання Президентом України Віктора Ющенка. Вони довели, що є високосвідомими громадянами своєї країни, які ніколи не миритимуться з пануванням авторитаризму та попраанням демократичних свобод. Участь ужгородських студентів і викладачів у епохальних подіях кінця 2004 р. яскраво зафіксована в документальному фільмі „Хочемо правди. Ужгородський національний університет і Помаранчева революція” (автор проєкту – Андрій Ребрик; творча група – Омелян Коляджин, Іван Ребрик, Вадим Шишканич). Студентство УжНУ – важлива складова частина трудових колективів і вчених рад факультетів та університету. Студентська рада та профком приймають активну участь у всіх без винятку сферах вузівського життя. Поряд з навчанням та наукою студентське життя – це і вечори відпочинку, дискотески, спортивні змагання, виступи команд КВК, зустрічі з цікавими людьми. Останнім часом гостями наших студентів були Герой України Левко Лук'яненко, міністр закордонних справ України Борис Тарасюк, його перший заступник Антон Бутейко, державний секретар України Олег Рибачук та багато інших.

Керівництво університету гордиться нашими студентами, які досягли значних успіхів у спорті, суттєво піднявши рейтинг найстарішого в краї вищого навчального закладу. Мова йде про майстрів спорту міжнародного класу Енвера Абласва і Станіслава Кравчука, які стали переможцями Кубка Світу з акробатичного фрістайлу, майстра спорту міжнародного класу, призера чемпіонату Європи з снобордингу Йосипа Пєняка, майстра спор-

ту міжнародного класу, чемпіона України з шахів Василя Шичулу. Чемпіоном Європи з гірськолижного спорту стала студентка хімічного факультету, майстер спорту Тамара Гісем, а призером чемпіонату Європи із спортивного орієнтування став майстер спорту Сергій Готра. Нещодавно вихованка Андрія Федорішка майстер спорту Габрієла Знік стала чемпіонкою України з пауерліфтіngu. Нам приємно, що студенткою факультету фізичного виховання і спорту є член національної збірної України з гандболу майстер спорту Наталія Скунзяк.

Гандбольна команда „Карпати-УжНУ” виступає в суперлізі чемпіонату України. У 1986 р. гандболістки „Карпат” стали чемпіонками України, двічі – у 1980 і 1989 роках завойовували срібло, а у 1997 році – бронзу. Чотирнадцять разів займали четверте місце, що дає право виступати в єврокубках. У 1996 р. ужгородки вперше у своїй історії вийшли на європейську гандбольну арену в якості учасника Кубка Міст, а в 1997 р., ставши бронзовими призерами, дебютували в Кубку Європейської федерації гандболу, третьому за рангом Єврокубку. У 2003 р. жіноча збірна Закарпатської області з гандболу, яка була сформована на базі ужгородських „Карпат”, на Других Всукраїнських іграх вперше в історії місцевого гандболу стала срібним призером цих престижних і традиційних змагань. Відразу 10 гравців гандбольного клубу „Карпати” були удостоєні звання „Майстер спорту України”. 27-28 серпня в спорткомплексі „Юність” проходив міжнародний гандбольний турнір „Кубок УжНУ”, присвячений 60-річчю заснування нашого університету. В ньому взяли участь імениті клуби „Россільмаш” (Ростов-на-Дону, Росія), „Івента” (Міхаловце, Словаччина), „Дева” (Румунія) і „Карпати-УжНУ” (Ужгород, Україна). У першому турі чемпіонату України з гандболу, який нещодавно проходив у Запоріжжі, „Карпати-УжНУ” здобули дві перемоги в чотирьох матчах, що дає їм право займати четверту сходинку в турнірній таблиці.

2005 рік – особливий у житті багатотисячного студентського колективу і професорсько-викладацького корпусу Ужгородського національного університету, адже 18 жовтня ми відзначаємо 60-річний ювілей. Це буде не стільки святкування, як підбиття певних підсумків та накреслення планів подальшого еволюційного зростання, наближення нашої освіти до європейських і світових стандартів. Підготовка до входження нашого колективу до системи Болонського процесу співпала з цілим рядом внутрішніх проблем. Погодьтеся, що не кожного року міняються ректор і проректори, а відповідно міняються підходи і стиль роботи. Лише сильні в кадровому відношенні вищі навчальні заклади з честю виходять із аналогічних ситуацій. Після всього, що сталося, ми впевнено можемо стверджувати, що незважаючи на всі негаразди, Ужгородський національний університет як був, так і продовжує залишатися головним центром освіти і науки у Закарпатті.

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ШЛЯХУ МОДЕРНІЗАЦІЇ

(Виступ професора Миколи Вегеша на урочистій
Вченій раді 18 жовтня 2005 р., присвяченій 60-річчю
утворення Ужгородського національного університету)

Протягом століть закарпатські українці тягнулися до знань, здобуваючи освіту в престижних навчальних закладах Австрії, Угорщини, Чехії, Росії. Нерідко вони очолювали найповажніші на той час університети і ліцеї. Споконвічна мрія про власний вищий навчальний заклад почала поступово здійснюватися починаючи з середини ХІХ століття. Численні спроби делегатів першого слов'янського з'їзду в Празі 1848 року, видатного просвітника Адольфа Добрянського, представників директорії Підкарпатської Русі в 1919 році, прем'єр-міністра а згодом президента Карпатської України Августина Волошина в 1938-1939 роках перетворилися в реальність лише після визволення Закарпаття восени 1944 року.

5 грудня 1944 р. Народна Рада Закарпатської України прийняла декрет "Про організацію вищих шкіл на Закарпатській Україні", а 20 липня 1945 року ЦК КПЗУ та НРЗУ прийняли спільну постанову про утворення університету. Згодом з'явилася аналогічна постанова Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК ВКП(б)У від 18 жовтня 1945 р. Вже традиційно цей день вважається днем утворення Ужгородського університету. Ще молодий тоді письменник Іван Чендей سموційно написав на шпальтах „Закарпатської правди": „На сторінки історії культурного життя нашої країни золотими літерами буде записана дата відкриття державного університету...”.

І, нарешті, довгожданий день наступив. Спочатку запрацювали підготовчі курси, а з 1 лютого 1946 р. за парти сіли перші студенти: приступили до занять 168 юнаків і дівчат з різних міст і сіл України. Навчальний процес почався на чотирьох факультетах – історичному, філологічному, біологічному та медичному. Це було тоді, в далекому 46-му...

Сьогодні, коли наш колектив відзначає своє 60-річчя, ми констатуємо, що підготовка фахівців в університеті проходить за 24 напрямками та 41 спеціальністю на 85 кафедрах та 15 факультетах. Нині в університеті навчається майже дванадцять тисяч студентів. Перший випуск відбувся у 1951 році, але загалом університет підготував понад 60 тисяч фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст” та „магістр”. За вагомий внесок у розвиток національної освіти й науки, Указом Президента України від 19 жовтня 2000 р. університету присвоєно статус національного із наданням четвертого рівня акредитації. Так ми одержали загальнодержавне визнання. В цьому величезна заслуга всіх вас – ректорів і проректорів, де-

канів і завідувачів кафедр, професорів і доцентів, викладачів і наукових співробітників, аспірантів і студентів, наших випускників, які в різних куточках України та за кордоном, на різних посадах примножували славі традиції й високо несли прапор найдавнішого вищого навчального закладу в краї.

Навчально-виховний і науковий процес в університеті забезпечують понад 900 штатних викладачів і наукових співробітників, серед яких – 122 доктори наук та професори, понад 400 кандидатів наук, доцентів. Ми гордимся тим, що студентам читають лекції 10 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки, 9 Заслужених діячів науки і техніки України. Ужгородський національний університет гордиться тим, що в ньому працюють академік НАН України Мар'ян Долішній, члени-кореспонденти НАН України Василь Мікловда і Микола Перестюк. Відразу 20 наших професорів є членами-кореспондентами і академіками галузевих академій, а 9 професорів і доцентів удостоєні почесного звання „Заслужений працівник народної освіти України”. Наші викладачі є „Відмінниками освіти України”, „Відмінниками вищої школи”, „Заслуженими винахідниками України”, „Заслуженими юристами України”, „Заслуженими економістами України”, „Заслуженими працівниками культури УРСР”, „Заслуженими працівниками фізичної культури України”, „Заслуженими лікарями України”.

Наукові дослідження проводяться на всіх кафедрах університету, у п'ятих науково-дослідних інститутах – фізики й хімії твердого тіла, фітотерапії, карпатознавства, державного управління та регіонального розвитку, центрі гунгарології. Можна впевнено сказати, що УжНУ – центр української фізики та інших точних наук. Наукові школи професорів Олександра Фединця, Дмитра Чепура, Володимира Сливки, Василя Командаря, Івана Гранчака, Йосипа Дзидзелівського, Михайла Головея та багатьох інших визначних вчених нашого університету відомі далеко за межами Закарпаття і України. Функціонують чотири спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій.

Університет здійснює міжнародне співробітництво згідно з договорами із 42 вищими навчальними закладами тринадцяти країн світу. Ми контактуємо зі Сполученими Штатами Америки, Францією, Німеччиною, Канадою, Китаєм, Хорватією, Угорщиною, Чехією, Словаччиною, Румунією, Фінляндією. Сьогодні університет бере участь у восьми міжнародних наукових програмах. Я вітаю всіх вчених вишеназваних країн, які присутні сьогодні в цьому залі.

Багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами. Серед них – академіки й члени-кореспонденти Національної академії наук України, лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреати

Державної премії ім. Тараса Шевченка. Наші випускники були міністрами, народними депутатами, а Михайло Рябець головою Центральної виборчої комісії України.

Студентство Ужгородського національного університету – важлива складова частина трудових колективів і вчених рад факультетів та університету. Мені приємно констатувати, що минулого тижня нарешті завершився довготривалий процес утворення студентського парламенту, були вибрані його керівні органи. Керівництво університету гордиться нашими студентами, які досягли значних успіхів у спорті, суттєво піднявши рейтинг найстарішого в краї вищого навчального закладу. Приємно відзначити, що гандбольна команда „Карпати-УжНУ” виступає в суперлізі чемпіонату України.

2005 рік – особливий у житті багатотисячного студентського колективу і професорсько-викладацького корпусу Ужгородського національного університету, адже сьогодні ми відзначаємо 60-річний ювілей. Це не стільки святкування, як підбиття певних підсумків та накреслення планів подальшого еволюційного зростання, наближення нашої освіти до європейських і світових стандартів. У нас чимало проблем, які необхідно вирішувати. Мова йде, перш за все, про завершення будівництва навчально-лабораторного корпусу та перенесення унікальної наукової бібліотеки, яка не має аналогів в Україні. Сподіваємося, що в цьому плані ми відчуватимемо всебічну підтримку українського уряду, Міністерства освіти і науки України та керівництва області.

Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності. Не стала винятком і освіта, особливо вища школа. Україна, чітко визначивши орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, дедалі наполегливіше працює над практичним приєднанням до Болонського процесу. Ужгородський національний університет, зокрема дві його спеціальності „Політологія” і „Хімія”, ще в 2004 році взяли участь у всеукраїнському експерименті, а з 1 вересня цього року всі спеціальності нашого вищого навчального закладу перейшли на кредитно-модульну систему навчання. Ми добре усвідомлюємо, що прийшов час перейти від декларацій до практичного втілення в життя ідей європеїзації нашої освіти, наближення її до кращих світових зразків. Перекоаний, що нашому колективу під силу виконати це непросте і відповідальне завдання.

Дорогі друзі, попереду нас чекає копітка робота по вдосконаленню навчально-виховного процесу в університеті, яка стане більш чіткою і набуде системного вигляду. Ми відкриємо нові факультети і спеціальності, покращимо матеріально-технічну базу, продовжимо нашу політику по модернізації університету. Я глибоко переконаний, що університет, який має такі славні традиції, таких сумлінних викладачів і співробітників, людей

високої моралі й чудових фахівців, ще не сказав свого останнього слова. В Ужгородського національного університету, який впродовж 60-ти років свого існування продовжує залишатися головним центром освіти і науки в Закарпатті, найкращі часи ще попереду. Із святом Вас, дорогі друзі!

ВІТАННЯ КОЛЕКТИВУ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Щиро вітаю професорсько-викладацький, аспірантський і студентський колектив із 60-річчям університету.

Ужгородський університет вирізняється високоінтелектуальним професорсько-викладацьким складом, давніми і славними традиціями, адаптованою до європейської та світової освітніх систем ступеневою підготовкою сучасними інноваційними технологіями навчання. Сподіваюся вагомих наукових та інтелектуальних потенціалів університету й далі сприятиме розвитку вітчизняної освіти і науки, впровадженню високих освітніх стандартів підготовки кваліфікованих кадрів. Бажаю викладачам і студентам віри в себе, у свою країну, свій шлях до кращого життя.

Нових вам знань, досягнень і перемог, високих злетів і здобутків.
З повагою, Голова Верховної Ради України В.Литвин.

Шановні викладачі і студенти!

Сердечно вітаю Вас із знаменною подією – 60-річчям від дня заснування Ужгородського національного університету!

Ця дата урочисто відзначається не тільки на Закарпатті, а й в усій Україні, близькі далекому зарубіжжю – скрізь, де трудяться випускники нашої Альма-матер.

Ваша самовіддана праця, високий професіоналізм заслужено відзначені державними нагородами, удостоєні почесних звань і наукових ступенів. Набутки попередників гідно продовжуються нинішнім поколінням професорсько-викладацького складу, студентства, з року в рік роблячи їх більш достойними і вагомими. Ряди науковців поповнює талановита молодь, у всі сфери народного господарства приходять професіонали.

Тішить, що наш університет множиться новими факультетами, відділеннями, зростає кількісно і якісно.

Щиро бажаю, щоб здійснилися всі ваші задуми, щоб усім нам рідний Ужгородський національний університет і надалі був серед флагманів вітчизняної науки, успішно сягав нових висот.

Зичу вам, шановні іменинники, міцного здоров'я, творчої наснаги, успіхів у роботі, особистого щастя, всіх людських благ!

З глибокою повагою та найкращими побажаннями, міністр з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Віктор Балого.

Ужгородському державному, а нині і Національному університету 60 років!

Сивий, пристойний вік з вічним молодим духом, прагненням і досягненнями. Споконвічна спрага людства до знань і науки, на щастя, не оминула і теренів срібної закарпатської землі. Відкриття університету в краї стало початком нової епохи в нашій історії. З непомітного вузу західного регіону СРСР Ви не швидко, а зухвало і стрімко увірвались в простір всукраїнської, всерадянської, а згодом і світової наукової еліти. Рідний край з безграмотного почав перероджуватись у край знань і науки. Ваші вихованці сьогодні – це керівники самого високого рівня в багатьох державах світу, це керівники наукових інституцій і промислових комплексів. У десятках академій світу працюють випускники УжНУ або є його почесними членами. Для рідного ж Закарпаття Ви були і залишаєтесь нашою академією наук. Alma mater для всіх нових і майбутніх вузів.

На превеликий жаль, сотні наукових розробок ваших фахівців не знаходять впровадження в виробництві високотехнологічних товарів і послуг. Державою до цих пір не усвідомлено єдиний шлях до підвищення добробуту суспільства і кожного зокрема – наукоємна економіка і виробництво. Також вважаю, що за досягненнями в сфері фундаментальної науки не слід зволікати з трансформацією в прикладному напрямку. Наш край туризму, лісу, виноградарства і садівництва очікує від вас фахівців з питань управління рекреаційними комплексами, переробки і розвитку садовинаградарського напрямку, сучасних наукових управлінців лісгосподарського сектору і глибокої переробки деревини. Занепад у цих галузях – відсутність фаховості і державницької системності, а отже – науки.

Рік тому саме студенти і викладачі УжНУ першими в Україні вийшли на майдани за свою свободу і право жити в цивілізованому суспільстві. Покидьки, що цим скористались – персхідне і швидкоплинне, але який вибух волі і духу людського було здійснено вами – це вічне і незабутнє. Університет вмить перетворився на Везувій Волі. Це незабутньо і яскраво. Слава Вам!

Вивчаючи ньютонівську механіку, а згодом і квантову з теорією відносності Ейнштейна, я прийшов до розуміння того, як однією фразою пояснити їх від'ємність.

Якщо по Ньютону відібрати маси, то залишиться простір і час, якщо по Ейнштейну – то не буде ні простору, ні часу. Так і сучасний світ є квантовим і релятивістським. Не буде знань і науки – не буде майбутнього України; не БУЖНУ – не буде майбутнього Закарпаття!

Слава Вам. Кланяємось, пишаємось і вітаємо.

Народний депутат України Сергій Ратушняк.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Від імені членів Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності та себе особисто вітаю Вас, весь ваш викладацький колектив та все студентське братство зі славним ювілеєм – 60-річчям університету.

У складних умовах сьогодення ви робите благородну справу – гта виховуєте молоде покоління справжніх фахівців, свідомих громадян нашої держави. Нехай і надалі ваша праця буде наповнена плідним змістом, не вичерпується джерело натхнення і завзяття, а ваш високий професіоналізм та відповідальність стануть запорукою подальшого процвітання України, і нехай ніколи не полишає вас гордість за вашу вкрай необхідну і почесну професію.

Користуючись нагодою, від широго серця зичимо всім вам у цей святковий день міцного здоров'я, щастя, благополуччя, бажаємо, щоб у вашому домі завжди панував мир, любов і тепло родинних взаємин, у серці доброта, а у справах насага та натхнення.

З повагою, Народний депутат України, заступник голови комітету М.Маркуш.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Щиро вітаю Вас, професорсько-викладацький склад співпрацівників і студентів, увесь багатотисячний колектив нашого університету з 60-літтям. Створення Народною Радою за всебічної допомоги Радянського уряду першого за всю нелегку історію нашого краю вищого навчального закладу одразу після війни відкрило широкі можливості для підготовки висококваліфікованих спеціалістів розвитку економіки, освіти і культури, реалізації творчих здібностей та енергії нашого працюючого, талановитого народу. Пишаюсь здобутками Ужгородського національного, який після пережитих труднощів і втрат зберіг і примножує свій інтелектуальний потенціал, вдосконалює навчально-виховний процес і наукову діяльність до рівня світових вміло засвоює кращий вітчизняний і зарубіжний педагогічний досвід.

Бажаю Вам, шановний Миколо Миколайовичу, усім колегам і працівникам та студентам університету й надалі бути на передовій науково-освітнього і культурного прогресу, гідно нести почесну місію національного вузу, нових сил натхнення і творчих звершень нашому колективу в прийдешні літа на благо закарпатців, в ім'я гідного майбутнього України.

З повагою, Іван Минович, Народний депутат України, член-кореспондент Української Академії політичних наук, доктор філософських наук.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Від імені колективу Генерального консульства України в Пряшеві та від імені себе особисто вітаю Вас та колектив університету із 60-річним ювілеєм університету. Бажаю Вам міцного здоров'я, невичерпної наснаги та здійснення всіх Ваших задумів. Користуючись цією нагодою, хотіла б висловити подяку Ужгородському національному університету і Вам особисто за активну участь у розукраїнсько-словацьких відносин. На жаль, прийняти участь у відзначенні ювілею не зможу.

З повагою, Генеральний консул І.В.Огнівець.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Колектив Державної податкової адміністрації у Закарпатській області сердечно вітає професорів, викладачів та студентів Ужгородського національного університету з 60-літнім ювілеєм.

В історії нашого краю нема жодної інституції, яка б відіграла таку суспільну роль у його розвитку як УжНУ. На каргі області не знайти села, від якого життєва стежка хоча б одного жителя не пролягла через Ужгородський університет. За роки існування університету став Альма-матір'ю понад 60 тисячам юнаків і дівчат не тільки Закарпаття, а й усієї України. Він став кузницею педагогічних, інженерних, економічних та наукових кадрів для підприємств та установ не тільки нашої області. Випускники університету працюють у різних сферах науки та освіти, економіки та виробництва на теренах багатьох країн СНД, Європи, інших континентів. Вони внесли вагомий вклад у розвиток багатьох галузей суспільного життя, стали лауреатами високих державних відзнак.

Багато випускників УжНУ трудяться нині і в органах державної податкової служби. Завдяки їх умінню, старанню і працелюбності податкова служба успішно виконує поставлені перед нею завдання.

Тож вітаючи Вас з 60-річчям утворення Ужгородського національного університету, бажаємо всьому професорсько-викладацькому і студентському колективу нових звершень на науковій ниві та примноження славних традицій закладу!

І.І.Кріль, голова ДПА у Закарпатській області.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Щиро вітаємо професорсько-викладацький склад та студентів Ужгородського національного університету з нагоди славного ювілею!

Ужгородський національний університет – перший на Закарпатті вищий навчальний заклад – уже 60 років готує кадри високої кваліфікації майже усіх галузей незалежної України. Нині формує спеціалістів нової генерації, які отримують фундаментальні знання, фахівців сучасного світового рівня, здатних до плідної творчої діяльності. Ваш внесок у скарб-

ницб української національної науки і культури без перебільшення – не оціненний, тож спасибі вам за справді велику, чесну і сумлінну працю!

Бажаю Вам міцного здоров'я, творчої енергії, життєвої наснаги й оптимізму та нових вагомих здобутків.

Зі святом, дорогі друзі!

З повагою, в.о. голови апеляційного суду Закарпатської області
М.М.Крегул.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Від імені колективу Управління Служби безпеки України в Закарпатській області прийміть пайширші вітання з нагоди 60-ї річниці створення Ужгородського національного університету!

У наш нелегкий час розбудови незалежної демократичної України важко переоцінити вклад очолюваного Вами унікального для краю вищого навчального закладу в його щоденній кропіткій роботі в науковій сфері, підготовці та вихованню висококваліфікованих кадрів для потреб молодії держави.

60 років – це період, коли підводяться підсумки зробленого, намічаються шляхи подальшого розвитку, спрямованого на зміцнення та вдосконалення інтелектуального потенціалу країни. Сподіваємося, що знання, досвід і відданість справі у поєднанні з високим професіоналізмом колективу університету невпинно примножуватимуть вагомий внесок закарпатської землі в утвердження авторитету України.

Бажаємо щоб ваша віддана праця і надалі завжди відповідала тим високим вимогам, які висуває сьогодення.

Хай щастить Вам і очолюваному Вами колективу, міцніють ваші здоров'я і сили, не вичерпується оптимізм і творчий дух для прийдешніх справ. Нехай безмежна енергія та високий професіоналізм будуть винагороджені повагою і вдячністю людей, яким служить самовіддана праця служителів Храму Науки.

Зичимо вам нових досягнень на благо народу України, чистих світанків, добра і щастя на многая і благая літ!

З найкращими побажаннями, перший заступник начальника УСБУ в Закарпатській області В.Лизанець.

Шановний Микола Миколайович! Шановний колектив працівників УжНУ!

Страхова компанія „Глобус” широ вітає Вас з 60-річним ювілсем заснування Ужгородського національного університету!

В нашому колективі плідно працює значна кількість вихованців Вашого вузу. Широ дякуємо Вам за високопрофесійну підготовку наших спеціалістів, які разом із фаховою освітою закріпили у Вас якості культур-

ної людини, патріота із широким кругозором, з активною соціальною позицією людини, що вміє самостійні рішення.

Разом з тим, ми вдячні прогресивному розвитку роботи УжНУ та пошуку нових форм співпраці з суб'єктами господарювання, що дозволило нам, в межах договорів з юридичним та економічним факультетами, прийняти участь в отриманні молодими спеціалістами фахових знань, їх працевлаштуванні, забезпеченні гідних умов праці, її належної оплати та можливості кар'єрного росту.

Сподіваючись на подальшу плідну та ефективну співпрацю, бажаємо Вам здоров'я, успіхів у роботі, терпіння, а також цілеспрямованих та вдячних студентів!

З повагою, Голова Правління В.М.Ганчак.

Вельмишановні колеги і друзі!

Дирекція та колектив Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лоскарьова НАН України надсилає свої ширі привітання керівництву та співробітникам Ужгородського національного університету з нагоди 60-річчя від дня заснування Вашого освітнього і наукового закладу.

Як тільки закінчилась Велика Вітчизняна війна, перед населенням України постало нелегке завдання з відновлення та відбудови втраченого внаслідок тривалих бойових дій, а українське суспільство вже було занепокоєне тим, як населення Закарпаття, що недавно повернулося в склад українських земель, забезпечити високоякісною вищою освітою. Саме в цей нелегкий для країни час і було засновано Ужгородський національний університет, що започаткувало вищу освіту на крайньому заході нашої держави. З моменту створення Ваш університет посідає одне з провідних місць у формуванні освітнянської системи, в розвитку наукових досліджень в різних галузях, визначає стан та перспективи розвитку вищої освіти і науки не тільки в Закарпатті та Україні, але й далеско за її межами. За свою понад півстолітню історію кількість студентів, що отримують путівку в життя у Вашому університеті, досягла 10 тисяч, сам університет став потужним освітнім та науковим колективом, який надає прескрасну освіту своїм випускникам, а його науковці виконують наукові дослідження на надзвичайно високому рівні.

Роки незалежності падали університетові можливість значно розширити коло спеціальностей, за якими готуються спеціалісти, та підтримувати партнерські зв'язки з багатьма зарубіжними навчальними і дослідними закладами, проводити міжнародні наукові форуми з різних галузей знань, брати участь в реалізації багатосторонніх наукових проєктів.

Гордістю Ужгородського національного університету є талановиті вчені, котрі працювали і викладали в аудиторіях Вашого навчального закладу і котрі зараз приносять славу рідному університетові. В 50-60-ті ро-

ки ХХ століття Ваш університет здобув провідні позиції в дослідженні проблем фізики напівпровідників та напівпровідникового матеріалознавства. Саме це й посприяло встановленню тісних зв'язків Ужгородського національного університету з Інститутом фізики напівпровідників, які успішно розвиваються і до сьогоднішнього дня. Серед Ваших випускників в складі нашого Інституту є і доктори, і кандидати наук, Інститут постійно поповнює склад аспірантів і за рахунок талановитих випускників Ужгородського національного університету.

Зараз в університеті працює колектив висококваліфікованих викладачів та науковців, серед котрих лауреати Державних премій, заслужені працівники освіти, науки і техніки, ціла когорта професорів, докторів і кандидатів наук, доцентів, котрі своєю викладацькою та науковою діяльністю продовжують славні традиції, започатковані своїми видатними попередниками.

В цей ювілейний день, шановні колеги і друзі, хочемо побажати Вам міцного здоров'я, добра та злагоди, нових творчих успіхів, енергії і невтомності, прим ноження досягнень на благородній ниві підготовки висококваліфікованих спеціалістів, натхнення, нових вагомих здобутків і плідної праці в ім'я України, на благо нашого народу.

Від імені колективу Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є.Лощарьова НАН України, директор, член-кореспондент НАН України В.Ф.Мачулін.

Шановні колеги, дорогі друзі!

Від імені Бюро Західного наукового центру Національної Академії Наук України та Міністерства освіти і науки України, наукової громадськості та творчої інтелігенції західного регіону України та особисто від мене прийміть найтепліші вітання та найщиріші побажання з нагоди 60-річчя заснування університету.

За 60 років Ужгородський національний університет став потужним науково-освітнянським закладом, широко знаним в Україні та світі. Західний науковий центр пишається вагомими здобутками ваших наукових шкіл з фізики і хімії твердого тіла, фізичної електроніки, біохімії та ботаніки, карпатознавства, державного управління та регіонального розвитку, які забезпечили світове визнання української науки в цих галузях. За всім цим стоїть творча і натхненна праця професорсько-викладацького складу яскравої плеяди відомих учених, які працювали і працюють зараз в університеті, усього колективу університету, який очолює відомий вчений, вмілий організатор науки й талановитий педагог, професор Вегеш Микола Миколайович.

Вітаючи Вас з ювілеєм, ми віримо, що Ви й надалі примножуватимете славу української освіти та науки на благо і добробут нашого народу. Бажаємо Вам, дорогі друзі та колеги, подальших творчих звершень, успі-

хів на науково-педагогічній ниві, міцного здоров'я, великого щастя, добробуту та процвітання.

З повагою, голова Західного наукового центру НАН і МОН України, академік НАН України М.Долішній.

Ректору Ужгородського національного університету професору М.Вегешу, декану хімічного факультету В.Ленделу

Колектив Інституту загальної та неорганічної хімії імені В.І.Вернадського НАН України сердечно вітає із славним 60-річним ювілеєм весь Ужгородський національний університет і особливо хімічний факультет, з яким нас пов'язує багаторічне плідне співробітництво.

Підтримуючи традиції знаменитих наукових шкіл хіміків Закарпаття, Ви піклуєтесь про активне залучення обдарованої молоді до наукової роботи, під фахівців вищої кваліфікації, активізацію науково-технологічного потенціалу західного регіону України.

Ваших талановитих вихованців відзначають почуття гідності, шляхетності, особистої відповідальності, що дозволяє їм успішно включатись в процеси, які здійснюються на нашому життєвому просторі, знаходячи шляхи виходу із технологічних, екологічних, економічних та соціальних колізій.

Бажаємо викладачам, науковцям та студентам нових звершень, світлих перспектив, творчої наснаги, здійснення задумів та планів на благо нашої держави.

З повагою, директор, академік НАН України С.В.Волков.

Вельмишановний Микола Миколайовичу!

Колектив Інституту електронної фізики НАН України щирозадушено вітає Вас і всіх працівників Ужгородського національного університету з нагоди 60-річчя його заснування.

Відкриття університету в 1945 році стало великою історичною подією для населення нашого краю – воно одержало можливість отримати вищу освіту на рідній мові і на рідній землі, згодом брати участь у наукових дослідженнях в стінах молодого освітнього і наукового закладу. Тепер же Ужгородський національний університет є одним з кращих університетів України і по праву вважається кузницею першорядних спеціалістів за численними напрямками, а також науковців вищої кваліфікації. На наших очах за короткий у відліку історії строк, університет виріс у потужний освітній і науковий центр, відомий не тільки в нашій державі, але й далеко за її межами. Викладачі та науковці численних факультетів університету, їх випускники, які працюють у різних освітніх і наукових установах України та зарубіжжя, відчутно збагатили різні галузі науки. Багато випускників університету стали академіками, членами-кореспондентами Національної академії наук України, академіями інших держав, фахових академій. Університет може пишатися своїми лауреатами Державних премій України, а також тими

вихованцями, які були відмічені державними нагородами, званнями заслужених працівників за суттєвий внесок в освіту і науку та розвиток нашого краю.

Велика роль УжНУ у створенні і розвитку першої академічної установи в Закарпатті – нашого Інституту електронної фізики НАН України, переважна більшість співробітників якого є випускниками університету. Ми пам'ятаємо ту велику допомогу, яку університет надав інституту для становлення і зміцнення матеріально-технічної бази та забезпечення висококваліфікованими спеціалістами. Наш інститут плідно співпрацює з багатьма кафедрами університету у підготовці спеціалістів і наукових кадрів. В інституті дію філії 5 його кафедр, успішно ведуться спільні наукові пошуки, наші співробітники є членами спеціалізованої ради УжНУ по захисту кандидатських дисертацій.

Вітаючи Вас, Миколо Миколайовичу, зі славним ювілеєм, бажаємо Вам і всьому колективу університету міцного здоров'я, здійснення всіх наукових задумів, родинного щастя і благополуччя. Хай широко стеляться шляхи творчих дерзани! Віримо, що вони й далі вестимуть до величного храму духовності, добра, справедливості й любові.

Директор ІЕФ НАН України, академік НАН України О.Б.Шпеник.

Вельмишановний Миколо Миколайовичу!

Прийміть щирі вітання вчених Інституту фізики Національної академії наук України з нагоди 60-річчя заснування Ужгородського національного університету.

Ваш університет є відомою в Україні і світі освітньою і науковою установою, славною своїми науковими школами, професорами і викладачами, випускниками і студентами. У Інституті фізики НАН України добре знають і високо цінують роботи наших колег – вчених-фізиків Ужгородського національного університету у галузі оптики, квантової і твердотільної електроніки, ядерної фізики, фізики напівпровідників. За шість десятиліть, що минули, ними одержані вагомі результати, які увійшли у скарбницю світової науки.

Ужгородський національний університет зустрічає свій ювілей повним сил і енергії. Щиро бажаємо йому нових творчих здобутків, нових досягнень у вихованні нового покоління фахівців найвишого рівня, а працівникам університету – міцного здоров'я, щастя, достатку і нових творчих звершень на благо нашої рідної України.

Директор Інституту фізики НАН України, академік НАН України М.С. Бродин.

Ректорові Ужгородського національного університету, професору М.М.Вегшу.

Із синовньою любов'ю вітаю із шістдесятиліттям мою Альма-матер – УжНУ, який відчинив мені двері в широкий науковий світ. Глибоко вдячний за обрання почесним доктором. Дуже шкодую, що не можу бути безпосереднім учасником урочистостей, але серцем із вами. Від душі бажаю колективі щастя, здоров'я, творчих звершень рідному Ужгородському університетові.

Дай Боже розквіту своєї благодаті на многая літа. Щиро Ваш, член-кореспондент НАН України, директор Інституту української мови В.Німчук.

Співробітники Інституту фізіології рослин і генетики НАН України і я особисто щиро вітаємо науково-педагогічний колектив та студентів славетного Ужгородського національного університету з 60-річним ювілеєм. Високо цінуємо вагомий внесок вашого закладу у справу підготовки висококваліфікованих фахівців та значні наукові досягнення. Бажаємо Вам творчих успіхів, процвітання і нових здобутків на благо України.

З повагою, директор Інституту фізіології рослин і генетики НАН України, академік НАН України В.В.Моргун.

Інститут економіко-правових досліджень НАН України щиро вітає колектив університету з 60-річним ювілеєм! Бажаємо творчого натхнення у вирішенні благородної задачі виховання молодих спеціалістів, проведенні наукових досліджень на користь незалежної України. Висловлюючи щиро подяку за присвоєння мені звання почесного доктора Ужгородського національного університету, сподіваюсь на подальший розвиток наших творчих стосунків. Дуже шкодую, що не маю змоги прийняти участь у святкуваннях ювілею.

Академік НАН України В.В.Моргун.

Шановні колеги!

Щиро сердечно вітаємо з ювілеєм, бажаємо творчих злетів, талановитої молоді та всіляких гараздів.

З повагою та надією на подальшу співпрацю від імені колективу Київського університету права НАН України, академік НАН України Ю.С.Шемшученко.

Вельмишановні колеги!

Від імені Вченої Ради і колективу Інституту фізичної хімії Л.В.Писаржевського Національної академії наук України поздоровляю колектив Ужгородського національного університету з славним 60-річним Ювілеєм.

Високий професійний рівень викладачів, їх вклад у виховання вітчизняних професійних і наукових кадрів принесли Університету заслужений високий авторитет в Україні та за її межами. Творчі досягнення багатьох випускників і науковців Університету по праву одержали світове визнання.

Інститут фізичної хімії ім. Л.В.Писаржевського НАН України протягом багатьох років підтримує тісні зв'язки з вашим Університетом. В Інституті в різні роки плідно працювали такі відомі вчені як професор П.М.Стадник, випускники Ужгородського національного університету професор Й.Й.Ділунг, доктор хімічних наук С.С.Буцко; продовжують працювати зараз член-кореспондент НАН України В.Г.Кошечко, доктор хімічних наук Л.С. Дегтярьов, кандидат хімічних наук В.М.Гранчак та ін. В аспірантурі Інституту успішно навчаються випускники УжНУ.

Ми щиро вдячні Вам за висококваліфіковану підготовку молодих спеціалістів та сподіваємось на подальший розвиток плідної наукової та науково-педагогічної співпраці між Ужгородським національним університетом та нашим Інститутом.

У цей час, коли Ви святкуєте 60-річний Ювілей, дозвольте привітати весь колектив Університету і побажати подальших творчих звершень в науковій роботі та успіхів в нелегкій праці підготовки та виховання професійних кадрів. Не сумніваємось, що Ужгородський національний університет з його славною історією та висококваліфікованими науково-педагогічними кадрами завжди буде на передньому рубежі розвитку освіти та науки. У цей урочистий зичу колективу Університету доброго здоров'я, щастя, творчої наснаги та здійснення всіх ідей та творчих задумів.

З високою повагою, директор Інституту, академік НАН України В.Д.Походенко:

Вельмишановний Микола Миколайовичу!

Колектив Інституту хімії високомолекулярних сполук НАН України щиро і сердечно вітає Вас і очолюваний Вами колектив університету із славним його 60-ти річчям. Вагомі здобутки університету у царині освітнянської та наукової діяльності, підготовці кадрів високої кваліфікації.

Нам приємно відмітити, що у становлення та розвиток нашого інституту гідний вклад внесли і випускники Вашого університету. Це заступник директора інституту з наукової роботи д.х.н., проф., член-кор. НАН України, Заслужений діяч науки і техніки України Юрій Керча, учений секретар та завідувач відділу інституту, д.х.н., проф., лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Василь Магдинець, старші наукові співробітники – д.х.н. Василь Храновський, к.х.н. Микола Ліпатніков та к.х.н. Степан Крафчик.

У ці святкові дні шлемо Вам наші найширші побажання у досягненні нових творчих звершень на освітянській та науковій нивах на благо і розквіт нашої рідної Вітчизни.

З повагою, директор ІХВС НАН України, академік НАН України Євген Лебедєв.

Шановні колеги!

В той час, коли рідна Закарпатська земля цієї осінньої пори щедро обдаровує нас своїми плодами, на Вашому славному календарі – золотих шістдесят!

Знаменний ювілей УжНУ – це підсумок плідної праці багатьох поколінь викладачів, які вже багато років поспіль віддають дорогоцінні скарби і життєвої мудрості своїм студентам.

Ужгородський університет – це самобутній навчальний заклад, в якому сформувався працездатний, згуртований колектив викладачів і співробітників, які шанують закладені попередниками традиції й багато роблять для їх розвитку та примноження.

Історія університету нерозривно пов'язана з багатьма славними іменами, що зробили вагомий внесок у розвиток науки й освіти України. Протягом шести десятиліть Ваш навчальний заклад гідно виступає як один з основних національних, освітянських, наукових та культурних центрів.

Сьогодні, як ніколи, українське суспільство потребує високоморальних і духовно багатих особистостей, справжніх професіоналів своєї справи. Від цього великою мірою залежить утвердження України у світовому співтоваристві як держави з високим рівнем морального розвитку, демократії й правосвідомості. Це, надзвичайної ваги завдання, Ви щодня виконуєте в своїх студентських аудиторіях. Адже професії, що ними оволодівають студенти Ужгородського національного, є своєрідною вершиною, якої досягає людина в молоді роки.

З нагоди ювілею прийміть від нас найширші вітання та побажання, подальших успіхів у Вашій високо достойній праці. Міцного Вам здоров'я, щастя, миру і злагоди у Ваших родин.

Нехай Ваші учні прославлять Вас своїми справами на благо України!
За дорученням колективу МГПІ ректор В.В.Росул.

Шановний Миколо Миколайовичу! Високоповажні колеги!

Ректорат Закарпатського художнього інституту, професорсько-викладацький та студентський колективи щиро і щиро здоровлять Вас, а у Вашій особі весь Ужгородський національний університет – докторів, професорів, доцентів, викладачів, студентів, – з поважним і світлим ювілеєм – 60-річчям від дня заснування закладу.

Для всіх закарпатців Ужгородський національний університет – найстарший навчально-виховний заклад в Закарпатті, головний центр науки і освіти в області, осередок шляхетності й храм духовності – відомий як заклад, що згуртував навколо себе справжню наукову еліту, ім'я і здобутки якої добре відомі як в Україні, так і за кордоном; чимало випускників якого стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами, які сьогодні працюють в усіх сферах суспільно-політичного та громадського життя краю, чийми здобутками гордиться вся Україна.

Тож у 60-ий день Вашого народження прийміть найщиріші привітання зі святом і побажання міцного здоров'я, вагомих наукових досягнень, творчих успіхів, високих злетів, миру й благодаті, взаєморозуміння й загально визнання. Віримо, що й надалі Ужгородський національний університет буде гордо й високо нести це звання.

З глибокою повагою; ректор Закарпатськxхудожнього інституту І.І.Небесник.

Ректору Ужгородського національного університету М.М.Вегешу
Високоповажний пане ректоре, вельмишановні колеги, дорогі студенти!

Маю високу честь від імені професорсько-викладацького колективу і студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника щиро привітати Вас із славним ювілеєм – 60-річчям від дня заснування.

Сьогодні Ваш навчальний заклад відомий в Україні та за її межами завдяки досвідченим науковим кадрам, їх вагомому внеску в розвиток науки і освіти, підготовку висококваліфікованих фахівців.

Щиро віримо в дружні стосунки і взаємодопомогу між нашими університетами, завжди готові поділитися з Вами нашими здобутками.

Бажаємо Вам, пане ректоре, колективу, студентам і працівникам університету доброго здоров'я, великих творчих звершень в ім'я зміцнення могутності незалежної України.

З повагою, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Б.К. Остафійчук.

Вельмишановний Микола Миколайовичу!

Ректорат, професорсько-викладацький колектив, науковці і студенти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича вітають Вас і весь колектив Ужгородського національного університету із 60-річчям з Дня заснування Університету.

Бажаємо Вашому колективу та Вам особисто; Миколо Миколайовичу, творчого натхнення, енергії та високих професійних злетів, які б су-

проводжували Вас і надалі, а результати праці Вашого колективу відігравали важливу роль у зміцненні інтелектуального потенціалу нашої держави та утвердженні національної освіти, науки, культури на світових теренах.

З повагою, ректор С.В.Мельничук.

Вельмишановний Миколо Миколайовичу! Шановні ювіляри!

Ректорат і весь колектив Тернопільського державного медичного університету імені І.Я.Горбачевського щиро вітає Вас з чудовим і славним ювілеєм.

Ужгородський національний університет відомий в Україні своєю діяльністю з підготовки кваліфікованих спеціалістів, науковців, розвитку вітчизняної освіти і науки.

Цей ювілей – своєрідний підсумок, апогей професійної діяльності Вашого колективу, що спонукає на хвилику зупинитись і оглянутися на пройдений шлях. За шість десятків років із стін університету вийшло не одне покоління українських вчених, професорів, академіків. Їх наукові праці втілені у повсякденну практику. Плоди Вашої трудової діяльності високо оцінює вся українська громадськість.

Неоцінимо вагу має Ваша робота з національно-патріотичного виховання молодих громадян України, формування свідомості українського студента-патріота своєї держави.

Сьогодні ми розділяємо Вашу радість. Нехай ширі та теплі слова, які пролунали і пролунають на Вашу адресу в цей день, надихнуть Ваш колектив на подальші звершення.

У день 60-річчя бажаємо університету зміцнення і процвітання, а усім Вам – доброго здоров'я, плідної праці, нових творчих злетів в ім'я України.

Хай завжди поруч з Вами крокують щастя, радість і фортуна!

Хай благословить Вас Бог!

З повагою, ректор Тернопільського державного медичного університету імені І.Я.Горбачевського, член-кореспондент АМН України, професор Л.Я.Ковальчук.

Ректор Пряшівського університету в Пряшеві присвоює Ужгородському національному університету з нагоди 60-річчя заснування Золоту медаль за всебічний розвиток співпраці в педагогічно-науковій галузі і за розвиток взаємин між Пряшівським регіоном і Закарпатською областю. Професор, доктор Франтішек Мігіна.

Вітаю Альма-матер з ювілеєм. Високого лету, щасливої долі на многія літа. Василь Марко, доктор філології, професор Кіровоградського педагогічного університету, випускник 1959 року.

Шановний Миколо Миколайовичу!

Вітаю Вас і у Вашій особі колектив Ужгородського національного університету з 60-річчям з дня заснування цього знаного закладу! Бажаю щасливої долі, творчості і натхнення, душевної гармонії, злагоди у Вашому колективі й оптимістичної палаштованості на нові здобутки. Нехай Господь благословить Вашу нелегку працю, даруючи Вам здоров'я – міцного, учнів – вдячних, колег – доброзичливих. У серцях плекайте молодість, відчувайте святковий настрій кожного дня і вірте, що Ваші найбільші успіхи ще попереду!

Хай щедро доля нагородить Вас

Здоров'ям, щастям, миром і натхненням,

Щоб працювали Ви багато літ

Під Божим і людським благословенням!

Я пишаюсь тим, що вчився та працював у Вашому університеті. Той науковий та життєвий досвід, який я здобув, перебуваючи в стінах УжНУ, безперечно, стане в нагоді у моїй подальшій праці.

Щиро вдячний Вам за запрона святкування.

З повагою, директор Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету, професор Артур Гудманян.

Ректору УжНУ – справжньому історичу, професору М.М.Вегешу. До відзнаки 60-річчя Ужгородського національного університету

*60 – це юність для нас з вами,
Хай завжди завзятість майорить!
Якщо навіть 100 не за горами,
Рідний університет завжди любить!*

*30 років вузу я віддав.
Здалека тепер спостерігаю.
Нині щиро я його вітаю
Ні на мить його не забував!*

Професор Ю.В.Ворошилов (Санкт-Петербург, Росія).

Вельмишановний Пане Ректоре!

Несподіваним і надзвичайно приємним сюрпризом для мене було Ваше повідомлення про те, що вчена рада УжНУ іменувала мене почесним доктором Вашого університету. З щирого серця дякую Вам за таку високу оцінку дотеперішньої моєї наукової роботи.

Я є кандидатом наук Карлового університету в Празі, доктором наук Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнології НАН України в Києві, професором університетів у Пряшеві та Мюнхені, почесним професором Кам'янець-Подільського університету, академіком Національної академії наук України та членом кількох європейських наукових товариств. Отже, на нестачу наукових звань та титулів аж ніяк не можу скаржитися. Та почесний докторат Ужгородського національного університету мені особливо дорогий. Чому?

Моїм улюбленим учителем і наставником був професор Карлового університету Іван Паньківич, який майже ціле життя присвятив дослідженню мови і культури Срібної землі. Нам, студентам, він завжди підкреслював, що Закарпатська Україна і Пряшівщина – одне стічне тіло, штучно розділене державним кордоном. Виконуючи настанову свого професора, я завжди намагався утримувати й поглиблювати тісні взаємини із Закарпатською Україною, зокрема з Вашим університетом.

Вигнаний із Закарпаття 1939 року, Іван Панькевич, разом з Августином Волошином, Володимиром Січинським, Олександром Колессою, Олександром Мицком та іншими професорами Українського вільного університету в Празі, розробив проєкт перенесення цього університету на Карпатську Україну. На жаль, в тодішніх умовах не можна було реалізувати цей проєкт. Я переконаний, що при святкуванні 60-ліття Вашого університету добрим словом буде згадано і цих людей.

Є ще одна причина моєї гордості на високе відзначення. В моїй персональній бібліографії є кілька книжок про визначних діячів та дослідників Закарпаття: Володимира Гнатюка, Івана Панькевича, Степана Рудницького, Володимира Січинського, Степана Ключурака, Станіслава Дністрянського, Флоріана Заплетала, Симона Наріжного та інших. Всі вони мріяли про те, щоб Закарпаття стало складовою частиною вільної і незалежної Української держави і вони змогли працювати для неї. На жаль, ніхто з них не дочекався цього часу.

Я, одержуючи таке почесне звання одного з кращих університетів України, вважаю своїм обов'язком в сил своїх можливостей попрацювати і за них: прочитати студентам Вашого (тепер вже і мого) університету окремі лекції, цикли або курси лекцій про закарпатоукраїнську етнологію (до складу якої входить і народна культура русинів-українців Словаччини), про міжвоєнну українську еміграцію в Чехо-Словаччині та на інші теми.

На превеликий жаль, я не зможу взяти участь ні у святкуванні 60-ліття Вашого університету, ні в інавгурації його почесних докторів, бо саме 17-19 жовтня братиму участь у міжнародній науковій конференції, присвячній чеському дослідникові історії і культури Закарпаття Флоріану Заплеталу (1884-1969) в його рідному Пржерові у Моравії, на якій маю виголосити головну доповідь і „похрестити” шойно видану книжку нього. Вірю, пане ректоре, що знайдеться можливість вручити мені диплом почесного доктора наук Вашого університету при іншій нагоді.

Щиро вітаю викладачів, службовців та студентів Ужгородського національного університету з ювілейним святом і бажаю всім доброго здоров'я, сил, охоти й енергії до дальшої творчої роботи.

З привітом, професор Микола Мушинка (Пряшів).

P.S. Буду радий, якщо цього листа буде зачитано на святкуванні замість мого інавгураційного виступу-привітання.

Шановний пане ректоре! Шановні професори, доценти, викладачі, студенти! Шановні пані і панове!

Всі народи, аби утвердити себе в історії, мають тільки два шляхи. Перший – добувати визнання, утверджуватись мечем, насаджувати страх покори. Це хибний шлях, бо настає час, коли приниження стає нестерпним, і тоді гноблені починають кувати свої мечі.

Але є другий шлях добувати визнання, зазнати національного розвою знаннями. Це вірний шлях визнання і самоствердження, бо він дозволяє сформувати суспільство неспреможних. Тому справжня історія людства – це історія зібрання і поширення знань.

Закарпатці з сивих віків продемонстрували тяжіння до науки і знань, та чужі можновладці за всяку ціну намагалися не допустити наш народ до вершин освіти. Боялися нових Балудянських і Довговичів, нових Лучкаїв, Лодіїв і Духновичів, які утвердять права закарпатців як рівних у колі європейської людності.

Але це таки сталося. Потяг до світла науки не спинити. Це світло манить і кличе допитливе серце як найвища українська гора Говерла. Університет, про який велася мова ще в часи весни народів 1848 року, відбувся.

І йому сьогодні виповнюється 60 красних років.

Завдяки університету на Закарпатті набуло розвою красне письменство. Ряди Спілки письменників прибували і продовжують прибувати завдяки його випускникам. У стінах університету формувались як творчі особистості світової сучасної української літератури, шевченківські лауреати Іван Чендей, Олекса Мишанич, Петро Скунець, Дмитро Кремень, ціла когорта лауреатів республіканських премій і обласної премії ім. Ф.Потушняка.

Письменники Закарпаття завдячують гуманітарним кафедрам університету, насамперед кафедрам української мови та літератури, і кафедрі угорської філології, за турботливе ставлення до письменницької громади, за наукову оцінку літератури рідного краю, за її популяризацію, введення в контекст загальноукраїнського літературного процесу.

60 років, здається, не такий уже й великий час. Але час – особлива величина, і його можна виміряти лише кількістю набутого. Для Університету за одиницю визначення часу повинна стати кількість і якість отриманих в його стінах знань. Сучасна еліта краю сформувалася переважно в його аудиторіях. Здається, на Закарпатті нема родини, де б доля когось з неї не була пов'язана з Ужгородським університетом.

Ужгородський національний з цього погляду нагадає головну річку нашого краю Тису. Як Тиса вбирає в себе всі потічки і річки Закарпаття, так у його стінах збираються кращі з краших наших юнаків і дівчат, цвіт нашого народу, щоб здобути тут світло науки і понести його в люди, утвердити нас як унікальний куточок України, утвердити українство в колі європейських народів.

Ювілей Ужгородського національного університету – це не тільки знаменна дата окремого навчального закладу, але й подія загальнонаціональна. Університет став найзахіднішим форпостом Української науки.

З роси і води Вам, поборники науки, хай легко Вам ореться-сіється, хай Ваша праця перетвориться у золоте зерно науки і знань. З ними стаємо непереможними.

Віват, Академія!

Слава Україні!

Від імені письменників Закарпаття голова Закарпатської організації Національної спілки письменників України Петро Ходанич.

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ

8 грудня 2005 року відбулося перше засідання приймальної комісії Ужгородського національного університету, на якому обговорювалися наступні питання порядку денного: 1) про склад приймальної комісії; 2) затвердження предметів, що виносяться на вступні випробування по спеціальностям; 3) затвердження голів предметних комісій; 4) доопрацювання старої бази даних (тестових завдань); 5) визначення терміну здачі доопрацьованих тестових завдань.

Порівняно з минулорічною вступною кампанією, яка (про це свідчать як результати соціологічного опитування, так і громадська думка) пройшла чесно, прозоро і справедливо, відбулися певні зміни. По-перше, на всі спеціальності вводяться по три предмети, які складатимуть наші абітурієнти в липні 2006 року; по-друге, з'явилися нові предмети, які до цього часу вступники ще не склали – «людина і світ», «географія» і «зарубіжна література»; по-третє, назва деяких предметів дещо змінилася (наприклад, замість «спортивних нормативів» на факультеті фізичного виховання і спорту вводиться дисципліна «фізична підготовка», яка буде профільною, тобто основною); по-четверте, творчий конкурс на факультет журналістики оцінюватиметься за системою «зараховано» / «не зараховано».

Чітко притримуючись нашого кредо стосовно прозорості, чи не вперше в історії університету публікуємо склад приймальної комісії Ужгородського національного університету:

Вегеш Микола – ректор Ужгородського національного університету, доктор історичних наук, професор, голова приймальної комісії;
Міца Володимир – доктор фізико-математичних наук, професор, відповідальний секретар приймальної комісії;
Галас Борис – кандидат філологічних наук, доцент, заступник відповідального секретаря приймальної комісії;
Росола Іван – кандидат фізико-математичних наук, доцент, заступник відповідального секретаря приймальної комісії;
Гуранич Павло – кандидат фізико-математичних наук, доцент, заступник відповідального секретаря приймальної комісії;
Гасич Сільвія – технічний секретар приймальної комісії;
Сливка Олександр – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з навчальної роботи;
Белсі Любомир – доктор філологічних наук, професор, проректор з навчально-виховної роботи;
Студеняк Ігор – доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи;

Марина Василь – кандидат історичних наук, доцент, проректор з перспектив розвитку;

Болдіжар Олександр – кандидат медичних наук, доцент, декан медичного факультету;

Фєнїч Володимир – кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету;

Лєндєл Василь – кандидат хїмїчних наук, доцент, декан хїмїчного факультету;

Палїнчак Микола – кандидат історичних наук, доцент, декан факультету мїжнародних вїдносїн;

Товт Валерїй – кандидат педагогїчних наук, доцент, декан факультету фїзичного виховання і спорту;

Чопсїй Іван – доктор медичних наук, профєсор, декан факультету пїслядїпломної освїти;

Ярема Василь – доктор економїчних наук, профєсор, декан юридичного факультету;

Нїколаїчук Вїталїй – доктор бїологїчних наук, профєсор, декан бїологїчного факультету;

Лазур Володимир – доктор фїзико-математичних наук, профєсор, декан фїзичного факультету;

Пагїря Михайло – кандидат фїзико-математичних наук, доцент, декан математичного факультету;

Мїкловда Василь – члєн-кореспондєнт НАН України, доктор економїчних наук, профєсор, декан економїчного факультету;

Сабадощ Іван – доктор фїлологїчних наук, профєсор, декан фїлологїчного факультету;

Бобїнєць Степан – кандидат фїлологїчних наук, доцент, декан факультету романо-германської фїлологїї;

Поп Степан – доктор фїзико-математичних наук, профєсор, декан географїчного факультету;

Турянїця Іван – кандидат фїзико-математичних наук, доцент, декан їнженєрно-технїчного факультету;

Логойда Ганна – завїдувач студєнтським вїддїлом.

Наказом ректора Ужгородського національного унїверситету головами предметних комїсїй призначєні:

«Англїйська мова та лїтература» – доцент Тєтяна Сакал;

«Нїмецька мова та лїтература» – доцент Іван Чолос;

«Французька мова та лїтература» – доцент Оксана Нсїмет;

«Румунська мова та лїтература» – старший викладач Тарас Дацьо;

«Українська мова» – доцент Тамара Розумик;

«Українська лїтература» – доцент Марїя Козак;

«Росїйська мова та лїтература» – доцент Тамара Суран;

«Угорська мова та література» – доцент Катерина Горват;
«Словацька мова та література» – професор Світлана Пахомова-Медвідь;
«Творчий конкурс із журналістики» – доцент Галина Шаповалова;
«Географія» – доцент Василь Кічура;
«Фізика» – доцент Іван Миголінєць;
«Математика» – доцент Федір Гече;
«Фізична підготовка» – доцент Фелікс Філак;
«Правознавство» – професор Василь Лемак;
«Біологія» – доцент Володимир Рошко;
«Історія» – доцент Ігор Ліхтей;
«Людина і світ» – доцент Юрій Остапець;
«Хімія» – професор Степан Чундак;
«Зарубіжна література» – доцент Михайло Рошко.

Вступні випробування на спеціальності факультетів Ужгородського національного університету:

«Лікувальна справа» – «біологія», «хімія», «українська мова»;
«Фармація» – «хімія», «біологія», «українська мова»;
«Сестринська справа» – «основи сестринської справи», «українська мова»;
«Правознавство» – «правознавство», «іноземна мова», «українська мова»;
«Соціальна робота» – «людина і світ», «іноземна мова», «українська мова»;
«Фінанси» – «математика», «іноземна мова», «українська мова»;
«Економіка підприємства» – «математика», «іноземна мова», «українська мова»;
«Облік і аудит» – «математика», «іноземна мова», «українська мова»;
«Банківська справа» – «математика», «іноземна мова», «українська мова»;
«Англійська мова та література» – «англійська мова», «зарубіжна література», «українська мова»;
«Німецька мова та література» – «німецька мова», «зарубіжна література», «українська мова»;
«Французька мова та література» – «французька мова», «зарубіжна література», «українська мова»;
«Румунська мова та література» – «румунська мова», «румунська література», «українська мова»;
«Українська мова та література» – «українська мова», «українська література», «іноземна мова»;
«Російська мова та література» – «російська мова», «російська література», «українська мова»;
«Угорська мова та література» – «угорська мова», «угорська література», «українська мова»;
«Словацька мова та література» – «українська мова», «українська література», «іноземна мова»;

«Журналістика» – «українська мова», «українська література», «іноземна мова», «творчий конкурс»;
«Історія» – «історія», «людина і світ», «українська мова»;
«Політологія» – «людина і світ», «історія», «українська мова»;
«Біологія» – «біологія», «хімія», «українська мова»;
«Плодоовочівництво» – «біологія», «хімія», «українська мова»;
«Хімія» – «хімія», «математика», «українська мова»;
«Екологія» – «хімія», «математика», «українська мова»;
«Фізика» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Фізична та біомедична електроніка» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Прикладна фізика» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Фізика ядра і елементарних частинок» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Прикладна математика» – «математика», «фізика», «українська мова»;
«Математика» – «математика», «фізика», «українська мова»;
«Статистика» – «математика», «фізика», «українська мова»;
«Електронні системи» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Наукові, аналітичні та екологічні прилади» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Міське будівництво та господарство» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Технологія машинобудування» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Комп'ютерні системи та мережі» – «фізика», «математика», «українська мова»;
«Міжнародні економічні відносини» – «математика», «іноземна мова», «українська мова»;
«Фізична реабілітація» – «фізична підготовка», «біологія», «українська мова»;
«Географія» – «географія», «математика», «українська мова»;
«Туризм» – «географія», «іноземна мова», «українська мова»;
«Землеупорядкування і кадастр» – «географія», «математика», «українська мова».

Вищезазначені 41 спеціальність 15 факультетів Ужгородського національного університету та предмети, які складатимуть наші абітурієнти. Керівництво університету планує відкрити ще кілька спеціальностей, зокрема «стоматологія», «психологія» тощо. Зрозуміло, що в разі відкриття нових спеціальностей приймальна комісія буде додатково повідомляти громадськість міста і області. На наступних засіданнях приймальної комісії будуть розглянуті всі інші важливі питання, які стосуються вступної кампанії до Ужгородського національного університету (бальна система,

комплексний іспит чи окремі іспити з кожного предмета, пільги, направлення, методика і технологія проведення вступної кампанії, склад експертних та наглядових рад, участь журналістів у вступній кампанії тощо).

Ректорат зобов'язав голів предметних комісій підготувати нові варіанти тестових завдань до 1 лютого 2006 року. Тести можуть розробляти і запропонувати їх приймальній комісії всі бажаючі. Буде оголошено конкурс, який і виявить переможця. Тести скрупульозно вивчатимуть експерти, які й рекомендуватимуть їх до друку. Наразі абітурієнти можуть готуватися до вступних випробувань на основі вже раніше опублікованих тестових завдань, а також за шкільними підручниками, які рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Перед головами предметних комісій поставлені чіткі завдання: 1) тести не повинні виходити за межі шкільних програм; 2) із минулорічних тестових завдань повинні бути вилучені всі без винятку тести, які виходили за межі шкільної програми; 3) до 1 березня 2006 року тестові завдання з усіх предметів повинні бути опубліковані.

Приймальна комісія Ужгородського національного університету систематично знайомитиме населення області з ходом підготовки до вступної кампанії через засоби масової інформації та ІНТЕРНЕТ. В 20-х числах цього року керівництво Ужгородського національного університету проведе чергову прес-конференцію для представників ЗМІ області та всіх бажаючих. Серед питань, які підніматимуться на прес-конференції, будуть також і такі, що стосуватимуться проведення вступної кампанії в нашому університеті.

ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК – 16 ФАКУЛЬТЕТ В УЖГОРОДСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вчена рада Ужгородського національного університету на своєму засіданні прийняла рішення про відкриття факультету суспільних наук. Факультет виникає внаслідок реорганізації історичного і юридичного факультетів. До нього входитимуть кафедри політології, філософії, соціальної роботи та педагогіки і психології. Незабаром будуть створені кафедри державного управління та соціальної психології. На ньому працюватимуть 8 докторів наук, професорів, 28 кандидатів наук, доцентів, 8 старших викладачів, 11 викладачів, 3 старші лаборанти, 3 лаборанти, 2 інженери, 1 завідувач лабораторії та 1 старший спеціаліст (всього 65 чол.). Факультет суспільних наук – один із найбільших в структурі університету. На ньому навчатимуться 523 студенти (на спеціальності «Політологія» 148 студентів, з яких 128 на денній формі навчання та 20 на заочній; на спеціальності «Соціальна робота» 375 чоловік, з яких 174 на денній та 201 на заочній формі навчання). Факультет суспільних наук Ужгородського національного університету повноцінно почне функціонувати з 1 березня 2006 р.

КЕРІВНИЙ СКЛАД ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФАКУЛЬТЕТУ

Виконуючий обов'язки декана факультету суспільних наук – доктор наук державного управління, доцент Керецман Василь Юрійович.

Заступники декана: доктор педагогічних наук, професор Козубовська Ірина Василівна; викладач кафедри політології Ключкович Анатолій Юрійович.

КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

Кафедра політології в Ужгородському національному університеті була створена в 1991 році. Її появу на багатогалузевій карті підготовки спеціалістів в університеті слід пов'язувати зі становленням незалежної України. У цей час «політологія», пройшовши складний шлях до визнання в радянські часи, повернула собі своє справжнє ім'я і розпочала формування навчально-наукових основ за загальноприйнятими у світовій практиці стандартами. До 1994 року кафедра мала статус загальноуніверситетської, після чого була переведена на історичний факультет, а з 2006 року входить до складу факультету суспільних наук. З 9 червня 1998 року кафедра одержала право підготовки спеціалістів-політологів. У 2002 році відбувся перший випуск бакалаврів політології, а в 2004 році – магістрів політології. Спеціальність акредитована за найвищим, четвертим рівнем акредитації. У 2004 році уперше відбувся набір студентів на заочну форму навчання. Тоді ж на спеціальності запроваджено кредитно-модульну систему навчання, згідно з основними положеннями Болонського процесу. Починаючи з 2006 року при факультеті післядипломної освіти Ужгородського національного університету готуватимуть фахівців з політології.

1. Вегеш Микола Миколайович – завідувач кафедри, доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної Слов'янської академії наук;
2. Худанич Василь Іванович – доктор історичних наук, професор, Заслужений працівник освіти України;
3. Боднар Володимир Лаврентійович – кандидат філософських наук, доцент;
4. Буркало Валентин Васильович – кандидат філософських наук, доцент;
5. Зан Михайло Петрович – кандидат історичних наук, доцент;

6. Лендсьел Мирослава Олександрівна – кандидат історичних наук, доцент;
7. Марина Василь Васильович – кандидат історичних наук, доцент;
8. Остапець Юрій Олександрович – кандидат політичних наук, доцент;
9. Петрінко Віктор Степанович – кандидат політичних наук, доцент;
10. Токар Маріан Юрійович – кандидат історичних наук, доцент, керівник Прес-служби Ужгородського національного університету;
11. Басараб Володимир Ілліч – старший викладач;
12. Гиря Володимир Ілліч – старший викладач;
13. Горобченко Ірина Миколаївна – викладач;
14. Ключкович Анатолій Юрійович – викладач;
15. Колодій Маріанна Михайлівна – викладач;
16. Петрецький Віктор – старший спеціаліст;
17. Повханіч Ганна Михайлівна – старший лаборант;
18. Крьока Марія Дмитрівна – лаборант.

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

І вересня 1949 року в Ужгородському університеті розпочала роботу кафедра діалектичного та історичного матеріалізму, згодом перейменована на кафедру філософії. Кафедра мала статус загальноуніверситетської, потім була включена до складу історичного факультету. З 2006 року кафедра філософії входить до факультету суспільних наук.

1. Блєцкан Михайло Іванович – завідувач кафедри, доктор філософських наук, професор, академік Української академії політичних наук, академік Академії Вищої школи України, Заслужений працівник освіти України;
2. Андрусак Іван Іванович – кандидат філософських наук, доцент;
3. Гвоздяк Валентин Миколайович – кандидат філософських наук, доцент;
4. Філоненко Іван Степанович – кандидат філософських наук, доцент;
5. Хоменко Олександр Васильович – кандидат філософських наук, доцент;
6. Хоменко Тетяна Іванівна – кандидат філософських наук, доцент;
7. Левкулич Василь Васильович – кандидат філософських наук, викладач;
8. Дербак Анжеліка Петрівна – старший викладач;
9. Кучерук Світлана Степанівна – старший викладач;
10. Остапець Ірина Юліївна – старший викладач;
11. Зомбор Тиберій Тиберійович – викладач;
12. Матвієнко Оксана Іванівна – викладач;

13. Хархаліс Уляна Миколаївна;

14. Ходанич Жанна Іванівна – старший лаборант.

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кафедра соціальної роботи створена в 1996 році. Основний напрямок наукової роботи кафедри – це дослідження проблеми становлення соціальної роботи в Україні та підготовка відповідних фахівців. Спочатку кафедра соціальної роботи входила до складу юридичного факультету, а з 2006 року є складовою частиною факультету суспільних наук. При кафедрі діє «Соціальна лабораторія Ужгородського національного університету».

1. Козубовська Ірина Василівна – завідувач кафедри, доктор педагогічних наук, професор;
2. Мигович Іван Іванович – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент Української Академії політичних наук;
3. Пелін Олександр Васильович – кандидат філософських наук, доцент;
4. Попович Г.В. – кандидат соціологічних наук, доцент;
5. Вовканич М.Д. – кандидат психологічних наук, доцент;
6. Жиленко Руслан Васильович – кандидат історичних наук, доцент;
7. Бартош О.П. – кандидат педагогічних наук, доцент;
8. Баторі-Тарці З.І. – кандидат фізико-математичних наук, доцент;
9. Воробець Ю.А. – кандидат філософських наук, доцент;
10. Башкірев В.А. – старший викладач;
11. Шандор Федір Федорович – викладач;
12. Повідайчик О.С. – викладач;
13. Смик О.Г. – викладач;
14. Стещора О.В. – старший лаборант;
15. Червеняк А.С. – лаборант;
16. Тополянський Сергій Іванович – інженер.

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Кафедру педагогіки було створено 28 серпня 1956 року, а в 1968 році реорганізовано в кафедру педагогіки і психології. До 2006 року кафедра мала загальноуніверситетський статус, а сьогодні є складовою частиною факультету суспільних наук Ужгородського національного університету. З 1990 року розпочато підготовку спеціалістів з додаткової кваліфікації «практичний психолог». З березня 1998 року при кафедрі педагогіки і психології відкрито філіал науково-методичного центру середньої освіти, який безпосередньо підпорядкований науково-методичному центру середньої освіти Міністерства освіти і науки України.

1. Соломка Едуард Тиберійович – завідувач кафедри, кандидат психологічних наук, доцент;
2. Сагарда Володимир Васильович – доктор педагогічних наук, професор, директор Закарпатського філіалу Науково-методичного центру середньої освіти Міністерства освіти і науки України, Відмінник освіти України;
3. Москалець Віктор Петрович – доктор психологічних наук, професор;
4. Кухта Марія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент;
5. Кляп Маріанна Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент;
6. Керестень Іштван Степанович – кандидат педагогічних наук, доцент;
7. Турянця Василь Васильович – кандидат педагогічних наук, доцент;
8. Маляр Любов Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;
9. Опачко Магдаліна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;
10. Ісаєвич Світлана Іванівна – старший викладач;
11. Заболотна Наталія Михайлівна – старший викладач;
12. Яциша Олена Федорівна – викладач;
13. Зішич Вікторія Іллівна – викладач;
14. Фернега Володимир Степанович – завідувач лабораторії, Заслужений вчитель України;
15. Довгошей Надія Романівна – лаборант;
16. Гряділь Іван Іванович – інженер.

ГАНДБОЛЬНА КОМАНДА «КАРПАТИ – УЖНУ» В БОРОТЬБІ ЗА МЕДАЛІ ЧЕМПІОНАТУ

Жіноча гандбольна команда «Карпати» (Ужгород) була заснована у 1969 р. на базі Брегівської ДЮСШ ДФСТ «Спартак». Попередні назви клубу: «Спартак», «Колос», «Бактянка», з 1989 р., після переїзду до Ужгорода – «Карпати», а з липня 2005 р. – «Карпати-УжНУ».

Не так давно кольори команди майстрів із Закарпаття захищали заслужені майстри спорту СРСР Ніна Гецко-Лобова (олімпійська чемпіонка) і дворазова чемпіонка світу Наталія Митрюк, майстри спорту міжнародного класу Людмила Задирака, Ольга Попович, Олена Кравецька, а також член збірної СРСР Ганна Глеба, член збірної України Ірина Чернова, гравці молодіжної збірної СРСР Марія Маргітич, Єлизавета Субота, Катерина Левринц.

Ініціатором створення гандбольної команди був тренер цієї спортивної школи Йосип Злупко. Цей гандбольний колектив дебютував у 1969 р. у другій групі першості України, успіх не примусив себе довго чекати – перше місце і підвищення в класі. З 1970 р. і дотепер вони постійні учасниці всіх чемпіонатів України. У 1986 р. гандболістки стали чемпіонками

України, двічі (1980, 1989) завойовували срібло, а у 1997 р. – бронзу. Чотирнадцять разів займали почесне четверте місце.

У 1988 р. в кубку СРСР команда посіла почесне третє місце. Крім цього, у 1996 р., зайнявши четверте місце у чемпіонаті України, вперше у своїй історії вийшли на європейську гандбольну арену як учасники Кубка міст. На цьому турнірі воли в 1/16 фіналу перемогли грецький клуб «Філіпос» (18-17 і 23-17), а в 1/8 фіналу за сумою двох матчів поступилися данській команді «Ікаст» відповідно (18-17 і 14-24).

У 1997 р. «Карпати» (тренер Віктор Чернов) стали бронзовими призерами чемпіонату України і дебютували в Кубку Європейської федерації гандболу (EGF Cup), третьому за рангом Єврокубку. В 1/16 фіналу ужгородські спортсменки впевнено зіграли проти клубу «Табак» (Відень, Австрія), вигравши обидва матчі (23-19 та 21-19), але в 1/8 фіналу цього кубка поступилися сильному румунському клубу «Галац».

У 2003 р. жіноча збірна Закарпатської області з гандболу, яка була сформована на базі ужгородських «Карпат», на Других всеукраїнських іграх вперше в історії місцевого гандболу стала срібним призером цих престижних і традиційних змагань. Відразу десять гравців ГК «Карпати» були удостоєні звання «Майстер спорту України». У 2004 р. «Карпати» (Ужгород) зайняли четверте місце в чемпіонаті України. В минулому сезоні команда зайняла п'яту сходинку в турнірній таблиці.

На початку 2005 р. змінилося керівництво команди: президентом став Олександр Губань, віце-президентами – Юрій Бухлак та Євген Шерегій, головним тренером – Сергій Новиков, тренером – Борис Петровський. 25 серпня 2005 р. в Ужгородському прес-клубі реформ відбулася прес-конференція керівників гандбольної команди, на якій було офіційно оголошено, що від цього сезону провідна ужгородська жіноча команда майстрів виступатиме під маркою Ужгородського національного університету. Ідея такого братання належить клубові, її сповна підтримав ректор УжНУ професор Микола Вегеш. У своєму виступі на прес-конференції Юрій Бухлак сказав: «Ми раді, що сьогодні нам вдалося вийти на вищий рівень готовності, у чому є велика доля співпраці з керівником Ужгородського національного університету Миколою Вегешем. Ми раді, що нам вдалося знайти спільну мову за такий короткий проміжок часу. Сьогодні у складі збірних команд України є представники нашої команди. Всі гандболістки застраховані у страховій компанії «Аско». У клубі буде створено команду (шось на зразок дублюючого складу), яка виступатиме в чемпіонаті Угорщини, що дасть можливість готувати хорошу зміну, враховуючи високий рівень чемпіонату сусідньої держави».

Перед початком нового сезону 2005-2006 рр. до складу команди «Карпати-УжНУ» ввійшли Олена Шукаль (капітан команди), Вікторія Гордієнко, Марія Заболотна, Людмила Савко, Наталія Скунзяк, Ірина Вла-

сюк, Тетяна Ветошкіна, Ольга Попович, Вікторія Шклярук, Тетяна Алтуїна, Тетяна Трсгубова, Юлія Вовк, Ольга Коцурова, Юлія Коломоєць, Валерія Лебедева, Лариса Мальцева, Олена Бурковська, Валерія Возна, Альоша Немчена, Катерина Кравцова. 27-29 серпня 2005 р. у спортивному комплексі «Юлість» проходив міжнародний гандбольний турнір «Кубок УжНУ», присвячений 60-річчю Ужгородського національного університету. В ньому взяли участь «Россільмаш» (Ростов-на-Дону, Росія), «Читатя Дева» (Залеу, Румунія), «Івентга» (Міхаловце, Словаччина) і «Карпати-УжНУ» (Ужгород, Україна). Після завершення турніру, який стане традиційним, ректор УжНУ професор М.Вегеш та олімпійська чемпіонка Н.Гецко нагородили учасників кубками і цінними подарунками.

У чемпіонаті України сезону 2005-2006 серед жіночих команд суперліги команда «Карпати-УжНУ» змагатиметься з клубами «Мотор» (Запоріжжя), «ЛНУ-Галичанка» (Львів), «Київ-Спартак ім. І.Є.Турчина» (Київ), «Податкова академія» (Ірпінь), «Університет-Дніпрянка» (Херсон), «Академія-Енерго» (Тернопіль) і «Освіта-ВІКАМ» (Кривий Ріг). Перед командою «Карпати-УжНУ» поставлено відповідальне завдання – виборювати медалі та представляти Україну на міжнародній арені.

27 вересня 2005 р. відбулося засідання правління гандбольного клубу «БУМ – 2000», до складу якого входить команда «Карпати-УжНУ». У засіданні клубу взяли участь президент федерації гандболу Закарпаття Н.Гецко, заступник начальника управління у справах молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації Я.Свида, ректор УжНУ М.Вегеш, президент гандбольного клубу О.Губаль, віце-президенти Є.Шерегій та Ю.Бухлак, директор спеціалізованої дитячо-юнацької школи олімпійського резерву «Карпати» з гандболу Ю.Телепаніч. На засіданні правління клубу М.Вегеша одноголосно обрано віце-президентом команди «Карпати-УжНУ». З інформацією про підсумки першого туру чемпіонату України в суперлізі національного чемпіонату, який відбувся в м. Запоріжжі з 22 по 25 вересня, виступив президент клубу О.Губаль. Рішенням правління клубу від обов'язків головного тренера команди «Карпати-УжНУ» звільнено С.Новикова.

Сезон 2006-2006 років розпочався із скандалу в команді. До того ж, головний тренер команди відмовився їхати з командою на виїзний тур. Це був безпрецедентний випадок в історії команди «Карпати-УжНУ». В інтерв'ю газеті «Ужгород» віце-президент гандбольного клубу Юрій Бухлак поділився своїми роздумами про ситуацію, яка склалася в команді на початку чемпіонату: «Я вважаю, що при всіх непорозуміннях і навіть конфлікті головний тренер (С.Новиков) не повинен був залишати команду, а просто зобов'язаний був їхати з нею на виїзд. По-друге, керівництво клубу не приховує, що покарано тренерів. Наша гандбольна команда за останні, мабуть, 10 років мала чи не найкращі перед сезонні збори: на морі, вдома,

з дуже хорошими спарингами тощо. Ми не втручалися в тренувальний процес, але маємо право вимагати певного результату, певного рівня гри, адже заради справедливості відзначаю, що нам допомагає ще управління у справах молоді та спорту облдержадміністрації й своєчасно плече підтримки підставив Ужгородський національний університет. Тим більше ми маємо право вимагати від команди позитивних зрушень. А за це, як відомо, насамперед відповідає тренер. Водночас, якби в Запоріжжі із запланованих очок одне-два дівчата недобрали б, гадаю, тренера ніхто не вбив би. Тож іще раз підкреслюю: за будь-яких обставин він повинен був їхати на стартовий тур». Після відставки С.Новикова обов'язки головного тренера виконував Борис Пстровський.

Довгі пошуки головного тренера гандбольної команди увінчалися успіхом. Ним став Заслужений тренер України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України Леонід Євтушенко. Він народився 14 липня 1945 року в Ромнах Сумської області. Закінчив Київський державний інститут фізичної культури. Як гравець виступав за команду групи радянських військ у Німеччині, грав за київські «СКІФ» та «Авангард». Тренерську роботу розпочав у 1970 р. (тренував «Автомобіліст» (Київ), «Спартак» (Київ), «Карпати» (Ужгород), юніорські збірні СРСР та України). У 1996 р. Леонід Євтушенко працював помічником Леоніда Ратнера у національній збірній України, а в 2000 р. привів її до срібних медалей чемпіонату Європи. Під його керівництвом запорізький «Мотор» став чемпіоном України, володарем кубка України та виграв Кубок володарів кубків європейських країн. В 2001 році «Мотор», очолюваний Л.Євтушенком, зайняв друге місце у розіграші Суперкубка Європи. У 2002 р. разом з командою «Комстал» (Македонія) Л.Євтушенко виграв Суперкубок Європи. З 2006 р. працює доцентом факультету фізичного виховання і спорту Ужгородського національного університету.

В інтерв'ю газеті «Срібна Земля – Фест» Леонід Євтушенко зізнався: «Враження приємні. Команда молода, є хороші перспективні дівчата. Звісно, потрібно вкласти багато праці, щоб довести їх до відповідних кондицій і досягати високих цілей. Головне для нас – це утвердитися в числі лідерів українського чемпіонату. Одразу цього досягти не можна, потрібен час. Зараз не можемо орієнтуватися на результат, подивимося, як пройдуть перші ігри, котрі й покажуть, в якому ми стані і які в нас перспективи у цьому чемпіонаті. Якщо все буде нормально, то через рік у нас буде безздатний колектив». Леонід Макарович закликав: «Хочеться, щоб більше людей на Закарпатті переймалися розвитком гандболу в краї і приходили вболівати за «Карпати-УжНУ». Нехай за нас переживають, справедливо критикують, але не залишаються байдужими...». Дебют Леоніда Євтушенка в команді вдав: його підопічні здобули три очки із чотирьох можливих у двобої з сильним суперником – львівською «Галичанкою». Тренер львів'ян Валерія

Савчук змушена була визнати, що головним конкурентом її підопічних за бронзу буде молодий колектив «Карпати-УжНУ». Та, попри все, Леонід Макарович є реалістом: «Пограсмо – побачимо... Однозначно, буде важко. Та, як кажуть, надія вмирає останньою».

КАЛЕНДАР ЧЕМПІОНАТУ УКРАЇНИ СЕЗОНУ 2005/2006 РОКІВ СЕРЕД ЖІНОЧИХ КОМАНД СУПЕРЛІГИ

А Б

- 1. Мотор (Запоріжжя) 1. Галичанка (Львів)**
- 2. Податкова Академія (Ірпінь) 2.Спартак (Київ)**
- 3. Карпати-УжНУ (Ужгород) 3.Університет-Дніпрянка (Херсон)**
- 4. ВІКАМ (Кривий Ріг) 4.Академія-Енерго (Тернопіль)**

ПЕРШИЙ ЕТАП З'ЇЗДНИЙ ТУР (22-25 вересня 2005 р.)

Мотор – Академія 34-21

Податкова академія – Дніпрянка 19-25

ВІКАМ – Галичанка 22-32

Карпати-УжНУ – Спартак 19-30 (Шукаль – 6, Трегубова – 4, Скунзяк – 2, Заболотна – 2, Мойсеєнко – 2, Лебедева – 1, Возна – 1)

Дніпрянка – Мотор 22-44

Спартак – ВІКАМ 44-30

Академія – Податкова Академія 27-24

Галичанка – Карпати-УжНУ 31-26 (Шукаль – 8, Возна – 5, Заболотна – 3, Шклярчук – 3, Мойсеєнко – 2, Трегубова – 2, Савко -1)

ВІКАМ – Дніпрянка 28-25

Податкова академія – Галичанка 21-29

Мотор – Спартак 37-25

Карпати-УжНУ – Академія 34-33 (Шукаль – 8, Возна – 8, Мойсеєнко – 6, Трегубова – 5, Скунзяк – 2, Савко – 2, Шклярчук – 2, Заболотна – 1)

Академія – ВІКАМ 35-24

Спартак – Податкова академія 30-29

Галичанка – Мотор 27-34

Дніпрянка – Карпати-УжНУ 16-26 (Мойсеєнко – 8, Шукаль – 5, Скунзяк – 5, Возна – 5, Шклярчук – 2, Трегубова – 1)

В чотирьох матчах з'їздного туру першого етапу „Карпати-УжНУ” забили 105 голів: Шукаль – 27, Возна – 19, Мойсеєнко – 18, Трегубова – 12, Скунзяк – 11, Шклярук – 7, Заболотна – 6, Савко – 4, Лебедєва – 1.

РОЗ'ЇЗДНИЙ ТУР (13-15 жовтня 2005 р.)

Мотор – Карпати-УжНУ 35-17 (Шукаль – 6, Назаренко – 3, Кравцова – 2, Шклярук – 2, Мойсеєнко – 2, Скунзяк – 1, Ветошкіна – 1)

Податкова академія – ВІКАМ 28-30

Галичанка – Дніпрянка 30-16

Спартак – Академія 30-18

ВІКАМ – Мотор 19-44

Карпати-УжНУ – Податкова академія 22-28 (Шукаль – 6, Мойсеєнко – 6, Скунзяк – 3, Трегубова – 3, Шклярук – 2, Гордіснко – 1, Лебедєва – 1)

Академія – Галичанка 17-31

Дніпрянка – Спартак 16-25

Карпати-УжНУ – ВІКАМ 22-19

Мотор – Податкова академія 40-20

Дніпрянка – Академія 24-28

Галичанка – Спартак 23-24

ДРУГИЙ ЕТАП

1 тур. 4-5 листопада 2005 р.

ВІКАМ – Мотор 23-44; 21-38

Академія – Галичанка 34-27; 27-34

Дніпрянка – Спартак 20-23; 22-35

Карпати-УжНУ – Податкова академія 10-0; 10-0

2 тур. 23-24 грудня 2005 р.

Мотор – Академія 39-18; 31-12

Дніпрянка – ВІКАМ 27-25; 27-27

Карпати-УжНУ – Галичанка 27-27; 25-20

Податкова академія – Спартак 21-24; 20-30

3 тур. 20-21 січня 2006 р.

Дніпрянка – Мотор (перенесено)
Академія – Карпати-УжНУ 26-25; 21-26
Податкова академія – ВІКАМ 32-26; 26-28
Спартак – Галичанка 26-25; 28-23

Турнірна таблиця

і в н п м о

1. Спартак (Київ) 13 12 0 1 374-303 (+71) 24
2. Мотор (Запоріжжя) 11 11 0 0 420-225 (+195) 22
3. Карпати-УжНУ (Ужгород) 13 7 1 5 289-286 (+3) 15
4. Галичанка (Львів) 13 6 1 6 359-327 (+32) 13
5. Академія (Тернопіль) 13 5 0 8 317-383 (-66) 10
6. ВІКАМ (Кривий Ріг) 13 3 1 9 320-422 (-102) 7
7. Дніпрянка (Херсон) 11 2 1 8 238-308 (-70) 5
8. Податкова академія (Ірпінь) 13 2 0 11 268-331 (-63) 4

ВИБРАНІ ІНТЕРВ'Ю

ЩОБ ЗНАТИ ВСЕ ПРО КАРПАТИ

31 березня 1992 року при Ужгородському державному університеті утворено Науково-дослідний інститут Карпатознавства. Названий Інститут створено з метою повнішого та ефективнішого використання інтелектуального потенціалу, фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів Ужгородського держуніверситету, сприяння підвищенню якості підготовки спеціалістів та науково-педагогічних кадрів, росту кваліфікації професорсько-викладацького складу УжДУ. Першим директором НДІ Карпатознавства було призначено доктора історичних наук, професора Івана Пола, згодом Інститут очолив кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник Микола Макара. З 1 січня 2000 року обов'язки директора НДІ Карпатознавства виконує доктор історичних наук, провідний науковий співробітник, академік Міжнародної слов'янської академії наук Микола Вегеш.

Пропонуємо вашій увазі інтерв'ю Богдани Баглай з Миколою Вегешем.

Б.Б.: Чим було зумовлено відкриття при Ужгородському державному університеті НДІ Карпатознавства?

М.В.: У цьому році Ужгородський державний університет відзначатиме 55-річний ювілей з часу свого утворення. За роки існування університет поступово перетворився не лише у класичний вищий навчальний заклад, а й став поважним науковим центром. З 1966 року в УжДУ почав діяти науково-дослідний сектор, який в жовтні 1993 року був перейменований у науково-дослідну частину. На неї покладалися обов'язки по розширенню і координації співробітництва науки з виробництвом, зокрема видання досліджень на основі гослдоговорів, двохсторонніх і багатосторонніх угод про науково-технічне співробітництво. Починаючи з 1980 р. в структурі університету з'являються наукові установи СКТБ "Квант", з 1988 р. - Центр гунгарології, а з 31 березня 1992 р. - три науково-дослідні інститути - фізики і хімії твердого тіла, фітотерапії та карпатознавства, що стали одними з перших наукових установ молоді Української держави. Що стосується Інституту Карпатознавства, то він став втіленням давно назрілої ідеї комплексного дослідження проблем політичного, економічного і культурного розвитку Закарпаття і всього Карпатського регіону від найдавніших часів до наших днів.

Б.Б.: Які завдання поставлені перед колективом НДІ Карпатознавства?

М.В.: Інститут виконує фундаментальні й прикладні науково-дослідні роботи, спрямовані на комплексне дослідження історії, археології, етнографії, фольклористики, мовознавства, літературознавства, історії

містечтва Закарпаття в його взаємозв'язках з Карпатським регіоном в цілому; вивчення етно-політичних і етно-соціальних процесів на Закарпатті і Карпатському регіоні в їх історичному розвитку; займається розробкою практичних рекомендацій з етно-політичних і етно-соціальних питань; вивчення проблем і розробка практичних рекомендацій з питань центральноєвропейського регіонального економічного і культурного співробітництва; дослідження історії української діаспори в країнах Європи та Америки; концентрація архівних та інших матеріалів з питань карпатознавства; розробка краєзнавчих посібників для освітньої мережі Закарпаття; випуск наукового збірника "Карпатика" тощо.

Б.Б.: Над якими науковими проблемами працюють наукові співробітники Інституту?

М.В.: До 2002 року Інститут Карпатознавства досліджує п'ять глобальних проблем, керівниками яких призначені відомі не лише в Закарпатті, але й далеко за його межами, вчені, а саме: "Соціально-економічні, політичні та етнокультурні процеси в Українських Карпатах; історична ретроспектива" (доктор історичних наук, професор, академік Міжнародної слов'янської академії наук Володимир Задорожний), "Освіта та історична наука Закарпаття в контексті загальноєвропейського культурного процесу: З давніх часів до 1945 року" (доктор історичних наук, професор Дмитро Данилюк). "Роль і місце культурних та історичних традицій у формуванні національної свідомості на українських етнічних територіях Карпат у ХІХ - ХХ ст." (доктор історичних наук, професор Михайло Тиводар), "Стародавнє населення Верхнього Потисся в контексті історії Карпатського арсалу" (доктори історичних наук, професори Едуард Балагурі та В'ячеслав Котигорошко) "Національні меншини Закарпаття в контексті соціально-економічного, політичного і культурного розвитку країн Західної і Південно-Східної Європи (ХVІІІ-ХХ ст.)" (доктор історичних наук, професор Григорій Павленко, кандидати історичних наук Микола Макара і Василь Марина).

До вищесказаного хочу додати, що НДІ Карпатознавства буде також співпрацювати з кафедрами української мови, української літератури, загального і слов'янського мовознавства, педагогіки і психології Ужгородського держуніверситету. Покладаємо великі надії на більш тісне наукове співробітництво з Центром гунгарології, який очолює доктор філологічних наук, професор Петро Лизанець. Останнім часом плідними стали наукові стосунки із Закарпатською філією Міжрегіональної академії управління персоналом, якою керує доктор філософії, професор Віктор Бедь. Доказом цього є і той факт, що 15 березня наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли участь у науковій конференції, присвяченій 61-й річниці проголошення незалежності Карпатської України, яка проходила в МАУПі.

Б.Б.: Якими с наукові здобутки НДІ Карпатознавства?

М.В.: Незважаючи на складну економічну ситуацію в Україні, науковими співробітниками НДІ Карпатознавства зроблено чимало. Ми систематично видаємо "Наукові записки Інституту Карпатознавства". На сьогоднішній день вже побачили світ шість випусків "Карпатики". Особливої уваги заслуговують два останні - "Старожитності Верхнього Потисся та суміжних регіонів" (професори Е.Балагури та В.Котигорошко), в якому порушуються актуальні питання археології, археометалургії та історії стародавнього населення Верхнього Потисся і сусідніх районів Східних Карпат. Проведені в 80-90-х роках наукові пошуки дозволили авторам в новому аспекті оцінити ряд питань старожитностей краю і ввести в науковий обіг нові джерела.

Шостий випуск "Карпатики", відповідальним за який був професор Михайло Тиводар, присвячений актуальним проблемам етнології та етнополітичної історії Закарпаття. Наукові пошуки дозволили авторам повному оцінити і висвітлити розвиток етнокультурних і етнополітичних процесів на Закарпатті кінця XIX-XX ст.

Наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли посильну участь у виданні перших двох томів "Нарисів історії Закарпаття" (Ужгород, 1993,1995). Сьогодні працюємо над третім, завершальним томом цього фундаментального видання, який буде присвячений післявоєнному періоду в історії нашого краю.

Серед монографій, які з'явилися під грифом НДІ Карпатознавства, отілося б виділити фундаментальні праці В.Котигорошка "Фракийці Верхнього Потисся (III в. до н.е. - IV в. н.е.)", Д.Давилука "Історична наука на Закарпатті (кінець XVIII - перша половина XX ст.)", Г.Павленка "Діячі історії, науки і культури Закарпаття. Малий енциклопедичний словник", В.Задорожного і О.Богіва "Карпатська Україна (Підкарпатська Русь) у міжнародних відносинах (травень 1938 р.-березень 1939 р.)" та ряд інших.

Плідно працює відомий український вчений професор Михайло Тиводар. В 1994-1998 роках він видав три фундаментальні праці "Традиційне скотарство Українських Карпат другої половини XIX - першої половини XX ст. Історико-етнологічне дослідження", "Етнологія: Навчальний посібник для студентів історичного факультету", "Закарпаття: народознавчі роздуми".

Приємно, що з досвідчених вчених беруть приклад молоді науковці. Науковий співробітник НДІ Карпатознавства Олег Белей минулого року видав змістовну монографію "Сучасна українська ергономія: Власні назви підприємств Закарпаття". На багатому фактичному матеріалі автор розглянув теоретичні питання української ергономіки, принципи та критерії номінації, а також стан мовної культури у сучасному фірмонімікомі Закарпаття та шляхи її підвищення.

Не маючи можливості назвати всі праці, підкреслюю, що лише в минулому році науковими співробітниками НДІ Карпатознавства видано наукової продукції загальною кількістю 90 друківаних аркушів.

Б.Б.: Відомо, що Інститут Карпатознавства неодноразово виступав ініціатором проведення наукових конференцій, зокрема міжнародних. Які з них Вам хотілося б виділити?

М.В.: Так, конференцій було проведено чимало. Науковці НДІ Карпатознавства в значній мірі спричинилися до проведення наукових конференцій, присвячених 50-річчю Перемоги над фашизмом та 50-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною (1995), 50-річчю визволення Закарпаття від фашизму та 50-річчю Першого з'їзду Народних комітетів Закарпатської України (1995), "Соціально-економічні та етнополітичні зміни в країнах Центральної і Південно-Східної Європи (друга половина 80-х - перша половина 90-х рр. ХХ ст.)" (1996), "Карпатська Україна: політичний розвиток, національне відродження, персоналії" (1999). Днями завершилася науково-практична конференція, присвячена 150-й річниці з дня народження першого президента Чехословаччини Томаша Масарика, яка проходила в стінах нашого Інституту.

Наукові співробітники НДІ Карпатознавства постійно запрошуються на наукові конференції, які проводяться в Києві, Львові, Полтаві... Нещодавно ми взяли участь в ювілейній конференції, присвяченій 70-річчю від дня народження академіка Володимира Грабовецького, яка проходила в Прикарпатському університеті імені В.Стефаніка.

Б.Б.: Чи підтримуєте зв'язки з Національною Академією Наук України?

М.В.: У нас склалися досить тісні стосунки з Інститутом народознавства НАН України, який очолює доктор історичних наук, професор Степан Павлюк та з Інститутом історії України НАН України (директор - академік НАН України Валерій Смолій). Наукові співробітники НДІ Карпатознавства взяли участь у написанні таких фундаментальних праць, як "Сторінки історії України. ХХ століття", "Малий словник історії України", "Енциклопедія історії України" в п'яти томах, "Українська державність у ХХ столітті".

Провідні вчені Інституту історії України С.Кульчицький, С.Віднянський, О.Реєнт, Ю.Пінчук, О.Рубльов разом з співробітниками НДІ Карпатознавства та Історичного музею повіту Сату-Маре (Румунія) провели спільну наукову конференцію "Румунсько-українські відносини: історія і сучасність" (1998). Старший науковий співробітник НДІ Карпатознавства, кандидат історичних наук Василь Марина виступив офіційним опонентом кандидатської дисертації Л.Горват, захист якої проходив в Інституті історії України. Сподіваємось, що наукове співробітництво з

Національною Академією Наук України буде продовжуватись у тому ж руслі. Від цього, безперечно, виграють обидві сторони.

Б.Б.: Якими є міжнародні наукові стосунки очолюваного Вами Інституту?

М.В.: По-перше, про українсько-угорські відносини. Нещодавно гостями НДІ Карпатознавства були генеральний консул Угорщини в Ужгороді п.Золтан Сокач і консул Угорщини в Ужгороді п.Янош Вішкі. УжДУ під час зустрічі, яка виявилася дуже конструктивною і діловою, представляли проректор УжДУ, професор М.Пітколич, провідні вчені НДІ Карпатознавства Е.Балагурі, В.Марина, М.Макара, завідувач кафедри політології В.Боднар, декан історичного факультету І.Мандрик. Пан Золтан Сокач відзначив, що український і угорський народи продовжують залишатися сусідами, а отже стосунки між ними треба привести до певної системи. На глибоке переконання високоповажного гостя, перед істориками обидвох країн стоять чимало завдань, які найближчим часом треба вирішити. Генеральний консул Угорщини виступив з ініціативою створення змішаного комітету вчених України і Угорщини для зваженого і об'єктивного з'ясування ряду спірних проблем в історії українсько-угорських відносин. В кінці квітня цього року заплановано провести наукову конференцію у Львові, де б розглядалися актуальні проблеми українсько-угорського співробітництва з найдавніших часів до наших днів.

23 лютого цього року НДІ Карпатознавства підписав договір про взаємне наукове співробітництво з Історичним музеєм повіту Сату Марє, який очолює доктор, професор Віорел Чуботе. Договір передбачає проведення археологічних, етнографічних, етнологічних, фольклорних та історичних досліджень на території Північно-Західної Румунії та Закарпатської області України; обмін дослідниками УжДУ та Історичного музею повіту Сату Марє у проведенні наукових симпозіумів, конференцій, круглих столів та інших робочих нарад; спільні видання результатів наукових досліджень; сприяння в підготовці та захисті дисертацій; обмін науковими співробітниками сторін з метою наукового стажування та проведення досліджень.

Завершується підготовка над підписанням договору про наукове співробітництво між Інститутом Фракології (Румунія), який очолює визначний румунський археолог, доктор, професор Петру Роман.

В жовтні 2000 року наукові співробітники НДІ Карпатознавства візьмуть участь в роботі міжнародної наукової конференції "Демократичні процеси в Центральній і Південно-Східній Європі (XIX-XX ст.)", яку проведитимуть Фонд Конрада Аденауера і Історичний музей повіту Сату Марє. До початку конференції матеріали будуть опубліковані.

Б.Б.: Які плани на майбутнє?

М.В.: По-перше, йде підготовка до відзначення 55-ї річниці возз'єднання Закарпаття з Україною. До цієї знаменної дати проведемо наукову конференцію і видамо науковий збірник. До 55-ї річниці Ужгородського державного університету видамо науковий збірник "Історична наука в УжДУ", а також присвятимо цій події один з випусків "Карпати-ки".

По-друге, створена редколегія "Малої енциклопедії історії Закарпаття". Це видання вже давно визрівало. Тим більше, що вчені нашого університету взяли активну участь в роботі над аналогічними виданнями Інституту історії України НАН України.

По-третє, співробітники НДІ Карпатознавства підготували до друку цілий ряд навчально-методичних посібників та монографій, зокрема "Українська державність у ХХ столітті", "Громадсько-політична і культурно-освітня діяльність Василя Гренджі-Донського", "Українська історична наука в середині ХІХ - ХХ століттях". Рекомендовано до друку монографію Василя Марини про соціально-економічний і етно-політичний розвиток румунів Закарпаття з найдавніших часів до наших днів.

Срібна Земля. – 2000. – 22 квітня.

ДОСЛІДНИК КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ (До 40-річчя професора Миколи Вегеша)

Нині, 28 листопада, виповнюється 40 років від дня народження видатного дослідника історії Закарпаття часів утворення незалежної держави – Карпатської України Миколи Вегеша. Звань і титулів у нього чимало. Академік Міжнародної Слов'янської академії. Лауреат премії ім. В.Гренджі-Донського та академіка І.Крип'якевича. Директор науково-дослідного інституту карпатознавства. Професор. Феномен Миколи Вегеша можна пояснити новизною досліджуваної теми та винятковою працелюбністю. Саме тому громадськість Закарпаття відзначає сьогодні 40-річний ювілей ученого-історика далеко не внутрішньо українського масштабу.

Газета „Карпатська Україна”, на сторінках якої на початку 90-х років минулого століття Микола Вегеш опублікував чимало цікавих матеріалів, щиро вітає шановного ювіляра і бажає йому великих творчих успіхів та затишного сімейного життя у наступних десятиліттях. Подаємо розмову з ювіляром.

Шановний Миколо Миколайовичу! Доля розпорядилася, щоб Ви за якийсь десяток років виресли у провідного спеціаліста з історії

Карпатської України, а Ваші праці вийшли далеко за межі Закарпаття й України. Така Ваша тріумфальна наукова хода багатьма сприймається нині як подарунок долі. Як Ви захопилися історією та дослідженням Карпатської України?

Ще коли я навчався в Міжгірській середній школі, став цікавитися і вітчизняною і всесвітньою історією, з головою поринув у доступну тоді історичну літературу. Учителькою історії від четвертого до десятого класів у мене була Олена Михайлівна Лой, яка, хоч і не володіла якимось особливим даром історичного аналізу, але засіяла в моїй душі перші зерна любові до історії. Зачитуючись до безтями історичною літературою, десь у сьомому-восьмому класі я був твердо переконаний, що стану істориком. Так воно й сталося.

У 1979 році я подався на навчання в Івано-Франківській педагогічний інститут, склавши вступні іспити на історичний факультет. У 1984 році я отримав вимріяний диплом історика. Звичайно, це були часи, коли крах СРСР тільки назрівав, і українська національна революція поступово набирала обертів. Шукаючи теми для кандидатської дисертації, я почав перебирати події новітньої історії і спершу зацікавився, а потім і захопився Карпатською Україною. Події 20-х – 30-х років ХХ століття і тодішні визначні політичні діячі жили в пам'яті моїх земляків, до того ж, головний герой Карпатської України походив із Міжгірського села Келечин і могутній дух о. Августина Волошина завжди витав над нашим зільнодумним шугаївським краєм. Я не хотів би переповідати тут усю мою „одісею” в пошуках теми кандидатської дисертації. Можу однак сказати, що лише з дозволом офіційної влади на святкування в 1990 році 51-річчя Карпатської України я знайшов свою тему, і трагедія новітньої Української Держави, її Президента Августина Волошина стала невід'ємною частиною мого подальшого наукового життя.

Ще задовго до проголошення Незалежності України я почав розшукати розсіпані у різних місцях Міжгірщини могили чи просто поховання Карпатських січовиків, записував спогади від очевидців трагічних подій у 1939 році. Було це задовго до зламу 80-х – 90-х років, коли українська національна революція охопила всі верстви патріотично налаштованого українства, але я якось інтуїтивно відчував, що невдовзі такі повинні наступити вирішальні соціально-політичні зміни. Хочу відзначити, що у той тривожний час моєї праці мені не ставали на заваді батьки Ганна Йосипівна та Микола Юрійович Вегеші, бо самі були патріотами тої української держави, яку мав намір збудувати їхній великий земляк о. Августин Волошин. До речі, перша моя стаття, в якій я спробував окреслити постать Августина Волошина, була опублікована в газеті „Радянська Верховина” від 24 березня 1990 року під назвою „Августин Волошин: ким він був?”

Дванадцять років дослідження такого феномена, що ним була Карпатська Україна, дозволили мені зробити певні висновки, що досить повно відображені у моїх статтях і книжках. На моє переконання ці праці не втратили своєї актуальності й сьогодні, тим паче, що час від часу в закарпатській жовтій пресі з'являються публікації, які фальсифікують чи відверто паплюжать і саму Карпатську Україну, і зокрема її Президента Августина Волошина. Автори численних негідних пасквілів використовують для характеристики Карпатської України та її Президента таку термінологію, яка мало чим відрізняється від колишньої советської. Спочатку я намагався відписувати на ці закиди, але згодом переконався, що робити це немає сенсу, бо викривлену свідомість ворогів українства виправити не можна.

У своїй докторській дисертації я розглядав історію Карпатської України в кількох ракурсах. По-перше, як явище загальноєвропейської історії напередодні Другої світової війни. Карпатська Україна постала в центрі Європи тоді, коли остання була поневолена німецьким фашизмом і єдина постала насперкір волі його правителів. Щось аналогічне спостерігаємо під час подій, пов'язаних із „Актом проголошення української незалежності” 30 червня 1941 року у Львові. Виходячи з цього, по-друге, необхідно розцінювати утворення Карпатської України як другий після визвольних змагань 1919 – початку 1920 років етап у боротьбі за створення українського державного утворення на окремо взятій частині української території. Я гордий і щасливий, що був причетний до зміни періодизації національно-визвольних змагань українського народу у XX столітті. Візьміть будь-який із останніх підручників історії України, і ви переконаєтесь, що Карпатська Україна 1938-1939 років визначається як один з етапів цих змагань. А вшанування ювілею Карпатської України на всукраїнському рівні? А присудження Августинові Волошину звання Героя України посмертно? А спорудження Президентів Карпатської України пам'ятника? Хіба ці факти не є доказом того, що наша робота не була даремною? Ці визначні події у нашому сучасному житті я розцінюю як перемогу незалежної України над розмаїтими антиукраїнськими силами.

Отака моя дорога до теми Карпатської України і така реалізація цієї теми в моїй науковій продукції, яка сягає десятків монографій і сотень журнальних та газетних статей.

Пане професоре! Як відомо, під Вашим керівництвом науково-дослідний інститут карпатознавства досягнув за пару років таких успіхів, яких він не зміг досягнути за попередні десятиліття.

Я очолив НДІ карпатознавства на початку 2000 року. Інститут є для мене тією установою, у якій можна реалізувати великі науково-дослідні плани, зокрема у збірниках „Сагратіса – Карпатика”, що перетворилися на

фахове видання. У них переважно публікуються результати дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів кандидата та доктора історичних наук, і про це чітко сказано у відповідному додатку до постанови ВАК України від 11 квітня 2001 року. Що стосується наукових збірників „Carpatica – Карпатика”, то під моїм керівництвом і під моєю редакцією їх до нині вийшло друком 13 випусків. Отже, ми маємо надати і надаємо авторам кандидатських і докторських дисертацій велику допомогу на шляху до здобуття відповідних наукових ступенів. Разом із тим я вдячний цілій когорті авторів, завдяки яким рейтинг нашого видання зростає.

Сьогодні НДІ карпатознавства – не просто інститут, а солідний центр гуманітарної науки в Ужгородському національному університеті. Своїм його вважають не тільки штатні працівники, але й десятки та сотні викладачів і наукових співробітників Ужгорода, багатьох міст України та зарубіжжя – Румунії, Словаччини, Чехії, Польщі тощо.

Нещодавно вийшов друком перший том „Енциклопедії сучасної України”. Я знаю, що Ви причетні до цього видання.

Я дійсно брав участь у виданні першого тому ЕСУ, який недавно побачив світ і який немає аналогів. Мені один із редакторів ЕСУ академік Іван Дзюба та секретар-координатор видання Микола Желсзньак запропонували взяти на себе обов'язки координатора з підготовки матеріалів по Закарпатській області, на що я охоче погодився. Крім чисто координаційної роботи, що полягала в пошуках автури і замовлення відповідних газет із різних питань крайової історії та культури, я сам підготував і скерував до редакції більше сотні розмаїтих матеріалів.

Пане Миколо! Якщо я не помиляюся, Ви були вельми активним діячем Закарпатської обласної організації Української республіканської партії. Нині – Ви заступник голови ПРП, яка, на мій погляд, не може похвалитися такими силами, як УРП. Чому Ви перейшли в ПРП?

Я завжди гордився і горджуся тим, що був членом Української республіканської партії – першої в історії України зареєстрованої партії, яку тоді очолював Левко Лук'япенко. Це було в 1990 році. Тоді у складі Міжгірської організації УРП було лише 12 чоловік, а вся Закарпатська організація сягала цифри 300. На початку 90-х років було велике національне піднесення, і я не міг залишатися осторонь. До речі, з приводу членства в УРП я мав чимало проблем в університеті, з яких я виплутався тільки завдяки ректорові Володимиру Юлійовичу Сливці і став аспірантом.

Згодом були відомі події, пов'язані з розколом УРП, і з її рядів відокремилася радикальне крило на чолі зі Степаном Хмарою. Аналогічні розколи торкнулися й ряду інших партій, і від цього прогнала лише

Україна. Вже на виборах до Верховної Ради України в 1994 році я кандидував як безпартійний, хоча на сторінках преси мене надалі вважали своїм як УРП, так і УКРП.

Вступити в партію „Реформи і порядок” мені запропонував Віктор Бель, з яким ми були співниками в національно-визвольному русі ще на початку 90-х років. Я був головою Ужгородської міської та заступником Закарпатської обласної організації ПРП до серпня 2002 року. Повернувшись із міжнародної топографічної експедиції з Румунії, я подав заяву на звільнення з ПРП. Отже, пині я безпартійний, бо за дванадцятирічний період праці в незалежній Україні я дійшов висповку, що не обов'язково бути членом якоїсь партії, аби спричинитися до поступу загальноукраїнської справи – для цього досить бути чесним і справжнім трудягою. Вийшовши з ПРП, я залишився надалі прихильником тих політичних сил, які сьогодні об'єднані у блоці Віктора Ющенка „Наша Україна”.

Підсумовуючи сказане, хочу ще раз підкреслити, що я не соромлюся за свою партійну діяльність. Я завжди був у національно-державницькому таборі (УРП, ПРП, НРУ) і ніколи не підтримував ліві партії.

Хотів би я задати Вам запитання, яке трохи втручається у таїнства сімейного життя. Постійна заклопотаність науковими і навчальними проблемами, очевидно, якось відбивається на сімейних стосунках. Як усе це сприймають Ваша дружина Анастасія та синочки Іванко й Ігор?

Мушу сказати, що моя сім'я нічим особливим не відрізняється від тих самих сімей університетських працівників з дипломами кандидата чи доктора наук. Хіба що на сьогодні не можемо з дружиною Анастасією похвалитися наявністю нормальних житлових умов. Я ніколи не приховував, що нелегкі сімейні обов'язки завжди лягали на плечі дружини, з якою виховуємо двох синів. Хочу скористатися наданою мені нагодою і висловити щирю вдячність дружині за її одержиму працю біля нашого домашнього вогнища. Думаю, за одно зі мною й сини, один із яких, Ігор, готується стати студентом факультету романо-германської філології нашого університету.

Хотілось би почути про Ваше ставлення до недавно відновленої і популярної ще з початку 90-х років минулого століття газети „Карпатська Україна”, на шпальтах якої Ви опублікували чимало цікавих матеріалів.

Газета „Карпатська Україна”, яка вже у своїй назві несе щось близьке мені і рідне, із самого початку її заснування моїм славетним земляком і знаменитим поетом Петром Скупцем підіймала важливі питання українського державотворення, постійно друкуючи матеріали на злободенну тематику. Для мене особисто „Карпатська Україна” на той час була

єдиною газетою, до якої я радо дописував. Відновлення її видання під редакторством того ж Петра Скуня та Ганни Романенчук сприймаю як дуже вірадиний факт. Бажаю газеті щасливого і довгого життя задля утвердження української державності, ідеї побудови саме української України.

Щиро дякую Вам, Миколо Миколайовичу, за цікаву відверту розмову і ще раз вітаю Вас із славним Вашим 40-річчям!

А я вдячний Вам, Йосипе Олексійовичу, за можливість викласти на шпальтах „Карпатської України” свої заповітні думки.

**Із ювіляром розмовляв Йосип Баглай
Карпатська Україна. – 2002. – 28 листопада.**

МИКОЛА ВЕГЕШ: „КОЛИ БАГАТО ПРАЦЮЄШ, ТО ЦЕ СТАЄ ЗВИЧКОЮ”

Ім'я директора НДІ карпатознавства, завідувача кафедри політології історичного факультету, професора М.Вегеша відоме далеко за межами Закарпаття. Якщо перерахувати всі здобутки, яких досяг цей плідний науковець за останні лише кілька років, то не вистачить газетної полоси. Тому в поданому нижче інтерв'ю ми спробували привідкрити лише децину з багатогранного портрету авторитетного науковця, який 28 листопада відзначив 40-річний ювілей.

Миколо Миколайовичу, Вас, мабуть, часто запитували: чому стали саме професійним істориком?..

І я на це запитання завжди однаково відповідаю: ще у 8 класі знав, що стану істориком. Дуже люблю історію, а за характером є „вилитим” гуманітарієм.

Спочатку Ви вчителювали. І досить успішно. Скажімо, у 22 роки вже очолювали районне методоб'єднання вчителів історії, а потім приймали іступні іспити в УЖДУ, не працюючи в університеті. Шлях у його науку був таким же стрімким?

О! То майже детективна історія. У 1984 році я закінчив Івано-Франківський педінститут. Звітти дістав рекомендацію в Київ, у аспірантуру. Але в радянські часи до неї навіть за підтримки такого авторитету, як професор В.Грабовецький, пробитися було непросто. Тому хоч мені запропонували для дисертаційного дослідження тему з історії передпролетаріату, довелося повернутися додому, оскільки з рідного Міжгірського району мав направлення. Став працювати в Синевирській школі.

Якось запропонували звернутися до сина В.Грабовецького (теж відомого науковця пана Богдана) у Львів. Після відвідин „міста Лева” моя дисертаційна тема зазнала змін. Довелося досліджувати розповсюдження

марксизму-ленінізму на західноукраїнських землях. Але потім була поїздка в Київ, після чого остаточно закріпив за собою наукову тему: „Соціалістична індустріалізація та колективізація на західноукраїнських землях в історіографії”. Ось так і працював у школі в 1984-1990 рр. Потім перейшов в УжНУ. Коли захищався, виникли проблеми. Адже тему мав „радянську”, а насправді кандидатський ступінь здобув по Карпатській Україні (у 1991 р. офіційно дозволили вивчати національно-демократичну тематику).

Виховані в комуністичному дусі, Ви стали „націоналістом”?

Справді, мене виховували на старій ідеології. І я нічого не знав навіть у кінці 80-х років про Карпатську Україну, Волошина. Але в 1990 році в Міжгір'ї робили перепоховання карпатських січовиків. Ця тема мене зацікавила. Познаюмився з учнем А.Волошина, заслуженим учителем УРСР Е.Шутяком. Записав унікальні спогади. Потім були зустрічі з іншими свідками й учасниками тих доленосних для Закарпаття подій 1920-30-х років. А в 1990 році в „Молоді Закарпаття” вперше побачила світ моя стаття про Волошина. Дивуюся, як тоді головний редактор видання В.Горват насмілювався її опублікувати.

Згодом з'явилася серія моїх публікацій з проблематики Карпатської України та волошинознавства в друкованому органі Міжгірського райкому компартії газеті „Радянська Верховина”. Її головного редактора М.Красняника часто викликали в РК й суворо запитували: „Скільки ти будеш друкувати того „націоналіста” М.Вегеша?”. Але я ще й на мітингах виступав. Нелегко було відстоювати свою позицію. Добре, що підтримали й захищали люди. Серед них, до речі, й ректор УжНУ, професор В.Сливка. Тоді, між іншим, па моїй кар'єрі запросто можна було поставити хрест.

Вас вважають одним із найкомпетентніших знавців доби Карпатської України та її діячів. У зв'язку з цим хоч поставити таке запитання. Чому й досі в пресі з'являються публікації-„антоніми”, присвячені постаті А.Волошина. З одного боку, йому присвоюють звання Героя України, відкривають пам'ятник, створюють музей... З іншого, - пишуть, що Волошин не заслуговує почесей, бо начебто був ставлеником фашизму, відкрив концентраційний табір, послав на вірну загибель земляків...

На жаль, постать Волошина й по сьогодні залишається предметом для політичних спекуляцій. Потрібно вивчити цілу біографію діяча, а не лише окремі її сторінки. Скажімо, справді існує довідка про створення концентраційного табору „Думси”. Але не забуваймо, що тоді був за час. Адже діяла угорська „п'ята колона”, всередині українського табору проти Волошина намагалися організувати бунт. Сам діяч просто зобов'язаний був якимось чином реагувати на тодішню суспільно-політичну обстановку. Далі. Наказ про створення згаданого табору віддавала чехо-словацька

влада. Це питання не було в компетенції Волошина. Крім того, є ще ряд аргументів, які не дають підстави називати „Думен” концентраційним табором. Але для цього потрібно робити окрему публікацію. Я ж лише ще раз наголошу: тоді була складна передвоєнна обстановка, пів-Європи знаходилося під профашистською владою. І саме з позицій того часу, а не з мірок сьогодення, слід оцінювати дії в тому числі й самого Волошина. Як би теперішні наші керівники повели себе на його місці? На це запитання важко відповісти.

Чого, на Вашу думку, вчить історія Карпатської України?

Це запитання на часі. Сьогодні мало є статей, у яких пов'язується Карпатська Україна й сучасність. А такі паралелі потрібно проводити. Гадаю, у поборників ідеї Карпатської України слід повчитися наполегливості, відданості. Тоді панувало неймовірне національне піднесення. Якби на Красному полі молодь не зупинила ворога, то, очевидно, і не відбулося б проголошення незалежності...

Ви багато років віддали активній політичній діяльності. До яких роздумів це Вас спонукає?

Я зробив висновок, що в Україні повинно бути 2-3 сильні, впливові партії національно-демократичного напрямку, а не кілька десятків, де є лише голова, його заступник і бухгалтер. Пригадайте Карпатську Україну: як і тоді в краї було кілька десятків партій, так і сьогодні ми дуже роз'єднані. На жаль, не зробили належних висновків із допущених історичних помилок.

Повернімося до науки. Вас колеги називають зятим трудоголіком. Де черпасте сили для безконечної роботи?

Я себе роками не змінюю. Якщо вип'ю 3-4 кави, то можу без перерви трудитися 17-18 годин. Роботи все додається, і вона переросла у звичку. Працюю, поки це не позначається на здоров'ї. А далі кажу собі: стоп, час і відпочити. Після чого все починається спочатку...

Микола Вегеш поза роботою існує?

Звичайно. Це – сім'я. Крім того, люблю футбол, читати художню літературу. Захоплююся творами Загребельного, Скунця. Російську класику практично перечитав усю. Люблю й інших авторів. Наприклад, „проковтнув” 45 томів Стівена Кінга. Хороший засіб від стресу! Тепер мені ніякими супержахами не злякати (сміється). Нині „Три мушкетери” читаю. Книжку ніякий Інтернет не замінить. Ось тільки для художніх видань бракує часу.

На закінчення кілька думок з нагоди ювілею, з яким Вас широким серцем вітаю.

Дякую. Я ніколи не задумуюся над тим, що таке ювілей. Навіть власні предметні покажчики спеціально „під круглі дати” не робив. Утім, 40 років – той відрізок життя, коли можна зробити певні висновки. Щось таки

вдалося зробити. Взяти видання тієї ж „Карпатики”. За кілька років – 13 випусків, а це 269 друкованих аркушів, на кожному з яких часточки „нажитої” виразки. Але головне, що нам вдалося об’єднати молоді й досвідчені наукові сили університету.

Що ж до ювілею, то я не планував його відзначати (для мене це не суттєво). Але довелося. Надто багато про це говориться й пишеться. Звичайно, збиралися колеги, друзі й у стінах університету. Мене запрошували в різні вузи працювати. Та УжНУ чомусь найдорожчий. Мабуть, залипуста тут навіки.

Володимир Тарасюк
Погляд. – 2002. – 28 листопада.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю ІЗ НОВИМ ЗАВІДУВАЧЕМ КАФЕДРИ ПОЛІТОЛОГІЇ УЖНУ

26 вересня 2002 року відбулося засідання Вченої ради Ужгородського національного університету. На порядку денному стояло чимало актуальних питань розвитку найавторитетнішого вишого навчального закладу в краї. Серед конкурсних справ розглядалося й питання про обрання нового завідувача кафедри політології. Одностайно обраний на цю посаду відомий вчений, доктор історичних наук, професор Микола Миколайович Вєгеш. В цьому ракурсі ми попросили завідувача кафедри висловити свої міркування про сьогоднішній день та перспективи порівняно нової спеціальності „політологія”.

Які основні віхи розвитку кафедри політології Ви можете виділити?

Кафедра політології УжНУ, як і в Україні загалом, була утворена в 1991 році. До цього часу вона неодноразово змінювала назви: кафедра наукового комунізму, марксизму-ленінізму тощо. До 1994 року вона мала статус загальноуніверситетської, після чого була переведена на історичний факультет. Там виконувала дві функції: читання курсів політології і соціології для студентів усіх факультетів та спецкурсів з політичної науки для студентів історичного факультету.

Важливою віхою в історії кафедри було рішення Державної акредитаційної комісії Міністерства освіти України від 9 червня 1998 року про видання ліцензії на право підготовки спеціалістів-політологів. Отже кафедра, і значна заслуга в цьому належить тодішньому завідувачу кандидату філософських наук, доценту Володимиру Боднару, стала випускаючою зі спеціальності „політологія”. В червні 2002 року 18 студентів-політологів успішно захистили наукові роботи і здобули вперше в історії Закарпаття дипломи бакалаврів. Доказом сумлінного ставлення професорсько-викладацького складу кафедри до наукової та навчально-виховної

діяльності є той факт, що одинадцять студентів захистили бакалаврські роботи на „відмінно”. Вже наступного року кафедра здійснить перший випуск спеціалістів.

Що являє собою кафедра політології УжНУ на сучасному стані?

Наразі кафедра – це сплав досвіду та молодецького запалу. Чому? Поряд з досвідченими професором Василем Худаничем та доцентом Володимиром Боднаром формують та вдосконалюють свою педагогічну майстерність у вищій школі кандидати наук, доценти Мирослава Леицель, Валентин Буркало, Василь Марина, старші викладачі Володимир Гирия та Юрій Остапець. Кафедра значно омолодилась та зміцніла завдяки приходу вчорашніх аспірантів, авторів чисельних праць із проблем політичної та етнічної історії Закарпаття Маріана Токаря та Михайла Зана. За плечима Володимира Басараба – великий досвід педагогічної роботи в школах області. Невипадково саме йому колектив довірив очолити педагогічну практику наших студентів-випускників.

Навчальний процес, який забезпечує кафедра, без сумніву, є різноплановим. Охарактеризуйте його складові.

Хоча кафедра політології, про що вже йшлося вище, знаходиться при історичному факультеті, проте має свої особливості. Переважна більшість курсів, які читаються, є специфічними, вивчаються виключно студентами-політологами. Назвемо деякі з них: „Світовий процес і геополітика”, „Теорія міжнародних відносин”, „Порівняльна політологія”, „Політичні еліти і політичне лідерство”, „Основи конфліктології”, „Загальна теорія політики”, „Зовнішня політика України”, „Вибірчі системи світу”. Загалом їх налічується близько 40. Крім цього, наші студенти слухають чисельні спецкурси („Історія дипломатії”, „Політична географія”, „Демографія”, „Політична символіка” тощо), загальні нормативні курси з всесвітньої історії та історії України, філософії та соціології, педагогіки і психології, етики та естетики.

До нас часто звертаються в редакцію ким і де може працювати випускник-політолог після завершення навчального процесу?

Випускнику, який отримав тільки диплом бакалавра політології, надаються широкі права вибору місця роботи. Так, зокрема випускник-політолог може працювати з гуманітарних та соціально-політичних питань в інститутах державної влади, органах місцевого та регіонального самоврядування; працювати в політичних партіях, громадських організаціях і рухах, асоціаціях, фондах гуманітарного та соціально-політичного напрямку; працювати радником, консультантом, помічником керівників підприємств, установ і організацій, в тому числі й міжнародних; надається також право працевлаштування в якості політолога в наукових інститутах, центрах, дослідницьких групах, які зайняті вивченням та прогнозуванням політичних процесів. Звичайно, крім цього (і в цьому переваги над випу-

скинником-істориком) випускник-політолог може працювати викладачем загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, коледжів, навчальних закладів I-II рівнів акредитації і безпосередньо викладати політологію, соціологію, основи держави і права, історію, культурологію, соціальну екологію тощо.

Де саме ваші випускники, вдосконалюючи свою фахову підготовку, проходять виробничу практику?

Протягом навчання в університеті студенти-політологи мають цілий комплекс практичної роботи. А саме: практика в органах виконавчої та законодавчої влади (обласні, районні, міські та селищні ради, обласні та районні адміністрації), в осередках політичних партій України, педагогічна практика. Наразі вирішується питання про проходження практики кращими студентами-політологами за межами України (Румунія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща).

Не є тасмницею, що Ви, як відомий організатор науково-дослідницької роботи, активізували пошукову діяльність співробітників кафедри?

Справді, кафедра стоїть напередодні проходження чергової акредитації як УжНУ загалом, так і нашої спеціальності зокрема. Ми чітко усвідомлюємо, що наукові здобутки співробітників мають бути підтверджені відповідними ступеннями. Протягом найближчих трьох місяців відбудеться обговорення та рекомендація до захисту кандидатських дисертацій „Етнічні процеси на Закарпатті в 1989-2001 рр.” (Михайло Зан), „Політичні партії Закарпаття у міжвоєнний період (1919-1939 рр.)” (Маріан Токар), „Регіональні особливості парламентських виборів 2002 р. в Закарпатській області” (Юрій Остапчук). Працюють над кандидатськими дисертаціями Н.Скоблик, В.Гиря, В.Басараб. Нові та перспективні проблеми української політології вивчають Л.Бобер, І.Клюфас, Р.Стойка та інші здобувачі кафедри.

Кафедра доопрацювала і перевидала переважну більшість навчальних програм нормативних курсів, підготувала до друку цілий ряд видань, зокрема наукові збірники „Політичні партії та вибори в країнах Центральної і Південно-Східної Європи”, „Актуальні проблеми історії та політології”, „Релігія і церква на Закарпатті”. Нами фактично завершується підготовка до друку першого випуску „Наукового вісника Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія”, в якому друкуватимуться наукові праці не тільки ужгородських вчених, а й дослідників з інших міст України та зарубіжжя.

Щодо планів. З часу свого виникнення викладачі кафедри як правило читали курси лекцій на основі авторських посібників. Проте, політична наука в Україні за дванадцятирічний період зробила суттєві кроки вперед, що змушує колектив кафедри підготувати і видати новий підручник „Основи політичної науки. Курс лекцій”. Цей підручник буде мати власну

оригінальність. Крім теоретичної та загальноукраїнської тематики в ньому висвітлюватимуться регіональні політичні аспекти. До цього ж плануються видання „Геополітика в портретах“, „Політична наука в портретах“, „Політична історія Закарпаття ХХ століття”.

Миколо Миколайовичу, Ви окреслили значний обсяг навчально-виховної та науково-дослідницької роботи колективу кафедри. Чи не занадто Ваші студенти перевантажені таким насиченим навчальним процесом?

Розумію Ваше зауваження. Справа в наступному. Якщо політична наука на Заході налічує понад 150 років (вперше політологів викладали в Колумбійському коледжі у 1857 році), тобто має традиції, наукові школи і напрямки, в той же час українська політологія вступила тільки в друге десятиліття свого розвитку. Зрозуміло, тому ми маємо все робити для того, щоб наблизитися до краших надбань і досягнень світової політичної думки, осягнути всю складність політичних знань, їх практичну цінність. Перспектива українського державотворення – в реалізації теоретичних настанов політичної науки. Сприяти цьому можуть досвідчені спеціалісти-політологи, до консультацій яких прислухатимуться представники органів державної влади, лідери політичних партій, громадських організацій. В цьому, зокрема, і полягає скромна місія нашої кафедри.

Дякую Вам за вичерпні відповіді на запитання наших читачів. Бажаємо успіхів та реалізації окреслених завдань Вашого колективу!

Вельми вдячний за добру нагоду поспілкуватись. Бажаю успіхів Вашій газеті, яку читають у кожній закарпатській оселі. Сподіваємось на подальшу співпрацю.

**Інтерв'ю взяв Іван Уста
Новини Закарпаття. – 2002. – 5 грудня.**

Я Й НЕ ДУМАВ ПРО КРИСЛО РЕКТОРА

Цього понеділка, 14 лютого, було представлено виконуючого обов'язки ректора Ужгородського національного університету Миколо Миколайовича Вегеша. Зрозуміло, що виникло бажання з перших уст почути, з якою метою прийшов він до керма флагмана нашого краю, осередку формування еліти інтелігенції. Тому й запросили Миколо Вегеша до нашої редакційної світлиці.

- Миколо Миколайовичу, я знаю Вас ще з рухівського періоду. Чув багато гарних відгуків про Вас від старших товаришів. Беручи до уваги весь цей політичний шлях, який Ви пройшли, у мене до Вас буде, можливо, й традиційне запитання. Його часто задавали й мені, коли я щось починав робити: „Для чого Вам це потрібно?”. Знаючи ж Вас, я би запитав дещо по-іншому: „Будь ласка, скажіть, з якою метою

Ви ідете на цю посаду?”. Адже потрібно буде не зганьбити авторитет і повагу до цього закладу.

- Почну з того, що донедавна й не думав про те, аби займати її. Я собі й уявити не міг, що може бути якась заміна покійному Володимирові Юлійовичу Сливці. Але після цих подій, після смерті Сливки я зрозумів, що повинна бути якась така людина, що має вплив у трудовому колективі – складному і великому, і сконсолідує його. Мабуть, саме тому й пішов на це місце. Не балотувався на посаду ректора, коли це робив Василь Іванович Русин, по простій причині – розумів, що мені не вдасться співпрацювати з обласною адміністрацією, яку тоді очолював Іван Різак. Адже методи у них були одні, а я практикую зовсім інші, які й виклав у своєму представленні. А йду в ректори з єдиною метою: хочу, аби наш університет зберіг ті славні традиції, які були раніше, позбувся тих негативних, які у нас, на жаль, були і є, і залишався таким, яким і годиться бути поважному закладу – головному центру науки та освіти.

- Присмно це чути. А чи були Вам якісь пропозиції від попередника – ректора Василя Русина?

- Пропозиції? Як Вам сказати... З ним ми мали кілька телефонних розмов. Безпосередньо не спілкувалися. Зустрічалися на декількох радах. Я рідко був присутнім на них – просто не ходив. Відкрито заявив, що прийду лише після перемоги Ющенка. Мабуть, саме тому й таких серйозних пропозицій мені не робили. Треба віддати належне: пан Русин сильно не нападав на історичний факультет. Територія істфаку для нього, фактично, була територією „нон грата”. Але всі ті помилки, які допустив мій попередник, я маю на увазі в політичному плані, уже свідчили про те, що напевно чи він матиме високий імідж серед студентів та викладачів. А повертаючись до Вашого запитання, скажу, що деякі дскани, його заступники намагалися на мене вийти, пропонували різні варіанти, але я принципова людина у цьому відношенні і від цього всього відмовлявся.

- Миколо Миколайовичу, чи передбачаєте Ви якісь структурні зміни в університеті? Маю на увазі утворення інститутів, реорганізації різні.

- Це дійсно одне з головних питань. Ми плануємо великі зміни. Давно порушувалося питання, щоби наш університет складався з цілого ряду інститутів. От у мене є пропозиції від окремих факультетів. Я зараз їх опрацьовую. Можу накреслити загальну схему ідеї. Правда, приступлю до її втілення тільки у тому випадку, коли переможу на виборах ректора, що відбудуться менше ніж через місяць. А принцип нововведення був би такий: є ректор, який управляє інститутами. Інститути складаються із факультетів, факультети – з кафедр. А далі йде нижча ланка, чого у нас поки що не зроблено – це коледжі або ліцеї і школи, які потім перетворюються у коледжі і вважатимуться складовою частиною університету. І ті люди,

які закінчують коледж, фактично отримують уже „бакалавра”. І до нас вони ідуть просто закінчувати навчальний процес і отримати „магістра”. Згідно з новою системою навчання, ланка „спеціаліст” випадає, перетворюючись у двоступінчасту – „бакалавр” і „магістр”. Тоді ми не будемо жалітися на те, що у нас погано підготовлені діти на першому курсі, що слабенькі. Знатимемо, що вони отримали базову освіту у тих коледжах, де готують до університету.

Але, як я говорив на преставленні, так і Вам говорю, що все робитиметься колегіально. Я наступного тижня побуваю на факультетах. Думаю, що обійду всі 14. Тоді матиму картину, яка перспектива цієї ідеї. Можливо, що детальніше викладу її суть на сторінках вашої газети, якщо у цьому виникне потреба. Я би детально розписав усі нюанси, як усе має відбуватися і що ця структура собою являтиме. Скажу також, що все це повинно б робитися поетапно. Не всі факультети до цього готові, але спочатку ми разом повинні виробити одну думку: потрібно це чи ні. Єдине, що можу сказати від себе особисто: якщо ми цього не зробимо – наш університет за своєю структурою відрізнятиметься від провідних європейських вузів, а це означає, що на нас очікують великі проблеми зі вступом до Європи.

- Безумовно, ми будемо раді, якщо цю ідею Ви висвітлите на сторінках нашої газети. На мою думку, це тільки підкреслило б прозорість Ваших ідей і, звичайно, прилучило б широкі верстви населення до обговорення цього питання. Але хотілось би поцікавитися, чи плануєте якісь зміни у навчальному процесі?

- У навчальному процесі обов'язково будуть зміни. Це однозначно. Я зустрівся з міністром освіти і науки паном Ніколаєнком. Один з моїх проректорів поїхав на зустріч із ректором Київського університету паном Скопенком та міністром освіти і науки України. Наскільки я зрозумів з нашого спілкування із Станіславом Миколайовичем Ніколаєнком, він хоче провести повне тестування навчального процесу наших вузів. Мова, в першу чергу, про заклади III-IV рівня акредитації. Така система вже діє у Києво-Могилянській академії, яку очолює професор Брюховецький. Ми до цього ще фактично не готові. У нас лише в цьому році йде експеримент з двох спеціальностей – хімії та політології. Але як завідувач кафедри політології можу сказати, що це дійсно прогрес. Це однозначно. Ця система має деякі свої мінуси, які можна коригувати кожного вузу. Але переважать все-таки плюси. Це і довші канікули, і простіша система складання іспитів і заліків, це і так звані модульні роботи, які фактично при набранні певної кількості балів звільняють студента від іспиту. На нього він може прийти, коли не задоволений балами за модульні роботи. Але й так студент має перевагу, тому що та оцінка, яку він уже отримав на модульних роботах, зберігається. Меншою вже бути не може, навіть якщо

іспит буде менш успішним за неї. Але, зрозуміло, навчальна робота, якісні зміни неможливі без матеріального забезпечення. А тут з'ясовується, що окремі кафедри навіть комп'ютерів не мають. І на медфаці є такі. Я вже не говорю про підключення всього університету до „Інтернету”. Є маса проблем і в плані методичного забезпечення, зокрема, забезпечення наших уторців угорськими підручниками. Це тільки окремі аспекти навчальних проблем. Але хочу сказати лише одне: наша навчальна робота повинна бути повністю пристосована до того, що робиться у європейських вузах, звичайно, у вузах провідних. Я мав можливість побувати в одному з найбільших румунських університетів, де знаходиться понад 40 тисяч людей, діє система коледжів та інститутів і який до європейських норм уже пристосувався. А згадаймо, ким була Румунія ще 8 років тому. Думаю, що й наш Ужгородський університет і взагалі вузи України при розумній державній політиці мають усі підстави досягти чималих успіхів.

- Чи задоволяє Вас ставлення викладачів до студентів? Чи є якісь пропозиції і в цьому плані?

- Знаєте, у мене тут двері не зачиняються. І це є наслідком того, що я взяв курс на демократію і прозорість. З одного боку, може це й недобре для керівника. Адже легше бути авторитарником, всіх повиганяти, сказати, що прийде через тиждень. Демократія ж робить людину вільною і, звичайно, що це стосується й викладача. У нас повинно бути так: викладач завжди залишається викладачем, але він ніколи не може не рахуватися з думкою студента. Зрозуміло, якщо ця думка дійсно вагома, а студент робить все чітко за статутом. Були деякі пропозиції від студентів, але ми зуміли їх переконати, що це неможливо втілити в життя. До прикладу, 20 відсотків студентів у раді трудового колективу – це неможливо, бо суперечить і статусу університету, і закону про вищу освіту. Студент у деякій мірі є залежним від викладача і на нього може робитися певний тиск. Хоч після помаранчевої революції, тих подій, які мали місце, зміни відбулися кардинальні, і тепер із студентами не рахуватися просто неможливо. Я хочу зробити так, аби стосунки між студентами і викладачами були діловими. Студенти повинні мати свій дорадчий орган: раду чи віче, який би вносив пропозиції. А з тими пропозиціями треба рахуватися, особливо, якщо вони позитивно впливатимуть на навчально-виховний процес.

- Як медик, не можу не порушити такого питання: керівникам медичних закладів давали роботу по сумісництву. Такий режим був авторитарним і декан впливав на медичних керівників – від заступника голови ОДА, начальника обласного відділу охорони здоров'я до головного лікаря чи начмеда. Чи не заважас це як роботі охорони здоров'я, так і навчальному процесу? Адже керівник дуже часто зайнятий чимось іншим, а не викладацькою роботою.

- Зрозуміло, що заважає. Проблему сумісників порушував ще покійний Володимир Юлійович Сливка. Він просив, аби люди визначилися, де будуть працювати, але щоб основна ставка була все-таки в університеті. Сумісник за своєю суттю вже є залежною людиною, бо він у будь-яку хвилину може перестати ним бути. А коли він на постійній роботі, тим більш, іде через наші конкурси, став доцентом чи професором, за нього проголосувала рада, то вже не є такою залежною особою. Щодо сумісництва, то це може стосуватися лише неосновних посад, які у нас є. Але треба йти до того, аби ми мали свій постійний потенціал, коли людина знаходиться на постійній роботі в університеті. Що стосується лікарів – фахівців, а не керівників, їх досвід потрібно використати, бо лікар є лікар. Він може і викладати.

- Я мав на увазі трохи інше: півставки викладача, навіть і завкафедрою, а півставки – начмеда чи головного лікаря...

- Я вважаю, що це не є нормально. То пішла якась пошесть, що кожен лікар ще хотів би мати купу годин в університеті. Адже це – величезне навантаження. У нас є люди, які мають чимало праць, дисертації, то вони лекції не дуже читають, а є й такі, що мають по 700 годин – і то все – „горлови” години. Це таке навантаження, якого, мабуть, ніде у світі немає. 750 годин – професор, 900 годин – викладач, а ще – додаткове навантаження, як ви кажете – то це має бути просто „гігант мислі”...

- Які зміни передбачаються для абітурієнтів?

- Це залежить від Міністерства освіти і науки. Станіслав Ніколаєнко сказав, що можливе виготовлення тестів. Це зняло б усі проблеми. Було б одне завдання для вузів на основі шкільної програми – і чудово. Зараз кожна кафедра розробляла свої тести, виникала плутанина, не все було прозоро. Тепер мало б бути набагато краще, але зробити це – досить складно. Тому цей рік ще мусимо практикувати те, що у нас є. Скажу лише точно, що невдовзі всі вузи будуть підпорядковуватися Міністерству освіти і науки України. Відбудеться процес централізації.

- Я Вам щиро вдячний за інтерв'ю, вдячний, що, попри всю неймовірну зайнятість, знайшли можливість поговорити з нами. Наш колектив завжди чекає зустрічі з Вами на шпальтах газети. Думаю, що УжНУ заслуговує на те, щоб його очолив патріот, демократ, інтелігентна і порядна, освічена людина. Щастя Вам, здоров'я. Хай Бог Вам помагає.

- Спасибі. Я щиро вдячний вашій газеті, яка дуже багато робить для університету. Думаю, що ми й надалі співпрацюватимемо. І, незважаючи на всі навантаження, які в мене є, я писатиму до „КУ. КП”. Це – обов'язково.

Вів інтерв'ю Степан Біляк.
Карпатська Україна. Красне Поле. – 2005. – 19 лютого.

**МИКОЛА ВЕГЕШ: „ДРУЖИНА ПООБІЦЯЛА ЗІ
МНОЮ РОЗЛУЧИТИСЯ, ЯКЩО ДАМ ЗГОДУ
СТАТИ в.о. РЕКТОРА УЖНУ”**

Він надзвичайно талановитий науковець, автор майже 800 науково-популярних праць. У свої 42 роки видав понад 50 книг. Усі – на історичну тематику. Його кар'єра розвивалася доволі стрімко і успішно. До того ж, він напрочуд привітний і широкий. Приваблює ще й демократичністю та душевною простотою. Понад усе любить свій рідний край та людей, котрі тут проживають. Саме тому під час помаранчевої революції став на захист загальновизнаних людських цінностей – свободи слова та волевиявлення. Тепер Микола Вегеш набуває досвіду керування найбільшим закарпатським вузом – Ужгородським національним університетом. Сьогодні він гість „Неділі”.

**Жодних домовленостей у мене з Балогою
перед виборами не було...**

- Пане Миколо, ви за короткий період часу пройшли шлях від простого сільського вчителя до в.о. ректора найпотужнішого закарпатського вузу – УжНУ. У чому секрет такого стрімкого кар'єрного зростання?

- На це запитання так просто і не відповіш. Яку б посаду я не обіймав, намагався робити все для загальної справи університету. Я не отримував жодних дивідендів від своїх керівних посад. Якщо говорити про матеріальну вигоду, то й по нинішній день живу в студентському гуртожитку. Жодних підпільних фірм за мною не числиться.

- Все ж – везіння, іртекція, випадковість чи якісь інші чинники стали вирішальними у вашому кар'єрному зростанні?

- Звичайно, все це мало значення. Якщо ж говорити про ті конкретні події, що зараз відбуваються, то ми дійсно пройшли з Віктором Балогою в одній команді п'ятимісячну виборчу кампанію. При цьому ми повною мірою відчули весь тиск з боку влади. Я і мої прихильники ризикували, беручи активну участь у революції. Бо лише історичний і математичний факультети могли офіційно висловлювати свою думку. В цьому нас дуже сильно підтримували студенти. До речі, територія історичного факультету весь виборчий період була зоною „нон грата” для ректорату. В той час, коли по всьому університеті підписували різні звернення на підтримку провладного кандидата, мої люди цього не робили. А чи супроводжували мене везіння якесь? Важко сказати. Новопризначений голова Закарпатської облдержадміністрації зробив ставку на мене, виходячи із тих критеріїв, що і Віктор Ющенко. Враховуючи, що я почав керувати і великих маніфестацій протесту проти мене немає, то, вважаю, що люди, в

принципі, сприйняли моє призначення нормально. Але, разом із тим, все буде вирішено демократичним, прозорим шляхом – попереду УжНУ чекають вибори ректора. Тому можна сказати, що цілий ряд факторів вплинув на моє призначення в.о. ректора УжНУ.

- Чи очікували, що вам запропонують цю посаду?

- Знаєте, поки жив Сливка, конкурентів у нього не було. Його смерть призвела до тих всіх трансформацій, що відбуваються останнім часом в університеті. В навчальному закладі не знайшлося гідної заміни покійному ректору. Тому для мене не стало випадковістю моє призначення на посаду в.о. ректора.

- У вас із Балогою до виборів були якісь домовленості щодо цієї посади?

- Жодних. Я не ставив вимог перед Балогою, даючи згоду бути довірсною особою Ющенка. Даю чесне слово. Я навіть не отримав жодної зарплатні за цю виборчу кампанію. Я від матеріального заохочення категорично відмовлявся. А нещодавно Балоба мене викликав і сказав, що зустрічався із студентами УжНУ. Ті й запропонували йому мою кандидатуру на цю посаду. Крім цього, до нього на мою підтримку надходили звернення від викладачів ряду факультетів.

Не виключаю, що Сливку могли вбити...

- Кому могла бути вигідною смерть Сливки?

- Важко однозначно відповісти. Адже по цій кримінальній справі триває слідство. На мою думку, це було вигідно тим людям, які знаходилися на той час у владі області. Йшлося не стільки про Сливку, скільки про керування величезним навчальним закладом, який у своїх стінах об'єднує майже 14 тисяч осіб. Повірте, під час виборчої кампанії це мало дуже велике значення. Тобто, якщо авторитарними методами впливати на університет з метою підтримки провладного кандидата Януковича, то це було вигідно тільки владі. Більше нікому. Опозиції це було не вигідно.

- На вашу думку, Сливка закінчив життя самогубством чи йому допомогли піти із життя?

- Якщо це і було самогубство, то хтось добре „попрацював“, щоб Сливка пішов на такий крок. Я був дуже близький із ним, починаючи із останніх парламентських виборів. Володимир Юлійович балотувався до Верховної Ради і я був його довірсною особою. Тоді багато спілкувався із ним. Це була людина, котра навіть гадки не мала, щоб покінчити із собою. По-друге, він просто боявся крові. А взагалі, це була дуже толерантна, тендітна особа. Я й досі не можу уявити, що він міг покінчити життя самогубством. До того ж, таким способом: ніж у серце, численні порізи вен. Я не вірю в самогубство. Я з його дружиною говорив, з водієм. Вони в той

день спілкувалися із Сливкою. За їхніми словами, він не дуже добре себе почував, але не збирався поєдинити із собою. Тому я не виключаю той момент, що його могли вбити.

- Як ви оцінюєте той період в житті УжНУ, коли ним керував Русин?

Я би сказав, що неоднозначно. Русин, як і будь-хто на його місці намагався з першого дня підняти свій рейтинг. Маю на увазі відкриття нової їдальні та ремонт бази відпочинку „Скалка”. Знаю, що Русин мав ще кілька планів модернізації. Разом із тим, він залишив і масу проблем. Найбільша з них – незавершене переселення бібліотеки. Скажу відверто, Василю Івановичу не пощастило у цей час бути ректором. При обласній адміністрації Різака з його авторитарними методами керування важко було втриматися і не піти проти своєї совісті. Тому в стінах нашого університету готувалися звернення за провладного кандидата, насильно збиралися агітаційні групи, які масово виїжджали у села для „профорієнтаційної” роботи із населенням. Плюс – відоме виселення людей із п'ятого університетського гуртожитку, а потім відміна цього рішення, призначення декількох завідувачів кафедр людей без наукових ступенів. Такі помилки робилися, мабуть, за вказівкою голови ОДА або клерків, які були причетними до СДПУ(о). Цей тиск впливав на ректора і він не зміг відстояти свою чітку позицію.

- Як би ви діяли, опинившись на місці Русина?

- Я би подав у відставку. Якщо буде чинитися на мене тиск, то незабаром матиме нагоду у уьому переконатися. Скоро парламентські вибори. Ви побачите, чи багато буде звернень на підтримку тієї чи іншої політичної партії від університету. Я категорично проти цього. У мене є домовленість із Балогою, що університет жодних таких звернень підписувати не буде. Звісно, кожна людина може бути членом будь-якої політичної партії, але ми все зробимо, щоб університет став аполітичним.

- Тобто, наразі ви нову владу влаштуєте?

- Якщо вони мені запропонували цю посаду, то, думаю, що влаштувую. Але нова влада, коли мене призначала, теж не хотіла робити якийсь поганий крок, щоб згодом викликати певне людське невдоволення. Гадаю, що вони дуже довго обговорювали це питання, перш ніж мені запропонувати посаду в.о. ректора.

- Ви подасте у відставку, якщо вас влада змушуватиме приймати протизаконні рішення?

- Однозначно.

Пропонувати Русину посаду проректора я не буду...

- Багато зараз говориться про те, що термін між вашим призначенням та датою виборів ректора УжНУ дуже малий. Ви також так вважаєте?

- Так, цей процес пришвидшено. Я просив міністра освіти хоча б три місяці побути виконуючим обов'язки, щоб нормально підготуватися до виборів. У нас є дуже багато поточних питань. На додачу, маса виборів деканів, які треба провести. Міністр освіти і науки України взагалі спочатку говорив, що вибори слід зробити через два тижні після мого призначення в.о. ректора. Але потім погодився з тим, щоб через 2 тижні оголосити конкурс, а через місяць – вибори ректора університету.

- Чи плануються в УжНУ кадрові чистки?

- Звичайно, що вони будуть. Кадрові чистки можуть стосуватись лише посад окремих проректорів і моїх помічників по ректорату. Що стосується деканів та завкафедр – там у нас є легітимний процес – вибори. Єдине, що на місця пенсіонерів ми змушені будемо оголосити конкурси. Ті ж декани, котрі зараз працюють, обрані на 7 років, – всі вони виконуватимуть свої обов'язки і надалі. Якись політичні утиски в стінах УжНУ просто не можливі. Я цього ніколи не застосовував і не робитиму надалі. До речі, хочу спростувати чутки, що я нібито набираю на роботу людей, котрі душили революцію. Зокрема, мова йде про Романа Шніцера – колишнього начальника управління охорони здоров'я Закарпатської облдержадміністрації. Він уже до мого призначення працював завідувачем кафедрою військової медицини. Комусь, мабуть, вигідно розпускати чутки про те, що „пристроюю” людей із старої влади. Я не маю жодних підстав звільнити Шніцера за участь проти революції. Якщо побачу, що він погано виконує свої обов'язки, то, звичайно, буду приймати відповідні міри. А поки що до нього не маю претензій.

- Кому може бути вигідно розповсюджувати ці чутки?

- Мабуть, представникам старої влади. Або, можливо, тим, хто хотів би знизити мій авторитет напередодні виборів. Скоро оголосять конкурс, з'являться кандидатури. Скажіть, хто не хоче бути генералом? Тому, думаю, що незабаром почнеться справжня виборча кампанія. З усіма її елементами. Сподіваюся, що до використання чорного піару справа не дійде. Але якщо негатив і буде застосований, то я готовий до цього. В мене совість чиста. Я не приймав жодного рішення, яке б суперечило інтересам університету.

- Чи пропонуватимите колишньому ректору УжНУ Василю Русину якусь посаду?

- Перед тим, як їхати у Київ, я зустрічався з Русином. І пообіцяв йому виконати все, що він забажає. Звичайно, по мірі можливості. Василь

Іванович сказав, що хотів би залишитися завідувачем однієї з кафедр медичного факультету, там де він зараз працює. Моя думка така: згідно з діючим законодавством його обрали на цю посаду на 7 років і він на ній залишатиметься. Для того, аби Русин повернувся на посаду декана медфаку, необхідно, щоб легітимно обраний декан Олександр Болдижар склав із себе повноваження. Пропонувати Русину посаду проректора я не буду. В мене є моя команда, яка після виборів прийде до влади. Хоча серед нинішнього складу проректорів переважна більшість людей мене влаштовує. Можливо, радикальних кадрових перемін і не буде.

- Чи те, що Русин пішов з посади ректора є заслугою студентського страйку?

- Моє призначення студенти розцінили як перемогу демократії. Відтепер жоден ректор не зможе не рахуватися з їхньою думкою. Вважаю, студенти повинні створити свій дорадчий орган. З активістами студентської ради в мене чудові відносини і те, що вони вимагають, буду виконувати. Наразі жодних пропозицій від них не поступає. Вони ще не можуть, так би мовити, засвоїти перемогу. Студенти глибоко переконані, що якби не початок страйку, то попередній ректор не подав би у відставку, а мене не призначили б виконувачем обов'язків ректора. Хоча я їх переконавав, щоб вони ні на який страйк не йшли. У них там було дуже багато змін. Відставка Русина – це лише один епізод. Вони хочуть, щоб змінилося їхнє життя, щоб із ними рахувалися, як з окремою автономною одиницею цього університету.

- Не боїтеся стати заручником студентських вимог?

- Повторю, все, що не суперечить чинному законодавству, буду виконувати. Наприклад, одну із їхніх вимог – ввести 20 відсотків студентів у раду університету я не можу задовільнити згідно з положенням про вищу освіту. Крім того, вважаю, що студент у вченій раді може стати заручником інтересів окремих викладачів.

Закарпатські вузи об'єднувати ще зарано...

- Чи підтримуєте ви ідею об'єднання кількох вузів краю у єдиний Закарпатський університет?

- Ставлюся негативно до подібного об'єднання. З ректорами інших закарпатських вузів незабаром збираюся обговорити питання співпраці. Крім того, ідею влиття УжНУ в єдиний закарпатський вуз не можу одноосібно вирішувати. Для цього є рада університету. Це колегіальний орган і якщо він прийме таке рішення, то буду змушений із ним погодитися.

- Чому ви проти об'єднання провідних вузів краю?

- На мою позицію впливає нерівноцінність вузів. По-перше, ми одне одного не дублюємо, а по-друге, наш кадровий потенціал – найкращий в області. Я не думаю, що УжНУ погодиться на злиття. Навпаки, на вченій раді я запропоную провести реформу нашого університету. Вона полягатиме у створенні на базі університету цілого комплексу інститутів, які склалися б із різних факультетів, коледжів і т.д.

- При Різаку-губернатору в області активно „боролися” із хабарництвом та корупцією у вищих навчальних закладах. Ви здатні здолати це зло?

- Думаю, що нікуди воно не подінеться. Я завжди був проти хабарництва. Але вважаю, що цю проблему необхідно вирішувати на державному рівні. Під час нещодавньої зустрічі із міністром Ніколаєнком я говорив про необхідність прийняття централізованого рішення про проведення вступних іспитів за київськими тестами. За час, що я в.о. ректора, до мене не поступило жодної скарги на те, що хтось вимагає хабара. Але, водночас, знаю, що цей процес є. Він в університеті мав місце. Тут би активніше мали працювати правоохоронні органи.

- Тобто, прикривати злочинні діяння своїх підлеглих ви не будете?

- Ні в якому разі. Планую зустрітися з левим начальником СБУ, щойно його призначать на цю посаду. Ця структура повинна не лише контролювати університет, але й вести боротьбу із корупцією. Загалом, працівникам університету варто б підвищити зарплати. Це питання також підніматиму і вирішуватиму, наскільки можемо збільшити платню викладачам за рахунок власних університетських коштів, окрім централізованого фінансування з Києва.

- Якою, на вашу думку, повинна бути зарплата викладачів УжНУ?

- Думаю, що не меншою, ніж 3-4 тисячі гривень.

- І наостанок, як сприйняли звістку рідні про ваше призначення в.о. ректора УжНУ?

- Дружина була категорично проти. Вона сказала мені, що коли дам згоду стати в.о. ректора, то зі мною розлучиться. Та через 4 дні мого керування університетом, визнала, що така наша доля: бути разом. І, водночас, окремо. Бо майже увесь свій час проводжу на робочому місці. Сини взагалі ніяк не відреагували. Менший у мене у 8 класі вчиться. Так його вчителі вітають з тим, що батько став ректором, а він їм відповідає, що ніякий він ще не ректор, а лише в.о. Він досить швидко розібрався в тонкошах університетських посад і зробив висновок, що я ще не є повноцінним ректором.

Інтерв'ю взяла Юлія Сайга.
Неділя. Тиждень. – 2005. – 26 лютого – 4 березня

МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НІКОЛИ Б НЕ СКЛАВ КОНКУРЕНЦІЮ ВОЛОДИМИРУ СЛИВЦІ, ЯК СКЛАВ ЇЇ РУСИНУ...”

- Скажіть, відверто, ви були готові до такого, хай поки тимчасового, призначення?

- Скажу так, як воно є: коли я давав згоду бути довіреною особою Віктора Ющенка, то не вимагав для себе ніяких дивідендів і не розраховував на посаду ректора. Та після тих подій, що вже відбувалися, після тої великої підтримки студентів та викладачів багатьох факультетів я не дуже сумнівався, що стану виконуючим обов'язки ректора університету. Хочу зазначити, що поки жив Володимир Сливка, у нас ніколи не було йому альтернативи. Це однозначно. Тому він і виграв свого часу втретє вибори і ми добре знали, що сім років керувати вузом буде Володимир Юлійович. Та після смерті Сливки все буквально стало ламатися – заміна проректорів відбувалася одна за одною. Зараз ми це все хочемо налагодити і владнати.

- Під час помаранчевої революції ви разом зі студентами брали активну участь у мітингах. Що вас штовхало на барикади?

- Тут нема нічого дивного. Я з 1990 року був у партії, опозиційній до діючої тоді КПРС. Це була перша політична партія, зареєстрована в Україні – Українська республіканська партія. Через приналежність до цієї партії мене не хотіли приймати в аспірантуру. Тож фактично 13 років я перебував у опозиції. І коли мені запропонували стати довіреною особою Віктора Ющенка, то погодився одразу, бо знав його особисто і знав, що більше піде бути не можу. Я ніколи не мав стосунку до провладних сил, за винятком одного моменту – коли був радником колишнього голови ОДА Геннадія Москаля з питань науки та освіти. Для мене ті посади, які я займав, не були самоціллю: чи я був аспірантом, чи був деканом – підтримував „Нашу Україну” і разом з тим балотувався в обласну раду від „Нашої України”. Так що в мене позиція чітка і ніколи не було сумнівів з того, кого і що підтримувати.

- Не виникало побоювання, що у разі перемоги іншого кандидата втратите місце роботи – адже мали хорошу посаду декана істфаку, наукові звання? Здається, такий варіант не був виключений?

- Мої друзі з Львівського університету після першого туру, знаючи, яка ситуація склалася на Закарпатті, запропонували мені у разі поразки, якщо таке станеться, місце на кафедрі свого університету.

- Тож тили у вас були?

- Так, крім того, я закінчив Івано-Франківський педінститут, де мій учитель очолює кафедру історії України, і він теж запропонував мені місце роботи. Навіть якби переміг той режим, то на Галичині ситуація була іншою, так що в принципі я мав куди йти. Я був готовий до всього.

- На вашу думку, Василь Русин як фахівець годився на посаду ректора?

- Якби я зараз сказав, що всі проблеми, що дісталися мені в спадок, це проблеми Василя Русина, то було б нещиро і неправдиво. Але я завжди казав і казав це офіційно, що практикуючому хірургові досить важко займатися такою адміністративною роботою (Займаючи посаду ректора, Василь Русин продовжував працювати хірургом у обласній лікарні – Авт.). Він з'являвся у ректораті лише у другій половині дня, тож на вирішення проблем вузу мав небагато часу. Це було для нього велике навантаження, хоча дещо він все ж зробив. Єдине, що всі справи, які він починав, не були завершені до кінця. Як-от питання перенесення бібліотеки. Зараз я маю це доводити до кінця.

- То проблема з університетською бібліотекою нарешті вирішилася?

- Поки що важко говорити про якесь рішення, та наразі я домогся від міської влади передачі під бібліотеку п'ятиповерхової будівлі аптечного складу. Я дав доручення проректорам з'ясувати у відділі капітального будівництва, наскільки ця будівля є міцною, щоб ми могли на другому і третьому поверхах розмістити книги, тобто чи може вона бути придатною для бібліотеки. З усіх існуючих варіантів цей поки є найкращим. Хоча склад знаходиться не в центрі, та, думаю, з допомогою міської влади можна було б вирішити й проблему з транспортом. Звичайно, ми могли б пікуди не йти і чекати, поки держава не надасть для бібліотеки приміщення. Та Василь Русин цей процес уже почав і потрібно його завершити.

- Деканом історичного факультету ви стали за ректора Сливки. Ким для вас, окрім того що начальством, був Володимир Сливка?

Так, деканом я став буквально за місяць до загибелі Володимира Сливки. Загалом з Володимиром Юлійовичем я знався з 1990 року, коли мене не хотіли приймати в аспірантуру, бо я з іншої партії. Тоді він заступився за мене, сказав, що не треба чинити тиск і так мене прийняли. Після того ми близько не спілкувалися – я аспірант, він професор, це не той рівень. А коли вже я очолив кафедру політології, потім став директором Інституту карпатознавства, то ми вже вимушені були частіше спілкуватися і разом вирішувати питання. Тож можу сказати, що останні п'ять років у нас були досить тісні стосунки. І той факт, що я був його довіреною особою ректора на виборах, свідчить про те, що він мені вірив.

Ну, ким він для мене був? Я його дуже поважав, ніколи б не склав йому конкуренцію, як склав її Василеві Русину. Ніколи в житті.

- Ваша особиста думка щодо того, що чинився на Сливку тиск...

- Однозначно, тиск був. Зараз ця справа, як відомо, розглядається заново, багатьох викладачів, у тому числі й мене, викликали в прокуратуру, і

я дав показання, що на нього чинився тиск. І фактично цей тиск почався з археологічної лабораторії, підпорядкованої Інституту карпатознавства, мого інституту. Річ у тім, що у нас є археологічний музей, який, проте, не має окремого приміщення, а експонати розміщені у центральному корпусі університету, в підвалі. І ось десь за рік до смерті ректора почали з'являтися інформації, що там є багато цінного, а університет не віддає його державі. Хоча насправді з дуже цінного там кілька монет, все інше такс, що його ніхто би у нас і не брав. Було зрозуміло, що почалася якась акція проти лабораторії, але в кінцевому рахунку спрямована проти Сливки. Працівників Інституту стали викликати у Службу безпеки, я туди теж ходив. Потім додалися інші проблеми – неоднозначні ситуації на філологічному факультеті, романо-германської філології й такс інше. Все це мусувалося і дуже на нього (Сливку) давило. Незадовго до смерті він часто говорив, що то все йому набридло і він все залишить. До речі, у своєму кабінеті, як тепер відомо, напханому „жучками”, Володимир Юлійович говорити не хотів: ми виходили на балкон чи у скверик. Та загалом Сливка носив все у собі, не любив жалітися.

- Як реагували на затримання экс-губернатора Івана Різакa за підозрою у доведенні до самогубства В.Сливки?

- Коли йде мова про доведення до самогубства, то відомо, що до нього причетні й різні силові структури, але очевидно, що це не могло обійтися без голови обласної держадміністрації. Я вважаю, він просто мав дати показання по цій справі. Можливо, він цього уникав, тож його в такий спосіб примусили це зробити. Все ж, гадаю, Різак має причетність до смерті Сливки. Хіба це нормально, коли начальники СБУ і силових структур приходили на планірку до голови ОДА? Це мають бути незалежні структури, а вони виконували всі вказівки голови держадміністрації.

- Що думаєте найпершим змінити в УжНУ?

- Найголовніше зараз, крім вирішення проблеми з бібліотською, знайти приміщення для забезпечення нормального навчального процесу. Відкриваються все нові й нові спеціальності, а приміщення є лише ті, що й були раніше. Зараз пари проходять навіть на кафедрах, а деякі факультети вчатьс у дві зміни. Це погано і для викладачів, і для студентів. Багато проблем є і з навчальним процесом.

- Реформа у сфері освіти передбачає „очищення” від сумнівних вузів, яких на сьогодні наплодилося чимало. Ваша думка стосовно цього...

- Коли я був на прийомі у нового міністра науки й освіти, то порушив питання філій. І він сказав, що буде проведено велику ревізію всіх тих філій, що відкриваються ледь не в кожному райцентрі. На Закарпатті, наприклад, є кілька вузів, що себе добре зарекомендували: крім нашого вузу, це Закарпатський державний університет (колишній УжДІЕП – Авт.) та

Мукачівський технологічний інститут. До всіх інших дрібних я ставлюся негативно, тому що не знаю, як можна було видати ліцензії на їхню діяльність, як можна було це організувати, не маючи ні кандидатів, ні докторів наук. Всі ж знають, що аби пройти ліцензування, наприклад, на магістра, кафедру має очолювати доктор наук. Значить, були просто якісь домовлення. І зараз необхідно провести „чистку” всіх оцих філіалів.

- Як, на вашу думку, можна найефективніше подолати корупцію у вищій освіті?

- Корупція є, і так легко вона не відійде. Нерсально вести боротьбу з корупцією, коли старший викладач має зарплату 400-500 гривень. Не брати хабарі може лише високо моральна людина.

- Особисто себе такою вважаєте?

- Всі знають, що я, будучи і завідувачем кафедри, і директором Інституту, і деканом, ніяких дивідендів з цього не мав. Як жив у п'ятому гуртожитку, маючи дві кімнати, так живу і тепер, виконуючи обов'язки ректора. Якби я хотів поліпшити свої житлові умови, може, мені б надали щось краще, але я цього не роблю, бо вважаю, що живу не найгірше в університеті.

А щоб подолати корупцію, треба, в першу чергу, підвищити зарплати викладачам, а не лише видавати укази про боротьбу з нею. Так зразу викоринити корупцію неможливо, на це потрібен час і поєднання кількох факторів: моралі людини і гідної оплати її роботи. Та проблема не лише у викладачах, а й у студентах. На жаль, на платних відділеннях є чимало зовсім слабих студентів. За гроші вони поступили, а настає перша сесія – і 20 – 30% студентів можна б відчислити. Тоді йдуть „просити” викладача... Це велика проблема.

- Зараз чимало розмов точиться навколо обстановки, яка склалася на факультеті романо-германської філології. Що можете сказати з цього приводу?

- Це одна з головних проблем університету, справа дійшла навіть до суду. Буквально днями я отримав рішення суду, де значиться, що звільнений Русинюм декан факультету Степан Бобинець виграв суд. Я вже дав вказівку поновити його на посаді. Але чи вирішити це проблему, сказати не можу. На факультеті нема єдності. Все робиться кулуарно, є різні угруповання, які одне проти одного ведуть боротьбу. І найгірше, що страждають від цього студенти. Найбільше з тих, хто звертаються за дозволом на перескладання іспитів, - студенти РГФ, що свідчить про нездорову обстановку на факультеті. А загалом я за те, щоб факультетські проблеми вирішувалися на самому факультеті, ректор не повинен бути третейським суддею.

- Чи відчуваєте у собі достатньо сил, щоб подолати всі ці негативні явища у вузі?

- Я почав зміни з найближчої ланки – з проректорів, хоча, до речі, ніколи не казав, щоб вони всі „йшли пакетом”. Роботи багато і всі п'ять днів я

працюю буквально на знос. У мене є односторонні, люди, на яких я можу поклатися. Одна людина нічого зробити не може. Тим паче в університеті, де є 14 факультетів, сотні кафедр, спеціальностей. На кожному факультеті у мене є люди, які мене підтримують і поділяють мої погляди.

- Як ви сприйняли призначення на голову ОДА Віктора Балоги?

- Так сталося, що під час виборчої кампанії ми з Віктором Балоогою були разом. Я завжди поважав всіх харизматичних лідерів на Закарпатті. Вважаю, що влада повинна мінятися системно і від окремої людини нічого не залежить. У мене з Балоогою нормальні робочі стосунки, та не настільки близькі, щою ректор Ващук мав підставу заявляти, що Балога підтримує лише УжНУ. Я не хочу підминати університет під адміністрацію, і все зроблю, щоб університетські професори ніколи в житті не підписували ніякі звернення на підтримку тієї чи іншої політичної сили. Кожен може займатися політикою, бути членом будь-якої партії, але люди, що займають керівні посади, під час агітаційного процесу мають піти у відпустку. Згідно зі статутом, університет не може бути у політиці. Хоча я би підтримував те, щоб викладачі йшли у партії, балотувалися в обласну, міську раду. Це необхідно, щоб відстояти інтереси вузу.

- Днями ви мали зустріч з губернатором. Про що йшла мова?

- Ну що може ректор просити від губернатора? Правильно, гроші, які зараз необхідні для ремонту приміщень.

- Обіцяв дати?

- Обіцяти обіцяв...

- Чи боляче буде для вас, якщо на посаду ректора виберуть іншого?

- Навіть якщо програю, проблему з того робити не буду. Я навіть не повернуся на посаду декана, а буду просто завідувачем кафедри політології.

Своєму ж наступнику широко потисну руку, лише бажаю, щоб це була дійсно гідна такої посади людина.

- Як історик за фахом як би ви означили те, що зараз відбувається в Україні й чого очікуєте від нової влади?

- Ті зміни, що настали в країні, давно вже були необхідні. Та найбільше я боюся розчарування, особливо молоді. Це дуже юляче б вдарило і по самому Ющенкові, і по його команді. Хай би вже скоріше закінчилося роздавання портфелів, у тому числі й у області, і почалася нормальна робота. Хочу зазначити, що не всі революціонери можуть бути хорошими господарниками. Щоб робота була результативною, мало бути революціонером, треба бути професіоналом.

Інтерв'ю провела Єва Деместер.

РІО. – 2005. – 26 лютого

ВІДСТАВКА РЕКТОРА РУСИНА: „ВИРОБНИЧА НЕОБХІДНІСТЬ” ЧИ РЕЗУЛЬТАТ ПОЛІТИЧНОГО ТИСКУ?

Відставці колишнього ректора УжНУ Василя Русина і призначенню на цю посаду виконуючим обов'язки Миколи Вегеша обласна преса приділила достатньо уваги вже, як кажуть, „по гарячих слідах”. У цих публікаціях вистачало всього: і неприхованого самовдоволення, і обачного несприйняття, і сухих інформаційних повідомлень, і спроб оперативного, часто емоційного, аналізу.

Пристрасті поволі вщухають, і, отже, поступово з'являється більше шансів неупередженого погляду на те, що ж сталося. Але й нині багатьох не перестає цікавити питання: чим була викликана відставка ректора найстарішого у краї вузу? „Виробничою необхідністю” чи все-таки „революційною доцільністю” і відвертим політичним тиском? Чи виграє від такої кадрової революції університет?

Як відомо, ректором УжНУ Василь Іванович Русин був обраний минулого року у непростий для колективу науковців час, після трагічної загибелі Володимира Сливки. „Походження” кандидатури Василя Русина на посаду ректора, окрім беззаперечного факту дружних стосунків із своїм попередником, забезпечували його бездоганий авторитет як науковця та досвід адміністратора. Доктор медичних наук, професор, автор понад 200 наукових праць, депутат обласної ради, практикуючий хірург Василь Русин чотири роки очолював медичний факультет університету. Звичайно, вже на той час була в університеті група людей, які Русина не підтримували. Щоправда, не за його непрофесійність, непорядність чи відсутність адміністративного й організаторського хисту, а здебільшого з політичних мотивів. Вже на старті його ректорства політичні опозиціонери стали закидати йому „підтакування” владі і близькість до відомої в області політичної сили.

Однак, керований ширим прагненням зробити щось корисне для рідного вузу, Василь Іванович розумів, що вирішення багатьох існуючих вузівських проблем неможливе без сприяння влади. Тому й не звертав особливої уваги на епізодичні випадки й обливання брудом (в тому числі й у пресі) з боку опонентів.

Обрана Русиною позиція щодо співпраці з владою і згода стати довіреною особою Віктора Януковича на президентських виборах, як потім з'ясується, не принесли ніяких дивідендів ректору Русину, проте принесли багато користі самому університету і студентам. Василь Іванович за якихось чотири з половиною місяці довів, що він, крім усього іншого, - чудовий менеджер. Саме йому вдалося „вибити” кошти на добудову нового корпусу університету, широкомасштабний ремонт у сту-

дентських гуртожитках, який не проводився десятиліттями, капітальний ремонт студентського профілакторію „Скалка”, який в останні роки вже розвалювався. Відкриття їдальні, облаштування читального залу в гуртожитку №5, прокладання асфальтних доріг від гуртожитків – це ще не повний перелік зробленого ректором Русиним для вузу за чотири з половиною місяці. Можна лише уявити, скільки б ще Василь Іванович зробив для рідного університету, якби йому дали працювати згідно з укладеним з Міносвіти контрактом.

Але опозиція не дримала. Якщо до і під час президентських виборів спроби скомпрометувати ректора носили лише спонтанний характер, то вже після перемоги помаранчевої революції відверте і цинічне цькування Русина стало тотальним і цілеспрямованим.

На сторінках однієї „суржикової” новинки з’являється серія „публікацій” за підписом так званої „ініціативної групи по розслідуванню громадсько-політичної діяльності Русина”. Русина „звинувачують” в агітації за кандидата, довіреною особою якого він був, залякуванні студентів і навіть їх батьків, тиску на викладачів. Не зрозуміло, правда, як за такого „тиску” на університетській дільниці проголосували за кандидата від опозиції... Невідомо також, кого ж за таке „вільнодумство” ректор покарав. Кажуть, що вже на представленні нового в.о. ректора Русин, який подав у відставку, попросив зголоситися в залі всіх, на кого він тиснув на виборах. Всі мовчали.

Навіть відкритий лист Василя Русина Президентові України Віктору Ющенку, який неодноразово заявляв про те, що поважає український народ незалежно від того, за кого він голосував, на ситуацію не вплинув. Не допомогли і звернення трудового колективу УжНУ на захист свого ректора, які публікувалися наприкінці січня в обласній пресі.

Після того, як Василю Івановичу стало відомо, що проти нього біля ректорату і навіть біля будинку, де живе його старенька мати (до чого тут старенька мати, зовсім незрозуміло), готуються пікетування студентів, після розмови з новопризначеним губернатором В.Балогою та його заступником О.Гаваші, Русин написав заяву про свою відставку. Йому запропонували очолити медфак, але він відмовився, вважаючи, що на цій посаді вже є достойна людина.

Цікава деталь: у день, коли його „знімали” з роботи, Василь Русин чотири години стояв за операційним столом, рятуючи життя важкохворій людині...

14 лютого на економічному факультеті УжНУ новий губернатор вже представив колективу університету виконуючого обов’язки ректора УжНУ Миколу Вегеша.

Микола Миколайович – доктор історичних наук, професор, який до призначення очолював історичний факультет, і... довірена особа Віктора

Юшенка на президентських виборах. Абсолютно не применшуючи наукових і організаторських талантів і досягнень Миколи Миколайовича, якраз на останню деталь не можна не звернути уваги. Більше того, з огляду на партійний підхід у вирішенні кадрових питань, які характеризують нову владу, можна припустити, що саме політична позиція Миколи Вегеша стала визначальною у його призначенні на посаду керівника вузу. Хоча поки що з позначкою „в.о.“.

У Вегеша, як і в його попередника, в університеті є вдосталь і прихильників, і недоброзичливців. Прихованих і неприкладаних. Досвіду керування вузом у Миколи Миколайовича, на жаль, поки що нема: через сходишку проректора він перестрибнув. До того ж, Микола Вегеш – перший гуманітарій на посаді керівника вузу. Але все це, як кажуть, наживне, отож нині мало хто сумнівається, що після виборів ректора, які мають відбутися впродовж місяця, хтось матиме більше шансів, аніж Микола Миколайович.

Микола Вегеш уже пообіцяв колективу кадрові зміни, оскільки вважає, що вузом повинна керувати єдина згуртована команда. Як і обіцяв, створив уже Микола Миколайович прес-службу університету. І, що особливо цікаво, вже на своєму представленні новопризначений в.о. ректора закликав... тісно співпрацювати з новою владою. Нагадаємо, що те ж саме робив (тільки із старою владою) і Василь Русин, за що опоненти його нищівно критикували...

Втім, не будемо вдаватися у порівняльний аналіз... Краще послухати, що думають про відставку Русина і перспективи вузу самі фахівці та учасники „кадрової революції” в УжНУ.

Юрій Герцог, в.о. начальника управління освіти та науки Закарпатської ОДА:

- Важко коментувати ситуацію, оскільки я працюю на цій посаді тільки тиждень. Як людина, я можу сказати тільки єдине – це особисте питання ректора університету. Він пішов з посади за власною заявою. А яка ситуація у нього склалася зі студентами та колегами – треба у нього спитати особисто. Я не можу коментувати ці події. Це була позиція самого ректора.

Редакція „Світогляду” попросила відповісти на кілька запитань і Василя Русина, экс-ректора, нині завідувача кафедри госпітальної хірургії УжНУ:

- Василю Івановичу, за публікаціями у пресі Ви особисто написали заяву на звільнення з посади ректора УжНУ. Чому Ви не боролися, адже є сильною особистістю і законно обрані на цю посаду? Чи Ви проявили політичну волю?

- Ні. Я, по-перше, поза політикою. До неї можу мати тільки опосередковане відношення. Розмірковую зараз не як лікар, а як громадянин

держави. Якщо чисто по-державному підходити до цього питання, і те, що два місяці мене „бомбили” з усіх боків, було зрозуміло – добром це не може закінчитися, і посада ця була комусь обіцяна. Розумієте, проблема наша в чому: нібито діють статті Конституції України, які захишають честь, гідність громадянина держави, його здоров'я, є статті, які констатують, що наша держава є не тільки багатонаціональною, але у ній і сповідується свобода віросповідання і політичного спрямування. Однак одні громадяни Конституцію читають, інші – не читають, а треті її використовують так, як хочуть. Це є трагедія. Вийшло так, що ми стали схожими на режим Франко в Іспанії, коли для своїх дозволено все, а для не наших – тільки суворо за законом, а в окремих випадках – згідно з чинним законодавством. Це абсолютно невірно. Щоб зберегти мій рідний університет, я зрозумів, що краще написати цю заяву, бо ці тертя навколо нього й так би не припилилися. Ми провели переговори, домовились, що не буде більше з цього приводу публікацій, але у пресі тема не вшухає...

- Тобто Ви зрозуміли, що у цій ситуації найбільшу роль відіграє політичний аспект, а не професійний рівень?

- Сто процентів.

- Колектив, який з Вами працював, теж спіткала така доля? Як можуть вплинути на роботу закладу кадрові зміни?

- Не знаю, вважаю, що колектив там був дієдатний. Він це довів гарними справами, які були зроблені за достатньо короткий період часу. Як все може змінитися, важко сказати. Час покаже. Проблема тут така – вічною буває тільки музика. Абсолютно спокійно ставлюся до того, що я не є зараз керівником УжНУ. Я – самодостатня людина.

- Удруге не будете брати участь у конкурсі?

- У старокитайській філософії є така рекомендація для керівників різних рангів: чітко пам'ятати і користуватися тим, що вдруге створити хороше перше враження буває надзвичайно важко. Нехай за короткий період, я таки склав певне враження про себе як керівника... У цій ситуації найдивнішим виглядає те, і це мене нервує, що новий керівник каже: треба співпрацювати з владою. Це – нонсенс. А ми тоді з ким співпрацювали? Не з владою? З тою, яка була. Тобто така доля кожного навчального закладу, кожного виробничника.

- Тобто доля Вашого наступника очевидна?

- Один до одного.

Залюбки погодився відповісти на наші запитання і виконуючий обов'язки ректора УжНУ Микола Вегеш:

- Миколо Миколайовичу, на своєму представленні на посаду Ви обіцяли кадрові зміни для згуртованої роботи колективу. Можете вже їх прокоментувати?

- Можу. Великих кадрових змін до виборів ректора не буду проводити. Але я говорив про команду, тож перше, що зробив, - поміняв помічника ректора Миколу Яковича Нездолю, колишнього офіцера Служби безпеки України. Дуже великі обов'язки на помічникові, щоб і мені полегшити роботу в поточних питаннях, тому вирішив, щоб ці обов'язки виконував викладач. Тож зараз їх виконує Володимир Басараб, старший викладач кафедри політології. Це вже моя команда, бо сам я – завідувач цієї кафедри. Крім того, часто у пресі з'являлася інформація за підписом прес-служби університету. Я попросив положення про прес-службу, якого не виявилось. Один з моїх учнів, доцент Маріан Токар, який багато друкується, розробив це положення, і у четвер його на вчепній раді призначено головою прес-служби УжНУ. Найближчим часом, можливо, навіть до виборів ректора, поміняю проректора по навчально-виховній роботі Юрія Бідзілю. Вважаю, що цю посаду має займати професор. Після виборів, якщо я переможу, ше, можливо, будуть зміни, але якогось революційного кадрового перевороту не буде. Для мене найважливіші два критерії: професіоналізм і порядність. Для мене немає значення, чи брав ти участь у помаранчевій революції. Хоча вже був такий випадок, коли мені доводили свою участь у революції, щоб залишитись на посаді.

- Чи оголошено вже конкурс і чи багато маєте конкурентів?

- Ще не оголошено, бо для цього потрібно два тижні. Мені викликав Міністр освіти і науки Станіслав Ніколаєнко. Ми 40 хвилин спілкувалися. Потім він передзвонив Василю Івановичу Русину, щоб пересвідчитись у написанні ним заяви. Призначив мене в.о. і сказав, що протягом місяця буде проведено конкурс. А щодо конкурентів, то чутки всякі ходять, кажуть, є вже десять кандидатів. Я єдине, що зробив, то дав доручення відділу кадрів підготувати документи всім бажаним, але з єдиною умовою – із званням професора. Тоді хай після оголошення конкурсу ідуть і реєструються у Міносвіти.

- Колись Василь Іванович написав заяву за власним бажанням, Ви знали напевно, що Вас призначать в.о. ректора? Чи це було очевидно з політичної ситуації?

- Однозначно, ніколи не заперечував, що тут був політичний момент. Просто на цей момент, коли Василь Іванович написав заяву, мене підтримувала переважна більшість на всіх факультетах. Я вже не кажу про студентів.

- Політичний аспект спрацював на те, щоб відбулася обов'язкова зміна ректора?

- Розумієте, це – однозначно. Василь Іванович – непогана людина і хороший керівник. Ми з ним не є ворогами. Але йому просто не пощастило па той час. Була настільки складна ситуація, що не кожен у ній міг вистояти. Тоді, на виборах Президента, треба було йти у відпустку і займатися

політичною діяльністю, тоді би не було тих нападок на нього як на довірену особу Віктора Януковича. Я особисто пішов був у відпустку на той період, і до мене принципових претензій не було.

- Кожен новий керівник визначає свої три основні пріоритети в роботі. З чого почнете Ви?

- Перше – завершення 3 і 4 поверхів головного корпусу університету, на які необхідно приблизно 600-700 тис. гривень. Друге – звільнити старе приміщення бібліотек (так я зрозумів після розмови з Міланом Шашіком). Тепер шукаємо компактне приміщення, в чому нам допомагає обласна адміністрація, куди я звернувся. Третє – прозорість виборів деканів на факультетах міжнародних відносин, фізичної реабілітації та інженерно-технічному. За віком там люди вже не можуть займати ці посади, адже вийшли на пенсію.

Отакі-от коментарі. Гадасмо, читачі зможуть самі зробити висновки щодо питань, поставлених у заголовку цього матеріалу.

Інтерв'ю взяли Ірина Гармасій та В'ячеслав Ганич
Світогляд. – 2005. – 26 лютого.

МИКОЛА ВЕГЕШ: „КОНСЕРВАТИЗМ УЖНУ ТРЕБА МІНЯТИ!”

- Миколо Миколайовичу, ви вже тривалий час виконуйте повноваження ректора. Коли ж заплановане офіційне переобрання ректора Вченою Радою?

- З наказу міністра освіти і науки я з 11 лютого – в.о. ректора. У принципі, переобрання здійснюється протягом місяця. Поки щось затримується в міністерстві. Система така: з часу оголошення Міністерством освіти і науки переобрання, протягом 2-3 тижнів кандидати на посаду ректора подають заявки, а вже потім проводять таємне голосування.

- Чи будете мати реальних конкурентів? Усі бачать лише одного ректора – Миколу Вегеша.

- Буду мати реальних конкурентів. Навіть більше того – вимагаю, щоб вони були, бо не хочу, щоб вибори ректора проводилися на безальтернативній основі. Не хочу називати конкретних прізвищ, але 1-2 претенденти на посаду ректора УжНУ будуть дуже серйозні. Тому боротьба буде безкомпромісною. Є ще один нюанс – за всю історію УжНУ гуманітарій не був ректором. Цю посаду займали, зазвичай, фізики. І це для них тепер питання принципу.

- Що залишив вам у спадок екс-ректор Василь Русин?

- Багато що. Залишив недобудовану „Скалку”, невирішені проблеми з бібліотекою, безкоштовним проїздом по студентських квитках і багато

інших, дрібніших недоглядів. Усі свої починання Василь Іванович не довів до кінця.

- Чим займається ректорат наразі?

- Особисто я зараз більше будівельник, аніж ректор. Багато сил витрачається на підготовку до 60-річчя університету: адже в планах – відкриття барельєфу В.Сливці, підготовка конференцій, організація нагород. Крім того, до 25 березня УжНУ і підприємство „Єврокар” готує спільний договір з фінансування будівництва 3-4 поверху нового корпусу університету. „Єврокар” зобов’язеться допомогти нам з добудовою, а ми їм – із спеціалістами-інженерами. Правда, підприємство висуває і свої вимоги до освіти: тяжіє більше до європейського зразка. Тому будемо залучати викладачів з-за кордону.

- Чи буде доведено до ладу питання студентських гуртожитків?

- Наразі всі студентські гуртожитки відремонтовано, на деяких поверхах зроблені євроремонти. Проте місць усім бажаючим проживати в гуртожитку не вистачає, тому будемо говорити з губернатором про надання університету ще якогось приміщення.

- А які дії проводяться для вирішення наболілої проблеми з науковою бібліотекою?

- Щоб розмістити всі фонди бібліотеки, потрібно не менше 8 тис. кв. м. Наразі нам пропонують під бібліотеку аптечний склад, що в районі „Шахта”, загальною площею 6 тис. кв. м. Зараз вивчаємо, наскільки це приміщення придатне під бібліотеку, чи витримає книжкову вагу? Є ще один варіант – наукову бібліотеку перенесемо у великий корпус, що на „бамі”, а аудиторії – в аптечний склад. Звісно, можна протестувати, не переносити фонди з резиденції, доки Міністерство не побудує нову бібліотеку. Але це не вихід. Потрібно дійти компромісного рішення.

- Як виглядає сучасний УжНУ в контексті інших університетів України і зарубіжжя?

- Це питання потрібно розглядати в двох аспектах. Якщо з наукового, то кадровий потенціал у нас надзвичайно потужний, маємо сильний професорсько-викладацький склад. Якщо оцінювати УжНУ з матеріально-технічного боку, – ми суттєво поступаємося Київському, Львівському, Харківському університетам. Я вже не кажу про європейські університети.

- Немає планів відкриття нових факультетів, спеціальностей?

- На сьогодні в Київ уже вислано документи на відкриття географічного факультету. Викладачів-географів залучатимемо з Чернівецького та Львівського університетів. Також незабаром з’являться нові спеціальності на інженерно-технічному факультеті. А от у дальшому майбутньому плануємо спеціальності „політологія”, „соціологія” взагалі реорганізувати в окремий інститут. Консерватизм УжНУ треба скерувати в більш ліберальне русло.

- Ні для кого не секрет, що Вегеш – улюбленець студентів. У першу чергу, через те, що ви були довіреною особою В.Ю.Ощенка, брали активну участь у помаранчевих подіях на Закарпатті. Звісно, студентство покладає на вас свої найбільші надії як на представника нової демократичної генерації керівництва. Не боїтеся відповідальності?

- Студентство дуже розчарується, якщо сподівання, за які воно активно боролось на Майдані, не будуть виправдані. До мене приходять маса студентів із своїми пропозиціями, ініціативами. А сам ректорат співпрацює з молодіжними організаціями області. Заслуга тих процесів, що тепер відбулися в Україні, – це заслуга в першу чергу студентства. І хто б не був ректором, повинен врахувати їх інтереси. Адже якщо в університеті не буде ніяких змін – розчарування буде великим. Насамперед потрібно міняти мікроклімат на факультетах, бо із студентами викладачі майже не рахуються.

- Чи не буде керівництво ректорату влаштовувати „полювання на відьом” – переслідування „неугодних” викладачів, які відкрито агітували за провладного кандидата під час президентських перегонів; влаштовування „своїх” людей на керівні посади факультетів?

- Ні, цього не буде. Я, навпаки, хотів виступити з ухвалою деполітизації. Тим більше – ми переходимо на пропорційну систему виборів, і якщо хтось із викладачів буде членом якоїсь іншої партії, то переслідувань не буде. Проте, з іншого боку, не буде в університеті пропагування політики жодної з партій. У мене є два критерії до керівництва – чесність і професіоналізм. Зараз відбувся масовий процес перефарбовування серед професорсько-викладацького складу. Це нормально, але свідчить про відсутність свідомої позиції. Адже офіційно помаранчеву революцію підтримали лише два факультети: історичний та математичний.

- Можливо, варто розпочати боротьбу з тими публікаціями в колишніх прорізаківських газетах проти науковців? Це суттєво підриває авторитет УжНУ!

- Є окремі факультети, де дуже гостра боротьба між викладачами. А рахунки зводять через ЗМІ. Це значно підриває авторитет усього університету. А страждають в першу чергу студенти. Є два шляхи вирішення цієї проблеми: через суд, через переобрання деканів, які б оздоровили мікроклімат.

- А як бути з корупцією?

- Тут є два моменти. З одного боку, – які б не були низькі зарплати, порядний викладач ніколи не візьме хабаря. З іншого – ці ж зарплати потрібно дійсно піднімати, щоб непорядний викладач подумав, чи варто ризикувати. Але це процес тривалий і складний. У Румунії після перемоги демократії корупція існувала ще 7-8 років. А в режимі Кучми були

створені всі передумови для розвитку корупції. Конкретними випадками хабарництва повинні займатися правоохоронні органи.

- В університеті створено прес-службу. Чим вона займається?

- Насправді прес-служба існує давно, проте лише на пасрі. Тепер вона дійсно діє. Її очолив доцент Маріан Токар. Прес-служба реагує на події в університеті, друкуємо матеріали в студентській газеті „Погляд”, в інших виданнях. Плануємо відновити видання газети „Ужгородський університет”, бо „Погляд” – це студентська газета. А потрібно ще газету загальноуніверситетську.

- Які ваші стосунки з теперішнім керівником області В.Балогою?

- Добрі. Ми з ним почали співпрацю під час виборів, продовжуємо співпрацювати і зараз. Лише тепер я зрозумів, наскільки важко не бути в опозиції, бо тільки критикувати – просто!

- Задоволені новими кадровими призначеннями в області?

- Мені подобаються заступники Балого, вітаю призначення начальником обласного УМВС Ю.Рахівського. Але призначення на рівні районів мені не відомі, тепер не вистачає часу на політику.

- Ваші побажання „Трембіті”?

- З „Трембітою” я познайомився недавно. Під час виборів. Тоді були дві газети в області, де я мав можливість друкуватися – „Трембіта” та „Трибуна”. Газета зробила багато для перемоги Юшенка в області. Наразі „Трембіта” сильно піднялась, бажаю вам ще більших успіхів серед закарпатських ЗМІ.

Інтерв'ю провела Андріана Ліврінц
Трембіта. – 2005. – 12 березня.

ВІДКРИВАЄТЬСЯ КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ІСТОРІЇ В УЖГОРОДСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ?

В УжНУ відкривається кафедра угорської історії та євроінтеграції. Про нову структуру ми дізнавалися у в. о. ректора УжНУ Миколи Вегеша.

Що потрібно знати про новостворену кафедру угорської історії?

10 березня на засіданні вченої ради історичного факультету я особисто підняв питання про створення кафедри угорської історії та євроінтеграції. Із 22 членів ради, 20 проголосувало “за”, 2 утрималося. Кафедра буде мати 5 членів (плюс секретар), очолить її Іванна Бабинець. Оскільки і вчена рада УжНУ підтримує створення кафедри, ми повідомимо міністра освіти і науки, що університет створив таку структуру. Офіційно кафедра розпочне роботу з травня, а павчання розпочнеться з 1 вересня.

- Хто ініціював створення кафедри?

Минулого року між Україною й Угорщиною була підписана міждержавна угода про створення такої кафедри. Ініціатором була Угорщина. З боку університету переговори з уповноваженими координував проректор з міжнародних відносин М.Палінчак. Особисто я участі у переговорах не брав, але всіляко підтримував дану ініціативу. Угорська сторона зобов'язалася надати допомогу у будові нового корпусу університету, де буде знаходитися кафедра. Про це буде підписана угода, гадаємо через декілька тижнів.

- Чи розпочне працювати самостійна група істориків-угорців в університеті? Якщо так, хто і як зможе сюди вступити?

Угорська група була створена ще в минулому році. З вересня 11 істориків-угорців навчаються на першому курсі. Ці студенти разом з іншими навчаються українською мовою. З третього курсу вони будуть мати можливість слухати окремі курси угорською мовою. У майбутньому ми плануємо створити в університеті однорічні підготовчі курси для бажаючих навчатися на угорському відділенні історичного факультету. Вступні іспити будуть проходити згідно українського законодавства, про їх хід рішення буде приймати приймальна комісія. Не виключаю, що вступні іспити для вступників-угорців будуть проходити угорською мовою, так само як це відбувається на кафедрі угорської філології.

- Де розмішуватиметься кафедра угорської історії?

Спочатку кафедра буде знаходитися в одному з кабінетів на історичному факультеті, де викладачі складуть навчальний план кафедри, навчальний порядок та інше. Угорська сторона пообіцяла, що профінансує один поверх незавершеної будівлі нового корпусу університету. Тут отримають місце всі кафедри історичного факультету, в тому числі кафедра угорської історії. Згідно наших планів, дана кафедра у новій будівлі отримає 5 аудиторій та кабінет під кафедру.

- УжНУ отримав від створеного угорським урядом Закарпатського Фонду 18 млн. форинтів для добудови нового університетського корпусу, де буде знаходитися кафедра. Чи отримав університет цю суму?

Ні, гроші ми не отримали. Багато угорських представників, уповноважених на цю справу, цікавилися, на якій стадії знаходиться створення кафедри угорської історії. Не вважаю, що гроші швидше надішлють, аніж буде підписаний договір з університетом. Ми зробили перший крок, кафедру створимо. В подальшому є необхідність у підписанні договору.

- Звідки буде фінансуватися діяльність кафедри?

Гадаю, що угорська сторона буде додатково платити викладачам кафедри. Крім того, університет буде виплачувати заробітну платню.

- Чи брав участь УжНУ у гранті Закарпатського Фонду?

Переговори проходили, але про конкретний грант нам не відомо.

ПОСАДА РЕКТОРА ПОЧЕСНА І ВІДПОВІДАЛЬНА: КЕРІВНИК-РЕФОРМАТОР ЧИ РЕВОЛЮЦІОНЕР- РОМАНТИК?

Штрихи до портрета професора Миколи Вегеша, виконуючого відповідно до наказу міністра освіти і науки України обов'язки ректора Ужгородського національного університету.

Колектив Ужгородського університету в цьому році відзначатиме 60-річчя від дня заснування, віддаючи шану тим, хто сприяв його становленню і розвитку, примножував його славу, вів до сьогоднішніх вершин. Це один із провідних класичних вузів України, вихованці якого добре зарекомендували себе також на теренах близького і далекого зарубіжжя. Він один із перших у державі отримав статус національного.

Останнім часом у вузі, як і в Україні, проходять кадрові зміни, що вже торкнулися і будуть торкатися практично всіх структурних підрозділів відповідно до чинного законодавства.

Прикладом нинішнього оновлення па владному олімпі університету є прозорість і демократичність виборів ректора. Навколо виборів точаться різні думки, котрі можна звести до відомої формули: верхи не можуть, а низи не хочуть так далі працювати. І це закономірно, таке життя, така його діалектика...

По волі долі мені доводилося брати інтерв'ю у 5 ректорів із 9, які свого часу очолювали вуз. Сьогодні чергове — із виконуючим обов'язки ректора УжНУ професором Миколою Миколайовичем Вегешем, котрий обійняв дану посаду відповідно до наказу міністра освіти і науки України від 10 лютого цього року.

— Миколо Миколайовичу, напередодні 60-річчя вузу Вам у спадок залишилося більше проблем, які потребують нагального вирішення, ніж з гордістю вести мову про відзначення ювілею вузу.

— Про ювілей вузу ми також зобов'язані, а не змушені вести мову, щоб гідно вшанувати своїх попередників і тих, хто сьогодні примножує його славу.

Робимо все, аби ювілей УжНУ пройшов на тому рівні, якого заслуговує флагман освіти краю — один із провідних вузів України. З цього приводу вже затверджений план заходів.

Принадібно зазначу: з вдячністю прийняв наше запрошення на святкування 60-річчя УжНУ міністр освіти і науки України С. Ніколаєнко.

А про спадок у всіх напрямках діяльності університету відомо майже кожному працівникові та студенту. Роботи — тьма-тьмуца. Доведеться мені, якщо оберуть ректором, чистити авгієві стайні, якщо ні — то іншому. Вороття назад нема. Цього не дозволить більшість колективу.

— Університет мав свої школи (фізиків, істориків, математиків, філологів і т.п.), визнані вітчизняними і зарубіжними науковцями. Однак про деякі з них сьогодні можна говорити, на жаль, тільки в минулому часі. Виходить, що наш вуз розвивався як біологічна істота: чим старший за віком, тим квалітійший, а мало б бути навпаки. Які кроки і в якому напрямі з вершин 60-річних здобутків і упушень прагнете зробити?

— По-перше, продовжувати добрі починання і традиції, що мали місце у вузі за цей час. По-друге, залучати молодь до роботи під керівництвом провідних науковців, щоб університет і надалі залишався провідним центром освіти, науки і культури. По-третє, вийти на новий рівень міжнародних зв'язків і домогтися реальних результатів у спільних дослідженнях. А ще:

· Підняти ефективність заочної і стаціонарної форм навчання в аспірантурі.

· Створити сприятливі умови для написання докторських дисертацій.

· Відкрити пові Ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Це все на часі. І це можна реально і безболісно зробити найближчим часом.

— Знаю Вас із перших днів роботи в університеті як чудову людину, надійного друга, широкого співрозмовника, прекрасного педагога, доброзичливого наукового керівника молоді, організатора і керівника. Девіз Вашого життя міг би сформулювати виразом: “Платон мені друг, але істина дорожча”. Така життєва позиція декому не подобається, в першу чергу — підлабузникам, хамелеонам і сірості.

— Добре Вас зрозумів, бо знаю майже весь професорсько-викладацький колектив та допоміжний персонал, їхні умови праці й оплати. При цьому зазначу, що кожен працівник вузу — своєрідна, неповторна особистість. Кожній людині притаманне все людське — плюси і мінуси. Тому перш ніж прийняти своє рішення, я ретельно зважую всі «за» і «проти». Рішення має бути об'єктивне, виважене і справедливе до всіх і кожного.

— Миколо Миколайовичу, одні Вас вважають ідеалістом, революціонером-романтиком, інші — керівником-реформатором нового типу. Хто ж Ви є насправді за самооцінкою?

— Цікавий хід думки (посміхається. — Авт.). Реформатор! Реформатор у кращому розумінні цього слова, реформатор у плані поліпшення атмосфери життя, праці і відпочинку для кожного члена нашого багатотиисячного і багатонаціонального колективу. Але хочеться того чи ні — це тягне за собою і деяку “революційність” у доброму плані, з добрими намірами. Романтизм відсутній — такі реалії сьогодення і мого досвіду.

— Чи маєте Ви однодумців у проведенні реформ з метою поліпшення роботи всіх і кожного?

— Так, маю. І маю немало. На всіх факультетах і в структурних підрозділах. Вони і є моя команда, моя опора і підтримка. Це в першу чергу ті люди, які мене давно знають по спільній роботі і вірять в мене, а також ті, що вже відчули і схвалюють мій стиль роботи у ранзі керівника вузу, а не через плітки навуходоносорів.

— Миколо Миколайовичу, всім добре відомо, що попередні керівники вузу, здебільшого від нерозумних амбіцій, не прагнули співробітництва з центральною і обласною владою, що значно відбивалося в першу чергу на самому багатотисячному колективі викладачів і студентів. А тому хочеться почути з перших уст про співпрацю “вуз – влада” і “влада – вуз”. Це буде двобій керівників чи взаємна співпраця на користь вузу та області?

— Без співпраці із владою і влади з колективом університету не можна було обходитися. Цей анахронізм має відійти в історію, як чорна сторінка нашого життя. Інша справа, яка це була співпраця і заради чого, бо в ній переважала політика. Співпраця має бути обопільною. Тоді будуть і вагомі результати в площині розробки і практичної реалізації наукових доробків учених, а також у плані суспільно-політичної ситуації та соціально-економічного стану області. Перші взаємні кроки в цьому напрямі вже зроблено...

— Будь ласка, Миколо Миколайовичу, якщо це не тасмніця вашої програми, скажіть коротко, але по можливості про все, які будуть ваші подальші кроки, якщо станете ректором?

— Їх буде декілька, а саме:

Перш за все — подальша моя безпосередня увага до колективу вузу: умови роботи, побут, матеріальне заохочення, відпочинок. Тобто, в центрі уваги — працівник, студент університету. Це є той наріжний камінь, на якому базується авторитет вузу і його здобутки. Про це не забуватиму ніколи.

Домогтися завершення будівництва нового навчального корпусу, щоб перевести навчальний процес в одну зміну.

Створити потужну видавничу базу для друкування наукової та навчально-методичної літератури, що також є складовою авторитету національного вузу.

Скоординувати діяльність вузів краю щодо якісного забезпечення області фахівцями необхідних спеціальностей, а також навести лад у мережі філій інших вузів, що, практично, наявні в кожному районному центрі області.

Відповідно до чинного законодавства домогтися, що, на жаль, не робили попередні керівники, падавання педагогічним працівникам щорічної

грошової винагороди в розмірі до одного посадового окладу за сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків.

Колегіально вирішувати види морального та матеріального заохочення.

Піднімати клопотання перед вищестоячими інстанціями про нагородження працівників університету за особливі заслуги державними нагородами, знаками і т.п.

Налагодити тісне співробітництво із роботодавцями по працевлаштуванню наших випускників.

У структуру вузу ввести ліцсі, коледжі для спрощеного вступу в університет талановитої молоді та з метою якісної підготовки спеціалістів, що дасть змогу також залучити значну кількість годин і тим самим зберегти педагогічно-науковий потенціал вузу.

Одним словом, усі мої подальші дії будуть спрямовані в русло законодавства України з метою розбудови і розвитку національного університету, піднесення авторитету його колективу.

— Я так зрозумів, що молоді та пенсіонерам не варто переживати щодо скорочення кадрів.

— Цілком правильно зрозуміли мою позицію. Якщо людина сумлінно виконує свої обов'язки і має на те здоров'я, хоче працювати — вона залишиться членом нашого колективу. До речі, закон це дозволяє.

— Земля слухами наповнена, що Ви, на відміну від інших учасників "помаранчевої революції", маєте свій погляд і критерії щодо підбору керівних кадрів. Але в це мало хто вірить. Читачам цікаво, які вони? Чи всім "помаранчевим" і тим, що перефарбувалися, як лис Микита з відомої казки, у цей колір, будете давати у винагороду керівні крісла? Тобто, не стане у Вашій роботі політичний популізм важливішим за професіоналізм?

— Почну з кінця Вашого запитання і таким чином буде дана повна прозора відповідь і з'ясована моя позиція у цьому плані та розвіяні різного роду слухи. Перш за все "роздавання" керівних крісел відбуватиметься в рамках правового поля, що діє нині в Україні. Щодо критеріїв — вони чіткі і однозначні: професіоналізм, порядність і відданість роботі.

— Усім зрозуміло, що реформи в усіх галузях університетської діяльності назріли давно. Але консерватизм, який притаманний в освіті загалом, не давав змоги їх реалізувати. Все йшло-текло за принципом: якось воно буде. Але час настав, умови визріли здійснити їх уже зараз. Віриться, що здорове ядро університетського колективу підтримає Ваші добрі починання і Вас, як пезаангажованого реформатора, здорового прагматика, на рахунку якого чимало добрих справ, а це буде на користь колективу. Настала реальна пора...

— Це вже агітація (сміється. — Авт.). А якщо серйозно, то час настав, але революції не буде. Все вирішуватиме колектив.

— Миколо Миколайовичу, бажаю Вам успіхів у реалізації розпочатих добрих справ, у реформуванні вузівського життя, на яке так давно чекає більшість колективу викладачів і студентів.

— Дякую Вам за відверту розмову і гостроту поставлених запитань.

— А Вам — за ширість і відвертість у розмові.

Вів інтерв'ю Василь ТУРЯНИЦЯ,
член Національної спілки журналістів України,
доцент Ужгородського національного університету

ГУМАНІТАРІЙ ЧИ ПРИРОДНИЧНИК?

Незабаром відбудуться вибори ректора Ужгородського національного університету. Пропонуємо вашій увазі думки з цього приводу (та й не тільки) двох, і поки що єдиних кандидатів на цю посаду.

- Миколо Миколайовичу, що спонукало Вас подати заяву на участь у виборах ректора?

- Я хочу змін в університеті, причому змін – кардинальних. Я хочу, щоб він почав жити по-новому. Іншими словами, я хочу, аби він модернізувався. Йому необхідна реформа. Але спочатку нам треба створити нормальний мікроклімат в університеті. Система досягнення цього – дуже проста. Факультети, кафедри – це автономні одиниці, які вирішують усі питання щодо їхньої компетенції. Ректор має справу і із проректорами, і з деканами, але кожен з них має чітко розуміти напрями своєї роботи. Поки що такого нема. Поки що ці зв'язки не налагоджені. Якщо ми виправимо цю систему, якщо університет запрацює як одна машина, тоді я буду вважати, що все нормально. І вже протягом останнього місяця, я вважаю, ми зробили важливий крок вперед: створили такі умови для кожного кандидата, за яких він не боїться подавати документи і може висунутися. В часи мого попередника цього ніхто не зробив. А кажемо: самодостатній університет, 100 докторів наук. Але ніхто не подавав. Наприклад, я не знав, які документи треба подавати, бо ніде не міг дізнатися про це. Тобто, прозорості не було. Зараз же ніхто не боїться цього робити. І це вже прогрес.

- Але ж не дуже-то й подають! На сьогоднішній день є лише два кандидати. Чим обумовлена така слабка активність?

- Я думаю, що люди дуже скрупульозно зважують всі „за” і „проти”, перш ніж подавати документи. Мабуть, ніхто не хоче програвати, так би мовити, по-крупному. Височанський подав документи, бо він уже 10 років

у резерві на посаду ректора. Нині з'явилася така можливість і він скористався нею. Значить у нього є певний електорат.

Але я думаю, що буде не менше чотирьох кандидатів. В інших університетах, наприклад, конкуренція сягає 7-8 чоловік. Деякі кандидати в ректори, напевно, надішлють документи поштою. Зараз же ситуація така: 24 березня – останній термін подачі документів. Міністерство додає ще 3-4 дні для тих, хто надсилав їх поштою. І вже 29-31 березня голосуємо.

- УжНУ – гордість міста й області. Тому розмов про майбутні вибори точиться чимало. Конкретно про Вашу кандидатуру кажуть, що Вам бракує організаторського досвіду. Прокоментуйте, будь ласка.

- Чи можна назвати організаторським досвідом те, що, не беручи жодної копійки від університету, за три роки я видав понад 20 збірок „Карпатики”. Я ж не пишу статті, а займаюсь організацією науки. Ми довели „Карпатику” до 31 випуска, а почали з 6, коли я тільки очолив НДІ карпатознавства. Ми розпочали з 6 випусків „Історичного вісника”, сьогодні виходить уже чотирнадцятий. Однозначно, це – організаторський досвід.

Міністр освіти і науки Ніколаєнко попередив, що з огляду на певні проблеми кошти на рахунки університету надходити не будуть принаймні півроку. Що ми робимо: ми підписали угоду з „Єврокаром”, результатом якої стало надходження першим траншем 102 тис. грн. на будівництво нового корпусу. Згодом надійде ще 600 тис. Як це назвати? Я вважаю, це – організаторські здібності.

Або ж інша угода – з Угорщиною. Так само мова йде про греші на новий корпус. Зі свого боку ми зобов'язуємось відкрити кафедру історії Угорщини і європейської інтеграції. І цей проєкт цілком реальний. Хіба це не організаторські здібності? Те, що я довго не затримувався на посадах, могло б викликати питання про мої організаторські здібності, якби це не було збігом обставин.

- Вибори ректора стали заручником політичних процесів...

- Однозначно...

- Миколо Миколайовичу, який взаємозв'язок між політикою і змінами в університеті?

- Я ніколи не приховував, що політика започаткувала ті події, з яких почалися зміни в університеті. І політична позиція мого посередника під час виборчої кампанії теж суттєво вплинула на те, що він подав у відставку. Це однозначно. Моє призначення в.о. теж відбулось під впливом політики. Але тепер, коли люди йтимуть голосувати, жодної політики не буде. І якщо 250 чоловік, які мають право голосу, засуджують той політичний вплив на моє призначення, вони мають чудову нагоду висловити цьому протест, проголосувавши проти мене.

Ми створили всі умови, щоб людина будь-якої політичної сили мала можливість висунутись на посаду ректора. Я жодного не переслідував. Я дав відповідне доручення начальнику відділу кадрів Романюку, щоб він зробив перелік документів, яких вимагає процедура, щоб не виникло проблем з їх оформленням.

- Якщо дотепер процедура подання документів була не прозорою, то можна назвати попередні вибори ректора не легітимними?

- Вони були легітимними, оскільки ніхто не довів, що хтось комусь забороняв висуватися, хтось на когось тиснув і т.п. Хоч проблеми були. Наприклад, Статут університету. У нас діє старий статут, прийнятий ще за професора В.Сливки. І вибори ми проводитиме згідно з цим статутом. Русин розробив інший статут. Але його не затверджено Міністерством освіти. Статути поки що і один, і другий не відповідають Закону „Про вищу освіту”.

- Чому так?

- А от так! Я відповідаю на питання про легітимність попередніх виборів. Нині все відбувається у вигляді такого собі компромісу. Треба працювати по старому статуту, а вибори проводити по новому. Є маса питань! Адже по старому статуту можуть голосувати і студенти. І тому, щоб не виникало претензій, що я роблю все під себе, було вирішено проводити вибори за тієї ж ради, яка була на попередніх виборах. Тобто, щоб усі мали рівні умови. І, в перспективі, щоб не виникало ситуацій, за яких би треба було проводити повторні вибори. Всі в рівних, однакових умовах!

- На Вашому представленні Ви казали, що тепер керівництво університету не зможе не рахуватись з думкою студентів. А відповідно до проблеми зі статутами, вони не братимуть участі у виборах. Тож, яка роль студентів у майбутньому університеті?

- Студенти повинні мати свою організацію – чи то студентське віче, чи то свій студентський парламент. Ця організація матиме свої керівництво та органи. І вони матимуть право дорадчого голосу чільній раді університету і ректору теж. Тобто, цей орган буде дорадчим. Ми їх пропозиції можемо врахувати, а можемо і ні – вони не зможуть змусити нас виконувати їх рішення. Я провів багато зустрічей з громадськими деканами та студентами, і вони просять 20% представленості у раді трудового колективу. Я їм цього дозволити не можу. Є закон. Але питання, підняті цією організацією, можуть виноситись на засідання Вченої ради університету, де, відповідно, й буде вирішуватись, як зарадити студентським проблемам.

- Які університетські проблеми потребують першочергового вирішення?

- Найголовніше – до 1 вересня ми маємо добудувати новий корпус. Друге – це бібліотечне питання. Бібліотеку треба перенести із старого

приміщення, оскільки воно фактично повернуто греко-католицькій церкві. Нині ми вимагаємо від обласних адміністрації і ради виділення відповідного приміщення площею не менше 6000 кв. м. І третє, надзвичайно важливе, - це перехід на Болонський процес. Для цього треба мати відповідну матеріально-технічну базу, змінити навчальні програми, курси. Але, загалом, університет має масу проблем, навряд чи вони усі вмістилися на газетних шпальтах.

- Не можемо не запитати про конкуренцію між гуманітаріями і природничниками. Це принципово чи ні?

- Так, це принципове питання. І, насамперед, для тих людей, які вже довго керують університетом. Вони й увянути собі не можуть, щоб ректором став гуманітарій. Але одна особа ректора, в принципі, погоди не робить. Так, якщо я стаю ректором, я змінюю команду. Але в цьому випадку обов'язково одним з проректорів буде фізик. Будуть нові імена.

- У Вас уже сформована команда?

- У мене є по три-чотири кандидатури на кожну посаду. Я вже казав, що наш університет самодостатній, так що проблем з кадрами у нас нема.

- Тим не менш, протилежна сторона не вважає принциповим фах ректора...

- Але „чорний піар” ходить, що я хочу врзати програми, почати переслідування і т.п. І з кожним днем до виборів цього ріару все більше й більше. Але ж це абсурд.

- Цей піар, це чийсь свідомий крок чи випадковість?

- Яке це має значення? Я все сприймаю з посмішкою. Посада ж не самоціль!

Інтерв'ю записав Олександр Коробко
Срібна Земля. – 2005. – 26 березня.

ВИБОРИ РЕКТОРА УЖНУ: ІНТРИГА ТРИВАЄ...

Згідно з оголошенням Міносвіти і науки України конкурсом на заміщення вакантної посади ректора УжНУ, цього тижня у Києві зареєстрували документи ще три поважні науковці – кандидати на зазначену посаду. У минулому номері „Світогляд”, який відслідковує хід виборів ректора УжНУ, виклав основні тези Юліана Височанського, який першим пройшов відповідну процедуру. Нині пропонуємо нашим читачам головні тези, своє бачення роботи на благо університету нових претендентів (в порядку реєстрації).

В.о. ректора УжНУ Вегеш Микола Миколайович, доктор історичних наук, професор, зав. кафедрою політології, академік Міжнародної Слов'янської академії наук:

- Виконуючи обов'язки ректора, я щоденно вирішую нагальні завдання, які стоять перед університетом. Але, звісно, разом з тим, я сформу-

вав цілу програму, за якою буде жити і працювати УжНУ. Адже виступив на всіх факультетах, отримав багато пропозицій, які опрацював і відібрав за рівнем реального виконання. Просто за браком часу вона не доведена до належного вигляду. Тож – про основне із багатьох напрямків роботи.

Нещодавно я вже казав вашій газеті, що забезпечу прозорість виборів деканів факультетів, де є необхідність. Якщо раніше мова йшла про три факультети, то зараз оголошено конкурс на семи. Минулого тижня фізичний факультет вже отримав нового декана Володимира Лазура, професора, доктора фізико-математичних наук, який прозоро обраний з числа трьох кандидатів. 7 квітня відбудуться вибори декана історичного факультету, далі – решти. По-друге, хочу перевести кожен факультет на найповнішу автономізацію, де декан і рада факультету будуть вирішувати, як розпоряджатися в першу чергу коштами, які будуть отримувати – на комунальні послуги, видання літератури, відрядження тощо. Звісно, що кошториси будуть диференціюватися відповідно до потреб, погоджуватися з проректорами, деканами і затверджуватися на вченій раді. А не як ніколи: хто штурмує – той отримує, а іншим – зась. Про це говорили і мої попередники, але в житті так і не впроваджувалося. По-третє, перевести весь навчальний процес на всіх факультетах на цивілізовану технічну базу з підключенням мережі ІНТЕРНЕТ, вести роботу у руслі приєднання до Болонської конвенції, інакше будемо жити у ХІХ столітті. Впроваджувати нові спеціальності. У четвер на вченій раді ми затвердили кафедру історії Угорщини та європейської інтеграції при історичному факультеті. Залишилось підписати кінцеву угоду з Угорщиною, яка виділяє під це один млн. грн. (повністю комп'ютеризує кафедру, забезпечить угорською літературою тощо). Цей проект я вивів на перший план, бо університету вкрай необхідні прагматичні кроки. По-четверте – приміщення головного корпусу, над чим працюю щоденно. Ми уклали угоду з „Єврокаром“ на спорудження 3, 4 поверхів, вони й облаштують нам третій поверх сучасними меблями. Також реконструкція діючого корпусу (вікна, двері, санблок) та проблема приміщення бібліотеки. Є у нас напрацювання з будівлею аптечного складу, але питання поки відкрите. І останнє, дуже важливе – якщо переможу, то маю намір здійснити реформу факультетів. Це – на їх базі заснувати самостійні інститути в межах УжНУ. Спочатку на одному, почну з істориків, політологів, на базі яких хочу утворити Інститут державного управління. Перед цим, звісно, буде проведено серйозне опитування серед викладачів і студентів. Хочу додати, що УжНУ буде співпрацювати з усіма політичними силами, більше жодного звернення на підтримку тих чи інших політичних сил підписуватися не буде. Про це я заявив в облдержадміністрації.

P.S. Як повідомив редакцію в.о. ректора Микола Вегеш, на момент, коли газета була готова до друку, в Міносвіти поки більше не зареєстровано кандидатів на посаду ректора. Якщо такі з'являться, а теоретично це можливо припустити, наші читачі будуть поінформовані. А поки інтрига триває...

Записала Ірина Гармасій
Світогляд. – 2005. – 26 березня.

ХТО БУДЕ РЕКТОРОМ УЖНУ?

Ужгородський національний університет лихоманить: невдовзі вибори ректора. Як відомо, тривалий час вузом керував Володимир Сливка. Після його загадкової смерті у червні минулого року ректором УжНУ стає декан медичного факультету Василь Русин. Тоді есдек Русин був єдиним кандидатом на цю посаду, оскільки на інших ймовірних кандидатів чинився масований тиск. З перемогою демократії в країні демократія перемагає і в університеті. Тимчасово виконуючим обов'язки став декан історичного факультету професор Микола Вегеш, який під час президентських виборів був довіреною особою Віктора Юшенка. І ось знову вибори. Нині на посаду ректора УжНУ є три кандидати: нинішній в.о. ректора Микола Вегеш, колишній проректор УжНУ з наукової роботи Юліан Височанський та декан біологічного факультету Віталій Ніколайчук. Усі вони достойні один одного – всі професори, знані й шановані в наукових колах люди, мають досвід керівної роботи. Тож наша редакція звернулася до кандидатів із такими запитаннями: 1. Яким бачите вуз у майбутньому? 2. Що конкретно плануєте і можете зробити для УжНУ?

Микола Вегеш, народився 28 листопада 1962 р. в смт Міжгір'я. Професор, доктор історичних наук, в.о. ректора УжНУ:

1. По-перше, вуз має бути солідним осередком освіти і науки у краї, причому з такою ж солідною матеріально-технічною базою. Це має бути вуз, який переходить на Болонський процес. До 2010 року ми повинні бути до цього готовими, як усі інші навчальні заклади класичного типу в Україні. Це означає – дипломи, видані нашим вузом, визнаватимуться у всіх країнах світу. Ми вже маємо певний досвід, наші дві спеціальності завершують експеримент по Болонському процесу, це правильно і ми це повністю підтримуємо.

Якщо говорити про внутрівузівські проблеми, як-от стосунки між викладачами і студентами, ректоратом і викладачами, то щодо цього у мене є чітка програма: я за повну автономізацію факультетів. Тобто всі справи на факультеті повинні вирішувати декани, ректор же не повинен бути таким собі третейським суддею. Автономії досі не було. У фінансовому плані: всі кошти слід ділити між факультетами, вчені ради яких

розподіляють ці кошти на те, що вважають потрібним – від відряджень до закупівлі техніки. Технічна база, безперечно, має бути обновлена: всі комп'ютери повинні бути такі, щоб була можливість підключитися до ІНТЕРНЕТУ. Бо з тим, що в нас є наразі, у Європу йти нема чого.

2. У разі своєї перемоги я, по-перше, буду працювати над приміщеннями, корпусами університету. Найближчим часом необхідно добудувати новий корпус. Тільки що ми уклали договір з „Єврокаром” і вже в понеділок маємо отримати перший транш. Ці гроші підуть на ремонт першого поверху. Крім того, 600 тисяч гривень отримаємо на добудову другого поверху, який має бути готовий до 1-вересня.

Також потребує реконструкції старий лабораторний корпус університету. А ще необхідно завершити реконструкцію студентської бази відпочинку „Скалка”. Там є два корпуси, які треба довести до ладу. У такому стані, як воно тепер є, „Скалка” не приносить жодних дивідендів.

По-друге, будемо розвивати спеціалізації факультетів. Приміром, сьогодні відкрито кафедру історії Угорщини та європейської інтеграції. З нового навчального року на цю кафедру будемо набирати людей, які вільно володіють угорською мовою. За погодженням з Міністерством освіти і науки набиратимуться 20 чоловік із Бергівського району, які при вступі матимуть пільги. До речі, сьогодні ж (24 березня) укладено договір з угорцями, які будуть нас фінансувати десь на мільйон-півтора євро. Угорці обіцяють нам повністю обладнати той поверх, де розташований історичний факультет.

Та найголовніше нині завдання – це перенесення бібліотеки. Задля його вирішення ми звернулися і до уряду Тимошенка, і намагатимемося щось зробити власними силами. Я хочу створити Фонд „Друзі університету”, до якого будуть залучені бізнесмени – колишні випускники вузу, мої друзі з уряду, керівники партій. Це буде своєрідна наглядова рада, яка піклуватиметься про університет. Іншого виходу нема. Тим паче, що міністр освіти і науки заявив, що принаймні півроку серйозних капіталовкладень у науку не буде.

Багато хто очікує зміни щодо плати за навчання, та я особисто нічого змінити не можу, адже це прерогатива Міністерства освіти і науки. Вступні іспити відбуватимуться так само, як і минулого року, сдише, що плату на навчання ми не підняли, але враховується інфляція. Паралельно буде йти і процес кредитування.

Насамкінець хочу сказати, що в разі своєї перемоги на виборах я зроблю так, щоб кожен працівник вузу відповідав за свою ділянку роботи, щоб чітко були поділені обов'язки між проректорами. Це я називаю командою.

РІО. – 2005. – 26 березня.

З ТРАВНЯ КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ІСТОРІЇ

20 безплатних місць буде виділено для угорських студентів

З впевненістю можемо заявити: досягла успіху колишня ініціатива Демократичної Спільки Угорців України, буде створено самостійну кафедру угорської історії. На засіданні Вченої ради УжНУ одноголосно було проголосовано за те, щоб з травня розпочала роботу кафедра угорської історії та євроінтеграції.

Після позитивного рішення щодо створення кафедри, з нами розмовляв ректор університету М.Вегеш.

- Кафедра угорської історії та євроінтеграції розпочне функціонувати з травня, і до вересня підготує всі умови, щоб до нового навчального року без проблем розпочати роботу. Практично все необхідне для самостійної діяльності кафедри є, тільки є необхідність у схваленні С.Ніколаєнка – міністра освіти і науки. Але згідно інформації, міністр повністю підтримує наші наміри. Тому, ніяких проблем не повинно бути.

- Чи можна дізнатися, хто очолить нову кафедру?

- Посаду завідувача кафедри я запропонував Іванні Бабинець – кандидату історичних наук. Найімовірніше, вона буде призначена виконувати обов'язки завкафедри. Хочу додати, що критерієм відбору викладачів буде вільне володіння угорською мовою. Після попередніх погоджень, вимальовується така картина, що теперішні викладачі історичного факультету – Кобаль Й., Ферков О., Головач А., Мандрик І., Худаняч В., Ілько В. створять команду, але і з інших факультетів можуть запрошуватися викладачі. Обов'язково розраховуємо на допомогу П.Лизанця. Будемо намагатися, щоб більшість предметів читалися угорською мовою для слухачів. Плануємо створити таку аудиторію, де б лекції українських викладачів синхронно перекладалися на угорську мову для угорських студентів. У всьому цьому, першочерговим вважаємо створення комфортних, європейських умов.

- До яких вступних іспитів повинна готуватися угорська молодь?

Над структурою вступних іспитів ми вже працюємо. За обіцянкою угорських колег, вступні тести будуть підготовлені й угорською мовою. Буде іспит з історії та мови. Можливо, що угорські вступники будуть складати іспит не з державної мови, а з угорської. Працюємо над тим, щоб до початку вступних іспитів, наші викладачі з кафедри обійшли середні школи, де проживає угорське населення, і поінформували випускників. 20 державних місць буде виділено для студентів, якщо буде більший набір, то 19 студентів зможуть навчатися за оплату.

- Ви згадували угорських колег. Конкретніше про кого йде мова у даному випадку?

Створення кафедри угорської історії та євроінтеграції – це пропозиція українсько-угорської змішаної комісії. Угорська сторона пообіцяла

підтримати створення освітніх умов для кафедри. Нова кафедра разом з історичним факультетом отримає місце на одному з поверхів нового корпусу університету. Кафедрі угорської історії буде виділено 6 аудиторій у користування, тобто ми своєчасно думаємо і про майбутнє. Відзначу, що 11 угорських студентів, які вступили минулого року, також зможуть інтегруватися у структуру нової кафедри. Підтримання зв'язків з угорською стороною та проведення переговорів забезпечує Демократична Спілка Угорців України. Її голова І.Гайдош ще минулого року все робив для створення самостійної кафедри.

- За нашою інформацією, ініціативна сторона, тобто ДСУУ, має на меті з часом створити угорський факультет. Чи можливо це?

Такі наміри ми повністю підтримуємо, і я вважаю, що підтвердженням цього є створення кафедри. Не виключаю, що незабаром створимо самостійну угорську кафедру і на біологічному факультеті, і тоді вже дійсно сформуємо необхідну основу для угорського факультету.

KÁRPÁTI IGÁZ SZÓ. – 2005. – 26 березня

Інтерв'ю провела Дунда Дердь

**„МРІЮ, ЩОБ УЖНУ ДОСЯГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ”, -
ЗІЗНАВСЯ „ФЕСТУ” ЙОГО НОВООБРАНИЙ РЕКТОР, ПРОФЕСОР
МИКОЛА ВЕГЕШ**

Вперше за 60-літню історію Ужгородський національний університет очолив історик, наймолодший за віком ректор, доктор історичних наук, професор Микола Вегеш. Про незаперечний авторитет верховництва серед викладацького складу університету свідчить той факт, що на перших в історії вузу виборах ректора на альтернативній основі свої голоси йому віддали 134 делегати з 236 присутніх на конференції. Нинішнє інтерв'ю „ФЕСТУ” – перше у ралзі ректора...

Найперше, широко вітаємо вас з обранням. Йдучи на вибори керівника УжНУ, ви були впевнені у своїй перемозі?

- Я був переконаний, що переможу, хоча особисто не просив жодної людини, аби голосувала за мене. Річ у тім, що моєю передвиборною агітацією займалася молода команда однопумців, яка проводила цілеспрямовану роботу на кожному факультеті. Мої друзі кажуть, що я виграв завдяки своїй харизмі. Жартома вони називають мене Юшенком Ужгородського університету.

Ваше ректорство дехто розцінює як відяку влади за вашу активну участь у виборчій кампанії Президента України та помаранчевій революції...

- Я ніколи не приховував, що без політики не обійшлося. Адже якби не було помаранчевої революції, то і Василь Іванович Русин не подав би у відставку. Проте за мене голосував університетський колектив, а не призначив Балага чи Ющенко.

Ви стали ректором у непростий для університету час. З дня раптової смерті Володимира Юлійовича Сливки минув майже рік. Але ця трагічна подія і по сьогодні ятрить душу не лише колективу вузу, а й усього загалу краю. На вашу думку, чи буде нарешті покладено справедливую крапку в цій історії?

- Для мене та моїх колег смерть Володимира Юлійовича – велика й тяжка втрата. На вченій раді університету прийнято рішення звернутись до Ужгородської міськради з клопотанням назвати одну з вулиць обласного центру на честь Володимира Сливки та спорудити йому пам'ятник. Надію, що таємницю загибелі ректора буде розкрито, вселяє те, що зараз поведена кримінальна справа з цього приводу. Особисто я в самогубство Володимира Юлійовича не вірю, тим паче після того, як побачив фотографії з місця події...

Більшість ваших попередників-ректорів були фізиками, і саме теоретична фізика була візиткою УжНУ. Ви – історик. Чи означає це, що віднині цей напрямок буде пріоритетним в університеті?

- Розвитку фізики в УжНУ й справді приділялося найбільше уваги, і, звичайно, виділялося більше коштів. виправити ситуацію допоможе правильний пропорційний перерозподіл держбюджетних тем. А щодо кадрових питань, то в мене два заступники – фізики, разом з тим помічник та начальник прес-служби – історики. Про пріоритетність якогось одного напрямку в університеті не йдеться.

Чи відповідає нинішня навчальна програма УжНУ європейським стандартам?

- Нині лише на хімічному факультеті та на кафедрі політології, де проводився експеримент по Болонському процесу, навчальна програма відповідає європейському стандарту. Міністерством освіти України передбачено, що вже з наступного року всі спеціальності повинні досягти цього рівня, який передбачає повну комп'ютеризацію навчального процесу. Проте, враховуючи нестачу коштів, на мою думку, раніше 2010 року цього не вдасться досягти.

За неофіційними даними, кількість випускників деяких спеціальностей (до прикладу, юристів) перевищує потребу суспільства в них. І навпаки – не вистачає фахівців інших напрямів. Як ви оцінюєте ситуацію на ринку професій та як будете діяти, враховуючи цей фактор?

- Юридичний факультет і сьогодні вважається найбільш престижним, незважаючи на те, що фахівців цієї спеціальності в Україні вже заба-

гато і забезпечити роботою випускників проблематично. Проте і нині декан юридичного факультету просить збільшити кількість місць на держзамовлення, адже число бажаючих стати юристами не зменшується. Разом з тим ми розуміємо, що є нагальна потреба у відкритті нових престижних спеціальностей. До прикладу, існує угода про співпрацю між УжНУ та „Єврокаром” – університет готує фахівців для підприємства, а вони, у свою чергу, виділяють нам кошти для добудови нового корпусу. Але, як виявилось, кваліфікація інженерно-технічних кадрів, яких ми готуємо, не витримала випробування часом. Тому, відповідно до вимог часу, слід відкривати нові факультети та коригувати навчальні програми існуючих спеціальностей. До речі, плануємо в УжНУ відкрити факультет географії, адже наразі бракує викладачів цього предмета.

Колись УжНУ був єдиним вузом у краї. Нині ж є чимало вищих навчальних закладів, різних філіалів, часто сумнівної репутації...

- Така проблема й справді існує, адже на Закарпатті на сьогодні налічується понад 36 різних філій, і, на жаль, не завжди вони відповідають держстандарту освіти України. Не секрет, що заклади сумнівної репутації не шкодують коштів для рекламної розкрутки. Університет же подібним ніколи не займався. І сьогодні, щоб вести роз'яснювальну роботу, плануємо відкривати консультативні центри у районах, створювати коледжі при університеті, де студенти зможуть здобути диплом бакалавра. Я жартома кажу, що хочу зробити університет спрутом, який охопить усі куточки Закарпаття. Плануємо розробити „Концепцію розвитку УжНУ” на найближчі 10 років, яка передбачатиме безперервність освіти за схемою „школа – університет – виробництво”.

Вступників та їхніх батьків, звичайно, хвилює розмір плати за навчання і можливість навчатися безкоштовно. Яка ситуація буде цього року?

- Плата за навчання залишається такою, як була, лише з урахуванням індекса інфляції.

Яких новацій слід очікувати при вступі цьогорічним абітурієнтам?

- Про порядок та умови складання іспитів ще остаточно не відомо. Проте можу сказати, що в кожній області буде створено єдиний центр тестування. На деяких факультетах буде спрощена процедура здачі іспитів, зокрема на юридичному факультеті абітурієнти не здаватимуть екзамен з історії.

Не секрет, що здобути вищу освіту – лише половина справи, а знайти роботу за спеціальністю, та й ще добре оплачувану, проблематично. Можливо, є сенс повернутися до старої практики направлення випускників на роботу за розподілом?

- Не хочу критикувати своїх посередників, проте складається враження, що цим питанням раніше взагалі не займалися. Будучи деканом історичного факультету, я особисто домовлявся про виділення кількох робочих місць для політологів в обласній раді, мерії, держадміністрації. Нинішнє керівництво університету впритул займається забезпеченням роботою своїх випускників. А щодо направлення за розподілом... Міністерством освіти передбачається працевлаштування студентів, які вчилися на держзамовленні.

Як вирішуватиметься в УжНУ проблема соціальної підтримки студентів малоімущих родин та забезпечення іногородніх гуртожитками?

- Студенти-сироти навчаються тільки на безплатному відділенні і фактично перебувають на повному утриманні університету. Підтримка надається і Комітетом допомоги українським сиротам – буквально на днях разом із професором з Каліфорнії ми вручали гроші студентам. Крім того, малоімущі студенти отримують допомогу від університету. Усі іногородні студенти забезпечені гуртожитками... Інша справа, що кімнати переповнені. Існує ще проблема з розміщенням студентів-заочників на час сесій. Для цього плануємо у четвертому гуртожитку, де була їдальня, обладнати 10-12 кімнат. У планах також відновити корпус, що на вул. Краснодарців, та облаштувати квартири для викладачів, адже сьогодні у гуртожитках мешкають не лише студенти та аспіранти, а й ректор та один з проректорів... У планах – спорудження багатоквартирного будинку для молодих науковців і співробітників шляхом укладення тристороннього договору між УжНУ, банком та державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву.

Залучатимемо інвесторів до реконструкції санаторію-профілакторію „Скалка”, а також „Плішки” та біобазу в Колочаві. Сподіваюсь на порозуміння в цьому питанні з керівництвом Міжгірської райдержадміністрації та керівництвом області.

В колективі УжНУ існують серйозні протиріччя, які за останній рік вихлюпнулися і на сторінки газет. Зокрема, говорилося і про побори. Що може сказати з цього приводу?

- Так, проблеми є, і про це знає громадськість краю. Я вважаю, що суперечності мають вирішуватись демократичним шляхом. До прикладу, на факультеті романо-германської філології відбулися збори колективу, на яких я був присутній. Там відкрито мовилося про проблеми, які накопичилися. Але тільки колектив повинен вирішувати, як бути в цій ситуації. І якщо дійде до зміни декана, то треба оголосити конкурс і відкритим демократичним шляхом проводити вибори. А стосовно поборів, то це справа правоохоронних органів. Кожен повинен займатися своєю справою. Пер-

шим кроком до подолання корупції мало б стати вагоме підвищення заробітної плати викладачів.

Не важко посприяти адміністративну роботу з науковою та публічною діяльністю?

- Науковою діяльністю я займаюся у вихідні. Ще й понині залишаюся редактором „Історичного вісника”, який сам формую, вичитую. Це мені приносить задоволення. А от активно займатися політикою не зможу.

Що стосується університету, ми зацікавлені у тому, аби мати своїх представників на всіх рівнях влади – від міськради до парламенту. Раніше кандидатів у депутати висували громадські організації. Згідно з новим законодавством доведеться йти у владу від партій. Але всередині трудового колективу первинні партійні організації все ж створюватися не будуть. У цьому сенсі вуз залишиться департизованим. Жоден паш працівник не підпише якогось передвиборного звернення через те, що на нього чинився адміністративний тиск з боку ректорату, деканату, кафедри тощо. Якщо такі звернення будуть, то вони відобразатимуть виключно особисту позицію того чи іншого члена колективу. Політичні ж позиції УжНУ цілком чіткі: зміцнення національної державності, прилучення до загальнолюдських цінностей.

А як ваша родина поставилася до того, що ви стали ректором?

- Батьки казали, що мені цього не треба. Адже під час президентської виборчої кампанії ходили чутки, що я буду наступним після Володимира Сливки... Дружина ж взагалі заявила, що розлучиться зі мною, якщо стану ректором, та, мабуть, передумала (сміється).

Ваші діти продовжать батьківську дорогу в науку?

- Старший син навчається на II курсі політології. Він справді живе цим. А от молодшому, шибенику (зараз у 8 класі), до вподоби географія, тому, мабуть, доведеться відкривати в університеті відповідний факультет (сміється).

Про що мріє науковець, професор, ректор і просто людина Микола Вегеш?

- Як не дивно, але моя мрія є дуже приземленою – добудувати університетський корпус, аби наші студенти мали можливість навчатися в одну зміну. А ще дуже хочу, щоб наш університет став кращим і престижнішим, ніж він є зараз, і в найкоротший час досяг рівня європейських стандартів.

Щиро бажаємо вам досягти своєї мети.

Інтерв'ю записала Оксана Дудаш
Срібна Земля-Фест. – 2005. – 21-27 квітня

„УЖНУ МОДЕРНІЗУЄТЬСЯ І ЗАЛИШИТЬСЯ ГОЛОВНИМ ЦЕНТРОМ ОСВІТИ І НАУКИ НА ЗАКАРПАТТІ”

**Розмова з ректором УжНУ Миколою Вегешем, який
прагне еволюційними змінами інтегрувати
Ужгородський національний університет у Європу**

Микола Вегеш – доктор історичних наук, професор, автор понад 430 наукових праць, які були опубліковані, в т.ч. 14 монографій: „Історичні дослідження” у семи томах (2000-2001), „Вони боронили Карпатську Україну: Нариси історії національно-визвольної боротьби” (2002), „Карпатська Україна: факти і документи”, „Августин Волошин і Карпатська Україна” (2004) тощо. У квітні 2005 року на альтернативній основі обраний на посаду ректора Ужгородського національного університету. Життєве кредо: професіоналізм, порядність, прозорість діяльності.

- Миколо Миколайовичу, з нагоди 9 річниці відзначення Дня науки в Україні сам Бог велів нам поспілкуватись про справи насущні у флагами освіти і науки на Закарпатті. Вік у Дня науки, скажемо так, дитячий, однак сама наука – справа зовсім не підліткового віку. Професійне свято працівників науки встановлене на підтримку ініціативи відомих вчених, наукових установ та професійних спілок держави. Якою є ця підтримка щодо вашого вузу, зокрема?

- Перш за все хочу відзначити, що Ужгородський національний університет є самодостатній у науковому і навчально-виховному плані колектив. Він складається із понад сто докторів наук, професорів, кількох сотень кандидатів наук, доцентів. Наші наукові школи фізиків, математиків, хіміків, економістів тощо відомі далеко за межами Закарпаття і України. Цей могутній науковий потенціал ми раціонально використовуємо, удосконалюючи навчально-виховний процес. Інша річ, що, можливо, не у повній мірі. Ми беремо участь у розробці державних програм, за якими майбутнє. Нас чскають у Європі як рівноправних партнерів, тому ми зараз намагаємось зробити все для того, щоб уприуг наблизитися до європейських стандартів, і в першу чергу це стосується науки й освіти. Маю на увазі прискорення процесу входження нашого університету в загальноєвропейську Болонську систему. А сюди входить величезна робота, тривала у часі: це – адаптація навчальних програм до потреб міжнародних стандартів, розширення зв'язків із вищими навчальними закладами Європи і світу, запрошуватимуться з-за кордону відомі вчені для читання навчальних курсів.

Щодо підтримки університету, то, звісно, що вона є постійно. Інший бік медалі – чи достатня вона? Якщо говорити про підтримку вищого рівня влади, то і Президент України Віктор Ющенко, і уряд – за сприяння роз-

виту вищої школи в Україні, міністр освіти і науки Станіслав Ніколаско, з яким я зустрічався і обговорював перспективи розвитку освіти, також запевнив мене у всілякій підтримці автономії вузів, класичних університетів. Ми, до речі, запросили вже його на святкування 60-річчя УжНУ, на що він люб'язно погодився. Тісно співпрацюємо з головою облдержадміністрації Віктором Балогою, маємо відчутну підтримку у сьогоднішній складний передвоєлейний період. Адже можемо говорити про цілий комплекс нагальних проблем нашої наукової установи.

- Все ж – спершу про високу науку. Наукова діяльність, як і всі галузі, зазнала у минулі роки певної руйнації чи стагнації? Як би Ви охарактеризували її сьогодні?

- Ситуація дуже складна. У цьому переконався тоді, в принципі, коли не дали нашій науці належного фінансування бюджетних тем. Ми зараз опинилися в такій ситуації: або цілі групи, які працюють над науковими темами, крім керівників звільняти на місяць від роботи, або шукати вихід самотужки. Наука практично не фінансується, а тримається на плаву. Але вихід не в тім, щоб чекати гроші з Міністерства, а треба чим більше брати участь у грантах, тоді наука буде розвиватися. До прикладу, наука Львівської політехніки повністю незалежна, бо вони присутні у численних грантах. Фактично Міністерство забезпечує тільки зарплатню, але цих коштів явно недостатньо. Необхідне переобладнання, а це – додаткові кошти. Наука повинна бути конкурентоспроможною, тому схвалюється грантова система. В нашому університеті на це десятиліттями не звертали увагу. Управління науковою діяльністю відбувалося за інерцією, а ректорат виступав не як організатор, а як статист. Наші працівники деякі навіть не чули, що є такі гранти. Тому я зараз покладаю велику надію на нового проректора з наукової роботи Ігоря Студеняка. Коли я зустрічався з першим заступником міністра, він конкретно мене запитав: чому ваші проректори ніколи не приїжджали в Київ, коли ми ділили гранти, адже у вас є нормальні розробки? Перше завдання нового проректора з науки буде полягати у наведенні контактів з приводу різноманітних грантів. Інакше наука університету не набуде нового змісту. Керівництво буде усіляко сприяти виконанню нашими вченими наукових робіт за грантами. Про це я говорив трудовому колективу, коли обирався на посаду ректора.

- Науково-дослідна діяльність буде мати якийсь конкретне спрямування?

- Науковий потенціал університету буде проводити фундаментальні дослідження із проблем природничих, соціально-політичних та гуманітарних наук, прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання пріоритетних завдань народного господарства, впровадження наукових досліджень і розробок з метою вирішення найважливіших соціально-економічних та екологічних проблем. До того ж, наш університет розта-

шований у сприятливих геополітичних просторах для здійснення активної навчально-наукової міжнародної співпраці. Був би гріх не використати таке геополітичне розташування. Маючи чимало міжнародних угод, упевнено кажу, що країни близького та далеского зарубіжжя зацікавлені у проведенні спільних довгострокових наукових досліджень. Ми сприятимемо захисту нашими викладачами і науковими співробітниками кандидатських і докторських дисертацій.

- До речі, за кордоном, у класичних самодостатніх вузах учені дисертації захищають на місцях?

- Це питання у нас вже вирішено. Цілий ряд спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських і докторських дисертацій на історичному та філологічному факультетах почнуть працювати з першого вересня. У квітні завершився термін дії попереднього складу Вченої ради із захисту кандидатських робіт, а тепер чекаємо на затвердження Вченої ради із захисту докторських дисертацій, а кандидатські у т.ч. залишаються. Науковий кадровий потенціал університету дозволяє нам це зробити. Адже наші люди по закордонах захищаються. Аспіранти і докторанти, які своєчасно захистили дисертації, матимуть пріоритет у паданні можливості працювати на викладацькій роботі. Тоді й відійдуть у минуле довгі чекання вчених звань доцента і професора.

- А яка доля Юліана Височанського, попередника по науковій роботі?

- Він залишився директором інституту та зав. кафедрою. Кладу руку на серце – ми не стали ворогами. Я сказав йому єдине: формується повністю нова команда. Він погодився, і ми залишилися друзями. Адже я поповнив команду по всіх напрямках: навчально-виховному, науковому та адміністративно-господарському. Та це зовсім не означає, що попередній склад ректорату – погані люди і фахівці. Вони просто не підходили під мій стиль роботи, а перефарбовуватись під мене не треба. Я завжди дотримувався тієї думки, що в класичному університеті проректорами повинні бути професори. Керівник того чи іншого підрозділу університету має бути порядною людиною і професіоналом, і не обов'язково мусить бути учасником помаранчевої революції... А з Юліаном Мироновичем ми спілкуємося мало не щодня у роботі. Вчора обговорювали, до речі, виготовлення і встановлення барельєфу В.Ю.Сливці на фізичному факультеті, за його ж ініціативою. Ми зустрічалися із скульптором Михайлом Михайлюком, який буде працювати над бронзовим барельєфом колишньому ректору-фізику.

- На юридичному факультеті також встановлено пам'ятний знак у честь заснування?

- Це було рішення виключно вченої ради факультету, за організовані ними ж кошти.

- На Вашу думку, усі колеги були готові до різного плану змін в університеті ?

- Не всі. Були такі, що заявляли про неготовність вузу до змін. Та з цього приводу я сказав таке: зміни бувають революційні (кардинальні) або еволюційні (поступові). Найгірше, коли зміни зовсім відсутні. Революцію ми відкинули, а будемо робити все для того, щоб університет, зберігаючи славні багаторічні традиції академічної науки, які формувалися багатьма поколіннями науковців, модернізувався і продовжував залишатися головним центром освіти і науки на Закарпатті. Це буде тоді, коли увесь колектив вважатиметься однією сім'єю – єдиною командою.

- Чи вдасться матеріалізувати схему „сильна кафедра – мобільний факультет – потужний університет”, яку задекларували у програмі кандидата на посаду ректора? Перш за все, що стосується посилення автономізації факультетів.

- Щось таки вдається упроваджувати у внутрішнє життя вузу, але не все одразу. Життя постійно підкидає проблеми, які в тій чи іншій мірі впливають на вчорашні прийняті рішення. Так, для розширення автономних прав підрозділів прийнято схему перерозподілу централізованих коштів для факультетів з метою їх більш ефективного використання на внутрішні потреби. Зараз ми розподілили кошти, які мали, між факультетами – на відрядження, підписку фахової літератури. Річ у тім, що виникла ситуація з підвищенням заробітної плати, а різноманітні доплати треба здійснювати із власного фонду. Отже, не вдалося це зробити саме зараз. До того ж, як виявилось, у нас нема жодного корпусу університету, де б не протікав дах (в аварійному стані), дві котельні обійшлися по півмільйона кожна, які необхідно запустити на фізичному та юридичному факультетах. Завдячую обласній держадміністрації, що допомагає нам з будівництвом нового і реконструкцією старого корпусів. Без допомоги – ми б пропали, бо за наші кошти це зробити нереально.

- Про яку допомогу йдеться з боку облдержадміністрації?

- Посприяли нам у підписанні угоди з „Єврокаром”, який мав завершити будівництво нового навчального корпусу. Однак, із ліквідацією СЕЗ „Закарпаття”, виникла знову проблема. Перший транш нам перераховано, а з другим – виникла затримка.

Хоча Олег Рибачук, який перебував нещодавно в області, у сорокахвилинній розмові зі мною обіцяв мені, що буде піднімати питання відновлення статус-кво СЕЗ у нашій області. Він очолив наглядову раду УжНУ в Києві, до якої увійде 9 впливових людей. На сьогодні дали згоду міністр фінансів Віктор Пинзеник, керівник групи радників Кабміну, заступник голови Сергій Сержаков, керівник Західного наукового центру, директор Інституту регіональних досліджень Мар'ян Долішній, письменник, лауреат державної премії ім. Т.Шевченка Петро Скунець, нардеп України

Іван Іванчо, голова ОДА Віктор Балаго та інші. До нас – прихильне ставлення і тим більше, що у цей рік ми зустрічаємо 60-річчя, тож чекаємо на допомогу. До 25 травня міністру освіти і науки п.Ніколаєнку ми маємо запропонувати повний список членів наглядової ради. А з приводу проблеми з „Єврокаром”, я звернувся до Прем'єр-міністра Юлії Тимошенко.

- Цікаво, якою ж була відповідь Прем'єр-міністра?

- Вона попросила розділити кошти на дві частини: термінові і на перспективу. Нагальні проблеми потребують 4 млн. грн., на які ми очікуємо з дня на день, і будемо завершувати будівництво нового корпусу. Але щоб остаточно його завершити, необхідно 11 млн. гривень. Паралельно ведемо реконструкцію старого корпусу, де необхідно поміняти усі вікна на пластикові. У цьому нам теж допомагла адміністрація, яка знайшла нам фірму, що замінить усі вікна. Разом з тим, зараз розробляємо три проекти на конкурсній основі з реконструкції цього корпусу. Ці проекти включають в себе повну реконструкцію першого поверху площею 4 тис. м кв., де буде розташована бібліотека, плюс другий та третій поверхи. Якщо ми реконструюємо повністю три поверхи, то отримаємо площу 8,5 тис. м кв. площі, яка й необхідна для розміщення сучасної бібліотеки УЖНУ. Зараз бібліотека тулиться на площі 2,5 тис. м кв. Все це коштує великих грошей, яких ми не маємо. Тож такими шляхами виживаємо: на великих і дрібних угодах, а ще обіцяли нам на капітальний ремонт корпусів 2,5 млн. грн. Але якщо Кабмін нам гроші виділить, то, звісно, цих грошей ми не отримаємо в області.

- Якщо буде зданий в експлуатацію новий корпус, у вас вивільняться приміщення?

- Так, це логічно. Але цими приміщеннями можна вирішити тільки нестачу аудиторного аудиторного фонду. Розташувавши бібліотеку у такий спосіб, у нас один факультет – математичний або міжнародних відносин – все одно „висить у повітрі”. Нам все одно треба ще одне приміщення для факультету. У новому корпусі, якщо нам Бог допоможе все задумане здійснити, розташується, окрім інженерно-технічного факультету, історичний, а на п'ятому поверсі – новий факультет, який ми зараз утворюємо власним рішенням (маємо таке право), - факультет соціально-політичних наук. Новий факультет об'єднає 4 кафедри: дів – філософії і політології, які відійдуть з історичного факультету, кафедру соціальної роботи з юридичного факультету та загальноуніверситетську кафедру педагогіки і психології. Факультет соціально-політичних наук розпочне діяти з вересня-жовтня наступного року.

- Хіба історія і політологія не йдуть поруч?

- Ні, це зовсім інші речі, але, як ви сказали, невід'ємні. У всьому світі діють такі факультети. Коли ми заберемо кафедру соціальної роботи з юридичного факультету, то вирішимо питання з приміщеннями для юрфа-

ку. Але це не головна причина. Коли виникало питання про утворення кафебри соціальної роботи, необхідно було її „приписати” до якогось факультету, а зараз вона зміцніла, досягла магистратури і повинна виконувати свою навчальну функцію на рідному факультеті. Також відкриваємо три нові спеціальності і географічний факультет. У пресі вже було оголошення про правила прийому, але спеціальності ще не вказувалися. Саме зараз професор Степан Поп завершує оформлення ліцензійної документації, і ми вже можемо оголосити вступні іспити на три спеціальності географічного факультету: туризм, географія та землевпорядкування. Однак приміщення ще підшуковуємо.

- Як не верти, але приміщень знову замало?

- Певне, що замало. Розумієте, мене біда змушує перенести у старий корпус бібліотеку, але у такий спосіб ми вирішимо найголовнішу проблему. Мій попередник, В.І.Русин, розпочав цю роботу, тож я мушу її завершити.

- У бібліотеці планується запровадити сучасні технології?

- Це теж одне з найбільших наших завдань. Зараз я доручив Ігорю Студеняку, щоб розпочали переводити карткову систему на електронний варіант каталогів. Ми це мусимо зробити.

- Скільки загалом в університеті факультетів?

- 14. У новому навчальному році додасться ще два.

- Уже завершився процес обрання нових деканів факультетів?

- Ще триває.

- І за цей період не було ніяких непорозумінь?

- Як сказати, особливих не було. Все відбувається тасмним голосуванням на альтернативній основі.

- Можете назвати факультет, де ситуація найскладніша?

- Зараз такого факультету нема. Я інколи використовую в роботі піар-ходи, хоч мене преса критикує за це. Наприклад, те, що будемо об'єднувати філологічний факультет та романо-германської філології. Насправді, цього робити ми не будемо. Але якщо тривалий час на факультеті романо-германської філології точилася боротьба через кар'єристські амбіції, то я вже майже два місяці маю спокій.

- Але ж колективи в очікуванні?

- Факультети проти об'єднання, бо їх керівництво розуміє, що злиття двох потужних наукових колективів розчинить кожного особисто. А ситуація там така, що кожен факультет хоче, щоб ректор став на чийсь конкретно бік. Тут, думаю, треба вирішувати питання у різних судових інстанціях. Для кожного керівника факультету однозначно має стати зрозумілою норма закону, що передбачає несумісність посади декана з отриманням науково-педагогічної пенсії. Ніхто не може бути над законом. А щодо інших працівників пенсійного віку, якщо вони сумлінно виконують

свої обов'язки, користуються авторитетом серед колег та студентів, щодо продовження їхнього контракту не заперечують завідувач кафедри і декан, їх перебування на займаних посадах не повинно обмежуватися віковим цензом. Навпаки, ми будемо їх усіляко стимулювати через створення належних умов для виконання своїх професійних обов'язків. Цьому сприятиме також перехід до університетської структури цілої мережі коледжів і ліцеїв не тільки в Ужгороді, але й у інших населених пунктах Закарпаття. Введемо посаду професора-консультанта з відповідною доплатою.

- Учених звань в УжНУ не бракує?

- Є такий показник: співвідношення кількості докторів наук до кількості студентів. За цим показником ми на першому місці в Україні, після нас – Київський національний університет. Але це завдяки найменшій кількості студентів у нашій області, тобто це низький показник. Маємо 100 докторів наук на 10 тис. студентів, коли в Одеському університеті 136 докторів наук, але студентів там набагато більше.

- На Вашу думку, у вищій науці присутні елементи корупції? Маю на увазі те, що багато фахівців не проти здобувати науковий ступінь, але, як самі кажуть, не мають таких великих коштів, які вимагають...

- На жаль, не знаю, що тут казати. Щось таки є, якщо так люди говорять. Я таких проблем на собі не відчував, хабарів не давав, але гостину виставляв. Безумовно, якісь затрати йдуть. Можливо, коли мова йде про „модні” дисертації, а зараз модно захищатися на теми політології. Міністерство, до речі, прислало нам уже циркуляр, у якому чітко написано, що, до прикладу, кандидат філологічних наук доплату буде отримувати тільки тоді, якщо викладає на філологічному факультеті і т.д., тобто працювати за спеціальністю. А по-друге, з першого вересня вводиться звільнена посада декана. Уперше вводиться посадова погодинна ставка декана, і всі декани будуть писати заяву про переведення на цю посаду. Якщо раніше професор мав відпрацювати 750 годин на рік, чи є він деканом, чи ні, то згідно з новим порядком декан буде відпрацьовувати не більше 240 годин, а решта часу – займатися адміністративною роботою. Тобто декани прирівнюються до проректорів, і на них покладається велика відповідальність.

- Як це можна відпрацьовувати по 750 годин?

- Декан із званням доцента, наприклад, має 700-800 годин на рік.

- Тепер я розумію, чому професори постійно задумані і не мають часу...

- Так, іноді до курйозів доходить. Ходимо як „заторможні” від первантажень. Пішли якось з хлопцями на каву, то я замість того, щоб цукор у каву висипати, висипав у... попільничку (сміється – Авт.). У нас просто нема часу на відпочинок.

- У День науки УжНУ проводить на економічному факультеті день відкритих дверей. Що є головною метою заходу?

- Основна причина – привернути увагу до вступної кампанії, все чітко пояснити з приводу вступних іспитів. По-друге, буде діяти висгавка, яка повністю дасть уявлення про наш університет. Усі присутні зможуть зустрінися з деканами факультетів, отримати інформацію про спеціальності, які готують на тому чи іншому факультеті. Також відбудеться друга, з часу мого ректорства, прес-конференція, але розширена, за участі проректорів та деканів. Ми вам також вдячні за проведені інтерв'ю з деканом фізичного факультету Володимиром Лазуром та деканом юридичного факультету Василем Яремою. „Світогляд” – єдина газета, яка запровадила рубрику „До 60-річчя УжНУ”.

- Коли саме буде відзначатися річниця університету?

- 18-19 жовтня. Ми розробили багато заходів з нагоди святкування. Зокрема, плануємо присвоювати почесні звання докторів наук, увели звання „Заслужений професор УжНУ”, згідно з яким професор буде отримувати 30 відсотків доплати. Для того, щоб отримати таке звання, заслужений професор має мати 30 років трудового стажу і 5 захищених кандидатів наук. Таких працівників будемо вшановувати саме в жовтні. Почесними докторами наук стануть майже 40 осіб, в т.ч., які перебувають за кордоном. І на це, як ви розумієте, потрібні чималі кошти.

- Все ж, пане професоре, історик мусить бути політиком?

- Я – політик. Але історик не мусить бути політиком.

- Як же їх розділити, історію і політику? У ХХ столітті вони тісно переплетені, майже невід’ємні?

- Цілком погоджуюсь. Незабаром вийдуть друком мої вибрані роботи, які я назвав також „Історія і політика”. За 15 років моєї наукової праці вирішив видати окреме видання, яке уміститься у 4 томи по 500 сторінок кожний. У ньому історія і політика перемежовуються.

- Коли викроюсте час ще й на видання?

- У мене, практично, нема вихідних. Як я вже казав, дуже насичені робочі дні і вихідні! А тепер ще додалася міська організація „Народний союз „Наша Україна”, яку я очолив.

- Це як виявлення довіри слід розуміти?

- Тут у мене не було ніяких сумнівів. Вважаю, що багато зробив у Закарпатті для перемоги помаранчевої революції і на це заслуговую. До того ж, вирішив її очолити сам тоді, коли почали пропонувати на цю посаду різні кандидатури, проти яких я категорично заперечував. Мене навіть критикують ті газети, які підтримували завжди. Але одразу хочу сказати, що жодну людину насильно до організації не зтягаю, відмовив навіть своїм проректорам. Не хочу, щоб казали, і ніни це може ніхто мені закинути, що членів інших політичних сил переманюю до „Нашої України”. Навпаки, незабаром парламентські вибори, і вважаю так: чим більше моїх колег буде депутатами

різних рівнів від різних партій, тим краще для колективу. Вони можуть бути на різних політичних позиціях, нехай навіть запеклих супротивників, але коли питання буде стосуватися рідного університету – консолідуватися.

- Без студентів – не було б науки. Яка роль відводиться студентському самоврядуванню в університеті?

- Я прихильник організаційного утворення студентського парламенту, з дорадчим голосом якого змушений рахуватися ректор. А після листопадових подій минулого року – тим більше, де студентська підтримка була вагомою, з громадянською позицією. Наше завдання – сприяти забезпеченню і захисту прав та інтересів студентів у навчальній, науковій і творчій діяльності, створювати необхідні умови для проживання і відпочинку. Для мене завжди талановитий студент старших курсів буде майбутнім аспірантом, а згодом – і викладачем. Таким чином ми забезпечимо притік на кафедри наших випускників. У рамках міжнародної співпраці основними пріоритетами є навчання іноземних студентів та їх післядипломна підготовка, спільна підготовка і стажування студентів.

Як я вже казав, попередній ректор В.І.Русин все ж таки зумів чимало зробити корисного для університету. Це і частковий ремонт „Скалки”, і обладнання читального залу в гуртожитку №5, і відкриття університетської їдальні. Аналогічні ініціативи будемо продовжувати. Зараз вже діє санаторій-профілакторій „Скалка”, для пільгових категорій – безоплатні путівки. Хоч тут у нас чимало ще проблем: нема відповідних умов проживання, тож у нас недобір студентів і т.д. Щодо проживання у гуртожитках, то ректорат повинен створювати умови, а органи самоврядування повинні самі керувати розпорядком свого дозвілля і благоустрою.

- Ваші побажання колективу з нагоди Дня науки?

- Знаю, що кожний член нашого колективу хоче мати гарантії на завтрашній день. Перші наші спільні кроки не можуть бути не помічені у демократизмі і прозорості. Цьому сприяє прес-служба УжНУ, згодом відновимо газету „Ужгородський університет”, яка стане органом Вченої ради університету. Вважаю помилкою той факт, що газета, якій присвячена окрема монографія, свого часу перестала існувати. Але наше життя буде динамічнішим у тому випадку, коли не на словах, а на ділі будемо доводити дух єдності. Кожна людина повинна управляти собою сама, знаючи, що її праця, ініціативи будуть помічені й належним чином оцінені. Усі мають розуміти, що є органічною клітиною єдиного колективу, а тому від зусиль кожного викладача зокрема буде залежати наша спільна мета – створення університету європейського зразка. Бажаю професорсько-викладацького складу, студентству, усьому трудовому колективу з родинами відчутти тепло і любов нашого рідного Дому Науки.

Інтерв'ю записала Ірина Гармасій
Світогляд. – 2005. – 21 травня

МИКОЛА ВЕГЕШ: „НАСТІЛЬКИ ПРОЗОРИХ ІСПИТІВ УЖНУ ЩЕ НЕ ЗНАВ”

Абітурієнти, їхні батьки особливо часто нині запитують: куди, на яких умовах можна вступити до того чи іншого вузу. Сподіваємося, що багато відповідей знайдуть у інтерв'ю з ректором провідного закарпатського вузу – Ужгородського національного університету – Миколою Вегешем. Напередодні з цим керівником, який є доктором історичних наук, професором, зустрівся кореспондент „Трембіти” Василь Бездір.

- Миколо Миколайовичу, з чим підійшли до щорічної перевірки на міцність – вступної кампанії?

- Дуже важливим для нас було з належною якістю і вчасно видати та підготувати тести. Вони вийшли збірочками, з усіх дисциплін. В попередні роки для потреб вступників видавали 30-35 відсотків загального обсягу тестових випробувань, тепер ми опублікували їх у повному обсязі. Повторюю, зробили це вперше.

Наступний момент. Раніше виходило так, що були певні складнощі під час приймання іспитів. Тепер у їхній перебіг не зможуть втручатися ні голова приймальної комісії, ні декани, ні голови предметних комісій. Після того, як в аудиторії перед вступниками виступлять декан і голова предметної комісії, їхня місія закінчується. Відкривається поле для діяльності експертів, група яких уже сформована (наказ про це, щоправда, поки що не підписаний задля збереження їхніх імен у тасмниці).

По двох експертів будуть на кожному факультеті і матимуть чітко окреслені завдання. Будуть відімкнені мобільні телефони та спец приладдя, що має перекрити будь-які можливості для спілкування з зовнішнім світом. Не буде ніякого доступу до аудиторій і все залежатиме виключно від підготовленості абітурієнта, лише від нього самого.

Не 600 завдань, як було до цього, а всі без винятку, тобто 3000 (відповідно до їхньої загальної кількості) будуть задіяні на вступних випробуваннях. З них 15 пакетів (замість колишніх трьох). Це дасть можливість тим абітурієнтам, хто сумлінно готувався, реалізувати свою перевагу в знаннях та кількості опрацьованого матеріалу.

- Наскільки все це буде відкрито?

- Ми запропонуємо витягати пакети з барабана стороннім особам, наприклад, журналістам. До речі, ми готові акредитувати всіх масмедійників без винятку, що є в Закарпатті, навіть із „Вістей тижня” і „Правозахисту”. Немає проблем. Після того хай пишуть...

- Не остерігаєтеся того, що під час перенесення відповідей вступників до комп'ютерів можна буде коригувати відповіді, і це впливатиме на об'єктивність оцінок?

- У нас по-новому сформовані апеляційні комісії. Вони включатимуть у себе в переважній більшості фахівців не з університету. В комісіях працюватимуть представники громадськості, депутати всіх рівнів. Ці комісії своєю діяльністю повинні розвіювати будь-які підозри в не-об'єктивності. Крім цього, ми створили наглядову раду вузу, яку очолює віце-прем'єр-міністр Олег Рибачук. Членами наглядової ради є майже половина членів уряду, зокрема і міністр економіки Віктор Пинзеник, багато інших.

Повірте, я ніколи через таку дрібницю, як гроші за вступ, не буду псувати собі чи комусь життя. Якщо я копійки на цьому не заробив, коли був деканом, завідувачем кафедрою та директором інституту, то тепер, маючи величезну (порівняно з іншими людьми) зарплату, ніколи чогось подібного не зроблю.

Найцікавіше, що цього й не зможу зробити з тієї причини, що мені не дозволили б цього зробити проректори. Я підібрав на ці посади кришталево чистих, високоморальних, чесних людей, справжніх професіоналів. Сміливо кажу і запевнюю, що це саме так. Такі ж люди будуть у мене і експертами, їм я довіряю у будь-яку хвилину. Повністю. Вони пройшли різноманітні випробування. В тому числі й політичні.

- Якщо Ваші слова не справдяться, готові добровільно піти у відставку?

- Так, безумовно. Хоча того, що спроби хабарництва можуть бути, в тому числі і з боку викладачів, я не відкидаю. Уявіть собі ситуацію: хтось обіцяє, що допоможе батькам влаштувати їхнє чадо в вуз. Та людина, яка взяла, приміром, три тисячі доларів, у випадку вступу дитини без стороннього втручання заявляє, що це – заслуга „помічника”. Насправді нічого подібного не відбувалося. Довести щось потім буде важко. Через це я не втомлююся повторювати: тим, хто обіцяє проштовхнути за гроші, не вірте! Такої можливості не буде. Настільки прозорих іспитів, які мають відбутися тепер, УжНУ ще не знав.

- Ми з Вами висвітлили всі питання, що стосуються особливостей вступу?

- Якщо й не всі, то наступної неділі усі, хто забажає, зможуть мене запитати про все, що їх цікавить, у режимі безпосереднього спілкування. Цілий день я відповідатиму на запитання телефоном.

- Чи будуть зміни у планах набору, переліку спеціальностей?

- Все вже відомо, ми опублікували в різних газетах. Якщо я тести публікую від першого до останнього, то план набору тим більше не є секретом.

- Щодо місць, виділених за держзамовленням, є зменшення?

- Все те, що ми просили, враховано повністю. Є певні кореляції всередині факультетів: щодо одних спеціальностей є певні зменшення, зате щодо інших, навпаки, кількість місць зростає.

- А в цілому по університету яка тенденція?

- Загальна кількість місць для підготовки фахівців за держзамовленням зростає. Повідомлю одну суперновину. Ми не робили реклами, але фактично вже є згода відкрити на базі УжНУ географічний факультет. За підписом заступника міністра освіти і науки Михайла Степка нам уже довели план набору. У рамках нового факультету буде здійснено набір на три спеціальності: землевпорядкування, географія і туризм. Це вкрай важливо для нашого краю і відомо, чому. Поряд із цими трьома спеціальностями відкривемо і одну нову на фізичному факультеті. Це – ядерна фізика. Дотепер відповідних фахівців готували всього три вузи в Україні. Ми будемо четвертими. В мене відбулися розмови з високо посадовцями Національної Академії Наук України і почув від них, що зараз змінюватиметься ставлення до ядерної фізики. Викладачі факультету провели ряд зустрічей у Запоріжжі та інших містах, де йшлося про обсяги підготовки майбутніх фахівців. Керівництво атомних станцій готове укласти з УжНУ угоди на підготовку спеціалістів. Вони, звичайно, будуть високооплачуваними і вельми потрібними. Наш вуз матиме стабільні замовлення на них. Ось лише місця для держзамовлення слід буде вишукати в межах фізичного факультету, перерозподіливши їх між наявними спеціальностями.

- Оскільки відомостей про набір на географічний факультет ще ніде не публікували, то яким чином устигнете провести цю процедуру у термін, що залишився?

- Продовжимо приймання заяв. Маємо таке право, як вуз із статусом національного. Останній іспит із раніше запланованих відбудеться 20 липня, тож 23, гадаю, могли б провести вступні іспити на географічний факультет. До мене неодноразово зверталася приймальна комісія, яка передавала запитання вступників щодо цього. Ми заспокоюємо: плани щодо відкриття, про які кілька разів згадував у інтерв'ю, не відмінюються. Тести видруковані в повному обсязі, тож дорікнути немає чим. Слід лише трохи зачекати і – готуватися.

- Під час обрання головою Ужгородської міської організації Народного Союзу „Наша Україна” Ви, Микола Миколайовичу, пообіцяли, що в університеті політика вершитися не буде. Чи дотримустесь цього слова?

Кожен викладач може займатися політикою, брати участь у політичних рухах, перебувати в складі партій, навіть обиратися до їхніх керівних органів. Обмеження полягає в тому, щоб це жодним чином не відображалось на його професійній діяльності. І привносити політичні

гасла, агітацію в студентські аудиторії, зрозуміло, не можна. Все має робитися поза стінами вузу. Таке моє розуміння, цьому правилу сліую сам і цього ж вимагатиму від інших.

- Після першого туру президентських виборів Вас, як і інших науковців і викладачів, активно виселяли з гуртожитку №5 за „неправильне” голосування. Тоді вдалося відстояти свої права, а зараз, здається, масте змогу отримати комфортабельне житло, мешкати вже не в гуртожитку. Чи всиггли, перебуваючи на посаді, скористатися цими можливостями?

- Я персеїджою з гуртожитку у готельний номер, де із сім'єю матиму три кімнати. Моя бібліотеска нараховує близько 7 тисяч книг, то, парешті, матиму змогу її належним чином розмістити. Офіційно заявляю: якихось квартир, як і інших благ у вигляді машини, ні від кого не отримував. Це – відповідь газеті „Правозахист”, яка, прямо не називаючи мого прізвища (боїться судового позову), тим не менше пише, начебто я одержав у подарунок (або купив) квартиру, авто „Фольксваген”. На всі ці вигадки скажу: подарунку у вигляді авто не приймав і не прийняв би вже через... відсутність у мене прав на керування автомобілем. Люблю ходити пішки. Просто для мене немає цієї проблеми: на казенній „Волзі” мене підвезуть, куди слід. Цим, до речі, теж не зловживаю: водій уранці везе мене на роботу. Якщо є термінова зустріч, теж підвозить. Зрештою, у мене є повно друзів, які мене будь-якої хвилини відвезуть, куди потрібно.

- Коли починається і скільки тривас робочий день?

- О 7.20 сідаю в машину і їду на роботу. Через 20 хвилин уже приймаю людей. Багато хто вже вивчив мій графік і, якщо дуже хочуть потрапити, підходять саме перед початком офіційного робочого дня. Увечері ж повертаюся, коли доведеться. Але о 5-1 із роботи жодного разу ще не йшов.

- Я оцінюєте спадок, що залишився Вам після двох попередніх ректорів?

- Я б не хотів звинувачувати ні в чому пі Василя Івановича Русина, ні покійного Володимира Юліїовича Сливку, але є багато такого, на що перед цим не надто зверталася увага. Хотів би мати чітку картину того, в якому стані, насамперед господарському, перебуває вуз. Замовив перевірку усіх питань, пов'язаних із господарською діяльністю, незалежній аудиторській фірмі. Вона перевіряє все – від використання Інтернету до раціонального витрачання грошей. Поки що не можуть установити такої, здавалося б, дрібниці, як фактичних господарів телеантен на дахах університетських будівель.

- Це настільки важливо?

- Бюджет університету не такий великий, щоб ми могли витрачати багато грошей. Лише частина грошей надходить із бюджету, решта

формується через власний спец фонд. Через такі справи навіть відпуски всім викладачам одразу не маємо змоги виплатити.

- Ви ініціюватимете зміну деканів теж, як перед тим проректорів?

- Все, що від мене залежало, вже зробив. З ініціативи ректора можна переобирати декана тоді, коли він оголошує про наукову пенсію, при досягненні 60 років. Перевибори відбулися на фізичному, історичному факультетах, а також міжнародних відносин, фізичного виховання і спорту. Серед тих, кого це не оминє найближчим часом, - філологічний факультет. На цьому перевибори відбудуться в вересні.

- Чому не балотувалися на виборах до обласної ради по виборчому округу на Воловеччині замість вибулого депутата (покійного В.Сливки)?

- Багато хто підходив із такою пропозицією, але я не прийняв позитивного рішення. Надто мало часу залишається до нових виборів. Тож, якщо на наступних мені довірять, балотуватимуся за списком Народного Союзу „Наша Україна”.

- Як ставитесь до діяльності різноманітних філій, які діють у Закарпатті?

- Міряти всі 38 філій однією міркою не маємо права. Деякі, мабуть, таки мають право на існування. Однак порадив би абітурієнтам, як і їхнім батькам, уважно приглядатися до обраних закладів. Маючи ліцензію на надання послуг у галузі освіти, не володіють ні кваліфікованими кадрами, ні приміщеннями, навчальною базою. Є думка, що чимало з тих дітей, які навчалися у ліквідованих філіях (цього року таких набралось вже 9), якію в переліку спеціальностей є такі ж, як у нас, зможемо прийняти до Ужгородського національного. Студенти, які потерпіли через чужу халатність, не повинні страждати. Це несправедливо.

- Вам відомі факти злочинної діяльності філій?

- Про це ні, однак щодо недбалості – так. Коли на географічному факультеті відкривали спеціальність „землепорядкування”, то нам у міністерстві не дозволяли цього зробити. Пояснивали, що в нашій області є філія, яка має ліцензію на щорічну підготовку 90 (!) таких фахівців. З їхнім потенціалом?! А у нас, як-не-як, є 100 докторів і 400 кандидатів наук. Відкриваючи географічний факультет, ми, не маючи фахівців із ступенями, усе-таки запрошуємо таких зі Львова, інших міст. А тут – „клєпали” землепорядників, не створюючи собі зайвих проблем. Тож вступникам слід добре думати, щоб не потрапляти в залежність ділків від освіти, через два-три роки навчання не опинитися на вулиці. Краще йти в державні навчальні заклади або в приватні, якщо вони мають високу репутацію.

- Чи не має наміру університет сам обзавестися філіями?

- Пророхуємо подібні варіанти. Нас цікавить, зокрема, можливість переходу ряду середніх спеціальних навчальних закладів під крило вузу. Могли б стати університетськими коледжами. Така ймовірність розглядається щодо медучилищ: там студенти одержували б звання бакалаврів, а після вступу до нас ставали б магістрами. Така практика є поширеною в світі, її нема чого боятися.

**Розмовляв Василь Бездір
Трембіта. – 2005. – 2 липня**

МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НИКОЛИ НЕ МАВ МОГУТНІХ ПОКРОВИТЕЛІВ...”

Ректор УжНУ, доктор історичних наук, професор. Людина ця ніби завжди була на слуху. Про нього чули, коли вчителював у Синевирській школі на Міжгірщині і, не викладаючи в УжНУ, але очолюючи районне методоб'єднання вчителів історії, сподобився приймати вступні іспити до університету. Його помічали на численних заходах з відзначення пам'яті героїв Карпатської України. Публікаціями Миколи Вегеша спочатку в „Молоді Закарпаття”, а потім і в „Закарпатській правді” про ті вікопомні події та їх героїв зачитувались всі, хто прагнув почути чесне слово про історію рідного краю. До нас, у „Закарпатську правду” – в середині 90-х він приніс одну з перших своїх науково-публіцистичних статей про Голову Волівської Народної ради Йосипа Дудикевича. Разом із багатьма іншими публікаціями вона увійшла до впорядкованої журналістами газети Юлією Зейкан та мною книги „Красне Поле”, що побачила світ у переддень 60-річчя Карпатської України...

- Миколо Миколайовичу, хто з людей чи яка подія вплинули на Ваше рішення „заглибитися” в історію?

- Що буду істориком, знав ще у восьмому класі Міжгірської десятирічки: виріс серед історичної літератури, зачитувався описами подій Великої Вітчизняної, інших воен. За пріоритетами я абсолютний гуманітарій. Впливали, зрозуміло, й особистості – шкільна вчителька історії Олена Михайлівна Лой та авторитет історичної науки, професор Володимир Грабовський. Проте, мушу зізнатися, могутніх покровителів ніколи не мав, розраховував здебільшого на власні сили...

- Їх, як показало життя, цілком вистачило, для стрімкої наукової кар'єри?

- На поверховний погляд, воно, мабуть, так і виглядає. Проте після закінчення 1984 року Івано-Франківського державного педагогічного інституту (нині – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника) шість років не міг „прикріпитися” до аспірантури ні у Києві, ні у Львові. Не був членом КППС. Теми пропонували – цілковита маячня!

– на кшталт „Соціалістична індустріалізація й колективізація на західноукраїнських землях...” чи „Поширення марксизму на західних землях”. Тільки 1990-го не без сприяння колишнього ректора Володимира Сливки, котрий брав до уваги не мої політичні переконання, а бажання й можливості щось зробити в фундаментальній науці, став аспірантом УжДУ й захопився... абсолютно новою темою.

- **Карпатською Україною та її президентом Августинном Волошином?**

- Саме так. Адже до 1990 року, коли на Закарпатті вперше відкрито відзначали річницю тих подій, січовики Карпатської України та її президент зображувалися не інакше як українські буржуазні націоналісти – вороги українського народу. Світлих, правдивих фарб для змалювання хай і невдалих спроб поборників української державності того періоду у радянського режиму, зрозуміло, й бути не могло. А вже коли зорганізувався Рух і я вступив до нього, ми вирішили розшукати й увічнити місця розстріляних січовиків. Неоціненну послугу мені як науковцю зробили на той час ще живі учасники подій: комендант карпатських січовиків у Колочаві Микола Шимоня, Микола Банду саяк, Іван Сарвадій, Василь Цех. Спілкування з ними стало поштовхом до самостійної розробки окресленої мною теми. Так і вийшло, що, офіційно розробляючи „радянську” тему, кандидатський ступінь здобув із Карпатської України. Спротив, треба розуміти, був великий. Оponували мені Михайло Болдижар та Степан Віднянський, проте роботу захистив одноголосно.

- **Дуже цим пишаєтесь?**

- Не приховую, бути офіційно єдиним дослідником такої події в історії України – неабияка честь. Проте більше тішить інший здобуток: сьогодні Карпатська Україна та її президент Августин Волошин проходять в усіх підручниках за школу і за виш. І хай як трактують зв'язку молодих закарпатців на Красному Полі – порив романтиків чи просто божсвілля – сучасна наша влада визнала Карпатську Україну як один із етапів становлення української державності, а її президенту Августину Волошину по смертно надано звання Героя України.

„Не брати хабарів може тільки людина високої моралі”

... Розмову з ректором, яка потроху набирала обертів, перервав телефонний дзвінок. Попрохавши вибачення й узявши слухавку, Микола Миколайович терпляче пояснював своєму візаві на протилежному кінці дроту пільги, що їх при вступі до вишу мають діти-сироти.

- Навіть найменша кількість набраних балів, - затято переконував ректор Вегеш, - дозволяє абітурієнту, котрий не має батьків, стати студентом...

Невидимий абонснт довго не йняв віри, а зрозумівши, що з ним не жартують, широ дякував, називаючи Миколу Миколайовича істинно народним ректором, котрий дбає про знедолених і нужденних...

- Бачите, як приємно.,, - усміхнувся, знизавши плечима пан Вгеш, - подбала держава, а дякують чомусь ректорові.

Мимохіть підслуханий діалог нагадав: вступна кампанія в УжНУ стартувала. Тож поговорити про неї – на часі.

- Миколо Миколайовичу, себе абітурієнтом пригадуєте?

- Аякже. Хоча б тому, що саме при вступі в Івано-Франківський державний педагогічний інститут зі мною стався парадокс, який і досі не збагну: профільний іспит з історії я склав на... „тріюку”. Те, що був непогано підготовлений, і, на відміну від нинішніх абітурієнтів, котрі подають документи на три чи й п'ять спеціальностей паралельно, твердо знав, що буту тільки істориком, - сумніву не викликало. Підвела пристрасть до суперечок: розповідаючи викладачеві – як сьогодні пам'ятаю, пані Гордієнко – про кінець Ординського іга й хана Ахмата, я не погодився з її виправленням – викладачка цю історичну особу називала Ахметом. Маючи скепування, на факультет я таки вступив. Висновок же для себе зробив однозначний – сперечатися не варто, поза як викладач завжди має правду. Яким же було моє здивування, коли зрозумів, що й пані Гордієнко з того випадку урок винесла: на випускному іспиті помилку визнала...

- А Ви свої – визнаєте легко?

- Мабуть, як і всі, не дуже. Проте докладаю максимум зусиль, аби їх не припускаться...

- ... Запитую про це з нагяком на публікації в „Правозахисті” й усілякі чутки, що поширюються довкола цьогорічного відбору слухачів до вишу...

- Хочу вас запевнити, що цього літа закарпатці стапуть свідками найбільш прозорої вступної кампанії в історії УжНУ.

- Ви переконані в цьому, бо зробили якісь неординарні кроки?

- Сподіваюся, що так. Хоч дехто трактує наш головний крок не інакше як „удар по репетиторству”. Річ у тім, що абітурієнти, котрі мають можливість скористуватися послугами останніх, опиняються, як порівняти з рештою вступників, у привілейованому становищі: вони зазвичай проходять із репетиторами – а найчастіше це голови предметних комісій – усі 2 тисячі питань. Щоб дати однакові шанси й решті, цього року видали тести повним обсягом з усіма варіантами відповідей. Тож вступники не матимуть в білетах жодного питання, якого немає в тестах...

- А чи не здається Вам, що це – абсолютно полегшений варіант складання іспитів?

- Я б не сказав. Адже тупо „зазубрити” таку кількість матеріалу практично не реально, щоб упоратися із завданнями, в ньому треба добре

орієнтуватися. Крім цього, ми подбали про надійну систему захисту самої вступної кампанії...

- Тобто?

- Намагатимемося не допустити жодного втручання в іспитовий процес. Кануть у Лету сумнозвісні відвідини аудиторій членами комісій, записки з правильними відповідями, які передавалися за певну плату. Тому радив би батькам не шукати посередників, не передавати гроші. Порядок буде й біля комп'ютера. У разі ж сумнівів абітурієнта у правильності оцінки його знань він матиме можливість звернутися до апеляційної комісії. Створимо її з громадськості, депутатів та вчителів (10-15 чоловік). Вона розглядатиме спірні роботи й ухвалюватиме рішення.

- Серйозно вважаєте, що цих заходів достатньо, аби протистояти хабарництву в підпорядкованому Вам виші?

- Звичайно ж, ні. Хабарі були, є, і, мабуть, ще довго дошкулятимуть студентській спільноті зокрема й українському суспільству взагалі. Бо причини тут глибші. Частково вони криються в явищі, яке я б назвав провокацією викладача. Стаючи слухачем платної форми навчання з 5-10-ма набраними при вступі балами, студент нерідко не в змозі сягнути рівня своїх колег, що вчать на державному замовленні. Скласти ж іспит треба. Чому б не за гроші? Окремі викладачі зваблюються на пропозиції юних провокаторів не в останню чергу через низьку заробітну плату. Правда, „завдяки” Віктору Януковичу, котрий підвищив рівень пенсій у державі, сталися й позитивні зміни й в оплаті праці педагогів, інших бюджетників. Ми піднімаємо заробітну плату у три етапи, але ще не досягли того рівня, коли можна вільно себе почувати. Хоч, урешті-решт, мені здається, є викладачі, в яких достаток не бозна-який, але їм і на думку не спаде взяти хабара, а є такі, що в маслі купаються – й однаково мало... Тут річ у совісті: не брати хабарі може лише високоморальна людина...

Історик і революція

- Миколо Миколайовичу, на погляд історика, Помаранчева революція – що то було за НЛО в новітній історії України?

- За наукою революція – це кардинальна зміна системи влади. Те ж, що відбулося в грудні на київському Майдані, трохи до наведеного визначення не дотягує. Але, щоб дати об'єктивну оцінку тим подіям, потрібен час: як-не-як, а попередній далекій від догм демократії режим таки впав...

- А стати в той час довіреною особою кандидата в президенти Віктора Ющенка – чи не з подвигом асоціюється?

- Можливо, й не подвиг, але після такого кроку в липні минулого року, я чітко усвідомлював: у разі перемоги провладного кандидата втрачу не тільки посаду декана істфаку, але й, мабуть-таки, місце під сонцем. Ко-

ли экс-ректор Василь Русин став тиснути, роздаючи догани, я пішов у 56-денну відпустку. І продовжував працювати. Людей, що заради ідеї, ставили на карту все, погодьтеся, було небагато...

І справді, такі були радше виняток, ніж правило. Микола Миколайович багато їздив, зустрічався з людьми, приймав сигнали про порушення в ході підготовки до виборів та їх проведення. Складалося враження, що він опікується не тільки Свалявським округом, адже з проханнями відстояти справедливість, відкрити ті чи ті порушення чинного виборчого законодавства до нього йшли й жителі інших районів, Мукачєва, Ужгорода.

- Кажуть, що молодь – об'єкт Вашого зачарування у Помаранчевій...

- А Вашого – ні? Після другого туру, коли стало зрозуміло, що суд немишучий, хіба не вони відіграли головну роль? Я не купував студентам білети до Києва, буцімто продавши „Фольксваген”, якого ніколи й не мав. Я мотався по п'ятьох районах округу і, коли повернувся, зрозумів, що запізнився: студенти вже йшли. А це означало, що молоде завтра, з яким Україна не може не пов'язувати свого майбутнього, свідомо визначилося – не жити у дні вчорашньому, тоталітарному. Ядро цієї молоді незборимої сили склали історики, виховані в демократичному дусі ще деканом Едуардом Балагурі, якого не призначали, а обирали.

- А сьогодні маєте якісь розчарування?

- Приголомшує, коли чую, як дехто вимагає посади, бо „брав участь у революції”. Особисто я посади „роздаю” суто в рамках чинного нині правового поля, за чіткими й однозначними критеріями: професіоналізм, порядність, відданість роботі. І ніяк не за участь у тих подіях, бо мені за це теж ніхто нічого не обіцяв і не давав. А кожен мітинг чи то пак тур виборів обертався на театр бойових дій з усіма ризиками, які з цього випливають...

- А новими кадровими призначеннями в регіоні задоволені?

- Я їх умисно не відстежую. Та, вважаю, Ігор Криль – у податковій, Юрій Рухівський – в УМВС, деякі інші призначені доцільно. Проте зі скарг знаю: маса людей незадоволена, що держслужбовці, котрі фальсифікували вибори, й досі перебувають на своїх посадах. Кадрові рішення, на мою думку, мають бути надзвичайно виважені, - попереду ж бо парламентські вибори.

- Що б конкретного запропонували?

- Омолоджувати керівні ланки! Більше довіряти молодим! Маємо навіть кілька проєктів. Чому б не спробувати зробити керівну команду з випускників УжНУ в одному з районів?

Запорука успіху – добра команда

На 14 факультетах, підготовчому відділенні, 81 кафедрі, в 4 науково-дослідних інститутах УжНУ сьогодні навчається й працює понад 11 тисяч людей, для яких нині наука – сенс життя. Навчальний процес та наукові дослідження забезпечують 950 професорів і наукових співробітників, серед яких 100 докторів і понад 400 кандидатів наук, доцентів. Науково-педагогічні кадри готуються через аспірантуру з 51 спеціальності та докторантуру. 2000 року університет, пройшовши чергову акредитацію за найвищим IV рівнем, здобув право готувати фахівців за 22 напрямками із 35 спеціальностей та статус національного. Ужгородський національний університет – провідний навчально-науковий центр західного регіону України, заснований у жовтні 1945 року, готується відзначити дату...

- Микола Миколайовичу, як готуєтеся стріти 60-ту річницю рідного вишу?

- Хотілося б грандіозно, адже подія того вартує. Вже маємо згоду почесних гостей – Олега Рибачка, Миколи Поліщука, та й Президент, хоч має проблеми з часом, згодився приїхати. Самі урочистості запланували на 18-19 жовтня...

- Щось видаватимете?

- Аякже. Готуємо книгу про Ужгородський національний університет з суперілюстраціями загальною вартістю тиражу – 65 тисяч гривень. Та воно того вартє. Передусім заслужив колектив, яким дуже дорожу. Без команди, котру маю нині, не те що ректором, а й завідувачем кафедри не став би. Тож успіхом багато в чому завдячую саме їй, команді... „Закарпатці”, з якою пов’язане оприлюднення моїх перших наукових розвідок, обіцяю примірник у подарунок.

Розмовляла Віра Копейко
Закарпатська правда. – 2005. – 25 червня – 1 липня

ЧИ ПОКЛАДЕ НИНІШНЯ ВСТУПНА КАМΠΑНІЯ КРАЙ ХАБАРНИЦТВУ?..

Відлунав останній дзвоник, відгулявся випускний бал... Здавалося б, що все позаду. Але ні. Вчорашні школярі вже прямують до нової Альма-матер, і за межами України, та більшість наших випускників все ж таки обирають місцеві вузи. Коли ми дісталися „БАМу”, стіни університету були заповнені „новачками”. Біля приймальної комісії утворилися справжні натовпи. Сьогодні вони лишень абітурієнти, а завтра більшість з них стане студентами Ужгородського національного університету...

Про цьогорічну вступну кампанію я попросила розповісти ректора УжНУ доктора історичних наук, професора Миколу Вегеша:

- Прийом заяв на вступ до університету ми розпочали 23 червня, а завершився він учора. Цього рік ми попереду щодо кількості заяв у порівнянні з минулим роком – їх прийнято близько чотирьох тисяч. У суботу ми роздаємо екзамнаційні листи, а також відбудеться перша співбесіда. Інші ж экзамени – з понеділка. Триватимуть вони до 22 липня. Держзамовлення по всіх факультетах університету цього року становить 958 місць, майже стільки ж і контрактників.

Маємо чотири нові спеціальності: „географія“, „землепорядкування“ і „туризм“ на новоствореному географічному та „фізика ядра“ на фізичному факультетах. Що стосується географічного, де обов'язки декана виконує доктор фізико-математичних наук, професор Степан Поп, то після завершення роботи експертної групи ми чекатимемо офіційного дозволу на його відкриття від Міністерства освіти і науки України. Після цього прийматимемо заяви, і з 23 липня розпочнуться вступні випробування.

Що стосується рейтингу факультетів УжНУ, то найбільш популярний цього рік є юридичний – 8 абітурієнтів на місце, факультет міжнародних відносин – 7-8, факультет романо-германської філології – 7 на місце. Меншою популярністю в цьому році користуються фізичний – 1 абітурієнт на місце, російська та румунська мови і літератури на філологічному факультеті, спеціальність „плодоовочівництво та виноградарство“ на біологічному факультеті.

Приймасмо на навчання й іноземців. Цього рік маємо двох абітурієнтів із Німеччини, одного – з Росії. Інші ж вступники із Закарпаття та з-за меж області. Проте найбільше бажаючих навчатися в УжНУ – із Ужгорода.

- Чим візниться цьогорічна вступна кампанія в УжНУ від минулорічної?

- Існує одна, але велика відмінність. Полягає вона в тому, що цьогорічні вступні іспити до УжНУ пройдуть без зовнішнього втручання. Кампанія буде повністю прозорою. І самі журналісти зможуть у цьому переконатися, оскільки ми акредитуємо представників ЗМІ на період вступних іспитів до університету. Ви зможете бути присутні на екзаменах на будь-якому факультеті.

- Чи виникатимуть певні труднощі?

- Не бачу ніяких труднощів. Вони виникають лише тоді, коли порушуються закони. Якщо ж чесно вести кампанію, труднощів бути не повинно.

Багато цьогоріч і медалістів та абітурієнтів, котрі користуються іншими пільгами. Проте на факультети, де великий конкурс, медалісти зможуть випробовувати свої знання на рівні з іншими. Ті абітурієнти, які

користуються статусом жителя гірського району, мають право на вступ за пільгами на будь-який факультет УжНУ.

Вперше за всю історію Ужгородського національного університету цього річ ми опублікували тести у повному обсязі, а їх три тисячі. Тобто не буде такої ситуації, що абітурієнт отримає питання, якого не було в тестах. Ділимо ми їх, приміром, на 15 пакетів, і вже безпосередньо на вступних іспитах один із присутніх журналістів, якого визначають шляхом жеребкування, витягне три пакети, тестами з яких і випробовуватимуться знання наших абітурієнтів.

- Абітурієнти можуть подавати документи на кілька факультетів?

- Як правило, це означає, що абітурієнт прагне застрахуватися: не вступлю на один факультет, так на інший пройду. Приміром, якщо іспит із математики є на фізичному, математичному й економічному, то заяви більшість так і подає – на всі три факультети. Зазвичай, більш як на три факультети одночасно ніхто заяву не подавав. Дехто таким чином хоче випробувати власні знання. Але в будь-якому випадку такий вибір сучасного вступника свідчить певною мірою про демократію в освіті.

Насамкінець, дозвольте звернутися до абітурієнтів та їх батьків. Люди чекають, та й це вимога глави держави В.Ющенка, аби під час вступу до вузів було покладено край таким ганебним і принизливим явищам, як хабарництво, протекціонізм і телефонне право. Для мене як ректора УжНУ це не пусті слова – я зроблю все, щоб ви переконалися, що вступити до університету можна завдяки власному розуму і знанням. Звертаю увагу, що користуватися електронними засобами зв'язку (мобільними телефонами) та калькуляторами під час складання іспитів категорично заборонено. Забезпечення калькуляторами університет гарантує.

Розмовляла Сніжана Русин

Новини Закарпаття. – 2005. – 9 липня

В УжНУ – НОВІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Наразі в УжНУ хочуть вчитися молоді люди з Росії, Білорусі й навіть Німеччини. Окрім цього, обіцяють бути справді найнекорумпованішими такі факультети, як біологічний та хімічний, бо тут на окремі спеціальності конкурс „не дотягує” навіть по одному претенденту на місце. Найпопулярнішими (дані на 7 липня), як й досі, є факультети: МЕВ – конкурс - 7,8 претендента на 1 місце, юридичний (правознавство – 7,69), економічний (банківська справа – 6,2), ФРГФ (англійська мова – 5,8), ІТФ (комп'ютерні системи і мережі – 5,12), медичний (лікувальна справа – 4,3).

Тим не менше, керівництво Ужгородського національного університету каже, що продумані й цього річ будуть впроваджені ряд по-

вих методів для боротьби з хабарництвом, тобто для забезпечення прозорості вступних іспитів. Учора, 8 липня, закінчилося приймання заяв про вступ до УжНУ. Саме тому варто сказати про ті вжиті університетом заходи, які повинні перешкоджати такому ганебному явищу, як хабарництво під час вступних іспитів, - прокоментував ситуацію ректор УжНУ Микола Вегеш.

- Насамперед зазначу, що важливе значення має підбір кадрів до приймальної комісії. Я особисто визначав викладачів, які повинні відповідати за цю важливу ланку роботи, і це такі люди, яким я довіряю. Певен, вони не підведуть мене, виправдають мою довіру в плані чесності та неспідкупності.

У цьому ж контексті потрібно сказати про те, що я повністю змінив усю керівну команду нашого вузу, тобто призначив на посади проректорів молодих ініціативних людей. Не сказав би, що не довіряв попередньому складу проректорів, однак у нинішніх я впевнений особисто.

Відтак на шляху до забезпечення прозорості вступного процесу варто говорити про таке. Цього року УжНУ пішов на безкомпромісне рішення: ми надрукували всі 100 відсотків тестів, хоча досі публікувалося всього 30-40%. Це зроблено з єдиною метою: аби повністю у майбутньому припинити розмови про те, що той чи інший абітурієнт не міг палежним чином підготуватися, бо не мав доступу до всіх завдань.

Надзвичайно важливим нововведенням нашого вузу є акредитація на вступних іспитах представників ЗМІ. Причому подібного, варто зазначити, також немає ніде в Україні. У даному випадку йдеться про те, що акредитовані журналісти всіх видань регіону зможуть бути присутніми як під час самих іспитів, так і під час вводу даних до комп'ютерів. Особисто я хотів би бачити під час цих процесів представників тих ЗМІ, котрі найбільше критикують УжНУ та свого часу висловилися про те, що подібна акція – це з мого боку піар-хід. Я гарантую всім журналістам, що вони зможуть особисто контролювати вступні іспити (відповідно, чи хтось із викладачів підходить до абітурієнтів, чи вони користуватимуться якимись засобами для списування тощо) на всіх факультетах університету. До речі, саме журналістам, як незалежним та незацікавленим особам, буде надане право цього року вибирати з „лототрону” варіанти тестів.

Цього року на вступних іспитах абітурієнтам заборонено користуватися мобільними телефонами та власними калькуляторами. Я слідкую за технічним прогресом і добре знаю, що нині з допомогою мобільного телефону чи кишенькового комп'ютера, дуже схожого на звичайнісінький калькулятор, можна ввійти до будь-якої бази даних. Саме тому університет закупив калькулятори і забезпечить ними вступників на всіх факультетах, де в цьому є необхідність.

Я не перевірятиму, чи списані формулами поги у дівчат під спідницями та як виглядають руки абітурієнтів під сорочками. Разом з тим, відзначу, що чутки про хабарі до мене долітають, і мені соромно за таких людей, бо їм уже ніхто й ніщо не допоможе врятуватися від переслідувань. Не випадково я звернувся із зверненням до батьків та абітурієнтів, у якому розповів про всі ці нововведення: „Вельмишановні батьки! Розумію, що доля ваших дітей перебуває у наших руках. Гарантую Вам, що ставлення до них буде максимально толерантне, а результати вступних випробувань будуть об'єктивними і справедливими. Серед громадськості краю поширюються чутки про можливе лобіювання під час вступних іспитів з боку деяких наших працівників, і не тільки. Зрозуміло, за певну матеріальну винагороду. Так було. Але так більше не буде. Не вірте тим, хто обіцяє для Вашої дитини гарантоване місце в університеті. Збережіть свої заощадження! Обіцяю Вам, що я та мої колеги зробимо все для того, щоб цьогорічна вступна кампанія в Ужгородському національному університеті пройшла без зловживань, чесно та справедливо”.

Розмовляла Наталія Логойда
РІО. – 2005. – 9 липня

МИКОЛА ВЕГЕШ: „СПОДІВАЮСЯ, ЩО В УЖНУ МИ СТВОРИЛИ УМОВИ, ЯКІ УНЕМОЖЛИВЛЮЮТЬ КОРУПЦІЮ”

Газета „Неділя. Тиждень” і надалі прагне бути якомога ближчою до читачів. Редакція втретє організовує пряму телефонну лінію з відомими й цікавими людьми. Минулого тижня в гості до нас завітав ректор Ужгородського національного університету Микола Вегеш. Наш гість упродовж години відповідав не лише на численні телефонні дзвінки читачів, але й спілкувався із журналістами. Найбільш цікаві фрагменти цього діалогу „Неділя. Тиждень” пропонує вашій увазі.

„Ця вступна кампанія буде прозорою і демократичнішою, ніж усі попередні разом узяті...”

- Миколо Миколайовичу, скажіть, чи нинішня вступна кампанія в УЖНУ відрізняється чимось принципово від минулорічних?

- Основна особливість полягає в тому, що ця вступна кампанія буде прозорою і демократичнішою, ніж усі попередні разом узяті. Це не пусті слова. Ми вирішили акредитувати журналістів, і вони будуть присутніми на всіх етапах вступної кампанії в УЖНУ: від 6 ранку, коли відбувається перша нарада, де я вибираю варіанти тих завдань, що будуть на іспиті, і завершуючи ввечері, коли працюватиме апеляційна комісія, де незадоволені абітурієнти оскаржуватимуть результати вступних випробу-

вань. А головна мета – щоб усі іспити пройшли чесно і прозоро. Цього прагне уся моя команда – від проректорів до голів предметних комісій.

- Останніми роками в Україні спостерігається тенденція до скорочення кількості студентів, що навчаються у вузах безкоштовно. Які справи цього річ?

- Президент Ющенко днями заявив, що 50% студентів за результатами сьогоднішньої вступної кампанії вчитиметься за держзамовленням. Це, можливо, стосується тих навчальних закладів, де цього правила не дотримувалися. У нас воно так і виходить. Минулоріч також було співвідношення 50:50. Так що ми цілком слідуємо тій вимозі, запровадженій Мінісвіти ще кілька років тому. А от вже наступного року має відбутися перехід: 70% - держзамовлення і 30% - на комерційній основі. Нині діють ліцензії, які має УжНУ щодо 41 спеціальності, і згідно із ними будемо набирати студентів.

- Куди спрямовуються кошти, отримані від студентів, що навчаються на комерційній основі?

- До нового Статуту, який прийнято 2 тижні тому, ми внесли певні зміни. Кожен факультет із зароблених завдяки студентам-платникам грошей, 20% витрачатиме на власний розсуд.

- Наскільки ці гроші – плата за навчання – є суттєвими для університету?

- Ці кошти майже нам не допомагають. Ви знаєте, що зараз підвищується зарплата викладачам університету. І зростає вона не лише за рахунок коштів Мінісвіти, а й нашого спец фонду. У нас надзвичайно малий бюджет, і навіть не одразу виплачуємо нашим викладачам відпускні. Якщо б я перерахував усі проблеми, що має університет, то ви змогли б уявити, скільки грошей нам треба лише на покращення матеріально-технічної бази.

- На яких факультетах плата за навчання є найвищою?

- На юридичному, економічному, факультеті романо-германської філології, політології. А найдешевше вчитися, і це закономірно, на історичному та фізичному факультетах. Але, не зважаючи на цьогорічні конкурси, суми плати ми залишили без змін. Такого конкурсу в УжНУ не було за останні 10 років. На факультеті міжнародних відносин на одне місце претендує майже 11 чоловік, на юридичному – 10, по 6-7 – на всі спеціальності економічного факультету. Сподіваюся, що випускники шкіл ще встигнуть подати заяви на вступ на три нові спеціальності географічного факультету та одну – „фізика ядра і елементарних частинок” – на фізичному. Думаю, що ці нові відділення допоможуть абітурієнтам усе ж залишитися у нас і вони не захочуть пробувати вступати до інших вузів. Для них добре зроблено, що вступні іспити до

національних університетів проходять скорше, ніж до вузів 3-4 рівня акредитації.

Конкурс – 10 чоловік на місце, говорить про модність професії

- Добрий день. Пан Вегеш?

- Так.

- Це Вас із Мукачева турбує Юлія. Чи бувають у нас в університеті випадки хабарництва. Якщо так, то як ви із цим боретеся?

- Я лише починаю боротися. Бо ще тільки 5 місяців перебуваю на посаді ректора УжНУ. Відповідаю вам конкретно: випадки хабарництва у нас мали місце. Але я глибоко переконаний, що виявляти їх повинен не я. А відповідні правоохоронні органи: СБУ, прокуратура і міліція. Я зустрівся із керівниками усіх цих структур. З ними ми чітко домовилися, що я відповідаю за навчальний процес, а вони ведуть боротьбу з бандитизмом у стінах закарпатських вузів, у тому числі й УжНУ. Що стосується нинішньої вступної кампанії, то я зроблю усе можливе, щоб випадків хабарництва не було. Поки що все йде правильно.

- Дякую.

- Будь ласка.

- Добрий день. Це Микола Миколайович Вегеш?

- Так. Я слухаю Вас.

- Це Надія Василівна з Ужгорода. У мене онук наступного року поступатиме в УжНУ. Які нові спеціальності з'являться у вузі?

- Наступного року створимо факультет соціально-політичних наук із спеціальностями: політологія, соціальна робота, що нині є при юридичному факультеті, та філософія. На новоствореному факультеті буде і кафедра педагогіки та психології.

- А на історичному факультеті з'являться нові спеціальності?

- Наразі на цьому факультеті готують вчителів історії. Але ми піднімаємо питання про відкриття нової спеціальності – крайнознавство.

- Добре, дякую.

- Я слухаю.

- Добрий день. Пан Вегеш, вам телефонує Людмила з Ужгорода. Наскільки мені відомо, наступного року проводитиметься експеримент і шкільні випускні іспити будуть захищувати як вступні у вузи. Чи це правда?

- Пані Людмילו, цей експеримент в Україні вже розпочався. Але він стосується тільки відділення української мови. Наступного року створюватимуться єдині центри тестування. Скільки є областей – стільки й буде цих

незалежних центрів. Думаю, у нас він діятиме в УжНУ. Якщо при вступі до вузу враховуватимуться результати шкільних випускних іспитів, то, розумієте, для цього повинна бути створена відповідна матеріально-технічна база. А також забезпечена присутність на шкільних випробуваннях наших викладачів. Це є пропозиція міністра освіти і науки С.Ніколаєнка. І якщо вона буде впроваджена, ми її підтримаємо.

- Дякую вам. До побачення.

- Алло... Добрий день. Пан Микола?

- Пан Микола.

- Дуже приємно вас чути. Мене звати Катерина, живу у Кам'яниці. Я хотіла б від вас почути про ситуацію із платним і безкоштовним навчанням. Напевно, перше переважає. Вважаєте, що невдовзі в УжНУ усе навчання буде відбуватися на комерційній основі?

- Усе навчання платним в УжНУ не буде ніколи. Бо він є державним університетом і має статус національного. А співвідношення платного і безкоштовного навчання цього року у нас однакове.

- Це радує. Дякую.

- Скажіть, чи настане той час, коли юридичний факультет не буде вважатися найпрестижнішим, а студенти прагнутимуть вступити на історичний, хімічний чи біологічний факультети?

- Юрфак уже на другому місці за кількістю бажаючих вчитися на ньому. Його випередив факультет міжнародних відносин. Але 10 чоловік на місце, знаєте, говорить не про престиж юрфаку, а про модність професії.

- Але чому так багато молоді мріє стати юристами?..

- Не знаю, чому так склалося. Але із тих 10 абітурієнтів на 1 місце, половина подало документи і на політологію, і на історичний факультет. Є навіть такі казусні моменти, коли окрім юрфаку, вони пробують вступати ще на 7 спеціальностей, що не мають жодного відношення до права. Щоб потім вибрати одну із них.

- Добрий день. Це пан Вегеш?

- Так.

- Пане Микола. Знаю, що Міністерство освіти заявило про масштабні перевірки всіх вузів України. Чи була така перевірка в УжНУ?

- В УжНУ перевірки не було. Кажу Вам так, як є. Ми перевіряли усі філії. У результаті ми не закрили жодної із них, а тільки вносили пропозиції щодо їхнього матеріально-технічного стану та кадрового забезпечення. До перевірки УжНУ готовий у будь-який час.

- А з чим пов'язані ці перевірки?

- Важко сказати. Ну що нас перевіряти, якщо в УжНУ 100 докторів наук і 400 кандидатів. Як ми за кількістю студентів на 1 професора знаходимося на першому місці в Україні серед усіх вузів. Це офіційні дані.

- Я вважала, що, можливо, якісь зловживання були...

- Знаєте, зараз я таку перевірку проводжу у своєму університеті, що й міністерська не потрібна. Серйозно кажу. Для наших викладачів нині найголовніша перевірка – це вступна кампанія. Більшої їм не треба.

- Дякую гарно. Це Віра, мешканка Ужгорода.

- Дуже приємно. Щасливо.

Сильні кадри при слабкому матеріально-технічному забезпеченні

- Чи аналізували ви подальше працевлаштування випускників УжНУ. Чи багато із них працює за спеціальністю?

- Ми проводили аналіз. Усі юристи, що закінчили юрфак, працюють за спеціальністю. Це однозначно. Європа зараз перейшла на 20-26 діючих спеціальностей. А в Україні – майже 65. Це не нормально. Повинно пройти скорочення. Якщо взяти й вузівські філії, то там видумано багато модних спеціальностей, наприклад, міжнародний туризм і євро інтеграція і т.д. Вони мало чим відрізняються одна від одної. Тож, коли ми говоримо, що на деякі спеціальності будемо зменшувати набір, це означає, що враховуватимемо попит наших випускників на ринку. Бо, до прикладу, деякі інженерні спеціальності тут різко вийшли вперед. Набір на юридичному факультеті будемо зменшувати, бо юристів уже стільки не треба. А от географів нам конче потрібно. Землепорядників також. Що стосується політологів, то зараз вони затребувані. Ми конкретно знаємо, де вони працюватимуть. Нещодавно Закарпатська облдержадміністрація на конкурсній основі проводила прийом у держрезерв. Фактично, із трьох випускників-політологів вибирали одного. Так і має бути. Розумієте, в університеті ніколи не займалися моніторингом працевлаштування наших випускників. Не велася статистика. Людей готували, відкривали нові спеціальності. Нині потрібно у всьому розумно розібратися. Що ми й робитимемо.

- Розкажіть, будь ласка, детальніше, на яких факультетах нині найменші і найбільші конкурси.

- У нас немає жодного факультету, окрім спеціальності „сестринська справа”, де би цьогоріч був недобір. На першому місці – міжнародні відносини. Я сам не можу пояснити, із чим це пов'язано. Можливо, усі абітурієнти вважають, що одразу підуть працювати консулами чи послами. А може, це пов'язано із геополітичною ситуацією на Закарпатті, що межуватиме із чотирма країнами. Але ці високі конкурси мене радують. Коли

під'їжджаю до університету і там немає де припаркуватися, розумію, що все йде вперед. Менше 2 чоловік на місце – на фізичному факультеті і 3 – на історичному. Чому зростає конкурс? До прикладу, на заочному відділенні історичного факультету – 6 чоловік на місце. Бо там є 10 безкоштовних місць. А якщо спеціальність має 30 безкоштовних місць, то, відповідно, і конкурс зростає. От, російська філологія. Всі не так давно боялися об'єднання кафедр російської мови і літератури. А ті, що про євро інтеграцію казали, вважали, що російське відділення не має права на існування і його треба віднести до зарубіжної літератури і т.д. Але зараз там конкурс доходить до 2 чоловік на місце. Якийсь бум. Румуни... Завжди був там недобір. Зараз немає ніяких проблем. Усі прибігли в університет. Зізнаюся, я в розгубленості від нинішнього конкурсу. Я такого не очікував.

- Думки іноземців щодо української освіти різняться. Дехто схвально відгукується про неї, а дехто звертає увагу на низький рівень викладацького складу. А як ви вважаєте?

- Кадри у нас непогані. Але умови роботи наших вчених і іноземців суттєво різняться. Пригадую, як я в архіві працював –катастрофа. Ні ксероксів, ні мікрофільмування. Все доводилося переписувати за допомогою звичайної ручки. Повірте – це „адська” робота. Наші вузи в технічному оснащенні суттєво відрізняються від аналогічних європейських навчальних закладів. А кадри у нас дійсно непогані. Був ось нещодавно на співбесіді на фізичному та інженерно-технічному факультетах. Вразило, настільки толерантно вели себе голови предметних комісій по відношенню до абітурієнтів. Це і є справжні викладачі – інтелегентні люди, розумні... Скільки наших вчених можуть дозволити собі спокійно зайти в Інтернет і знайти там необхідну інформацію? Вони ж змушені замовляти книги, чекати поки вони надійдуть! В той же час, іноземний вчений з доступом до Інтернету заходить у будь-яку бібліотечку світу. У нас же, як про це не прикро говорити, університетська бібліотека оснащена настільки стародавніми комп'ютерами, в яких ще не передбачено можливості підключення до мережі Інтернет. Тому вважаю найголовнішим завданням – провести матеріально-технічне переоснащення і поступово готуватися до Болонського процесу. Одного рішення міністра С.Ніколаєнка про приєднання до нього замало. Треба переробляти себе. Наведу приклад. Згідно з Болонським процесом, студенти за семестр повинні провести дві модульні роботи. Якщо вони, умовно кажучи, за них отримують менше 40 балів за стобальною шкалою, то далі не проходять. Коли ми на кафедрі політології покспериментували, то з'ясувалося, що за таких умов нам потрібно або вдвічі знижувати прохідну планку, або виключити з курсу половину студентів.

- Чи задоволені ви викладацьким складом на відділенні журналістики?

- Я би сказав, що кафедра журналістики одна із найперспективніших. Єдине, що там не дуже багато людей із науковими ступенями. Можу провести аналогію із кафедрою політології. Там кандидати історичних наук, а мали би бути політичних. На кафедрі журналістики – кандидати філологічних наук і дуже мало фахівців саме із журналістики. Але це молода кафедра, і нічого дивного у цьому немає. Я б не сказав, що я повністю задоволений нею. Та там перспективні люди, і думаю, що кафедра журналістики піде вперед. Взагалі, у мене великі плани щодо неї. Поки що вона знаходиться при філологічному факультеті. Я дав завдання зав кафедрі, щоб він піднімав питання про створення окремого факультету журналістики.

- Розкажіть про географічний факультет...

- Набір на цей факультет досі не оголошено через те, що з Міністерства освіти та науки не надійшли офіційні документи. Виконуючий обов'язки декана факультету каже, що дозвіл на прийом абітурієнтів має прийти з дня на день. Як тільки він з'явиться, ми дамо оголошення про прийом заяв і продовжимо вступну кампанію на 7-8 днів. Одразу ж скажу про предмети, за якими проходитимуть іспити на цей факультет. Ми прийняли рішення, що при вступі використовуватимуться лише затвержені і опубліковані тести. Тому в перший рік географію абітурієнти не здаватимуть. Остаточне рішення залишається за приймальною комісією, однак беруся спрогнозувати, що за спеціальністю „Туризм” діти здаватимуть або англійську мову, або історію і українську мову. На предметах „Землепорядкування” і „Географія” – буде математика і українська мова.

„Мільйони книжок на вулиці не залишимо”

- Я слухаю вас.

- **Добрий день, вам телефонувє Наталка з Ужгорода. Мене цікавить, чи є пільги при вступі в УЖНУ для дітей із багатодітних сімей?**

- Такі пільги були завжди. Є вони і цього року.

- **У моїй сім'ї четверо дітей. Які конкретно пільги є для мене?**

- Якщо 4 дітей в сім'ї, то якихось конкретних пільг немає. Якщо Ви наберете однакову кількість балів із звичайною дитиною, то тоді Ви можете розраховувати на певні привілеї, порівняно з нею.

- **Дякую. До побачення.**

- До побачення.

- **До речі, про студентську бібліотеку. Про її проблеми говорило-ся давно. Як вирішується питання із приміщенням?**

- Ми переглянули масу варіантів і вибрали найоптимальніший. Бібліотека переноситься із свого теперішнього місця, яке ми передаємо греко-католицькій громаді, в головний корпус УЖНУ. Там перший поверх, який знаходиться під спаями, повністю закривається. Зі сторони дороги ми його засклимо: довгий-довгий зал оснастимо комп'ютерами. До нього додамо другий і третій поверхи, і бібліотека буде мати необхідні 8,5 тисяч квадратних метрів загальної площі. До речі, зараз бібліотека розміщується майже у втричі меншому приміщенні. Готуємо 2 проєкти. З них виберемо найкращий і проведемо тендер за участю щонайменше трьох фірм. Однак, коли це буде проведено, я не готовий сказати.

- **Чи визначена дата перенесення бібліотеки?**

- Також не можемо зараз це вам сказати, оскільки для того, щоб перенести бібліотеку, ми паралельно вирішили замінити в цьому корпусі всі дерев'яні вікна на пластикові. Це нам обійдеться в 1 мільйон 200 тисяч гривень. Голова ОДА Віктор Балога пообіцяв надати спеціалістів, здатних це зробити. Поки що чекаю на проєкт. Передбачається, що на першому поверсі знаходитиметься книгосховище, а на другому-третьому будуть не дуже об'ємні читальні зали. Наразі можемо зазначити, що поки не буде відповідним чином підготовлене нове приміщення, бібліотеку ніхто не перенеситиме. Мова йде про надзвичайно великий фонд. Це ж мільйони книжок.

- **Греко-католицька громада не пробує тиснути на вас?**

- Тиснути? Ні, цього немає. В нас з єпископом Міланом Шашіком відбуваються регулярні зустрічі. Він думає, що я прийму рішення і одразу ж перенесу бібліотеку. Але ж я мільйони книжок на вулицю не внесу. Остання наша зустріч відбулася в присутності губернатора. Зійшлися на тому, що роботи слід пришвидшити.

- Добрий день. Вас турбує Олександр із Концова. Я би хотів задати питання вам.

- Прошу.

- Закрипаття перш за все відоме в світі як туристичний та виробничий край. Як це не парадоксально, але спеціалістів із цих важливих галузей УжНУ не готує. Невже нашим потужним виробникам вин та десяткам турагенств не потрібні висококваліфіковані кадри?

- Правильне питання. У нас на біологічному факультеті є спеціальність „Плодоовочівництво і виноградарство”, але там не готують спеціалістів з виноробства. Я запропоную декану біологічного факультету попрацювати над цим питанням. А що стосується туризму, то буквально за пару днів відкриємо спеціальність „Туризм”. Зараз чекаємо на дозвільне рішення міністра освіти і науки. Як тільки воно надійде, будемо набирати студентів.

- Дякую. До побачення.

- Будь ласка.

„Скалку” віддамо чехам в оренду”

- Із якими проблемами до вас найчастіше звертаються викладачі?

- Перша проблема – продовження контрактів із викладачами пенсійного віку. До речі, я ще жодному з них не відмовив. Єдиний виняток – людина, яка проходить по кримінальній справі за корупцію. Також викладачі часто просять виділити їм матеріальну допомогу. Окрема проблема – житло. Нещодавно я звернувся до ОДА з проханням передати нам частину гуртожитку по вулиці Франка. Маємо ще один багатопверховий будинок по вулиці Красно донців. Там колись розташовувалися окремі кафедри інженерно-технічного факультету. Його і Сливка, і Русин хотіли перетворити в будинок для молодих університетських сімей. Зараз непогану угоду заключили з чехами. Ми їм передаємо в оренду на 49 років базу відпочинку „Скалка”. Орендар повністю візьме на себе її функціонування. А УжНУ матиме там 250 місць для студентів. Отримані від оренди кошти, можливо, спрямуємо на будівництво житла для викладачів.

- Алло. Газета „Неділя”?

- Так, пряма телефонна лінія. Ректор УжНУ Микола Вєсеш на зв'язку.

- Я – студентка і хочу запитати, чи можна в нас на філологічному факультеті замість іспита з економіки ввести залік?

- Відповідаю вам питанням: „А що від того зміниться?”

- Вважаю, що студентам філологічного факультету важко вчити цей предмет на рівні з економістами. Моя думка така, що для загального розвитку достатньо здати залік.

- Поясніть мені, а чим іспит відрізняється від заліку?

- Там інша система навчання.

- Систему ми можемо змінити. Головне, щоб ви нормально здавали. З 1 вересня ми переходимо на Болонську систему і ви взагалі не будете мати ані іспитів, ані заліків. Звісно, якщо напишете упродовж семестру дві модульні роботи і отримаєте відповідну кількість балів. Розумієте?

- Так.

- Якщо ви набрали 69 балів із 100, то на іспит можете не йти. Хіба, якщо у вас виникне бажання покращити свій результат. Але на іспиті ви вже нічим не ризикуватимете, бо менше за 69 балів не отримаєте.

- Добре, дякую. До побачення.

- До побачення.

- Слухаю вас.

- Едуард з Ужгорода телефонує. Я військовослужбовець Державної прикордонної служби. Якщо я вступаю в УжНУ на заочне відділення, то скільки сесій в році на мене чекає, яка буде їх тривалість і чи будуть мене відпускати із служби?

- Відпускатимуть обов'язково. А сесій будете мати стільки ж, скільки і всі інші студенти не прикордонної служби – двічі на рік. Це стандарт.

- Чи навчаються в УжНУ студенти з-за кордону?

- Для того, щоб в УжНУ був повноцінний проректор із міжнародних зв'язків, у нас має навчатися не менше 300 студентів з-за кордону. Я би давно залучив таку кількість вступників, бо хоч завтра можу поїхати до Румунії і привезти таку кількість українських румунів, за навчання яких нам ще й платитимуть. Однак не маємо гідних умов для їхнього розміщення. Для іноземців потрібно було би побудувати окремий гуртожиток. Тому вся причина у нашій бідності. Зараз же до нас вступають двох громадян Німеччини і по одному – Росії і Білорусі.

- А взагалі університет може займатися комерційною діяльністю?

- Може. Проблема в тому, що до цього часу цим ніхто серйозно не займався. Вся наша наука в переважній більшості базується на держбюджетних темах. Гроші науковці отримують із Міністерства освіти і науки. Майже не використовуються гранти. Вчені цим не цікавилися. Відверто кажучи, вони і не мали доступу до інформації про гранти. Будемо перебувати сам стиль роботи науковців.

- Чи плануєте залучати до навчального процесу іноземну професуру?

- Я це вже започаткував. Ми завжди шкодували грошей на запрошення іноземців. Це ж престиж вузу. В мене багато друзів за кордоном. До Ужгорода незабаром придуть такі вчені, про спілкування з якими ми могли раніше лише мріяти.

„Чекаю на той момент, коли піду на відпочинок”

- Слухаю вас.

- Доброго дня. Це пан ректор?

- Я.

- Йосип Йосипович з Ужгородського району на зв'язку. Ви готові подати у відставку, якщо під час вступної кампанії будуть виявлені факти корупції?

- Так, я готовий. Більше того, готова до такого кроку і вся моя команда.

- Але ж у вузі працюють тисячі людей. Ви настільки впевнені у них?

У тих людях, що працюють в приймальній комісії, впевнені повністю.

- Дякую вам. Бажаю всього найкращого.

- До побачення.

- Яким бачите вирішення проблеми із університетським зоологічним музеєм?

- Це дійсно унікальний музей, але його треба кудись перенести. Бо зараз усі експонати знаходяться у трьох кімнатах на фізичному факультеті. До речі, у нас ще є музей археології із дивовижними речами. І хотіли б, щоб облдержадміністрація, я це питання піднімав, виділила під них одне приміщення десь у центрі Ужгорода. Обидва музеї треба зробити відкритими для громадськості.

- На цьому можна ще й заробляти гроші...

- Так. Ми за те, щоб зоологічний музей набув статусу обласного чи міського. Я навіть вже конкретно можу говорити про будівлю, куди його можна перемістити – на вулицю Жупанатську, де зараз видавництво „Карпати” та спілка письменників. Там прекрасні приміщення, усі експонати можна б розташувати у просторих залах. Це було б унікально, і люди могли б його відвідувати. Не те, що зараз.

- Добрий день. Пан Микола?

- Так.

- Це колишня студентка УжНУ. Хотіла би у вас запитати, який був для вас цей навчальний рік і що ви очікуєте від наступного. Які тепер студенти і якими би ви хотіли їх бачити у перспективі?

- Цей навчальний рік був найважчим у моєму житті. Бо я не відходив від виборів – починаючи від виборів декана і завершуючи ректорськими і президентськими. Я лише чекаю на той момент, коли піду на відпочинок. А студенти... Я завжди був про них найкращої думки. Не знаю, чи навчав я Вас, але двійку студентам ставив лише тоді, коли людина зовсім нічого не могла сказати. Вважаю, що і викладачі в нас найкращі. Єдине – трошки навдємо порядок, щоб всі викладачі стали високоморальними людьми і зникла корупція. Тоді все буде нормально. Саме тому я такі великі сподівання покладаю на цю вступну кампанію. Вона має стати справжнім випробуванням як для абітурієнтів, які будуть складати іспити без сторонньої допомоги, так і для викладачів. Сподіваюся, що ми створили умови, які унеможливають корупцію.

- Дуже гарно вам дякую.

- І вам усього найкращого.

- Скажіть, яка у вас розрядка від роботи?

- Я не їздив уже останні 5-6 місяців нікуди і найближчим часом не планую. Я через тиждень мав бути на прийомі у Папи Римського Бенедикта XVI, але відмовився у зв'язку із вступною кампанією. Можливо, кудись поїду на відпочинок у вересні-жовтні. А може, і у листопаді. Після святкування 60-річчя УжНУ. А розрядка у мене дуже проста: художня література, яку я читаю. Можу Вам навіть назвати, що у мене найулюбленіше. Я перечитав усього Стівена Кінга – це миттєво знімає стреси. До речі, усі його твори маю записаними на DVD, але останнім часом фільми не встигаю дивитися. Сильно знімає напругу футбол. Якщо „Закарпаття” виграє, я готовий провести ще одну вступну кампанію чесно і прозоро. Я згоден навіть і на нічию.

- А до батьків часто їздите?

- Мама казала, що спілкується зі мною завдяки вам, бо бачить мої фотографії у газетах. Планую до неї поїхати. Купив їй мобільний телефон, і вона виключно нажимаю на зелену кнопку, бо їй 77 років, і каже: „Колю, слухаю!” І я з нею раз у три дні говорю.

**Віталій Мещеряков, Олена Якубовська, Кароліна Ябрик
Неділя. Тиждень. – 2005. – 16-22 липня**

**„ЦЕ БУЛА НАЙЧЕСНІША ВСТУПНА КАМПАНІЯ
ЗА ВСІ 60 РОКІВ”, – ВВАЖАЄ РЕКТОР УжНУ
МИКОЛА ВЕГЕШ**

Вступна кампанія фінішувала. Про її попередні підсумки говорилося на прес-конференції, яку днями провело керівництво вузу. Ректор УжНУ Микола Вегеш відповів на запитання, які наразі цікавлять усіх причетних до вступних іспитів.

- Тепер вже чітко можна визначити, чим відрізнялася цьогорічна вступна кампанія від минулих...

- Це на початку вступної кампанії ми стикнулися з купою проблем, бо новий склад команди університету працює менше шести місяців, і докорінно все поламати було просто неможливо, кардинально змінити систему вступу було нерéalно. За основу ми взяли ту систему, що існувала, але дещо її змінили. У чому суттєві відмінності? По-перше, ми опублікували у повному обсязі всі тести. Зараз можемо сказати, що це відіграло свою позитивну роль. Немає жодного факультету, на якому з'явилися б зовсім інші тести.

До того ж у минулі роки публікувалося максимум 30 відсотків тестових завдань. Це, очевидно, робилося просто для окомилування. По-друге, ми вперше допустили журналістів у наші аудиторії, де проводилися вступні іспити, мало того, ми дозволили їм брати участь у всіх етапах вступного іспиту. По-третє, ми ввели паралельний комп'ютерний огляд робіт, чого раніше також не робилося. Всі ці моменти свою роль відіграли. Крім того, жоден скзаменатор, жоден декан практично ні разу не втрутилися в роботу під час іспиту: не допомагали абітурієнтам, не підказували, вже не кажу про те, що не заносили правильні відповіді. Відключити аудиторію від зовнішнього впливу було дуже важливо. Якщо взяти всі етапи вступної кампанії, то я задоволений всіма члнами приймальної комісії. Вони себе повели надзвичайно принципово, чесно і справедливо.

Ця вступна кампанія була дуже важливою для нас саме після помаранчевої революції, коли люди сподіваються на чесність, справедливість і добро.

І хочу сказати, що, на мою думку, вона була найчеснішою і найпрозорішою не те що за останні, а, мабуть, за всі 60 років існування вузу.

- Яким був цьогорічний конкурс порівняно, приміром, до минулорічного?

- Усього під час вступної кампанії надійшло 4736 заяв, що на тисячу більше, ніж минулого року. Загалом, якщо брати останнє десятиріччя, у нас такий великий конкурс вперше. На денну форму – 3940 заяв, на заочну 793. Держбюджетних місць маємо 1181, на конкретній основі можемо прийняти 3380 (але заяв є більше, то можливо, кількість платників будемо збільшувати).

Щодо оцінок. Чесність і прозорість вимірюється не 60-ма балами (максимальною кількістю балів), а вимірюється прохідними балами на кожен факультет. Навряд чи наші діти стали набагато слабшими за один рік, і це має дуже суттєве значення.

Зафіксовано дві роботи, які набрали найбільшу кількість балів, тобто 60: одна на медичному факультеті, й одна на німецькій філології. Є досить багато дітей, які набрали від 50 до 59 балів – 120 чоловік. Цікава інша статистика – від 0 до 9 балів включно набрали 819 абітурієнтів. Багато з них сиділи до останньої хвилини, сподіваючись, мабуть, що їм занесуть правильну відповідь.

- Якими були прохідні бали на спеціальності й які зі спеціальностей виявилися цього року найпрестижнішими?

- Загалом у нашому вузі є 41 спеціальність. Найвищі прохідні бали були на німецьку мову і літературу – 55, туризм – 51, третє місце поділили три спеціальності: міжнародні економічні відносини, правознавство та англійська мова і література – по 45 балів. Найнижчий прохідний бал був на плодоовочівництво і виноградарство – 7 балів.

На деякі спеціальності прохідні бали значно відрізнялися від минулорічних і це ще раз свідчить про прозорість і відкритість вступної кампанії. На румунську мову і літературу та сестринську справу конкурсу не було, тому там були зараховані всі, хто подав заяву. По всіх інших спеціальностях картина така: (для порівняння у дужках вказано минулорічний прохідний бал на вказану спеціальність):

Прикладна математика – 43(37), угорська мова і література – 42(42), фармація – 42(48), французька мова і література – 41(41), лікувальна справа – 40(56), економіка підприємства – 40(50), хімія – 40(42), облік і аудит – 38(43), українська мова і література – 36(40), фінанси – 36(46), російська мова і література – 34(36), словацька мова і література – 34(36), статистика – 34(37), екологія – 34(44), землевпорядкування і кадастр – 34, міське будівництво – 33(43), журналістика – 32(46), банківська справа – 32(45), математика – 32(30), комп'ютерні системи і мережі – 31(39), прикладна фізика – 31(16), соціальна робота – 28(43), політологія – 28(43), фізична і біомедична електроніка – 26(17), фізика – 25(23), географія – 24, історія – 22(28), електронні системи – 21(34), фізична реабілітація – 21(24), наукові, аналітичні та електронні прилади – 21(27), біологія – 20(34), фізика ядра і елементарних частинок – 18, технологія машинобудування – 17(24).

Гадаю, не треба бути великим спеціалістом, щоб побачити, що на найпрестижніші спеціальності прохідний бал впав від 8 до 12 позицій.

- Які порушення були зафіксовані під час вступної кампанії? Чи не подавали наші абітурієнти фальшиві довідки про склад сім'ї тощо, як це спостерігалось в деяких інших вузах України?

- Значних порушень ні з боку абітурієнтів, ні з боку викладачів, присутніх на іспитах, зафіксовано не було. Загалом вилучень було 6: коли користувалися мобільним зв'язком, шпаргалками, один був вилучений за те, що писав роботу за іншого. Серед вступників поширена практика так званого „паровозу” – це коли вони домовлялися між собою, хто що буде

писати і потім один одному пишуть. Таких ми відслідковували і розсаджували в різні місця.

А щодо фальшивих довідок, то я дав наказ ще раз переглянути особові справи абітурієнтів, але нам це важко виявити. Вважаю, цим мали б займатися правоохоронні органи.

- Є, що абітурієнт вступив одразу на кілька спеціальностей, вибирає одну, з інших же забирає заяву. Цим самим звільняються місця чи на безплатному, чи на платному відділеннях. Як визначається претендент замість вибулого?

- Це йде за рейтингом. Декан і секретар приймальної комісії мають список усіх, хто вступав, і їхні бали. Якщо, наприклад, на безплатне відділення було 15 місць, одне з них звільняється, то його займає людина, яка була 16-ою за списком. Це відлагоджена система, ніяких маніпуляцій тут бути не може.

- Чи багато робіт було подано на апеляцію?

- На апеляцію ми мали близько 20 робіт, половину з яких ми задовольнили. Багато з них нічого не вирішували, але якщо ми бачили, що була якась нестиківка у тесті, то йшли назустріч абітурієнтові.

- Чи залишиться чинна вступна система на наступний рік, чи плануються деякі зміни?

- Все що було позитивне, ми залишимо, але зміни на наступний рік будуть радикальні.

З всересня-жовтня буде оголошено конкурс на краші тести для абітурієнтів, і вони будуть опубліковані не за місяць до початку вступної кампанії, а значно раніше. Краші – не значить складніші. Наприклад, у цьогорічних тестах з історії та правознавства були запитання не зі шкільних підручників, а монографічні. Це не дозволяється. Тому з 9 апеляцій по праву 7 було задоволено. Складається враження, що це були тести на засипку.

Далі. Досі абітурієнт подавав заяви на кілька факультетів, відтак складав один і той же іспит по чотири-п'ять разів. Ми хочемо створити іншу систему. Абітурієнт подаватиме заяви не на факультети, куди він хоче вступати, а на те, які іспити хоче скласти. Ці іспити він складас один раз, а потім визначає, на яку спеціальність з набраними балами може пройти. Тобто, наприклад, дитина набрала 45 балів і дивиться, куди вона може з ними пройти. Не тягне на економічний, дає заяву на математичний. Це значно полегшить роботу і абітурієнтам, і приймальній комісії.

- Дехто стверджує, що тестова система при вступних іспитах повністю виключає можливість хабарництва і корупції. Чи дійсно воно так?

- Комп'ютерно-тестова система зовсім не вирішує проблеми боротьби з корупцією. Можна знайти 30-40 таких ущелин, де можна займатися

маніпуляціями. Ніколи не вірте, коли все списують на тести. Ця система лише тоді може принести результат, коли є підібрана команда чесних людей. Наступного року, приміром, у одному залі будуть проводитися іспити, в іншому одразу будуть обчислюватися результати на комп'ютерах, і абітурієнт буде виходити з іспиту, вже знаючи кількість набраних ним балів. Це ще один спосіб унеможливлення корупції.

Корупція існує ще й тому, що є близько 30% дітей, які без хабара скласти іспити не можуть.

Розмовляла Єва Деметер
РІО. – 2005. – 30 липня

ЗАКАРПАТСЬКА ПЕРЛИНА ОСВІТИ

Журнал „Державна справа” продовжує знайомити своїх читачів із найкращими навчальними закладами України. Цього разу мова – про Ужгородський національний університет, який розташований серед смерскових лісів Закарпаття і вуз належить до низки найкращих закладів освіти нашої держави і вкотре доводить те, що за дипломом ісобов'язково подаватися до столиці. Про переваги „освіти на місцях” розповідає ректор УжНУ Микола Вегеш.

Микола Миколайович Вегеш – доктор історичних наук, професор очолює Ужгородський національний університет з 11 лютого 2005 року. Це легендарна особистість, він – автор понад 700 наукових та науково-популярних публікацій, монографій та статей, а також – автор та співавтор багатотомних видань („Енциклопедія сучасної України”, „Енциклопедія історії України”, „Нариси історії Закарпаття”, „Малий словник історії України”). Під загальною редакцією Миколи Миколайовича побачила світ колективна монографія „Вони боронили Карпатську Україну”. Враховуючи великий внесок професора Вегеша в розвиток історичної науки, його удостоєно званням лауреата премій ім. В.Гренджі-Донського (1993) та академіка І.Крип'якевича (1996). В 1999 р. ректор обраний академіком Міжнародної Слов'янської академії наук, а в 2001 – Американський біографічний інститут надав йому звання почесного члена.

- Пане ректоре, цього року Ваш університет святкуватиме 60-річний ювілей. З чого все починалося?

- Ужгородський державний університет – а саме такою була перша назва нашого навчального закладу – було відкрито спільною постановою Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК ВКП(б)У від 18 жовтня 1945 року. Протягом першого навчального року на 4-х факультетах університету (історичному, філологічному, біологічному та медичному) навчалася 167 студентів, заняття з якими проводило лише 26 викладачів. На певному етапі розвитку в університеті діяли Ужгородський та Виноградівський

загальнонаукові факультети та загально технічний факультет, які в подальшому послужили базою для відкриття економічного та інженерно-технічного факультетів. Сьогодні підготовка фахівців в університеті проходить за 24 напрямками та 37 спеціальностями на 82 кафедрах та 14 факультетах: біологічному, економічному, інженерно-технічному, історичному, фізичному, математичному, медичному, міжнародних відносин, післядипломної освіти, романо-германської філології, фізичного виховання і спорту, філологічному, хімічному та юридичному. На відділенні післядипломної освіти проводиться підготовка лікарів-інтернів та перепідготовка фахівців із базових спеціальностей, працюють курси підвищення кваліфікації. Нині в університеті навчається понад десять тисяч студентів. Перший випуск відбувся у 1951 році, але загалом університет підготував понад 60 тисяч фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „спеціаліст” та „магістр”. За вагомий внесок у розвиток національної освіти й науки, Указом Президента України від 19 жовтня 2000 р. №1148/2000 університету присвоєно статус національного й перейменовано на Ужгородський національний університет із наданням четвертого рівня акредитації. Так ми одержали загальнодержавне визнання.

- Від людського фактора залежить дуже багато. Отож – ким є Ваші викладачі? Як Ви готуєте собі зміну?

- Ми згуртували навколо себе справжню наукову еліту. В університеті на постійній основі працює понад 900 штатних викладачів і наукових співробітників, серед яких – 100 докторів наук та професорів, близько 400 кандидатів наук та доцентів, один член-кореспондент НАН України, один член-кореспондент Української академії аграрних наук. Понад тридцять викладачів носять почесні звання України, зокрема – заслужених діячів науки й техніки, працівників народної освіти, лікарів, винахідників тощо. До проведення навчального процесу та наукових досліджень в університеті щороку на умовах штатного сумісництва залучається близько 20 докторів наук із провідних наукових установ України. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється через аспірантуру з 50 спеціальностей та докторантуру.

- Пане Миколо, які наукові дослідження проводяться на базі УжНУ? Чи є перспектива у молодих науковців?

- Наукові дослідження проводяться на всіх кафедрах університету, у трьох науково-дослідних інститутах („Фізика й хімія твердого тіла”, „Фітотерапія”, „Карпатознавства”), в Інституті державного управління та регіонального розвитку, Центрі гунгарології тощо. Можна впевнено сказати, що УжНУ – центр української фізики та інших точних наук. В університеті сформувалися відомі в Україні та за кордоном наукові школи з фізики та хімії складних напівпровідників, дослідження процесів зіткнення електронів і фотонів з атомами та молекулами, смієшної

електроніки, алгебри, діалектології, теоретичної та прикладної гастронтерології тощо. Функціонують чотири спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій. Видається науковий вісник університету (серії „Медицина”, „Біологія”, „Математика”, „Історія”, „Політологія, соціологія, філософія”, „Філологія”, „Хімія”, „Фізика”, „Педагогіка”, „Економічні науки”, „Правознавство”). Науковцями університету видано біля 500 монографій та понад 200 підручників і навчальних посібників. Університетський пункт спостережень штучних космічних об'єктів включено до міжнародних мереж та програм. Щороку на базі університету проводиться близько 10 міжнародних конференцій і симпозіумів, виконується понад 60 науково-дослідних тем із загальним кошторисом понад два млн. гривень. Науковці університету здобули п'ять Державних премій України в галузі науки і техніки, зокрема: „Розробка, дослідження складних іскристалічних халькогенідних матеріалів і створення на їх основі елементів оптоелектроніки та лазерної техніки” (1989); „Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів” (1995); „Хімія, технологія й властивості халькогенгалогенідних матеріалів” (2000), „Нові фізичні ефекти в сильно анізотропних напівпровідниках та прилади на їх основі” (2001) та у 2003 році – за цикл робіт з проблем регіональної соціально-економічної політики в Україні. Університет здійснює міжнародне співробітництво за договорами з 35 вищими навчальними закладами тринадцяти країн світу. Ми контактуємо зі Сполученими Штатами, Францією, Канадою, Китаєм, Хорватією, Угорщиною, Словаччиною, Румунією та ін. Постійно у закордонні відрядження виїжджають як викладачі, так і аспіранти та студенти. Діє програма зворотного обміну. Сьогодні університет бере участь у восьми міжнародних наукових програмах. Тому я радо запрошую до нас молоді допитливі голови, які бажають у майбутньому стати нобелівськими лауреатами.

- Що цікавенького ще знайдуть „допитливі голови” у стінах Ужгородського національного університету?

Запевняю – наші стіни березуть багато цікавого. Наприклад, університет має найбільшу в регіоні наукову бібліотеку, фонди якої нараховують 1,5 млн. примірників книг та володіють багатьма унікальними зразками вітчизняного та зарубіжного книгодрукування. Загальна площа усіх приміщень університету становить 103 тис. кв. м.; ведеться будівництво нового навчально-лабораторного корпусу загальною площею 12 тис. кв. м. У п'яти гуртожитках проживають 2900 студентів та аспірантів. Університет має своє видавництво, спортивний комплекс із закритим 25-метровим плавальним басейном, ботанічний сад, зоологічний музей, високогірну біологічну базу у с.Колочава, спортивно-оздоровчий табір „Скалка”, санаторій-профілакторій, гірськолижну базу „Плішка” тощо.

- Хто з відомих українців є випускниками УжНУ?

- Знаєте, їх стільки, що одразу й не згадаєш усіх. Дійсно, багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними й громадськими діячами. Серед них – академіки й члени-кореспонденти Національної академії наук України М.Ф.Шуба, С.П.Вассер (він же директор Інституту мікології НАН України), В.В.Німчук (директор Інституту української мови НАН України), Й.Й.Ділунг, Ю.Ю.Керча, Р.І.Костик, В.І.Кошечко, О.В.Мишанич, В.П.Міклова, В.І.Пехньо, В.І.Фушич, директор Медичного радіологічного наукового центру Російської академії медичних наук, академік РАМН А.Ф.Циб, директор НДІ офтальмології ім. Філатова І.І.Логай, лауреат Державної премії України, провідний педіатр України П.С.Мошич, директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії Російської академії наук, член-кореспондент РАН Ю.Ю.Балега, лауреати Державної премії ім. Тараса Шевченка письменник Іван Чендей, поети Петро Скуниць, Дмитро Кремінь, міністр охорони здоров'я України М.Є.Поліщук та багато інших.

**Розмовляла Марина Ковтун
Державна справа. – 2005.**

СПОРТ У РЕКТОРА УЖНУ НЕ НА ОСТАННЬОМУ МІСЦІ

Незабаром УжНУ святкуватиме свій 60-річний ювілей. З нагоди цієї знаменної дати запланована ціла низка різноманітних заходів, в тому числі і спортивних. От і миттєвими вихідними в спорткомплексі „Юність” пройшов міжнародний турнір з гандболу серед жіночих команд на Кубок УжНУ. Напередодні цього турніру вдалося поговорити про розвиток спорту та взагалі стан спортивної інфраструктури у найстаршому вузі краю з ректором Ужгородського національного університету Миколою Вегешем.

- Миколо Миколайовичу, загалом яке становище спорт займає в університеті. Адже в останній час спостерігаємо інтенсивний розвиток саме спортивної галузі в вузі?

- В принципі, великих змін не відбулося. Хіба, якщо вважати, що спорту тут взагалі ніяка увага не приділялася, то можливо спостерігаються і зміни, тому що спорт ми увагою не оминули. Про якісь особливі результати після семимісячного перебування на посаді ректора говорити ще зарано, тим не менш одразу ж поставив перед собою кілька конкретних завдань, які мені під силу виконати. По-перше, УжНУ став співзасновником вищолігового жіночого ГК „Карпати-УжНУ”. Вищолігову гандбольну команду практично „кинули” в повному розумінні цього слова і сезон догравали всього сім гандболісток (від ред.: 6 постійно повинні перебувати на

полі). Зараз же, під час цієї вступної кампанії, до нас прийшли вчитися на різні факультети 10 гандболісток. Тепер уже з кадровим потенціалом більш-менш стало все зрозуміло, але потрібно нарощувати кондиції, награвати склад і піднімати рівень гри команди.

По-друге, на вчній раді буду вимагати створити на факультеті фізичного виховання і спорту кафедру спортивних ігор, яка, по суті, буде займатися ігровими видами спорту.

По-третє, хочу створити футбольну команду УжНУ, яка поки що гратиме на першість міста, а вже згодом заявимо її університетську команду і на область. Сподіваюся, що саме студентам буде під силу порушити чемпіонську гегемонію свалаявського „Авангарду”.

- Років 15-20 тому в Ужгородському університеті, мабуть, не було такого студента, який би не відпочивав на базі санаторію-профілакторію „Скалка” у Кам’яниці. Чи не плануєте відбудувати цю ушавлену базу відпочинку, на якій би могли проводити оздоровлення спортсмени?

- Обов’язково. „Скалку” університет передає українсько-чеській фірмі в оренду, яка займається її ремонтом. „Скалка”, згідно плану, який я бачив, перетвориться в таку собі маленьку Швейцарію. Тут розмістяться тенісні корти, плавальний басейн, маленькі ресторанички і інші об’єкти. Єдиною умовою, яку поставив перед інвесторами та орендарями, - це надання 200 місць для УжНУ та спортивної бази для ГК „Карпати-УжНУ”, а також збереження статусу санаторію-профілакторію. Ремонтні роботи там вже розпочнуться через місяць, адже на сьогодні там практично лише два корпуси більш-менш придатні для житла.

- Який улюблений вид спорту ректора і чи займаєтесь ви ним?

- У свій час виступав за професійну футбольну команду збірну Івано-Франківського педінституту, яка грала у чемпіонаті колективів фізкультури СРСР. Тому футбол для мене – це спорт №1. Зараз – час від часу граю з колегами в улюблену гру. Після футболу для мене спортом, яким загорівся, став гандбол.

- Як оцінюєте гру головної команди краю ФК „Закарпаття” у 15-му чемпіонаті?

- Переживаю за кожен матч „Закарпаття”. Команда не так вже й погано стартувала у сезоні. Нічия на виїзді з „Восклою”, а потім нічийний результат вдома з донецьким „Металургом” можна віднести до позитиву, адже слабких команд у вищій лізі нема. Хоча причини невдач закарпатців очевидні – слабка інфраструктура клубу та недостатнє фінансове забезпечення команди. Закарпатська адміністрація допомоги клубу не надає, голова ОДА Віктор Іванович Балого заявив, що головну увагу потрібно зосередити на місцевому футболі. Але в цьому смію з ним не погодитися, потрібно прикласти максимум зусиль для того, щоб зберегти команду в

еліті українського футболу, адже ФК „Закарпаття” – це імідж краю і влади в тому числі. Якщо фінансовий аспект не буде покращений, то команда у вищій лізі не гратиме.

- Ви також зацікавилися і долею спортивного ліцею, який діє на базі ЗОШ №20. Чому саме?

- Наразі обговорюється можливий варіант того, що спортивний ліцей перейде під юрисдикцію УжНУ. Але університет може взяти до себе лише 10-11 класи і перетворити їх у коледж, що стосується молодших, то підпорядкувати їх до університету ми не можемо. Мав вже розмову на цю тему з завідувачем міськвно, та чи вийде з цього щось побачимо.

Розмову вів Роман Снішин
Спорт тайм. – 2005. – 30 серпня.

ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОЇ РЕФОРМИ

- Миколо Миколайовичу, наскільки вдалими є перші результати впровадження реформи вищої освіти?

- З Болонським процесом ми пов'язані дуже тісно, адже серед ВНЗ, які найпершими почали перехід до нової системи був саме Ужгородський національний університет, зокрема спеціальності „Хімія” і „Політологія”. Після перших місяців роботи я переконався, що Болонська система розрахована на елітних, кращих за результатами навчання студентів. Так, коли студенти-політологи написали першу модульну роботу, за результатами з'ясувалося, що близько 20% з них треба виключати. І для того, щоб не зривався навчальний процес, ми вирішили знизити планку оцінювання, щоб студенти могли протягом довшого терміну адаптуватись до нових умов. Наша молодь просто була не готова до тестового визначення рівня знань, але, говорячи про Болонську реформу, ми передбачаємо постійну роботу з тестами. На сьогоднішній момент ми не готові до багатьох елементів і механізмів нової системи освіти. Більшість професорсько-викладацького складу дуже боляче сприйняла необхідність провадження цих глобальних змін. Адже переведення навчальних програм означає визначення з кожної дисципліни по кілька тисяч тестових алгоритмів – це колосальна праця. До тогож, вимушене зниження шкали оцінювання автоматично відхиляє основний принцип реформи. Студент не зможе перевестись у європейський ВНЗ, бо у нього буде недостатня кількість балів.

- Невже серед студентства немає винятків?

- Звичайно є! Окремі студенти повністю готові до вимог нової системи. Ті з них, які перевелися у Кисво-Могилянську академію, а вона працює за Болонськими схемами, вчать на відмінно. Проте, наша система поки що спрямована на теоретичну підготовку, натомість, західна – на практичну. Наприклад, у нас спеціальність „Політологія” починається з

таких предметів, як „Історія політичної думки”, а у Європі вчать прикладні: „Політичний менеджмент” та „Політичний маркетинг”. Там готують спеціаліста на певну вузьку ділянку роботи. І вирішити це питання за рік-два неможливо. Профільне Міністерство і методична комісія повинні працювати на прийняття єдиного стандарту.

- Наскільки розвиненими є міжнародні зв'язки УжНУ?

- Ми зараз підписали масу договорів. І я вважаю, що якийсь відсоток наших студентів може впевнено підтвердити свої знання, а значить – вчитися у будь-якому ВНЗ. Більше того, я припускаю думку про те, що, можливо, неспотрібно всім ВНЗ переходити на Болонську систему. Спершу нехай би її впроваджували національні ВНЗ. Адже у нас функціонує маса філій, які не витримують навіть українських освітніх вимог.

- Коли реально може змінитись система оцінювання?

- Вже зараз на окремих факультетах УжНУ не існує 5-бальної системи. Але у цьому випадку теж є один нюанс. У зв'язку з тим, що університеті уніфіковані залікові книжки, ми переводимо 100-бальну систему у 5-бальну. Тобто, „п'ятірка” має широку бальну градацію. Якщо б на Болонську систему перейшли усі українські ВНЗ, тоді б вже у залікові книжки записувались бали, але ми цього ще не робимо. А що таке „5”, коли студент переїжджає у якийсь іноземний ВНЗ? Тобто питання досі відкрите.

- Як відбуватиметься зміна освітніх ступенів?

- По-перше, як відомо, у Європі діє двоступенєва система „Бакалавр – магістр”. Що таке спеціаліст, європейці не знають. По-друге, наша магістерська робота, у них вже фактично визнається так само, як наша кандидатська. Тобто автоматично відбувається перехід на двоступенєву систему дисертацій. Тобто, за Болонською реформою кандидатська дисертація перестає існувати в Україні і людина захищає докторську. Наприклад, у нас в університеті сто докторів наук. Плюс до цього, всі сьогоденні кандидати автоматично мали б стати докторами. Це настільки складні й заплутані процеси, що я навіть уявити не можу коли ми відмовимось від двох дисертацій. Але однозначно це треба робити. Ми змушені переходити на Європейські стандарти.

- Як змінюються можливості викладацького складу?

- Я зараз роблю все, щоб наші викладачі працювали у Європі. Наступного тижня ми підписуємо договір зі словаками про створення спільного українсько-словацького політологічного інституту. Чи він буде у Пряшеві, чи в Татрах, то ще не відомо, але умова така – Євросоюз виділяє певні кошти і я даю частину своїх політологів, правда у них умова: ця людина повинна бути або кандидатом політичних наук, або повинна мати вчене звання доцента, бути професором політології. Я даю своїх людей і виступаю гарантом, що вони будуть працювати на високому рівні. Зараз ми також ведемо переговори про подібну співпрацю з університетом Санд

Франциско і Токійським. Власне, перед вищою школою відкриваються значні перспективи.

Розмовляла Ольга Мілашовська
Світ Карпат: бізнес, туризм, духовність. – 2005. - №3. – С. 16.

ВЖЕ 60 ЧИ ТІЛЬКИ 60?.. ПРОВІДНИЙ ВУЗ КРАЮ СВЯТКУЄ СВІЙ ПОВАЖНИЙ ЮВІЛЕЙ

В Ужгородському національному сьогодні гарячі дні: на 17-18 жовтня заплановано основні заходи з багатої на події програми святкування 60-річчя вузу. Зрозуміло, що обійти це увагою ми просто не мали права, а тому попри щільний робочий графік його ректора усе-таки зуміли „напроситися в гості” до доктора історичних наук Миколи Вегеша.

- Миколо Миколайовичу, чому день народження УжНУ „було призначено” саме на 18 жовтня? Наскільки мені відомо, в історії вузу є й інша пам'ятна дата – 20 липня 1945 року, коли з'явилася спільна постанова ЦК КПЗУ та НРЗУ про утворення університету...

- Ви знаєте, сам не можу пояснити собі, чому саме 18 жовтня. Коли нещодавно готував велику статтю з історії вузу, то побачив, що ми дійсно могли, і для того є всі підстави, відсвяткувати ювілей ще в липні. Але традиційно це робилося в жовтні. Тому я не хочу щось тут міняти. Зрештою, це не принципово. Бо за бажання можна було б прив'язатися і до якихось інших дат, оскільки весь 1945 рік приймалися різноманітні постанови стосовно відкриття університету. Комуś сподобалося 18 жовтня. Нехай буде так.

- Змирися? А ви, між іншим, історик...

- Так. Але що робити? Ось, до прикладу, коли відзначалося 1000-річчя хрещення Русі, один з істориків аргументовано довів, що це сталося на рік пізніше. Але було вирішено нічого не змінювати, бо церква вже підготувалася, маховик потужної пропагандистської кампанії було запущено. Тому й залишився в нашій історії 988-й.

- До ваш свята залишилося буквально кілька днів. Клопотів ще багато?

- На 99 відсотків ми готові. Все інше від нас уже не залежить. Ось-ось мають надійти з друку дві унікальні книги, які ми підготували спеціально до цієї події. Перша – про університет, друга, яку я форматував особисто, – „Професори Ужгородського національного університету”. До недавня ми не могли навіть точно сказати, скільки ж їх у нас є. З'ясувалося, 122! Їхні біографічні дані подано в цьому виданні.

На жаль, досі не можу однозначно сказати, хто у нас з урядовців буде на святкуванні. Запрошення надіслані, але пообіцяли, що прийдуть поки

що лише Держсекретар Олег Рибачук, наш міністр Станіслав Ніколаєнко та його заступник Михайло Степко.

- Пана Миколо, професорів ви порахували. А чи є інформація, скільки фахівців вуз „вивів у люди” за шість десятиліть?

- 60 тисяч.

- Нових готуєте вже в рамках „Болонського процесу”?

- Ми фактично, щоб поекспериментувати, ще минулого року дві свої спеціальності – „Політологія” і „Хімія” – перевели на європейські стандарти. І побачили, що це дуже добра справа. Особливо для студентів, які добре вчаться. Бо, добросовісно пропрацювавши впродовж семестру і набравши потрібну суму балів, вони звільняються від заліків та іспитів, а отже, можуть суттєво продовжити собі канікули. З цього навчального року вже всі перші курси з усіх наших понад 40 спеціальностей навчаються по-новому. Мова йде про перехід на кредитно-модульну систему оцінки знань. Але „Болонський процес” – це надзвичайно об’ємне поняття. Він передбачає, що у вузах має бути дуже сильна матеріально-технічна база. З огляду на це в Україні лишень Києво-Могилянська академія готова до рейтингової оцінки успішності студентів. Але з часом і ми маємо вийти на такий рівень, коли залікові книжки наших вихованців на рівних конкуруватимуть у Європі на ринку знань.

- Але це ще, мабуть, тривалий процес?

- Так. Однак Станіслав Миколайович (міністр освіти. – Авт.), який штовхає його, нагадає мені ідеаліста-мрійника. Він хотів би все й одразу. А так не буває...

- Він, до речі, ініціював цими днями ще одне революційне нововведення: вже з наступного року у вузи прийматимуть за результатами випускних іспитів у школах. Як ви до цього ставитесь?

- Я цього серйозно не сприймаю. Вважаю, що в нашому університеті ми готові відповідально провести вступну кампанію від початку і до кінця. А те, що хочемо започаткувати вже з наступного року, надійно захистило б вуз від корупції. Більше того, навіть сьогодні я каладу руку на серце і кажу вам, що цьогоріч під час вступу у нас не було жодного корупційного випадку. Можливо, гривні чи долари ходили поза стінами університетських аудиторій, і наївні батьки вірили тій людині, яка запевняла, що гарантує місце на студентській лаві – тільки давай гроші. Однак на території УжНУ хабарів не було, особливо коли це стосується комп’ютерного тестування.

Задля цього я змінив все. До тестування були допущені тільки ті люди, яким повністю довіряю. Фактично ми встановили багатоступеневий контроль за оцінюванням знань. А надалі, плануємо, вступна кампанія у нас проходитиме взагалі дуже прозоро – у тій аудиторії, де складатимуть іспити, поставимо 40 комп’ютерів. Написав абітурієнт роботу, віддав для

перевірки і машина у його присутності тут же видасть результат. Одночасно ця інформація з'явиться і на великому табло на вулиці, де очікуватимуть батьки. Відтак та ж машина на очах у всіх визначатиме місце абітурієнта в списку вступників в залежності від того, як складатимуть іспити „конкуренти”.

Друге, що хочемо зробити, - перейти до такої практики, аби наші вступники, подаючи документи на різні факультети, не складали один і той же іспит по кілька разів. Стане завчасно відомо, що, скажімо, з 10 по 16 липня проходитиме тестування з української мови, а вона є на всіх факультетах. Набрал певну кількість балів і можна буде визначитися, куди податися: на платну форму навчання на юрчи на держзамовлення на біологічному. А це також зніме багато проблем.

Але повернемося до ініціативи Міносвіти України. Як на мене, вона життєздатна лишень за умови, що в кожній області буде створено єдиний Центр тестування випускників шкіл.

- Я так розумію, що, приймаючи це рішення, міністерство з ректорами вузів не консультувалося?

- Як вам сказати? Нам постійно говорили, що з корупцією ми скоро покінчимо: створимо центри і запровадимо зовнішнє загальне тестування. Але в якій спосіб це буде зроблено, мови не велося.

- Ви згадали про корупцію у вузах, але за останні роки я не пригадую на Закарпатті жодної кримінальної справи, порушеної з цього приводу. Так є корупція в наших інститутах та університетах чи ні? Що скажете?

- Є, звичайно. І у нас чимало викладачів „горіло” на цьому, навіть нещодавно. В чому коріння зла? Ми в останні 7-8 років стали приймати на платне навчання людей, які набрали на іспитах навіть один бал. Деякі декани, і це в межах їхньої компетенції, підняли цю планку до 5-ти. В УжНУ таких студентів відсотків з тридцять. Зрозуміло, що вони не тягнуть. Отож і виникає проблема, як втриматися у вузі. Звідси все те, про що ми говоримо. Але мене тішить, що цього року до нас прийшли такі діти, яких з безплатної на платну форму навчання перевести дуже складно. Вони сильні як ніколи, бо вперше нам вдалося уникнути зовнішнього втручання в проведення вступної кампанії.

- Миколо Миколайовичу, ювілей, яким ви зараз живете, пройде, а проблеми залишаться. Яка, так би мовити, нині найбільша жура ректора УжНУ?

- Цікаве питання. Бо є проблеми, з якими я встаю і лягаю спати. Причому дві з них своїми силами нам не вирішити. Перша – наша бібліотека. Я розумію, що приміщення, де вона зараз розташована, мусимо віддати церкві. Бо, з одного боку, воно непристосоване для зберігання книг і до того ж перебуває в аварійному стані, а з іншого – має бути

відновлена історична справедливість. Але там 1,5 мільйона книг! Куди їх подіти? З цією своєю проблемою ми вже дійшли до Президента. Є два варіанти. Будувати нову бібліотеку, а у нас є для неї готовий проект, за який свого часу ми заплатили досить великі гроші. Або шукати вже готове приміщення в центрі Ужгорода, куди б ми могли перевезти свої бібліотечні фонди. Щоб реалізувати першу ідею, потрібно мільйонів 40. Зрозуміло, що без урядової підтримки університет таких коштів не знайде. Та й часи не ті, щоб на це розраховувати. Залишається другий варіант.

- Ви щось уже маєте на прикметі?

- Є, але я поки що боюся навіть про це говорити вголос, бо можна спровокувати чималі пристрасті...

- А яка друга проблема ректору спати не дає?

- Новий навчально-лабораторний комплекс на так зв'язані "бамі", який будується з 1988 року. За останні роки Кабмін не дав на нього жодної копійки. Якби не угода з угорцями і спонсорська допомога „Єврокару", ми б не вселили в ці стіни мій рідний істфак. Але щоб завершити будівництво, потрібно ще 10 млн. грн.. Частина з цих грошей нам була обіцяна ще цього року. Але змінився уряд, залишається, отож, тільки сподіватися, що новий його склад не відхрещуватиметься від обіцянок своїх попередників.

- Щось нічого не чути за вашу „Скалку"? Там що, без проблем?

- Це – окрема тема. Ми розробили проєкт, який перетворює її в свого роду Швейцарію. Але щоб реалізувати його, об'єкт слід віддати на 49 років в оренду. Міносвіти на це погоджується. Натомість інший варіант не влаштовує інвестора. А було б знайдено спільну мову, університет від цього тільки б виграв. Бо за угодою в модернізованій „Скалці" орендар щороку гарантує нам 200 місць. Стільки ми не мали ніколи попри те, що це наша база відпочинку.

- Словом, проблем вистачає...

- Так, але я все ще йду на роботу, як на свято. Як, до речі, і вся моя молода команда, яку я привів. Ми домовилися, що у нас щодня має бути якийсь здобуток. І поки що воно так і є.

- Вегеш – декан і Вегеш – ректор. Еволюція якась відбулася?

- Відверто кажучи, я й не встиг збагнути. Напевно, тому, що в останні роки дуже часто міняв посади. Чотири роки був директором Інституту карпатознавства, відтак 8 місяців – деканом. І там, і там щось встиг зробити. Тепер – ректор. Сказати, що щось в мені змінилося кардинально, не можу. Хоча помічаю, коли до мене приходять декани і скаржаться, приміром, на те, що протікає дах, вони мислять категоріями, які були властиві і мені ще рік тому. А в цьому кріслі потрібне зовсім інше: треба бачити проблеми всього університету, аби найбільш раціонально використати кошти, яких, як відомо, завжди бракує.

- Авторитет Володимира Сливки на вас якимось чином не тисне? Ні-ні, а вас, напевно, порівнюють з ним...

- Принаймні я цього не відчуваю. Можливо тому, що ми за великим рахунком, нічого не міняли з того, що він напрацював, зберегли традиції. Інша річ – з'являються нові підходи до вирішення старих проблем. Але наразі колектив сприймає їх нормально.

- Що називається, на носі парламентські вибори. Ваш університет має намір втягуватися у велику політику?

- Однозначно.

- У який спосіб?

- Я вже не раз казав своїм колегам, що вони можуть бути членами будь-яких партій і йти від них на вибори, аби стати депутатами міської чи обласної рад. Якщо їм це вдасться, зможемо там об'єднатися навколо університетських ідей і навіть своє лобі. Тоді, очевидно, проблему з бібліотекою легше буде вирішити.

Що ж до мене особисто, то я не приховую, що був і залишаюся надалі в одному політичному таборі з В.Юшенком, бо пройшов з ним як довірена особа кандидата в Президенти всю поспередню виборчу кампанію. Але така моя позиція аж ніяк не означає, що ректор зловживатиме посадою і заставлятиме людей, як це було раніше, підписувати звернення в підтримку якихось політиків, партій чи блоків. В УжНУ не буде і жодних переслідувань за ідеологічні погляди. Це – однозначно. Зробимо все, аби і наші аудиторії не використовувалися для політичної пропаганди. Хоча, бачу, дехто вже „грає не за правилами”. Щойно повернувся з відпустки і перше, що зауважив, в новому корпусі листівки НПУ Володимира Литвина. Але від цього, схоже, ніде не дінешся. За всіма не прослідкуеш.

До того ж добре розумію, що під час виборчих баталій партії обов'язково намагатимуться використати наш університет у своїх інтересах. Але поки що – затишшя. Хотілося б, щоб не перед бурєю.

- У списку ректорів УжНУ за всю його історію ви один з небагатьох гуманітаріїв. Як вам вдалося виграти суперечку фізиків і ліриків?

- У це мало хто вірив. Навіть у пресі була дискусія, чи станс гуманітарій ректором. Став. Я в цьому, відверто кажучи, не сумнівався, бо спирався на дуже боєздатну і амбіційну команду. Особисто не агітував за себе жодного члена ради трудового колективу. Зате команда попрацювала дуже активно. І бачите, чим усе закінчилося. Але гуманітарій (ректор чи ні) – це нічого не міняє. Ось і у нас до революції чи контрреволюції зміна влади не призвела. Та й від однієї людини, навіть якщо вона керівник вузу, мало що залежить. Уже не вперше кажу – важлива команда. Бо УжНУ – надто велике і неспокойне господарство (понад 14 тисяч студентів і викладачів, 80 корпусів тощо). Це – махіна! І щоб там хто не говорив, Уж-

городський національний був і залишається центром науки і освіти в краї. За 60 років тут сформувалися славі традиції, цілі наукові школи. А це легко не дається.

- Якщо погортати записники ректора з планами на найближчі рік-два, то що там можна вчитати? Не розкристе „карти“?

- Я не приховуватиму, що своє найближче майбуттє ми пов'язуємо з відкриттям кількох нових спеціальностей і навіть факультетів. Причому дещо реалізуємо вже цього року. Зокрема, до наступної вступної кампанії має запрацювати факультет соціально-політичних наук, який випикне внаслідок об'єднання кафедр політології, філософії зі спеціальністю „Соціальна робота” та загально університетською кафедрою педагогіки і психології. Подібні факультети, до речі, є в усіх європейських вузах, але називаються по-різному.

Паралельно готуємося до відкриття таких важливих спеціальностей, як „Стоматологія”, „Митна справа” та „Лісова справа”. Можна було б замахнутися на більше, але це варто робити, коли є вільні приміщення. Чому ми цього року відкрили „Географію”? Бо знали, що до того часу здамо пові аудиторії для істфаку, а на його місце заселимо географічний факультет. Але навіть тут, коли, здавалося б, усе прорахували, несподівано виникла проблема. Бо, як виявилось, чесна вступна кампанія також має мінуси – поступило більше дітей з районів, а їм потрібен гуртожиток. Наразі ми якось дали собі раду. Більше резервів немає. А коли так, то ректорат, героїчно долаючи труднощі, надалі робитиме все від нього залежне, аби добудувати того нашого монстра на „бамі”. Тому якщо для більшості моїх колег 60-річчя вузу – свято, то для мене передусім це нагода зустрітися з впливовими людьми, аби щось вирішити.

- Що ж, бажаю вам успіху. І все-таки, Миколо Миколайовичу, зі святом!

- Дякую.

Розмовляв Віталій Яшищак
Новини Закарпаття. – 2005. – 15 жовтня.

МИКОЛА ВЕГЕШ: „... Я ПІДУ З УНІВЕРСИТЕТУ ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ ПОВНІСТЮ ЙОГО ЗМІНЮ...”

Найбільший університет краю днями відсвяткував знаменну дату – своє 60-річчя. Дня його заснування, з 1945 року, тут багато що змінилося, але для випускників УжНУ їх Альма-матер завжди залишається лише у найприємніших спогадах. Разом зі своєю країною університет переживав і злети і падіння, а не так давно і зовсім опинився чи не в центрі політичних подій. Після численних скандалів і непорозумінь, Ужгородський університет, нарешті, повернувся до нормального життя. Тож про поваж-

ний ювілей, про досягнення та плани УжНУ розповідає його ректор, доктор історичних наук Микола Вегеш.

- Миколо Миколайовичу, розкажіть як пройшло святкування 60-ї річниці УжНУ?

- Ми запланували стільки всього, що навіть наш найбільший зал на економічному факультеті не міг вмістити всіх гостей. Тому був орендований обласний музично-драматичний театр, де два дні проходили різноманітні зустрічі, концерти і презентації. Крім того, на кожному факультеті провели окремі конференції і святкові зустрічі. На свято до нас приїхали гості з десяти країн світу, і на урочистому засіданні вченої ради університету ми вручили близько 40 дипломів саме закордонним науковцям, котрі співпрацюють з УжНУ. Там же були відзначені й наші викладачі: вони отримали дипломи почесних докторів наук і дипломи заслужених професорів УжНУ (це ті професори, стаж яких перевищує 30 років і котрі підготували не менше 5-ти кандидатів наук). Також до ювілею нами було видано кілька книжок. Це, мабуть, найкращі видання про УжНУ за всі роки його існування. В них охоплена як історія університету, так і сучасне життя його 15-ти факультетів. А довгоочікувана робота „Професори Ужгородського національного університету”, нарешті поклала край постійним суперечкам про те, скільки ж насправді в університеті професорів. Тепер достеменно відомо, що в нас є 122 працюючих нині докторів наук. З державних діячів до нас на свято повинен був завітати Олег Рибачук, який є головою наглядової ради УжНУ, та обов'язки Держсекретаря не дозволили йому вирватися з Києва. Але були присутні інші поважні гості: перші особи Ужгорода та краю.

- Чи важко далася підготовка до свята?

- Два місяці я і моя команда не знали спокою, хотіли все організувати на найвищому рівні. У підготовці були задіяні всі: і проректори, і помічники, і прес-служба. Ми надумали виготовити до свята різноманітні сувеніри з університетською символікою: кепки, футболки, ручки, пакети. На таку, здавалося б, дрібницю ніхто не звернув уваги. Та я впевнений, що подібні сувеніри здатні зародити у студентів почуття гордості за свою альма-матер. Крім того, це непоганий спосіб розрекламувати університет.

- А студенти допомагали вам у проведенні свята?

- Ні, вони здебільшого відпочивали, бо були зайняті їх викладачі. Студентів, я думаю, взагалі не цікавили наші вчені ради і урочисті нагородження. Тому для них були влаштовані інші розваги, зокрема, і великий концерт, у якому взяти участь ми запросили відомі гурти. На минулому тижні, до речі, я був присутній на великій події в житті УжНУ: студенти обирали свій парламент. Це буде дуже дієва організація, яка матиме беззаперечний вплив при прийнятті усіх рішень стосовно університету. Цікаво,

що в інших вузах таких повноважень вимагають самі студенти, у нас же ініціаторами створення студентського парламенту були викладачі.

- Якими є ваші подальші робочі плани?

- Задумів дуже багато. Одразу після святкування ми взялися за серйозну роботу. На першій же вчесьній раді я підніму питання про подальшу реорганізацію університету. Йдеться про створення ще одного, 16-го факультету соціально-політичних наук, який за нашими планами, вже наступного року прийме студентів. Для цього ми забираємо з юридичного факультету кафедру соціальної роботи, а з історичного кафедри політології і філософії. Приєднуємо туди ж кафедру педагогіки і психології і розміщуємо усе це у приміщенні їдальні головного корпусу, де вже незабаром розпочнуться ремонтні роботи. Їдальню ми змушені були перенести до гуртожитку №4, оскільки на старому місці вона чомусь не користувалася популярністю. Крім того, при юридичному факультеті ми плануємо відкрити спеціальність „митна справа”, а на медфаці вже з наступного року, скоріше за все, навчатимуть стоматологів.

- Відомо, що ряд релігійних конфесій вимагає від університету повернення будівель, які історично їм належать, але нині використовуються як навчальні корпуси УжНУ. Як ви плануєте вирішити це питання?

- Саме на цій проблемі я наголошував і у своїй доповіді під час урочистого засідання вченої ради. У нас наразі є дві найбільші проблеми: університетська бібліотека, на яку претендує греко-католицька єпархія та недобудований новий корпус на „БАМі”, який зводиться з 1988 року. Ці проблеми ми своїми силами вирішити не можемо, оскільки вони потребують значних коштів. На моєму столі лежить письмова згода Юлії Тимошенко на допомогу у фінансуванні будівництва, та зі зміною Кабінету Міністрів все „перегралося”. Тут є два шляхи вирішення: будувати бібліотеку „з нуля” (на це потрібно близько 40 млн. гривень і, мабуть, марно сподіватися на те, що нам ці кошти хтось подарує), або ж знайти в Ужгороді приміщення, у якому можна було б розмістити таку величезну книгозбірню, як наша. Я розумію єпископа Шашка і з радістю повернув би йому цю будівлю хоч зараз, та півтора мільйона книжок на вулицю викинути не можу. Наразі в Ужгороді немає будівлі, яка б могла вмістити нашу бібліотеку, а розпорозувати її по різних кінцях міста я не дозволю.

- А якою буде доля унікального зоологічного музею, який розміщений у приміщенні фізичного факультету?

- Він однозначно буде перевезений з філфаку, оскільки студентам-фізикам дуже необхідні додаткові приміщення. Я планую це питання вирішити наступним чином: коли буде завершено ремонт ще одного поверху у новому корпусі, туди переїде інженерно-технічний факультет і СКТБ „Квант”, який нині займає будівлю на вулиці Капітульній. Звільнене

приміщення ми переобладнаємо у зоомузей, а згодом туди ж перенесуть і археологічні знахідки викладачів та студентів історичного факультету. Коли все буде обладнано належним чином, музей відкриють і для широкого загалу.

- Чи виправдала себе анти хабарницька система, за якою проводилися цьогорічні вступні іспити до УжНУ?

- Цілком. Можу з упевненістю заявити, що під час вступних іспитів не було виявлено жодного випадку корупції в межах університету. На всіх етапах вступних іспитів за порядком слідкували і журналісти, які також підтвердили, що в УжНУ вступна кампанія проходила чесно. Наступного року, можливо, буде введена система, за якою робота абітурієнта перевірятиметься одразу ж після написання ним завдання, тут же виставлятимуть ібали. Так буде в тому випадку, якщо в Міністерстві освіти не вважатимуть за краще проводити вступні іспити ще в школі.

- Але ж студенти зустрічаються з хабарництвом не лише під час вступу до університету...

- Під час кожної розмови зі студентами я кажу одне: не давайте хабара викладачам. Я добре розумію, що в університеті є певний відсоток студентів, котрі ледве вміють писати. Таким простіше заплатити гроші, аби лише викладач поставив „трійку”. Ми не маємо можливості контролювати дві тисячі викладачів і більш як 12 тисяч студентів, тож просимо допомагати міліцію та СБУ. Я неодноразово мав розмову з начальником обласного УМВС Юрієм Рухівським, котрому казав прямо: „Якщо ви зловили якогось викладача на одержанні хабара, можете одразу його заарештувати!”

- Чи залишається у вас попри всі ці проблеми час для викладацької діяльності?

- Ні, я вже давно не читаю лекцій. Наразі у мене взагалі ні на що не вистачає часу, навіть, на жаль, для сім'ї його немає. Останнім часом повертаюся додому близько півночі, за „непормальні” умови праці, навіть, маю спеціальну доплату від міністра (сміється). Але я добре знав, на що йшов. Більше того, я принципово зайняв цю посаду, навіть відмовився заради неї від можливості стати народним депутатом. І, знаєте, навіть не жалкую про це! Якщо переді мною знову постав вибір: Верховна Рада чи УжНУ, я б не вагаючись обрав останнє. Мені ще дуже багато потрібно зробити: відкрити нові спеціальності, владнати проблему з бібліотечною, побудувати новий корпус. От коли я повністю зміню наш університет, можливо подамся у народні депутати, а до того часу я, скільки потрібно, буду працювати тут.

- Володимир Сливка на посаді ректора був відомий тим, що дозволяв студентам звертатися до нього будь-коли і з будь-якого приводу. Які відносини зі студентами склалися у вас?

- О, це справжня проблема! Студенти до мене приходять, коли їм заманеться, інколи навіть цілими делегаціями. У них завжди безліч на проблем: чи-то перездати вчетверте іспит, чи-то поселити їх у гуртожиток. Я завжди на їх стороні і завжди борюся за їх автономію. Вони наразі мають свій уряд, тож нехай потроху вчаться жити у власному демократичному міні-суспільстві. Я взагалі мрію про нормальні умови для студентів, і перш за все, про нормальні студентські гуртожитки. Цього року проблема гуртожитків постала особливо гостро, оскільки вперше, дякуючи чесно проведеній вступній кампанії, до університету вступило значно більше молоді з різних міст і селищ області. Тож гуртожитки сьогодні перенаселені і ми мало що з цим можемо зробити. Я сам довгий час проживав у гуртожитку, тому зусі проблеми, які турбують наших студентів.

- Чи плануєте ви подальшу реконструкцію студентської бази відпочинку „Скалка”?

- Обов'язково. Наразі ми чекаємо дозволу Міністра освіти на те, щоб здати „Скалку” на 20 років в оренду одній чеській фірмі. Ця фірма запропонувала нам дуже вигідні умови: вони проводять капітальний ремонт з облаштуванням навколишньої території, натомість „Скалка” 20 років належатиме їм. Це аж ніяк не відіб'ється на студентах, їхня плата за відпочинок за умовою не повинна бути більшою за ту, яку вони платили у попередні роки. Зате у студентів буде все для того, щоб гарно відпочити: басейни, спортмайданчики, кафе, кінотеатр. Крім того, фірма погодилася у розміщений на „Скалці” університетський профілакторій, тож для університету ця пропозиція є дуже вигідною.

- Дякуємо за розмову, Миколо Миколайовичу. Масмо надію, що вам удасться здійснити все заплановане!

Розмовляла Віра Вовк
Вголос. – 2005. – 20 жовтня.

РЕКТОР УжНУ МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НЕ ДОЗВОЛЮ ЖОДНІЙ ПАРТІЇ ВИКОРИСТОВУВАТИ АЛЬМА-МАТЕР ДЛЯ АГІТАЦІЇ”

**(За 60 років Ужгородський національний університет
винустив 60 тисяч спеціалістів)**

Кубок УжНУ з гандболу, кубок УжНУ з футболу, шалений рок-концерт в облмуздрамтеатрі, презентація нових університетських книг та фільму про Альма-матер з помаранчовою революцією, і до всього ще й живий концерт Степана Гіги – це тільки основні й найвагоміші подарунки, які підготував Ужгородський національний університет у 60-й День свого народження. „Старий Замок-Паланок” уже встиг привітати найвідоміший

закарпатський вуз і принагідно домовитися про бліц-інтерв'ю з його господарем Миколою Вегешем.

- Миколо Миколайовичу, ще раз зі святом Вас. Як настрої у день ювілею?

- Дякую. Настрої, як і має бути, - святковий. Але усвідомлюється і потреба у підбитті певних підсумків та накреслподальших планів. У свої 60 ми вже багато чого досягли, але роботи ще дуже й дуже достатньо.

- Як думаєте, 60 років для університету – це багато чи мало?

- Скажу так: на Закарпатті ми є найстарішим вищим навчальним закладом. Тому в рамках області – це справді багато. Але якщо вийти на загальноукраїнський рівень, ми ще досить молоді. Головне – у нас ще все попереду!

- Чим найбільше гордиться УжНУ?

- Навіть важко щось виокремити. У нас на сьогодні є 12 тисяч студентів, 800 чоловік професорсько-викладацького складу і 200 наукових співробітників. Маємо найбільшу в регіоні наукову бібліотеку, фонди якої налічують до 1,5 млн. книг і містять унікальні видання. Ми налагодили контакти з 42 науковими центрами у 13 країнах світу. Наших майже трьох тисяч студентів і аспірантів забезпечуємо житлом у п'яти гуртожитках і скоро відкриємо у нас є своє видавництво, спортивний комплекс із закритим басейном, чудовий ботанічний сад, кріогенна дільниця, зоологічний музей, високогірна біологічна база тощо. Що говорити?! Загальна площа приміщень університету – більше 100 тисяч кв. м. Ми пишаємося нашими випускниками, багато з яких стали відомими вченими, педагогами, державними діячами. За весь час існування університету ми підготували 60 тисяч спеціалістів! Вдумайтеся в цю цифру! Знаєте, я б і далі ще багато говорив, але боюся, вам тоді не вистачить газетної площі.

- Добре. Але на чому не можна економити газетний папір, то це, мабуть, на проблемах. Скажіть, що заважас нормальному розвитку УжНУ, що найбільше болить?

- Є дві глобальні проблеми, які я без підтримки держави вирішити не можу. По-перше, перенесення бібліотеки. Ця резонансна справа вже тягнеться роками, але до логічного завершення її довести поки що не вдається. Я прекрасно розумію, що ми маємо віддати приміщення на вулиці Капітульній, бо воно історично належить греко-католицькій громаді й було відібрано від неї неправомірно. Але де тоді подіти багатющий півтора мільйонний фонд бібліотеки?! Щоб збудувати нове приміщення потрібно більше 40 млн.! Це не по кишені університету. Потрібна підтримка ззовні.

- Але ж Ви не так давно, пам'ятаю, заявляли, що питання про перенесення бібліотеки вже майже вирішено. Книгарню мали

розмістити на перших поверхах головного корпусу. Також Ви казали, що обласна влада (ще на чолі з Балогою) дала добро на цей проект і пообіцяла допомогти з грошми...

- Так. У нас було готове практично все. Ми узгодили навіть найменші подробиці, аж до того, де і скільки вікон треба поміняти. Однак, знаєте, у нас, коли влада міняється, коли приходить нове керівництво, усі переговори потрібно починати з нуля. Яскравий приклад: коли Єхануров замінив Юлію Тимошенко, я мусив переробляти подання про нагороди усіх наших людей. Просто прийшов новий уряд – і треба починати все заново. А де ж правопаступництво?

- Оскільки ми вже торкнулися цієї теми, Ви особисто не розчарувалися ще у „помаранчевій” владі?

- Ну, я справді дещо розчарований, як і всі інші. Чекав трохи кращого стану речей, ніж він тепер є. Я – реаліст, і добре розумію, що за 8 місяців кардинально ситуацію змінити не можна. Однак нота розчарування є.

- На минулих виборах університет аж кишів політичними агітаціями, махінаціями. Ваш попередник і Ви, власне, були довіреними особами кандидатів у Президенти. Що можна чекати від парламентських виборів у цьому аспекті?

- Я би дуже хотів, щоб в університеті не було політики. Хоча вже зараз у деяких наших корпусах розвішені листівки тієї чи іншої політичної сили. Я завжди казав і тепер кажу: університет має бути поза всякою політикою! І я, як ректор, гарантую, що не дозволю жодній партії використовувати Альма-матер для агітації. Але поряд із цим наполягаю, щоб наші люди, наші викладачі від різних партій ішли у міську чи районну, обласну, Верховну ради. У такий спосіб ми матимемо лобі в парламентах, а це дозволить впливати на прийняття потрібних для нас рішень.

- Чи підходили до Вас представники якоїсь політичної сили з пропозицією, м'яко кажучи, співпраці?

- Я не казатиму конкретних назв та імен, але вже 6 партій запропонували мені перше місце в їх списку. Проте я залишусь із „Нашою Україною”.

- Миколо Миколайовичу, давайте подумки повернемося у ті часи, коли Ви сідали за ректорське крісло. Яке першочергове завдання Ви для себе виокремили?

- Перш за все, я вирішив змінити мікроклімат у колективі. В університеті була надто напружена атмосфера. Думаю, з моїм приходом цей стан справ покращився.

- Ще на початку ректорства Ви наголошували на необхідності боротьби з корупцією. Чи ефективною є ця боротьба? Чи беруть співробітники УжНУ хабарі?

- Я неодноразово наголошував, що основною нашою заслугою є проведення безпрецедентно чистої, прозорої вступної кампанії. Таких демократичних умов УжНУ ще не знав і корупції за таких умов просто не було місця. А стосовно того, чи беруть в університеті тепер хабарі? Думаю, що беруть, і ще братимуть. Це зло дуже важко викоренити. Окрім того, це не робота ректора – шукати хабарників, цим має займатися СБУ. Основна ж моя задача – організувати навчальний процес.

- За такою організаторською діяльністю чи вистачає часу на наукову?

- Знаєте, в мене зараз абсолютно ненормований робочий день, але по суботах-неділях я особисто формую збірник „Історичний вісник”. Я є його головним редактором. Крім цього, недавно вийшов мій 4-томник з історії України і політології. Проте, справді, стільки часу на науку, як колись, у мене вже немає. Та й обставини змінилися. Зараз написати статтю – це для мене настільки дрібно, порівняно з проблемою, де, наприклад, знайти приміщення для того чи іншого факультету. Звичайно, як науковець я втрачаю.

- А що є найбільшою втратою, поразкою для університету і що – найбільшою перемогою?

- Найбільша перемога за час мого ректорства – це відкриття географічного факультету. Уявіть собі, ми примудрилися одним махом, як кажуть, відкрити три нові спеціальності одного факультету! Такого в нашій історії ще не було. Ну, основним досягненням взагалі за 60 років я вважаю те, що університету надали високе звання національного. Це те, чого ми так чекали, чого, сподіваюсь, заслужили.

- Як щодо найбільшої поразки?

- Я б не назвав це поразкою, скоріше моїм недопрацюванням. Поки що немає того, про що я мрію. Хочу, щоб кожна кафедра (а їх є понад 80), кожна установа, кожен корпус навчилися працювати автоматично, як добре налагоджений годинник. Тоді що б не сталося, який би ректор не прийшов, механізм би працював. Це було б чудово.

- Що ж, бажаю Вам, аби Ваші ідеї втілювалися в життя, ще раз вітаю зі святом і дякую за розмову.

Розмовляв Василь Кошовий
Старий Замок-Паланок. – 2005. – 20-26 жовтня.

МИКОЛА ВЕГЕШ: «ПАМ'ЯТАЮ, ЩО МИ СИДІЛИ ДО 23.00 У БІБЛІОТЕКАХ»

Наші читачі цікавляться яким Ви були студентом. Зокрема, скільки часу приділяли навчанню?

Все кардинально змінилося. Я вчився з 1979 по 84-й рік. Це період Брежнєва, потім один за одним вмирили Андропов і Черненко. Тоді більше

було педзамовлення (закінчив Івано-Франківський педінститут). У той час на історичний факультет поступило 100 чоловік на держзамовлення. Із них – 97 закінчили. А трьох виключили на першій сесії. Хто її проходив, той вважався справжнім студентом.

Я одні добре пам'ятаю, що ми до 23.00 сиділи у бібліотеках: після третьої або четвертої пари йшли обідати, а потім сиділи до переможного кінця. Бібліотекарі кричали, що вже 23-тя, треба виходити. Ми ж просили затриматись на півгодини. Так було постійно.

Чим займалися окрім навчання?

Особисто я грав за збірну інституту з футболу. Тренувався у Мирослава Ступала. Він був суддею міжнародної категорії, відомий на весь світ. Зараз викладає у Прикарпатському національному університеті. Після третього курсу я вирішив, що все таки займатимуся наукою. Академік Володимир Грабовецький привив мені любов до неї.

Ваш курс був дружний?

Звичайно. Ми збираємося кожні 10 років. Зустрічалися уже двічі, єдине, що на 20-ти річчя мене не було. Після закінчення інституту, приблизно 10% одразу пішло в науку і зараз працюють доцентами. Один мій однокурсник ректор у Москві.

Днями у Вас День народження. Чи змінилося ставлення до цього свята?

Для мене це ніколи не було важливо. Святкування забирає багато часу. Натомість я б краще щось почитав.

А яким саме творам, авторам надасте перевагу?

У мене, мабуть, одна з найбільших бібліотек в Ужгороді. З української літератури протягом багатьох років моїм улюбленим автором є Павло Загребельний. Із закарпатських письменників маю книжки Івана Чендея і Петра Скуця – мого земляка. Із зарубіжної літератури свого часу я перечитав масу книг. Наприклад, всього Стівена Кінга (55 томів). А також переглянув сканізовані версії. Зараз модним є Ден Браун. Я його читав, але надаю перевагу класиці. У мене також є величезна музична фонотека 70-х, 80-х, 90-х років. Маю всі концерти найбільш популярних груп того періоду. Найкращими є, звісно, «Pink Floyd» - це класика. Я маю все і на DVD і на MP3. Ще люблю слухати «Nazaret», «Smokie».

Правда, що студентські роки – найкращі?

Я добре пам'ятаю студентські роки – це, дійсно, був найкращий період мого життя. Навіть за комуністичних часів у нас було так самоврядкування, якого зараз в університеті немає.

Чим воно відрізнялось?

Ми самостійно вирішували усі питання: з їдальнями, з поселенням тощо. Таке самоврядкування зараз є у Львівському політехнічному. З часом введемо цю систему і в наш вуз.

То для Вас зараз настали погані часи?

Просто все змінилося, тож ті роки згадую з ностальгією. Наразі плюсів набагато більше. У той період не було ніякої демократії. Студента виключали через дрібницю. Пригадую, що п'ятокурсники випадково зіптовхнули бюст Леніна. Наступного дня хлопців виключили з комсомольської організації і, автоматично, з інституту.

І наостанок, що хотіли б побажати нашим студентам?

Хотів би побажати нашим студентам самостійності, бути ковалями свого щастя. Щоб викладачі рахувалися зі студентами, а ті, в свою чергу, - поважали наставників. Також хотілося б, щоб студенти раціонально використовували свій час, вміло поєднували навчання і відпочинок.

Розмовляла Галина Сернівка

Версія – new. Молодіжно-інформаційне видання профкому студентів УжНУ. – 2005. - №3. – листопад. – С. 2.

ЗМІСТ

ВИБРАНІ СТАТТІ, ВИСТУПИ	3
ПЕРСПЕКТИВИ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ.....	4
ПОЛІТИЧНА НАУКА В УжНУ: НОВІ РУБЕЖІ.....	11
БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС І ПОЛІТОЛОГІЯ.....	37
МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ НДІ КАРПАТОЗНАВСТВА.....	64
ВОЛОДИМИР СЛИВКА В МОЄМУ ЖИТТІ.....	75
УНІВЕРСИТЕТ ПОТРЕБУЄ ЗМІН.....	79
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ, ПОРЯДНІСТЬ, ПРОЗОРИСТЬ.....	82
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАПЕРЕДОДНІ ЮВІЛЕЮ.....	88
НАУКОВА ЕЛІТА ЗАКРПАТТЯ. ДОКТОРИ НАУК І ПРОФЕСОРИ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	113
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ПОРОЗИ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ.....	130
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НА ШЛЯХУ МОДЕРНІЗАЦІЇ.....	139
ВІТАННЯ КОЛЕКТИВУ УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	142
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАПРОШУЄ НА НАВЧАННЯ.....	160
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК – 16 ФАКУЛЬТЕТ В УЖГОРОДСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....	164
ГАНДБОЛЬНА КОМАНДА «КАРПАТИ – УжНУ» В БОРОТЬБІ ЗА МЕДАЛІ ЧЕМПІОНАТУ	168
ВИБРАНІ ІНТЕРВ'Ю	175
ЩОБ ЗНАТИ ВСЕ ПРО КАРПАТИ	176
ДОСЛІДНИК КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ (До 40-річчя професора Миколи Вегеша)	181
МИКОЛА ВЕГЕШ: „КОЛИ БАГАТО ПРАЦЮЄШ, ТО ЦЕ СТАЄ ЗВИЧКОЮ”	186
АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю ІЗ НОВИМ ЗАВІДУВАЧЕМ КАФЕДРИ ПОЛІТОЛОГІЇ УжНУ	189
Я Й НЕ ДУМАВ ПРО КРИСЛО РЕКТОРА	192
МИКОЛА ВЕГЕШ: „ДРУЖИНА ПООБІЦЯЛА ЗІ МНОЮ РОЗЛУЧИТИСЯ, ЯКЩО ДАМ ЗГОДУ СТАТИ в.о. РЕКТОРА УжНУ”	197
МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НІКОЛИ Б НЕ СКЛАВ КОНКУРЕНЦІЮ ВОЛОДИМИРУ СЛИВЦІ, ЯК СКЛАВ ЇЇ РУСИНУ...”	203
ВІДСТАВКА РЕКТОРА РУСИНА: „ВИРОБНИЧА НЕОБХІДНІСТЬ” ЧИ РЕЗУЛЬТАТ ПОЛІТИЧНОГО ТИСКУ?	208
МИКОЛА ВЕГЕШ: „КОНСЕРВАТИЗМ УжНУ ТРЕБА МІНЯТИ!”	213
ВІДКРИВАЄТЬСЯ КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ІСТОРІЇ В УЖГОРОДСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ?.....	216

ПОСАДА РЕКТОРА ПОЧЕСНА І ВІДПОВІДАЛЬНА: КЕРІВНИК-РЕФОРМАТОР ЧИ РЕВОЛЮЦІОНЕР- РОМАНТИК?.....	218
ГУМАНІТАРІЙ ЧИ ПРИРОДНИЧНИК?.....	222
ВИБОРИ РЕКТОРА УжНУ: ІНТРИГА ТРИВАЄ.....	225
ХТО БУДЕ РЕКТОРОМ УжНУ?	227
3 ТРАВНЯ КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ІСТОРІЇ	229
„МРІЮ. ЩОБ УжНУ ДОСЯГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РІВНЯ”, - ЗІЗНАВСЯ „ФЕСТУ” ЙОГО НОВООБРАНИЙ РЕКТОР, ПРОФЕСОР МИКОЛА ВЕГЕШ	230
„УжНУ МОДЕРНІЗУЄТЬСЯ І ЗАЛИШИТЬСЯ ГОЛОВНИМ ЦЕНТРОМ ОСВІТИ І НАУКИ НА ЗАКАРПАТТІ”	235
МИКОЛА ВЕГЕШ: „НАСТІЛЬКИ ПРОЗОРИХ ІСПИТІВ УжНУ ЩЕ НЕ ЗНАВ”	244
МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НІКОЛИ НЕ МАВ МОГУТНІХ ПОКРОВИТЕЛІВ...”	249
ЧИ ПОКЛАДЕ НИНІШНЯ ВСТУПНА КАМПАНІЯ КРАЙ ХАБАРНИЦТВУ?.....	254
В УжНУ – НОВІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ	256
МИКОЛА ВЕГЕШ: „СПОДІВАЮСЯ, ЩО В УжНУ МИ СТВОРИЛИ УМОВИ, ЯКІ УНЕМОЖЛИВЛЮЮТЬ КОРУПЦІЮ”	258
„ЦЕ БУЛА НАЙЧЕСНІША ВСТУПНА КАМПАНІЯ ЗА ВСІ 60 РОКІВ”, – ВВАЖАЄ РЕКТОР УжНУ МИКОЛА ВЕГЕШ	269
ЗАКАРПАТСЬКА ПЕРЛИНА ОСВІТИ	273
СПОРТ У РЕКТОРА УжНУ НЕ НА ОСТАННЬОМУ МІСЦІ	276
ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОЇ РЕФОРМИ	278
ВЖЕ 60 ЧИ ТІЛЬКИ 60?... ПРОВІДНИЙ ВУЗ КРАЮ СВЯТКУЄ СВІЙ ПОВАЖНИЙ ЮВІЛЕЙ.....	280
МИКОЛА ВЕГЕШ: „... Я ПІДУ З УНІВЕРСИТЕТУ ЛИШЕ ТОДІ, КОЛИ ПОВНІСТІЮ ЙОГО ЗМІНЮ...”	285
РЕКТОР УжНУ МИКОЛА ВЕГЕШ: „Я НЕ ДОЗВОЛЮ ЖОДНІЙ ПАРТІЇ ВИКОРИСТОВУВАТИ АЛЬМА-МАТЕР ДЛЯ АГІТАЦІЇ”	289
МИКОЛА ВЕГЕШ: «ПАМ'ЯТАЮ, ЩО МИ СИДИЛИ ДО 23.00 У БІБЛІОТЕКАХ»	292

Підписано до друку 7.03.06 Формат 60x84/16 Умовн. друк. арк. 17,2
Облік.-вид.арк. 16,8 Друк офсетний. Зам. № 35 Наклад 150

Видавництво Ужгородського національного університету
м.Ужгород, вул.Капітульна, 18.